

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική εργασία, Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών
Κατεύθυνση: Χωρική Ανάλυση & Πολιτική

Θέμα:

Η Περιφερειακή Πολιτική της Βουλγαρίας

Συγγραφή:
Ευαγγελία-Μαρία Δεληγιάννη

Επιβλέπων καθηγητής:
Γεώργιος Πετράκος

Μέλη τριμελούς επιτροπής:
Γεώργιος Πετράκος
Γεώργιος Μιχαηλίδης
Μαρί Νοέλ Ντυκέν

ΒΟΛΟΣ 2010

Περίληψη

Βασικό αντικείμενο ενασχόλησης της παρούσας μελέτης αποτελεί η Περιφερειακή Πολιτική της ΕΕ και της Βουλγαρίας, καθώς και η διαδικασία αποκέντρωσης της Βουλγαρίας. Αρχικά γίνεται αποτύπωση της Ευρωπαϊκής πολιτικής για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, ιδιαίτερα μετά την τελευταία διεύρυνση και την ενσωμάτωση της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας στην ΕΕ. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα βασικά χρηματοδοτικά μέσα τα οποία χρησιμοποιούνται από την ΕΕ για την επίτευξη των στόχων της συνοχής (Διαρθρωτικά Ταμεία κ.α).

Στο δεύτερο κεφάλαιο επιχειρείται η παράθεση ιστορικών στοιχείων για τα Βαλκάνια. Ενώ παράλληλα, παραθέτεται συνοπτικά η ιστορία της Βουλγαρίας και τα βασικά χαρακτηριστικά της υφιστάμενης πολιτικής και οικονομικής κατάστασης της χώρας, καθώς και τα βασικά ορόσημα των οικονομικών και πολιτικών σχέσεων ΕΕ-Βουλγαρίας.

Τέλος στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζεται η διαδικασία αποκέντρωσης στη Βουλγαρία και ο ρόλος που διαδραμάτισε η ΕΕ όσον αφορά τη Περιφερειακή Ανάπτυξη.

Summary

The topic of this study is the European and Bulgarian Regional Policy and the decentralization process of Bulgaria. Initially the importance of the European economic and social cohesion is stressed, especially after the latest enlargement and the incorporation of Bulgaria and Romania in the European Union. The basic financial instruments that are used by the EU in order to achieve the objectives of the cohesion and regional policy are presented (Structural Funds, etc).

A more general analysis of the Balkan as a whole, as well as an evaluation of their historical background and features of it conducted. Furthermore, the study focuses on historical background, contemporary status of Bulgaria and the basic landmarks of European – Bulgarian economic and political Relations.

Finally, the third part is an effort to examine the decentralization process in Bulgaria and the policies of the EE concerning the reconstruction of local self government

Λέξεις Κλειδιά

Αποκέντρωση, Διεύρυνση, Βαλκάνια, Περιφερειακή Ανάπτυξη, Κοινωνική και Πολιτική Συνοχή, Διαρθρωτικά Ταμεία, Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς, Επιχειρησιακά Προγράμματα, Τοπική Αυτοδιοίκηση

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	10
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (ΕΠΠ)	
1.1. <u>ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ</u>	10
<u>ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ</u>	
1.2. <u>ΟΡΟΣΗΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ</u>	11
<u>ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ</u>	
<i>1.2.1.1958 -1975 :Θεμελίωση των βάσεων για τη</i>	11
<i>διαμόρφωση της περιφερειακής πολιτικής στα πλαίσια</i>	
<i>της ΕΟΚ.</i>	
<i>1.2.2. 1975-1985: Φάση συγκεκριμενοποίησης της</i>	14
<i>Ευρωπαϊκής Περιφερειακής</i>	
<i>1.2.3.1986 – 2006: Φάση πολυεπίπεδης χάραξης και</i>	15
<i>θεσμοθέτησης μιας Ευρωπαϊκής Περιφερειακής</i>	
<i>Πολιτικής.</i>	
<i>1.2.4.2007- παρόν : Φάση εκσυγχρονισμού της</i>	24
<i>Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής</i>	
1.3. <u>ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ</u>	32
<u>ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ</u>	
<u>ΠΟΛΙΤΙΚΗ</u>	
<i>1.3.1.Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης</i>	32
<i>1.3.2. Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο</i>	33
<i>1.3.3. Ταμείο Συνοχής</i>	34
<i>1.3.4. Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)</i>	34
<i>1.3.5. Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας</i>	36
<i>(ΕΟΕΣ)</i>	
<i>1.3.6. Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ/</i>	36
<i>ΙΡΑ</i>	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	38
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ	
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	
2.1. <u>ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ</u>	38
2.2. <u>ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ</u>	46
2.3. <u>ΣΧΕΣΕΙΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ – ΕΕ</u>	50
2.4. <u>ΠΡΟΕΝΤΑΞΙΑΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ</u>	60
2.5. <u>ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007-2013</u>	69
<i>2.5.1 Επιχειρησιακά Προγράμματα:</i>	71

2.5.2 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Περιβάλλον”	75
2.5.3. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας της Βουλγαρικής Οικονομίας”.	76
2.5.4. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Μεταφορών”.	79
2.5.5. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Διοικητική Ικανότητα”	82
2.5.6. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Τεχνική Υποστήριξη”	84
2.5.7. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Περιφερειακή Ανάπτυξη”	85
2.5.8. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Ανθρώπινοι Πόροι”	88
2.5.9. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Ελλάδα – Βουλγαρία ”	92
2.5.10.Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Βουλγαρία – Ρουμανία ”	94
2.5.11. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Νοτιοανατολικής Ευρώπης ”	95
2.5.12. Λοιπά Προγράμματα στα πλαίσια του τρίτου στόχου	96

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	99
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	

<u>3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ</u>	99
<u>3.2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΩΣ ΤΟ 1989</u>	100
<u>3.3. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ 1989 - 1999</u>	103
<u>3.4. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ 1999 ως τώρα</u>	108
<u>3.5. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ</u>	110
<u>3.6. ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΕ</u>	112
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	115
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	119
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	183

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ

ΑΕγχΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΔΤ	Διαρθρωτικά Ταμεία
Δις	Δισεκατομμύρια
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΔΣΣ	Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης
ΕΓΤΠΕ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων
ΕΕΠ	Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΟΕΣ	Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠΠ	Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΕΤΑΑ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκροτήσεως και Ανάπτυξης
ΕΤΕπ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΚΙΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΚΑΕ	Κεντροανατολική Ευρώπη
ΚΣΚΓ	Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Συνοχή 2007 – 2013'
Κ - Μ	Κράτος – Μέλος
ΜΜΕ/ΜΜΕ	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
ΜΟΠ	Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα
ΜΠΒ	Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας

ΟΤΑ	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΣΔΕ	Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου
ΣΣΣ	Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης
ΣΣ	Σύμφωνο Σταθερότητας
ΤΣ	Ταμείο Συνοχής
ΧΜΠΙΑ	Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας
EDIS	Συστήματα Διευρυμένης Αποκεντρωμένης Υλοποίησης
MRDDPW	Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Δημοσίων Έργων
NAMRB	National Association of Municipalities in the Republic of Bulgaria
NEDP	Εθνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανάπτυξης
NRDP	Εθνικό Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης
USAID	United States Agency for International Development
SEECF	South Eastern Europe Cooperation Process

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πριν γίνει αναφορά στο περιεχόμενο και τη σημασία της περιφερειακής πολιτικής στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κρίνεται απαραίτητη μια σύντομη διερεύνηση της εννοιολογικής οριοθέτησης της στην ελληνική βιβλιογραφία. Ξεκινώντας από τους γενικότερους ορισμούς, η περιφερειακή πολιτική εκλαμβάνεται ως *«ένα σύστημα σκοπών, μέσων και φορέων που συνδυάζονται σ' ένα πρόγραμμα για να επιτύχουν την ισόρροπη μεταβολή της διαπεριφερειακής διάρθρωσης της οικονομίας»* (Κονσόλας Νικόλαος, 1997: 42-43). Μελετώντας τη βιβλιογραφία διαπιστώνεται ότι ο όρος περιφερειακή πολιτική συγκεκριμενοποιείται ακόμα περισσότερο ως προς τους στόχους και τις προϋποθέσεις, και περιγράφεται ως η πολιτική εκείνη που θέτει ως στόχο *«τη διόρθωση των χωρικών ασυμμετριών και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, τα οποία αποτελούν προϋποθέσεις για την επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης κάθε περιφέρειας¹, χώρας ή ένωσης χωρών»*.

Βασικό εργαλείο άσκησης της περιφερειακής πολιτικής αποτελεί ο περιφερειακός προγραμματισμός², ο οποίος στοχεύει στην υλοποίηση των αναπτυξιακών στόχων που θέτει μια χώρα ή μια ομάδα χωρών (πχ Ε.Ε). Οι αναπτυξιακοί στόχοι που θέτονται κάθε φορά στα πλαίσια χάραξης της πολιτικής, προσδιορίζονται τόσο με ποιοτικά όσο και με ποσοτικά κριτήρια, τα οποία, δύναται να ποικίλουν ανάλογα με το τομέα τον οποίο στοχεύουν να αναμορφώσουν και να βελτιώσουν (πχ βελτίωση της ποιότητας ζωής, εκσυγχρονισμός υποδομών, επίτευξη κοινωνικής συνοχής κτλ).

Τα τελευταία χρόνια, στα πλαίσια της ΕΕ, ο περιφερειακός προγραμματισμός ως έννοια, περιεχόμενο, μέσα και δράσεις έχει συγκεκριμενοποιηθεί ακόμα περισσότερο. Η μέριμνα για την εφαρμογή και το σχεδιασμό της περιφερειακής πολιτικής έπαψε να είναι αποτέλεσμα πολιτικών διεργασιών και διαβουλεύσεων ενός μόνο κράτους, αλλά αποτελεί κοινή δράση της

---

¹ «Περιφέρεια είναι η δυναμική γεωγραφική ενότητα, της οποίας τα όρια προσδιορίζονται από τις διαχρονικές μεταβολές των κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών, τις ροές και τις αλληλεξαρτήσεις των χωρικών μονάδων από τις οποίες συντίθεται» (Παπαδασκαλόπουλος Αθανάσιος, 1995).

² Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, «Περιφερειακός Προγραμματισμός είναι ο τύπος της δημόσιας δράσης, που σχετίζεται άμεσα με τον έλεγχο της αναπτυξιακής πραγματικότητας, μέσω μιας συστηματικής προσπάθειας προσδιορισμού και προσανατολισμού των δράσεων σε μια δεδομένη κλίμακα χώρου, με σκοπό τον εκ των προτέρων έλεγχο μιας μελλοντικής, σαφώς προσδιορισμένης χρονικά, αναπτυξιακής κατάστασης». Επιπρόσθετα, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο περιφερειακός προγραμματισμός διαφοροποιείται εννοιολογικά από το περιφερειακό σχεδιασμό, δεδομένου ότι ο πρώτος υλοποιεί και εφαρμόζει τον αναπτυξιακό σχεδιασμό, τόσο στη ποιοτική όσο και στη ποσοτική διάσταση του. (Παπαδασκαλόπουλος Αθανάσιος, Χριστοφάκης Μαν, 2002 : 22)

Κοινότητας και των κρατών – μελών για την επίτευξη των βασικών αναπτυξιακών στόχων τους. Η μετατόπιση αυτή προς το ενωσιακό σύστημα λήψης αποφάσεων³ και η υιοθέτηση πολυεπίπεδης διαχείρισης των περιφερειακών προβλημάτων έχει προκαλέσει έντονες συζητήσεις εντός της ακαδημαϊκής κοινότητας σχετικά με την αποτελεσματικότητα της. Ωστόσο, η υιοθέτηση της από την Ένωση αποτελούσε μονόδρομο, προκειμένου να προχωρήσει το εγχείρημα της οικονομικής αλλά και πολιτικής ενοποίησης.

Η Ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική έλαβε τη σημερινή μορφή της το 1988, όταν αποφασίστηκε ο συντονισμός των ενεργειών των Διαρθρωτικών Ταμείων στα πλαίσια ενός πολυετούς δημοσιονομικού προγραμματισμού. Κατά τη διάρκεια των τριών πρώτων προγραμματικών περιόδων (1989-1993, 1994 – 1999 και 2000-2006), οι οικονομικές ενισχύσεις αλλά και οι μέθοδοι παρεμβάσεων της διαρθρωτικής πολιτικής διαφοροποιήθηκαν ανάλογα με τις υφιστάμενες συνθήκες, εξελίξεις και στοχεύσεις τόσο εντός όσο και εκτός της Ένωσης. Σήμερα, διανύουμε την τέταρτη προγραμματική περίοδο (2007-2013), η οποία διαφοροποιείται από τις προηγούμενες σε αρκετά σημεία, τα οποία θα εξεταστούν αναλυτικότερα παρακάτω.

Θα πρέπει να σημειωθεί εξ αρχής, ότι στο παρόν επιστημονικό πόνημα δεν επιχειρείται η διεξαγωγή και καταγραφή συμπερασμάτων αναφορικά με την αποτελεσματικότητα της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής στο σύνολο των κρατών – μελών της ένωσης, διότι κάτι τέτοιο προϋποθέτει συνδυαστική γνώση και αξιολόγηση των πολιτικών, δημοσιονομικών, οικονομικών και στατιστικών στοιχείων κάθε κράτους – μέλους ξεχωριστά και της Ένωσης συνολικά. Εξάλλου η αποτελεσματικότητα της περιφερειακής ή διαρθρωτικής ή πολιτικής συνοχής εξαρτάται όχι μόνο από τα διαθέσιμα από την ΕΕ δημοσιονομικά μέσα, αλλά και από τις διαδικασίες οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης κάθε χώρας ή περιφέρειας και την εφαρμογή των κανόνων διαφάνειας. Επιπρόσθετα, δεν είναι εφικτός ο έλεγχος της τήρησης και σεβασμού από τα κράτη των αρχών της προσθετικότητας και της εταιρικής σχέσης. Για το λόγο αυτό, το πρώτο μέρος της εργασίας εστιάζει στην απλή καταγραφή, παράθεση και επεξήγηση των κυριότερων εννοιών, πολιτικών, μέσων, διαδικασιών και δρώντων που συμμετέχουν στο “παίγνιο” της παραγωγής και υλοποίησης της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής.

---

³ Ένα σύστημα στο οποίο συνεργάζονται οι εθνικές διοικήσεις (κυβέρνηση και δημόσιες υπηρεσίες) με την ενωσιακή, καθώς και οι εθνικές διοικήσεις μεταξύ τους, σε όλα τα στάδια της πολιτικής διαδικασίας (Πασσάς Αργύρης., Οι Προϋποθέσεις της μεταρρύθμισης, Κυριακάτικη, 18/01/2099).

Τέλος, προτού η ανάλυση εστιαστεί στα επιμέρους ζητήματα και διαδικασίες , κρίνεται απαραίτητο να γίνει μια καταγραφή των λόγων που επέφεραν την αναγκαιότητα σχεδιασμού και υλοποίησης της περιφερειακής πολιτικής στα πλαίσια της Ε.Ε.

Στη βιβλιογραφία αλλά και στα επίσημα κείμενα της ένωσης, ως κύριοι λόγοι για την ανάπτυξη της ΕΠΠ αναφέρονται η αναγκαιότητα για περιορισμό των διαρθρωτικών ανισοτήτων τόσο ανάμεσα στις χώρες της Ένωσης, όσο και ανάμεσα στις περιφέρειες των κρατών – μελών, η εξασφάλιση της ισόρροπης ανάπτυξης της κοινοτικής επικράτειας , η επίτευξη της κοινωνικής και οικονομικής αλληλεγγύης μεταξύ κρατών – μελών της ένωσης, ο συντονισμός των εθνικών περιφερειακών πολιτικών και η εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής. *Με την αλληλεγγύη επιδιώκονται απτά οφέλη για τους πολίτες και τις περιφέρειες που υστερούν, ενώ η συνοχή βασίζεται στην αρχή ότι η μείωση των διαφορών εισοδήματος και πλούτου μεταξύ των περιφερειών είναι προς όφελος όλων⁴.*

Παράλληλα με τους προαναφερόμενους επιμέρους λόγους , θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική στόχευε εξαρχής στην επίτευξη μιας χωρικά ισορροπημένης ανάπτυξης στην Επικράτεια της Ε.Ε, η οποία θα διευκόλυνε την εμβάθυνση της ένωσης . Συνεπώς, μέσω της ικανοποίησης στόχων οικονομικού περιεχομένου, επιτυγχάνονται οι πολιτικοί και ιδεολογικοί στόχοι και ικανοποιούνται οι ενοποιητικές φιλοδοξίες. Για το λόγο αυτό , η περιφερειακή πολιτική συνδέθηκε άμεσα με τις διευρύνσεις που λάμβαναν χώρα, αλλά και την υλοποίηση άλλων πολιτικών της Ένωσης οι οποίες συνδέονταν άμεσα με τις διαρθρωτικές δράσεις (Κοινή Αγροτική Πολιτική, Πολιτική Μεταφορών, Τηλεπικοινωνιών και Ενέργειας, Πολιτική Έρευνας και Τεχνολογίας, Περιβαλλοντική Πολιτική, Πολιτική της Κοινωνίας της Πληροφορίας και Πολιτική Ανταγωνισμού⁵).

---

⁴Βλ. http://europa.eu/pol/reg/index_el.htm .

⁵ Κάθε δράση που συγχρηματοδοτείται από τα διαρθρωτικά ταμεία πρέπει να συμμορφώνεται με τους κοινοτικούς κανόνες που διέπουν τον ανταγωνισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (ΕΠΠ)

1.1. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Όπως προαναφέρθηκε, η Περιφερειακή Πολιτική αρχικά αποτελούσε αποκλειστικά μέριμνα και πολιτική κάθε κράτους – μέλους της Ε.Ε/Ε.Ο.Κ. Ωστόσο, στα μέσα του 20 αιώνα άρχισε να καθιερώνεται η Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική (ΕΠΠ), θέτοντας από τη μία ως πρωταρχικό μέλημα της, την εξάλειψη των παραγόντων (γεωμορφολογικών, οικονομικών και πολιτικών) που ενισχύουν τις παγιωμένες περιφερειακές ανισότητες και από την άλλη την αποτελεσματική αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων⁶, οι οποίες άρχισαν να γίνονται ολοένα και πιο εμφανείς εξαιτίας της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς και της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών και περιοχών, αποτελεί η βελτίωση των υποδομών και του ανθρώπινου κεφαλαίου προκειμένου να αυξηθεί η συνολική παραγωγικότητα της οικονομίας τους και να συγκλίνει με αυτήν των ευπορότερων περιοχών και χωρών (Καζάκος, 1989).

Συνεπώς, προκειμένου να επιτευχθεί η πραγματική σύγκλιση σε οικονομικό και γενικότερα αναπτυξιακό επίπεδο μεταξύ κρατών – μελών της ΕΕ, τα ίδια τα κράτη αποφάσισαν από κοινού και μέσα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των μηχανισμών της, να επιδιώξουν την ισόρροπη ανάπτυξη, τον συντονισμό των οικονομικών, και γενικότερα, των αναπτυξιακών πολιτικών τους.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ΕΠΠ, δεν επιδιώκει την αντικατάσταση των εθνικών περιφερειακών πολιτικών, εξάλλου κάτι τέτοιο θα παραβίαζε την Αρχή της Επικουρικότητας (άρθρο 5, ΣΕΚ), σύμφωνα με την οποία η Ένωση μπορεί να παρέμβει σε τομείς οι οποίοι δεν εμπίπτουν στην αποκλειστική της αρμοδιότητα μόνο εάν και στο βαθμό που οι στόχοι της

---

⁶ Οι περιφερειακές ανισότητες λαμβάνουν τη μορφή άνισων κοινωνικών και οικονομικών ευκαιριών και έντονων διαφορών στα επίπεδα ευημερίας μεταξύ περιοχών μιας χώρας ή μιας ευρύτερης περιοχής. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι ανισότητες ανάμεσα στα κράτη- μέλη είναι μικρότερες από τις ανισότητες μεταξύ περιφερειών των κρατών – μελών και για το λόγο χρίζουν και διαφορετικής αντιμετώπισης. (Πετράκος Γ & Ψυχάρης Γ, 2004: 179).

προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και επρόκειτο να επιτευχθούν καλύτερα σε επίπεδο Ένωσης. Κατά συνέπεια, η ΕΠΠ περιορίζεται στο συντονισμό των εθνικών περιφερειακών πολιτικών με την παροχή γενικών κατευθυντήριων οδηγιών, χρηματοδοτικών μέσων και ελεγκτικών μηχανισμών (Μούσης Ν, 2005: 215-216).

1.2. ΟΡΟΣΗΜΑ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ⁷

Στο παρόν υποκεφάλαιο , γίνεται αναφορά στα ορόσημα διαμόρφωσης της ΕΠΠ. Για λόγους επιστημονικής ανάλυσης , γίνεται χρονική κατηγοριοποίηση τους σε τέσσερις περιόδους⁸. Συγκεκριμένα:

- (1) 1958 -1975 :Θεμελίωση των βάσεων για τη διαμόρφωση της περιφερειακής πολιτικής στα πλαίσια της ΕΟΚ.
- (2) 1975-1985: Φάση συγκεκριμενοποίησης της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής.
- (3) 1986 – 2006: Φάση πολυεπίπεδης χάραξης και θεσμοθέτησης μιας Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής.
- (4) 2007- παρόν : Φάση εκσυγχρονισμού της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής.

1.2.1.1958 -1975 :Θεμελίωση των βάσεων για τη διαμόρφωση της περιφερειακής πολιτικής στα πλαίσια της ΕΟΚ.

Το 1957 , η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία και οι χώρες Μπενελούξ υπέγραψαν τη συνθήκη ίδρυσης της ΕΟΚ⁹ . Η συνθήκη δε προέβλεπε την άμεση θεσμοθέτηση συγκροτημένης πολιτικής για τον περιορισμό των ανισοτήτων, ούτε έδινε στα κοινά θεσμικά όργανα μέσα για

⁷Μία σύντομη αναδρομή στους σταθμούς της ΕΠΠ παρουσιάζεται στον πίνακα 1.

⁸Υπάρχει μια εξαιρετικά πλούσια βιβλιογραφία σχετικά με την περιοδολόγηση της ευρωπαϊκής πολιτικής , αναφέρονται ενδεικτικά, Πετράκος Γ & Ψυχάρης Γ,2004: 407-411, Μαραβέγιας , 1995: 419 -454, Πλασκοβίτης , 1994: 439-465, Hitiris, 2003: 221-238, Ανδρικόπουλος, 2000: 339-380. .

⁹ Η Συνθήκη της Ρώμης με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) υπεγράφη στη Ρώμη στις 25 Μαρτίου 1957 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1958. Η συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ) υπεγράφη ταυτόχρονα και, ως εκ τούτου, οι δύο αυτές συνθήκες είναι γνωστές ως "συνθήκες της Ρώμης" (http://europa.eu/abc/treaties/index_el.htm).

την επίτευξη τους, ωστόσο περιείχε διατάξεις στις οποίες τονίζονταν η αναγκαιότητα υιοθέτησης πολιτικών που θα επιφέρουν αναπτυξιακή και οικονομική σύγκλιση. Συγκεκριμένα, στο προοίμιο της συνθήκης οριζόταν ως επιδίωξη και επιθυμία των μελών «η ενίσχυση της ενότητας των οικονομικών τους και η προώθηση της αρμονικής ανάπτυξης τους, μέσω της μείωσης των υφιστάμενων ανισοτήτων μεταξύ των διαφόρων περιοχών». Το άρθρο 2 της συνθήκης όριζε ότι «η Κοινότητα έχει ως αποστολή, με τη δημιουργία κοινής αγοράς και με τη προοδευτική σύγκλιση των πολιτικών των κρατών μελών, να προάγει την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, τη σταθερή και διαρκή ανάπτυξη, την αυξημένη σταθερότητα, την ταχεία άνοδο του βιοτικού επιπέδου και τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών της». Επιπλέον, το άρθρο 92 που κατοχυρώνει τον ελεύθερο ανταγωνισμό εντός της κοινότητας, αναφέρει ότι η βοήθεια για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης περιοχών στις οποίες υπάρχει ανεργία καθώς και η βοήθεια για την προώθηση της εκτέλεσης σημαντικού έργου κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή για την θεραπεία σοβαρής διαταραχής στην οικονομία Κράτους – Μέλους είναι απολύτως συμβιβάσιμα με την Κοινή Αγορά.

Με τη Συνθήκη της Ρώμης ιδρύθηκε και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων¹⁰, η οποία από τη δημιουργία της χρηματοδοτεί με δάνεια και εγγυήσεις σχέδια αξιοποίησης των λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών. Με αυτό τον τρόπο, τίθεται από νωρίς η διάσταση μιας πρώτης Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης ανάμεσα στα έξι κράτη – μέλη δεν παρουσίαζαν μεγάλες διαφορές¹¹, ενώ τα ιδρυτικά κράτη – μέλη θεωρούσαν ότι η προοδευτική κατάργηση των εμποδίων στις εμπορικές συναλλαγές και η αντιμετώπιση των περιορισμένων σε έκταση και χαρακτήρα χωρικών προβλημάτων με ad hoc παρεμβάσεις, επαρκούσε για να επέλθει μεγαλύτερη ομοιογένεια και μείωση των υφιστάμενων περιφερειακών ανισοτήτων, για το λόγο αυτό όπως προαναφέρθηκε δεν υπήρξε παράλληλη θεσμοθέτηση επίσημης περιφερειακής πολιτικής με την ίδρυση της ΕΟΚ.

Τέλη της ίδιας δεκαετίας, τα κράτη – μέλη προέβησαν στην ίδρυση δύο τομεακών ταμείων, του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) το οποίο στόχευε στη μείωση των

---

¹⁰. Βλ. http://europa.eu/institutions/financial/eib/index_el.htm και <http://www.eib.europa.eu>.

¹¹ Με εξαίρεση κάποιες περιοχές της Ιταλίας.

διαφορών ευημερίας και επιπέδου ζωής στα κράτη μέλη και τις περιφέρειες της Ε.Ε., και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) για τη στήριξη των γεωργικών εισοδημάτων και τη χρηματοδότηση διαρθρωτικών παρεμβάσεων¹².

Μετά τη συγχώνευση των διοικήσεων των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΟΚ, ΕΚΑΧ και ΕΚΑΕ) σε μια Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημιουργήθηκε και λειτουργεί εντός της, η Γενική Διεύθυνση Περιφερειακή Πολιτικής με αρμοδιότητες για την περιφερειακή πολιτική. (Κουτρής Ανδρέας, 1985).

Οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες που επικρατούσαν στην Ευρώπη την δεκαετία του '70¹³, έκαναν επιτακτικότερη την ανάγκη για υιοθέτηση και συγκρότηση μιας Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής. Συγκεκριμένα, η οικονομική κρίση στις αρχές της δεκαετίας (1973) έπληξε τις λιγότερα ανεπτυγμένες χώρες της δυτικής Ευρώπης, καθώς και εκείνες τον οποίων η οικονομία στηριζόταν στις παραδοσιακές βιομηχανίες (κλωστοϋφαντουργία, έτοιμα ενδύματα, ναυπηγεία). Επιπρόσθετα, εξαιτίας της διεύρυνσης με τρεις νέες χώρες (Δανία, Ιρλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο) διευρύνθηκαν και οι περιφερειακές ανισότητες εντός της ένωσης, δεδομένου του ότι τα νέα κράτη – μέλη είχαν διαφορετική οικονομική δομή, σοβαρά οικονομικά προβλήματα και έντονες εντός του εσωτερικού τους περιφερειακές ανισότητες. Τέλος, ορισμένοι αναλυτές υποστηρίζουν ότι οι ίδιοι οι μηχανισμοί της ολοκλήρωσης επιδείνωσαν εν μέρει τις περιφερειακές ανισότητες.¹⁴

---

¹² Το 1964 το ΕΓΤΠΕ χωρίστηκε σε δύο τμήματα, Προσανατολισμού και Εγγυήσεων.

¹³ Την ίδια περίοδο δημοσιεύτηκε η έκθεση Werner η οποία ανέφερε ότι οι περιφερειακές ανισότητες αποτελούν τροχοπέδη για την επίτευξη του στόχου οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Ενώ, λίγο αργότερα η έκθεση Thomson αναφερόταν αναλυτικά στα βασικά χαρακτηριστικά της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής και στον απαιτούμενο τρόπο εφαρμογής της.

¹⁴ Αρκετοί ακαδημαϊκοί και ερευνητές υποστηρίζουν ότι οι «Μηχανισμοί της Ολοκλήρωσης επιδεινώνουν τις περιφερειακές ανισότητες, διότι οι οικονομίες κλίμακας προκαλούν συσσώρευση κεφαλαίου και εργασίας στις περιοχές ταχείας ανάπτυξης, γιατί έλκονται προς αυτές εξαιτίας των συγκριτικών πλεονεκτημάτων τους, εγκαταλείποντας τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές (Perroux)». Από την άλλη πλευρά ορισμένοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι «η Κοινή Αγορά, έχει μια εξισορροπητική επίδραση στις περιφέρειες και αυτό οφείλεται στο γεγονός της ελεύθερης διακίνησης του εργατικού δυναμικού, γεγονός το οποίο συντελεί στη μείωση της ανεργίας και στη μερική εξίσωση της αμοιβής εργασίας. Παράλληλα, η κίνηση των κεφαλαίων που θα απελευθερωθούν από τις πιο πλούσιες περιοχές και θα κινηθούν προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές, είναι δυνατόν αν τα κεφάλαια αυτά επενδυθούν κατάλληλα να συμβάλλουν αποφασιστικά στην οικονομική τους ανάπτυξη (Smith – Ricardo – Mills – Samuelson)». Κουτρής Ανδρέας., Περιφερειακά Προβλήματα και Παρεμβάσεις στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η περίπτωση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1985 (σελ 61-62).

1.2.2. 1975-1985: Φάση συγκεκριμενοποίησης της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής

Απόρροια των προαναφερόμενων οικονομικόκοινωνικών συνθηκών, ήταν η καταβολή εντατικότερων προσπαθειών για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων, μέσω της υιοθέτησης συγκεκριμένης περιφερειακής πολιτικής και τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) για τη μερική ανακατανομή των συνδρομών των κρατών προς όφελος των μειονεκτικών περιοχών.

Το ΕΤΠΑ αρχικά είχε περιορισμένη επιτυχία δεδομένης της ανεπαρκείας των διατεθέντων οικονομικών πόρων¹⁵ προς αυτό, από τον προϋπολογισμό της Κοινότητας. Στην περιορισμένη αποτελεσματικότητα του ΕΤΠΑ, συνετέλεσαν η τεράστια διασπορά των δράσεων του, το γεγονός ότι τα κράτη μέλη δεν συμμορφώθηκαν απόλυτα με την αρχή της προσθετικότητας¹⁶, καθώς και ο αποκλειστικός έλεγχος από τις εθνικές αρχές των κρατών-μελών της διαδικασίας λήψης αποφάσεων που δεν άφηνε περιθώρια δράσης τόσο στην ένωση όσο και στις περιφερειακές και τοπικές αρχές (Μαραβέγιας Ν. & Ανδρέου Γ, 2006: 345).

Μέχρι το 1984, το ΕΤΠΑ χρηματοδοτούσε μόνο έργα ή ενέργειες που προτεινόταν από τα Κράτη-Μέλη χωρίς ουσιαστική δυνατότητα αυτόνομης λειτουργίας¹⁷. Μετά το 1984 με την τροποποίηση του κανονισμού του ΕΤΠΑ (1784/84), ο τρόπος λειτουργίας του διαφοροποιήθηκε σημαντικά.¹⁸ Εισήχθη η έννοια της χρηματοδότησης προγραμμάτων και όχι μεμονωμένων έργων και η έννοια της ενδογενούς ανάπτυξης των τοπικών οικονομιών των

---

¹⁵ Ο συνολικός προϋπολογισμός του ΕΤΠΑ δεν ξεπερνούσε το 5% των συνολικών δαπανών του Κοινοτικού Προϋπολογισμού (Πετράκος Γ & Ψυχάρης Γ, 2004: 414).

¹⁶ Ο όρος «Προσθετικότητα» αναλύεται σε επόμενο υποκεφάλαιο της εργασίας.

¹⁷ Σύμφωνα με τον καθηγητή Ναπολέον Μαραβέγια, «δεν επρόκειτο για Κοινοτική Περιφερειακή Πολιτική, αλλά για επιμέρους Εθνικές πολιτικές με κοινοτική ενίσχυση». Το γεγονός αυτό οφείλεται πρωτίστως στην άρνηση των κρατών – μελών να εκχωρήσουν περισσότερες αρμοδιότητες για την εφαρμογή της περιφερειακής πολιτικής, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Μαραβέγιας Ναπολέον., *Περιφερειακή Πολιτική και Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή*, στο συλλογικό τόμο: *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές, Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές*, Τόμος Β', Ι. Σιδέρης, 2001.

¹⁸ Το σύστημα των εθνικών ποσοτώσεων (quotas) αντικαταστάθηκε από μια νέα μορφή χρηματοδότησης (σύστημα «Αμφοριακών Τιμών»), σύμφωνα με την οποία το κατώτερο όριο τιμής εξασφαλιζόταν για όλα τα κράτη – μέλη, ενώ το ανώτερο παρείχε στην επιτροπή ετήσια διαχειριστική ευελιξία για μια περίοδο τριών ετών και δυνατότητα στα Κράτη – Μέλη, τα οποία έχουν τεκμηριωμένα περισσότερες ανάγκες να εξασφαλίσουν μεγαλύτερη συμμετοχή στους πόρους του Ταμείου». Κούτρης Ανδρέας., *Περιφερειακά Προβλήματα και Παρεμβάσεις στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα*, η περίπτωση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1985 (σελ 24-30).

περιφερειών στα πλαίσια της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής. Επιπρόσθετα, επαναπροσδιορίστηκαν με μεγαλύτερη σαφήνεια οι στόχοι της ΕΕΠ (Μαραβέγιας, 2001: 735)

1.2.3. 1986 – 2006: Φάση πολυεπίπεδης χάραξης και θεσμοθέτησης μιας Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής.

Σημαντικό ορόσημο για την καθιέρωση της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής αποτέλεσε η εφαρμογή των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (ΜΟΠ)¹⁹, στην Ελλάδα, στη Νότια Γαλλία και στην Ιταλία. Στόχος των ΜΟΠ ήταν η οικονομική, κυρίως, ενδυνάμωση των μεσογειακών περιφερειών²⁰. Τα προγράμματα αυτά διάρκειας επτά ετών (1985 – 1992) λειτούργησαν από τη μια ως «αποζημίωση» προς τα κράτη του «Νότου» προκειμένου να συναινέσουν για τη διεύρυνση της Κοινότητας με την Ισπανία και την Πορτογαλία, δύο χώρες με τις οποίες είχαν παρόμοιες παραγωγικές δομές, και από την άλλη ως παρεμβάσεις για την αναβάθμιση των υποδομών, των παραγωγικών επενδύσεων και του ανθρώπινου δυναμικού. Η εκπόνηση τους ανατέθηκε στις αρχές, περιφερειακές ή άλλες, που όριζε το κάθε κράτος μέλος και υποβάλλονται στην Επιτροπή προς εξέταση και

¹⁹ Το 1983, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στουτγάρδης, εγκρίθηκε το σχέδιο δράσης για την εφαρμογή των ΜΟΠ. Το 1985, με τον κανονισμό ΕΟΚ/2088/85, αποφασίστηκε η έναρξη εφαρμογής τους. Στο άρθρο 10 του κανονισμού αναφέρεται ότι η χρηματοδοτική συνδρομή της Κοινότητας για την υλοποίηση των ΜΟΠ θα εξασφαλιστεί με τη: (1) συμμετοχή των διαρθρωτικών ταμείων (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, τμήμα «προσανατολισμού» του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων), που ανέρχεται σε 2 500 εκατ. ECU, (2) πρόσθετη επιβάρυνση του προϋπολογισμού που ανέρχεται σε 1 600 εκατ. ECU και πραγματοποιείται από τις πιστώσεις ενός ειδικού κονδυλίου του προϋπολογισμού που ονομάζεται «ολοκληρωμένα μεσογειακά προγράμματα - πρόσθετη εισφορά», (3) δυνατότητες χορήγησης δανείων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ), από τους ίδιους πόρους της και από τους πόρους του νέου κοινοτικού μέσου, συνολικού ποσού που εκτιμάται σε 2 500 εκατ. ECU. (βλ. κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2088/85 του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 1985).

²⁰ Κρίνεται απαραίτητη η παράθεση αποσπάσματος από το βιβλίο του Κούτρη Ανδρέα, αναφορικά με τους στόχους των ΜΟΠ. Συγκεκριμένα, οι βασικοί στόχοι των ΜΟΠ ήταν «(1) Η ανάπτυξη των Νοτίων Περιοχών, δηλαδή η αξιοποίηση του ανθρωπίνου δυναμικού, η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, η εξισορρόπηση των αγροτικών περιοχών με τις αστικές ζώνες, η ανάπτυξη νέων τρόπων ζωής και νέων υπηρεσιών, (2) η ανάπτυξη επιτόπιων δραστηριοτήτων και η βελτίωση των συνθηκών ζωής για τη συγκράτηση του εργατικού δυναμικού, (3) η προσαρμογή των περιοχών στις νέες συνθήκες, διεθνείς και κοινοτικές, ιδίως μετά τη διεύρυνση, δηλαδή ο αναπροσανατολισμός της παραγωγής με τρόπο ώστε να γίνουν ικανές να αντιμετωπίσουν ικανοποιητικά τον ανταγωνισμό σε τομείς και περιοχές που έχουν ισχυρές παραδόσεις και πλεονεκτήματα και (4) η στήριξη των εισοδημάτων και της απασχόλησης, μιας και οι χώρες αυτές χαρακτηρίζονται από γήρανση του πληθυσμού και έντονο αγροτικό χαρακτήρα». Κούτρη Ανδρέας., *Περιφερειακά Προβλήματα και Παρεμβάσεις στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η περίπτωση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1985

συγχρηματοδότηση. Μέσω των ΜΟΠ εισήχθη για πρώτη φορά ο πολυετής προγραμματισμός για ζητήματα περιφερειακής ανάπτυξης (βλ σχεδιάγραμμα 1).

Με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ) πού τέθηκε σε ισχύ το 1987 , η ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική απέκτησε θεσμική υπόσταση ως πολιτική της Κοινότητας και ενσωματώθηκε επίσημα σε διατάξεις της ιδρυτικής συνθήκης (άρθρα 130Α – 130Ε), υπό τον τίτλο οικονομική και Κοινωνική Συνοχή²¹. Επιπλέον, συνδεόταν η πολιτική συνοχής με τις υπόλοιπες κοινές πολιτικές της ένωσης (πχ ΚΑΠ). Αναμφισβήτητα , η ΕΕΠ έθεσε τις βάσεις για την επίτευξη μεγαλύτερης οικονομικής και κοινωνικής συνοχής ,στοχεύοντας στην αντιστάθμιση, για τις μειονεκτικές περιφέρειες, των πιέσεων της αγοράς .

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών(Φεβρουάριος 1988) , όπου αποφασίστηκε η μεταρρύθμιση της λειτουργίας των Ταμείων Αλληλεγγύης , τα οποία εφεξής ονομάζονται Διαρθρωτικά Ταμεία (ΔΤ) και προβλέπονταν η σταδιακή αύξηση των πόρων τους , σηματοδότησε την αρχή μιας νέας εποχής για την Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική. Πλέον, οι εθνικές και περιφερειακές αρχές κάθε χώρας από κοινού με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα φέρουν την ευθύνη για τον προγραμματισμό και την υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα αναπτυξιακών δράσεων, ενώ η περιφερειακή πολιτική κάθε κράτους – μέλους συνδέθηκε με την περιφερειακή πολιτική της Κοινότητας.

Παράλληλα θεσπίστηκε ένα νέο χρηματοδοτικό πακέτο μέτρων εφαρμογής , το «πακέτο Ντελόρ 1» με έναν προϋπολογισμό ύψους 68 δισεκατομμυρίων ECU για την περίοδο προγραμματισμού 1989-1993. Εφεξής αποφασίστηκε ότι τα ΔΤ θα λειτουργούν εντός ενός ενιαίου πλαισίου που θα βασίζεται στις αρχές της συγκέντρωσης²², προγραμματισμού²³, προσθετικότητας²⁴ και της εταιρικής σχέσης²⁵. Παράλληλα, καθορίστηκαν 5 Στόχοι τους

---

²¹ Στο άρθρο 130^Α της ΕΕΠ αναφέρεται ότι « με στόχο την προώθηση μιας αρμονικής ανάπτυξης του συνόλου της Κοινότητας, αυτή αναπτύσσει και συνεχίζει τη δράση της προς την ενδυνάμωση της κοινωνικής και οικονομικής της συνοχής. Ειδικότερα, η Κοινότητα έχει στόχο να μειώσει την απόσταση μεταξύ των διαφόρων περιφερειών της και την καθυστέρηση των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών».

²² Οι πόροι της Κοινότητας συγκεντρώνονται στις περιοχές που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη. Οι περιοχές αυτές ορίζονται με ενιαία κριτήρια για όλο τον Ευρωπαϊκό χώρο (βλ. παρακάτω).

²³ Οι πόροι των Διαρθρωτικών Ταμείων δεν προορίζονται για τη χρηματοδότηση μεμονωμένων έργων, αλλά συμβάλλουν στην υλοποίηση πολυετών προγραμμάτων

²⁴ Οι πόροι των Ταμείων δεν χρησιμοποιούνται για να υποκαταστήσουν τις εθνικές διαρθρωτικές ενισχύσεις, αλλά προστίθενται σε αυτές.

²⁵ Ο Προγραμματισμός και η υλοποίηση της περιφερειακής πολιτικής προϋποθέτει τη στενή συνεργασία ανάμεσα στην Επιτροπή και τις αρμόδιες εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές , μια συνεργασία όπου όλα τα μέρη είναι

οποίους τα Ταμεία έπρεπε να πετύχουν συλλογικά, στο πλαίσιο ενός πολυετούς προγραμματισμού και αποκεντρωμένης οργάνωσης και διαχείρισης. Συγκεκριμένα (βλ. πίνακα 4):

Στόχος 1²⁶: Προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών.

Στόχος 2: Ανασυγκρότηση των περιφερειών, παραμεθόριων περιφερειών ή τμημάτων περιοχών (περιλαμβανομένων των περιοχών αγοράς εργασίας και των αστικών κοινοτήτων) που πλήττονται σοβαρά από τη βιομηχανική παρακμή.

Στόχος 3: Καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας.

Στόχος 4: Διευκόλυνση της επαγγελματικής αποκατάστασης των νέων.

Στόχος 5α & 5β : Επιτάχυνση της προσαρμογής των γεωργικών διαρθρώσεων και προώθηση της ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών²⁷.

Όσον αφορά τη διαδικασία για την υλοποίηση της προαναφερόμενης περιφερειακής δράσης της Κοινότητας, κάθε κράτος – μέλος υπέβαλε ένα συνολικό πρόγραμμα – πλαίσιο ονομαζόμενο «Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης» (ΚΠΣ), το οποίο καθόριζε το συνολικό ποσό των επενδύσεων για την ανάπτυξη της οικονομίας κάθε χώρας , τόσο από εθνικούς όσο και από κοινοτικούς πόρους. Με τον τρόπο αυτό κάθε κράτος – μέλος δεσμευόταν ότι θα προβεί στη χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων προκαθορισμένου ύψους (Μαραβέγιας, 2001: 748).

Από το σύνολο της διαρθρωτικής δαπάνης για τη περίοδο 1989-1993 , το 91% αποδόθηκε για την εξυπηρέτηση των 5 στόχων προτεραιότητας , ενώ το υπόλοιπο 9% αφορούσε Κοινοτικές Πρωτοβουλίες , οι οποίες αποτελούσαν προγράμματα παρέμβασης της Επιτροπής και απέβλεπαν στην κάλυψη ειδικού τύπου αναγκών. ²⁸ Οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες της πρώτης προγραμματικής περιόδου είχαν περιορισμένη αποτελεσματικότητα .

εταίροι που επιδιώκουν έναν κοινό στόχο. Η εταιρική σχέση αφορά την προετοιμασία, τη χρηματοδότηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των δράσεων.

²⁶ Το 65% του συνόλου των πόρων των ΔΤ απορροφήθηκε γι' αυτό το στόχο. Στα πλαίσια του στόχου 1 , χρηματοδοτήθηκαν κυρίως τα τέσσερα φτωχότερα κράτη – μέλη (Πορτογαλία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ισπανία), αλλά και μερικές περιοχές της Ιταλίας, Γαλλίας και της Μ.Βρετανίας (Μαραβέγιας, 2001: 747).

²⁷ βλ. άρθρο 1 του κανονισμού ΕΟΚ/2052/88.

²⁸ Οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες της περιόδου 1989 -1993 ήταν οι εξής : ENVIREG, PRISMA, REGEN, INTERREG, REGEN, RECHAR, RESIDER, RENAVAL, REGIS, TRIDE, TELEMATIQUE, LEADER, EUROFORM, NOW, HORIZON, RETEX, KONVER (Πετράκος Γ & Ψυχάρης Γ, 2006: 422)

Την ίδια περίοδο, υιοθετήθηκε η ονοματολογία NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics), εξασφαλίζοντας για την Ένωση ένα σύστημα ταξινόμησης για τη συλλογή στατιστικών σε περιφερειακό επίπεδο (βλ. πίνακα 2). Απόρροια της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης και της απόφασης για διπλασιασμό των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων, ήταν η επανεξέταση του ζητήματος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, η οποία κατέληξε στην υπογραφή της συνθήκης του Maastricht (1992).

Η Συνθήκη του Maastricht, η οποία εμπεριείχε αρκετές από τις διατάξεις της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης που αφορούσαν ζητήματα περιφερειακής πολιτικής (Αρθ. 130 Α, Β, Γ, Δ και Ε), προέβλεπε αποτελεσματικότερες διαδικασίες, πολιτικές και νέους θεσμούς για την ταχύτερη υλοποίηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Συνοχής²⁹, ενώ προέβη και στην ίδρυση Ταμείου Συνοχής (άρθρο 130 Δ) για τη χρηματοδότηση σχεδίων βελτίωσης του περιβάλλοντος και ανάπτυξης διευρωπαϊκών δικτύων στο τομέα των υποδομών των μεταφορών στα λιγότερα ευημερούντα κράτη. Επιπρόσθετα, με το άρθρο 198 Α ιδρύθηκε η Επιτροπή των Περιφερειών η οποία έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα.³⁰

Στο άρθρο 198 Ε της ΣΕΕ προστίθεται μια νέα διάταξη με την οποία ορίζεται ότι η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων θα διευκολύνει τη χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων σε συνδυασμό με τις παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων και των άλλων χρηματοδοτικών μέσων της Κοινότητας.

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα κριτήρια σύγκλισης του Maastricht, έθεταν περιορισμούς αναφορικά με το μέγεθος του δημοσίου χρέους και του ελλείμματος του προϋπολογισμού κάθε κράτους – μέλους, με τη μείωση του πληθωρισμού και των επιτοκίων. Ουσιαστικά, η Συνθήκη αυτή επέβαλε τον έλεγχο των δημοσίων ελλειμμάτων και για τις λιγότερο πλούσιες χώρες, προκειμένου να μπορούν αργότερα να ενταχθούν στις δομές της ΟΝΕ. Αυτό σήμαινε την εφαρμογή μιας αυστηρής δημοσιονομικής πολιτικής καθώς και την αύξηση των επενδύσεων στις υποδομές ώστε να επιταχυνθεί η ανάπτυξή τους. Με την συνθήκη του Maastricht

---

²⁹ Ο όρος «συνοχή» (cohesion) υιοθετήθηκε για να αποδώσει τη νέα περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε.

³⁰ Η σύσταση της Επιτροπής των Περιφερειών (ΕτΠ) προσδίδει δημοκρατικότερο χαρακτήρα και διαφάνεια στη διαχείριση των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων, δεδομένου του ότι αποτελείται από εκπροσώπους τοπικών και περιφερειακών διοικήσεων. Το Συμβούλιο ή η Επιτροπή υποχρεωτικά τη συμβουλευούνται σε ζητήματα σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συνοχή, τα διευρωπαϊκά δίκτυα υποδομών, τη δημόσια υγεία, την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση, τις μεταφορές κ.α.

συνδέονταν η άσκηση της εθνικής οικονομικής πολιτικής με τις δράσεις για τη περιφερειακή πολιτική.

Στο Πρωτόκολλο σχετικά με την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή , το οποίο προσαρτάται στη Συνθήκη του Maastricht, προβλέπεται η χρηματοδοτική συμβολή του Ταμείου Συνοχής για τα κράτη που έχουν κατά κεφαλή ΑΕΠ χαμηλότερο από το 90% του κοινοτικού μέσου όρου κι εφόσον στοχεύουν προγραμματισμένα στην εκπλήρωση των όρων της οικονομικής σύγκλισης. Βασικοί στόχοι του Πρωτοκόλλου ήταν η προώθηση της απασχόλησης, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας, η κοινωνική προστασία, ο κοινωνικός διάλογος, η ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων και η ένταξη των ατόμων που αποκλείονται από την αγορά εργασίας.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Εδιμβούργου (1992) κατέληξε στη θεσμοθέτηση για τη περίοδο 1994-1999, ενός νέου χρηματοδοτικού πακέτου, του «Δεύτερο Πακέτο Delors». Την πολιτική απόφαση του Εδιμβούργου ακολούθησε η αναθεώρηση των Κανονισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων³¹.

Οι βασικότερες αλλαγές που επήλθαν ήταν : (1) επέκταση της περιόδου προγραμματισμού σε 6 χρόνια, (2) δημιουργία ενός νέου στόχου για την προσαρμογή των εργαζομένων στις βιομηχανικές μεταλλαγές και στην εξέλιξη των συστημάτων παραγωγής (στόχος 4), (3) η αναθεώρηση των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών με μεγαλύτερη συμμετοχή των κρατών – μελών , (4) η ενδυνάμωση των μηχανισμών ex ante και ex post αξιολογήσεων, (5) η ενίσχυση της εταιρικής σχέσης , (6) η σύσταση του Χρηματοδοτικού Μέσου Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ) για τη χρηματοδότηση δράσεων σχετικών με την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια., (7) στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο υπήρξαν σημαντικές αλλαγές αναφορικά με την επιλεξιμότητα των πόρων και την επέκταση των παρεμβάσεων στις περιοχές των στόχων 1³², 2 και 5β.

Οι συνολικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής εξακολούθησαν να στηρίζονται στις αρχές της συγκέντρωσης, της προσθετικότητας, του προγραμματισμού και της εταιρικής σχέσης.

---

³¹K2080/93- EE1993 L193, K 2081/93 – EE 1993 L193, K2082/93- EE1993 L193, K2083/93- EE1993 L19, K2084/93- EE1993 L193

³² Η παρέμβαση των Ταμείων στο Στόχο 1 επεκτάθηκε και στους τομείς της Εκπαίδευσης και Υγείας.

Η Διαδικασία υποβολής και έγκρισης των ΚΠΣ απλουστεύτηκε σε σχέση με το «Πρώτο Πακέτο Delors», ενισχύθηκε η αποκεντρωτική διάσταση στο σχεδιασμό των προγραμμάτων, ιδιαίτερη σημασία προσδίνονταν στη γνώμη της Επιτροπής Περιφερειών και ενθαρρύνονταν η συμμετοχή όλων των κοινωνικών εταίρων.

Η διεύρυνση της Ένωσης με τη Σουηδία, τη Φιλανδία και την Αυστρία (1995), συνετέλεσε στην μερική αναπροσαρμογή της περιφερειακής πολιτικής, με την προσθήκη ενός νέου στόχου για τη προώθηση της ανάπτυξης περιοχών με χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα και την αύξηση των επιλέξιμων περιφερειών στους Στόχους 1,2 και 5β.

Πλέον οι στόχοι ορίστηκαν ως εξής:

Στόχος 1: Προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών (διατέθηκε το 68% των πόρων).

Στόχος 2: Ανασυγκρότηση των περιφερειών, παραμεθόριων περιφερειών ή τμημάτων περιοχών (περιλαμβανομένων των περιοχών αγοράς εργασίας και των αστικών κοινοτήτων) που πλήττονται σοβαρά από τη βιομηχανική παρακμή (δόθηκε το 11% των πόρων).

Στόχος 3: Καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας, επαγγελματικής ένταξης των νέων, προώθηση της ισότητας ευκαιριών αντρών και γυναικών.

Στόχος 4: Προσαρμογή των εργαζομένων στις βιομηχανικές μεταβολές (δόθηκε το 4% των πόρων).

Στόχος 5α & 5β : Επιτάχυνση της προσαρμογής των γεωργικών διαρθρώσεων και προώθηση της ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών.

Στόχος 6: Ανάπτυξη των ιδιαίτερα αραιοκατοικημένων περιοχών (δόθηκε το 0,5% των πόρων).

Το 9% των Διαρθρωτικών Ταμείων αποδόθηκε στις δεκατρείς Κοινοτικές Πρωτοβουλίες της περιόδου, οι οποίες είναι : INTERREG II, LEADER II, REGIS II, NOW, HORIZON, YOUTHSTART, ADAPT, RECHAR II, RESIDER II, KONVER, RETEX, URBAN, PESCA. Το 1995 προστέθηκαν η πρωτοβουλία με τίτλο «Ειρήνη», η οποία στόχευε στη στήριξη των διαδικασιών ειρήνευσης στη Βόρεια Ιρλανδία.

Το 1% των ΔΤ, κατευθύνθηκε στη χρηματοδότηση καινοτόμων δράσεων και ενεργειών (πχ χωροταξία, διασυνοριακή συνεργασία και αστική ανάπτυξη).

Στη συνέχεια , με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) επιβεβαιώθηκε η σημασία της Συνοχής. Η νέα συνθήκη περιέχει αυτούσιο το κεφάλαιο της Συνθήκης του Maastricht που αφορά την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή. Επιπλέον, προστέθηκε στο άρθρο 158 η λέξη «νήσων» δίπλα από τις «μειονεκτικές περιοχές», εξέλιξη ιδιαίτερα σημαντική για χώρες σαν την Ελλάδα.

Το ενδεχόμενο προσχώρησης των κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στην ΕΕ , προκάλεσε συζητήσεις εντός των θεσμικών οργάνων της Ένωσης , γεγονός που οδήγησε στη δημοσιοποίηση από την Επιτροπή , το 1997, της “Agenda 2000”. Στο κείμενο αυτό περιέχονταν οι προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με τις δημοσιονομικές προοπτικές του 2000-2006, οι εκτιμήσεις για το δημοσιονομικό κόστος που θα επιφέρει η ενδεχόμενη διεύρυνση και οι απόψεις για την αιτήσεις προσχώρησης των υποψήφιων χωρών. Οι προτάσεις αυτές , υιοθετήθηκαν σχεδόν αυτούσιες στο Συμβούλιο του Βερολίνου (Μάρτιος 1999), με τη θεσμοθέτηση του νέου χρηματοδοτικού πακέτου, του «Πακέτου SanTERS».

Η νέα αυτή εξέλιξη στην ΕΕ συνέβαλε στην συγκέντρωση των ενισχύσεων και την απλούστευση της λειτουργίας τους, με τη μείωση και συγχώνευση των στόχων για τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις σε τρεις. Συγκεκριμένα :

Στόχος 1³³: Ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιοχών.

Στόχος 2³⁴: Οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση των περιοχών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες.

Στόχος 3³⁵: Προσαρμογή και εκσυγχρονισμός των πολιτικών και των συστημάτων εκπαίδευσης , κατάρτισης και απασχόλησης.

Θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι τα ποσά που διέθεσε η Ένωση για την υλοποίηση της διαρθρωτικής πολιτικής της περιόδου , δε διέφεραν πολύ από αυτά της προηγούμενης περιόδου. Επίσης, προβλέφθηκαν χρηματοδοτήσεις για μόνο 4 κοινοτικές πρωτοβουλίες: INTERREG (αφορά τη διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία για την περιφερειακή ανάπτυξη που αποσκοπεί να δώσει ώθηση στην ισόρροπη και αρμονική ανάπτυξη, χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ), URBAN (αφορά την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των

³³ Στο στόχο 1 εξακολουθούν να εντάσσονται οι περιοχές με ΑΕΠ μικρότερο του 75% του Κοινοτικού μέσου όρου .

³⁴ Στο στόχο αυτό, πλέον, εντάσσονται οι περιφέρειες που στο παρελθόν καλύπτονταν από τους στόχους 2 και 5β.

³⁵ Αφορά περιοχές που δεν εντάσσονται στο στόχο 1.

πόλεων και προαστίων που βρίσκονται σε κρίση, χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ) , LEADER III(αφορά τη καινοτομία στον αγροτικό τομέα, χρηματοδοτείται από το ΕΓΤΠΕ -Π), EQUAL (αφορά τη διακρατική συνεργασία για τη καταπολέμηση των διακρίσεων και ανισοτήτων στην αγορά εργασίας, χρηματοδοτείται από το ΕΚΤ).

Μια άλλη αλλαγή που επέφερε η νέα προγραμματική περίοδος ήταν η μερική τροποποίηση της λειτουργίας του Ταμείου Συνοχής³⁶, του οποίου οι χρηματοδοτήσεις συνδέονταν και με το Σύμφωνο Σταθερότητας (Μαραβέγιας Ν & Ανδρέου Γ, 2006: 351), και η ενίσχυση των διαδικασιών παρακολούθησης³⁷, οικονομικής διαχείρισης, δημοσιονομικού ελέγχου³⁸ και αξιολόγησης.³⁹

Οι βασικές αρχές που διέπουν την ΕΠΠ εξακολούθησαν να ισχύουν⁴⁰ ενώ , δημιουργήθηκε και μέσο Προενταξιακής Βοήθειας (ISPA) για την χρηματοδότηση της προπαρασκευής των προς ένταξη υποψηφίων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Κ 1268/99 – ΕΕ 1999 L 161), καθώς και ένα Ειδικό πρόγραμμα ένταξης για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη (SAPARD), τα οποία συμπλήρωσαν το πρόγραμμα PHARE, που εφαρμόζοταν από το 1989, για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και την προστασία του περιβάλλοντος στις τότε υποψήφιες για ένταξη χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. . Τόσο το Ταμείο Συνοχής , όσο και το ISPA δεν συγχρηματοδοτούσαν προγράμματα , αλλά έργα ή στάδια έργων. Αυτά τα έργα υποβάλλονταν από τα κράτη στην Επιτροπή και επιβλέπονταν από μια Επιτροπή Παρακολούθησης.

Άμεση σχέση με την περιφερειακή πολιτική είχε και η σύναψη της «Διοργανωτικής συμφωνίας για τη δημοσιονομική πειθαρχία και τη βελτίωση της διαδικασίας του προϋπολογισμού».

---

³⁶ Η σχετική συμφωνία προέβλεπε τη διάθεση 213 δις Ευρώ για τη χρηματοδότηση των διαρθρωτικών παρεμβάσεων (195 δις Ευρώ για τα Διαρθρωτικά Ταμεία και 18 δις Ευρώ για το Ταμείο Συνοχής), στο ποσό αυτό πρέπει να προστεθούν και 14 δις Ευρώ που δεσμεύτηκαν για την υποστήριξη της γεωργικής ανάπτυξης από το Τμήμα Προσανατολισμού του ΕΓΤΠΕ.

³⁷ Παρακολούθηση των διαδικασιών διαχείρισης των παρεμβάσεων. (Μαραβέγιας Ν & Ανδρέου Γ, 2006: 354).

³⁸ Ο έλεγχος στοχεύει στην επαλήθευση της νομιμότητας και της κανονικότητας της ροής των πόρων με βάσει σαφώς προσδιορισμένα κριτήρια (Μαραβέγιας Ν & Ανδρέου Γ, 2006: 354).

³⁹ Αξιολογούνται οι οικονομικές πολιτικές με βάσει τις εκροές, τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις που αποφέρουν στα κράτη.

⁴⁰ Ο διαρθρωτικός προγραμματισμός της Ε.Ε είναι ιδιαίτερα σύνθετος και διέρχεται από μια σειρά σταδίων. Η παρούσα μελέτη δεν κάνει λεπτομερή αναφορά στα στάδια αυτά για τις τρεις πρώτες προγραμματικές περιόδους, αλλά μόνο για την υφιστάμενη προγραμματική περίοδο (βλ. σχεδιάγραμμα).

Τον Ιούλιο του 1999 η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που προέκυψαν από την 6η περιοδική αναφορά για τη Κοινωνική και Οικονομική Ανάπτυξη των Περιφερειών δημοσίευσε της «Κατευθυντήριες Γραμμές για την περίοδο 2000-2006»⁴¹, οι οποίες στόχευαν στην υποστήριξη των εθνικών και περιφερειακών αρχών κατά τη διαδικασία χάραξης των προγραμματικών στρατηγικών των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής. Ως τρεις βασικοί κατευθυντήριοι άξονες ορίστηκαν η περιφερειακή ανταγωνιστικότητα, η κοινωνική συνοχή, η απασχόληση και η ανάπτυξη των αστικών και αγροτικών περιοχών.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας (Μάρτιο 2000) υιοθέτησε μια στρατηγική που εστιάζει στην απασχόληση και στοχεύει στη μετατροπή της Ένωσης στη « πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης σε όλο τον κόσμο μέχρι το 2010». Προς ενίσχυση της στρατηγικής της Λισσαβόνας, το Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ (Ιούνιος 2001) συνέδεσε τη στρατηγική αυτή με την αιεφόρο ανάπτυξη⁴².

Η διεύρυνση της Ε.Ε με νέες χώρες έκανε επιτακτική την ανάγκη για εκσυγχρονισμό της διαρθρωτικής της πολιτικής. Σύμφωνα με τη Τρίτη Έκθεση για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή⁴³, η διεύρυνση αύξησε το χάσμα της οικονομικής ανάπτυξης μετατοπίζοντας τα γεωγραφικά όρια της Ευρώπης και μεταβάλλοντας σημαντικά την κλίμακα ανισοτήτων εντός της Ένωσης. Σύμφωνα με τα πορίσματα της έκθεσης, περίπου 69 από τα 74,5 εκατομμύρια των πολιτών της Ε.Ε-25, ζούνε σε περιφέρειες των νέων κρατών – μελών με κατά κεφαλήν ΑΕΠ μικρότερο του Μέσου Κοινοτικού Όρου.

---

⁴¹ Βλ. πίνακα 3.

⁴² « Η αιεφόρος ανάπτυξη - η ικανοποίηση των αναγκών της σημερινής γενιάς, χωρίς να διακυβεύεται η ικανοποίηση των αναγκών των μελλοντικών γενεών - αποτελεί θεμελιώδη στόχο κατά τις συνθήκες. Προς τούτο, απαιτείται συνδυασμός αλληλοενισχυόμενων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πολιτικών. Εάν δεν καταστεί δυνατή η αναστροφή των τάσεων που απειλούν τη μελλοντική ποιότητα ζωής, θα αυξηθεί κατακόρυφα το κοινωνικό κόστος και ίσως οι εν λόγω τάσεις καταστούν μη αναστρέψιμες. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκφράζει την ικανοποίησή του για την υποβολή της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την αιεφόρο ανάπτυξη, η οποία περιλαμβάνει σημαντικές προτάσεις για να χαλιναγωγηθούν αυτές οι τάσεις .... Οι σαφείς και σταθεροί στόχοι της αιεφόρου ανάπτυξης θα δώσουν σημαντικές οικονομικές ευκαιρίες, οι οποίες θα φέρουν νέο κύμα τεχνολογικής καινοτομίας και επενδύσεων που θα δημιουργήσει οικονομική μεγέθυνση και θέσεις απασχόλησης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί τους βιομηχανικούς κύκλους να λάβουν μέρος στην ανάπτυξη και στην ευρύτερη χρήση των νέων φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών, σε τομείς όπως η ενέργεια και οι μεταφορές». Βλ. Συμπεράσματα της Προεδρίας – Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Γκέτεμποργκ, 15 – 16 Ιουνίου 2001.
(http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/el/ec/00200-r1.gr1.pdf).

⁴³ Βλ. http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/review_and_future/g24006_el.htm

Το Φεβρουάριο του 2004 , η Επιτροπή παρουσίασε τις προτάσεις της για τη μεταρρύθμιση της πολιτικής συνοχής για τη περίοδο 2007-2013 «Νέα Εταιρική Σχέση για τη Συνοχή: σύγκλιση, ανταγωνιστικότητα και συνεργασία».

1.2.4. 2007- παρόν : Φάση εκσυγχρονισμού της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής

Με στόχο τον επαναπροσδιορισμό της Πολιτικής Συνοχής για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013 , το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ψήφισε τον Ιούλιο του 2006 το νέο νομοθετικό πλαίσιο για την περίοδο 2007 – 2013, το οποίο περιλάμβανε το Γενικό Κανονισμό των Ταμείων⁴⁴ αλλά και κανονισμούς για κάθε πηγή χρηματοδότησης ,ενώ στις 6 Οκτωβρίου 2006 η ΕΕ. ενέκρινε τις 'Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Συνοχή 2007 – 2013' (ΚΣΚΓ). Οι εν λόγω «στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας για τη συνοχή» επισημαίνουν τις κοινοτικές προτεραιότητες που πρέπει να υποστηριχτούν μέσω της πολιτικής για τη συνοχή, έτσι ώστε να ενισχυθούν οι συνέργιες με την αναθεωρημένη στρατηγική της Λισσαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση και να προωθηθεί η υλοποίηση της στρατηγικής αυτής. Τα κράτη μέλη ακολούθησαν αυτές τις ΚΣΚΓ προκειμένου να καθορίσουν τις στρατηγικές αναπτυξιακές τους προτεραιότητες σε εθνικό επίπεδο για την περίοδο 2007 – 2013, δηλαδή τα "Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς" (ΕΣΠΑ), τα οποία αποτελούν πλέον τον αντικαταστάτη των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης. Έτσι, τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες καλούνται να μεταφράσουν τις κοινοτικές προτεραιότητες σε εθνικές προτεραιότητες, διατηρώντας τις ιδιαιτερότητές τους (Επιχειρησιακά Προγράμματα).⁴⁵ Τα *Επιχειρησιακά Προγράμματα* των κρατών μελών καλύπτουν την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2007 έως την 31η Δεκεμβρίου 2013. Κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα αφορά έναν μόνο από τους τρεις στόχους και λαμβάνει χρηματοδότηση μόνο από ένα Ταμείο. Η Επιτροπή αξιολογεί κάθε προτεινόμενο πρόγραμμα για να εξακριβώσει αν συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων και των προτεραιοτήτων:

⁴⁴ Αυτός καθορίζει τους εφαρμοστέους κοινούς κανόνες στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και στο Ταμείο Συνοχής. Έχοντας ως βάση την αρχή της επιμερισμένης διαχείρισης ανάμεσα στην Ένωση, στα κράτη μέλη και τις περιφέρειες, αυτός ο κανονισμός παρουσιάζει μια νέα διαδικασία προγραμματισμού καθώς και νέους κανόνες δημοσιονομικής διαχείρισης, ελέγχου και αξιολόγησης των έργων.

⁴⁵ Στις 8.11.2006 , η Επιτροπή σε ανακοίνωση της αναφέρθηκε στη ΠΟΑ (Περιφέρειες για την Οικονομική Αλλαγή). Βλ. COM/675/2006.

- του εθνικού στρατηγικού πλαισίου αναφοράς,
- των στρατηγικών προσανατολισμών της Κοινότητας για τη Συνοχή.

Τα επιχειρησιακά προγράμματα σχετικά με τους στόχους της «Σύγκλισης» και της «Περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης» πρέπει να περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων:

- αιτιολόγηση των προτεραιοτήτων ως προς τους στρατηγικούς προσανατολισμούς για τη συνοχή και το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο αναφοράς·
- πληροφορίες ως προς τους άξονες προτεραιότητας και τους ειδικούς στόχους τους·
- ένα σχέδιο χρηματοδότησης·
- τις διατάξεις εφαρμογής του επιχειρησιακού προγράμματος·
- έναν πίνακα μεγάλων έργων. Πρόκειται για έργα συνδεδεμένα με ένα εγχείρημα που περικλείει ένα σύνολο εργασιών, δραστηριοτήτων ή υπηρεσιών, του οποίου το συνολικό κόστος υπερβαίνει τα 25 εκατ. ευρώ για το περιβάλλον και τα 50 εκατ. ευρώ για τους λοιπούς τομείς.

Επιπλέον, τονίστηκε η αναγκαιότητα της πολιτικής συνοχής για τις πόλεις, παρέχοντας κίνητρα στις πόλεις για συμμετοχή σε προγράμματα που ευνοούν την αποκέντρωση της εφαρμογής των πολιτικών της ΕΕ.

Στις 11 Δεκεμβρίου 2007 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «*Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες υλοποιούν τη στρατηγική της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση μέσω της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, 2007–2013*».

Σύμφωνα με την ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας, σκοπός των προγραμμάτων είναι η προώθηση των αναπτυξιακών επενδύσεων και η δημιουργία θέσεων εργασίας, η ενθάρρυνση της ανάπτυξης της οικονομίας που βασίζεται στη γνώση μέσα από την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας, των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας, των ανθρώπινων πόρων και του επιχειρηματικού πνεύματος, καθώς και η ώθηση περισσότερων ατόμων στη δημιουργία επιχειρήσεων.

Στις 31 Δεκεμβρίου 2007 εγκρίθηκαν επίσημα από την Επιτροπή 302 επιχειρησιακά προγράμματα (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ταμείο Συνοχής), δηλαδή το 96 % των προβλεπόμενων για την περίοδο 2007–2013 προγραμμάτων.⁴⁶

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η πραγματοποίηση Συνεδρίου με τίτλο «Οι περιφέρειες για την οικονομική αλλαγή» (Φεβρουάριος 2008), ύστερα από πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Επιτροπής των Περιφερειών. Στο Συνέδριο συμμετείχαν περισσότεροι από 600 περιφερειακοί φορείς.⁴⁷

Στις 19 Ιουνίου 2008, η Επιτροπή εξέδωσε Ανακοίνωση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της, με τίτλο: «Πέμπτη έκθεση προόδου σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συνοχή Αυξάνονται οι περιφέρειες, μεγαλώνει η Ευρώπη». Η έκθεση παρουσιάζει, στο πρώτο της μέρος, τα κύρια συμπεράσματα των δημόσιων διαβουλεύσεων τις οποίες άρχισε η Επιτροπή για το μέλλον της ευρωπαϊκής πολιτικής συνοχής. Το δεύτερο μέρος της έκθεσης ασχολείται με την ανάλυση της ανταγωνιστικής θέσης των ευρωπαϊκών περιφερειών και των βασικών παραγόντων που στηρίζουν την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη σε περιφερειακό επίπεδο.

Τέλος, στις 23 και 24 Απριλίου 2009 πραγματοποιήθηκε συνάντηση των αρμόδιων Υπουργών της Ε.Ε. για την Περιφερειακή Πολιτική στο Μαριάνσκε Λάζνιε της Τσεχίας, όπου τονίστηκαν οι θετικές αναπτυξιακές επιπτώσεις της πολιτικής συνοχής στα Κράτη-Μέλη και τις περιφέρειες της Ε.Ε. καθώς και η αναγκαιότητα συνέχισης και ενδυνάμωσής της.

Παρακάτω, γίνεται μια αναλυτικότερη αναφορά στους ισχύοντες κανονισμούς της περιφερειακής πολιτικής για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο.

Όπως προαναφέρθηκε για την περίοδο 2007-2013 έχουν ληφθεί σημαντικά μέτρα για την ορθολογική οργάνωση της νομοθεσίας και την απλούστευση των κανόνων διαχείρισης των προγραμμάτων συνοχής. Στα μέτρα που έχουν ληφθεί περιλαμβάνονται η μείωση του αριθμού των χρηματοδοτικών μέσων από έξι σε τρία. Συγκεκριμένα, το ΕΚΤ, το ΕΤΠΑ (που αποτελούν

---

⁴⁶ Στις 11 Δεκεμβρίου η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες υλοποιούν τη στρατηγική της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση μέσω της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, 2007–2013» Η ανακοίνωση αυτή περιλαμβάνει μια πρώτη ανασκόπηση των αποτελεσμάτων των διαπραγματεύσεων για τη νέα γενιά στρατηγικών και προγραμμάτων πολιτικής συνοχής κατά την περίοδο 2007–2013. Επιπλέον, ενόψει του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου την άνοιξη του 2008, η ανακοίνωση αναφέρεται στο ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τα προγράμματα της πολιτικής συνοχής στην προώθηση της στρατηγικής της Λισαβόνας κατά τον επόμενο τριετή κύκλο της.

⁴⁷ Βλ. http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/excellence/home_en.cfm?nmenu=1.

τα ΔΤ) και το Ταμείο Συνοχής, τα οποία εξακολουθούν να λειτουργούν μέσα σε ένα ενιαίο πλαίσιο που στηρίζεται στις αρχές της συγκέντρωσης, του προγραμματισμού και της εταιρικής σχέσης. Επιπρόσθετα, θεσπίστηκε η αρχή της «αναλογικότητας» για τη μείωση των διοικητικών βαρών (administrative cost), την αντικατάσταση των κοινοτικών κανόνων με εθνικούς κανόνες επιλεξιμότητας και την ενίσχυση της διαφάνειας και των δράσεων επικοινωνίας.⁴⁸

Έχει αποφασιστεί να διατεθούν 347 δις. EUR (σε τρέχουσες τιμές), δηλαδή περισσότερο από το ένα τρίτο του συνολικού προϋπολογισμού της Ένωσης, για την περίοδο 2007-2013 (81,5 % για το στόχο «σύγκλιση», 16 % για το στόχο «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» και 2,5 % για το στόχο «ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία».⁴⁹

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και άλλα χρηματοδοτικά μέσα έχουν αναλάβει από κοινού τρεις πρωτοβουλίες οι οποίες θα βοηθήσουν τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες να καθιερώσουν μια υγιή και αποτελεσματική διαχείριση των κεφαλαίων και να χρησιμοποιούν καλύτερα τα μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής. Συγκεκριμένα, η πρωτοβουλία Jaspers στοχεύει στη παροχή βοήθειας προς τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες προκειμένου να προετοιμάζουν μεγάλα έργα. Η Jeremie επιδιώκει τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδοτικά κεφάλαια για την ανάπτυξη των ΜΜΕ, ενώ η πρωτοβουλία Jessica στοχεύει στην ενθάρρυνση των βιώσιμων επενδύσεων σε αστικές περιοχές (Η πολιτική συνοχής 2007-2013, Παρατηρήσεις και επίσημα κείμενα)⁵⁰.

Κάποιες άλλες σημαντικές αλλαγές που αποφασίστηκαν για τη νέα περίοδο, συνοπτικά είναι οι εξής :

➤ το Ταμείο Συνοχής δεν έχει πλέον ανεξάρτητη λειτουργία, αλλά εντάσσεται στο στόχο της σύγκλισης. Οι ίδιοι κανόνες προγραμματισμού και διαχείρισης εφαρμόζονται και στα τρία Ταμεία.

➤ Οι τρεις νέοι στόχοι ενσωματώνουν τις αποστολές των παλαιών στόχων 1, 2 και 3 καθώς και τις αποστολές των τριών παλαιών κοινοτικών πρωτοβουλιών: Interreg III, EQUAL και URBAN

---

⁴⁸ Η Επιτροπή προβαίνει σε ετήσια ενδεικτική κατανομή ανά κράτος μέλος, με βάση τα ακόλουθα κριτήρια: επιλέξιμος πληθυσμός, εθνική ευημερία, περιφερειακή ευημερία και ποσοστό ανεργίας (βλ. πίνακα 5 και 6), .

⁴⁹ Βλ. Γραφικό 1, 2 & 3.

⁵⁰ Βλ. Πίνακα 7.

- Το Interreg III εντάσσεται στο στόχο της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας.
- Τα προγράμματα URBAN II και EQUAL ενσωματώνονται στους στόχους της σύγκλισης και περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης.
- Το πρόγραμμα Leader + και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) αντικαθίστανται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ) γίνεται Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ). Το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΑ έχουν στο εξής τις δικές τους νομικές βάσεις και δεν αποτελούν μέρος της πολιτικής συνοχής.
- Ενισχύεται η αρχή της εταιρικής σχέσης, ενώ προστίθεται και η αρχή της αναλογικότητας. Οι αρχές της ισότητας και προσθετικότητας διευρύνονται και εισάγεται η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η πολιτική συνοχής αναδιοργανώθηκε με βάση τρεις νέους στόχους προτεραιότητας: (1) σύγκλιση, (2) περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση και (3) ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία. Συγκεκριμένα (βλ. πίνακα 8):

1. Σύγκλιση⁵¹: αφορά την προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες. Δίνει κυρίως έμφαση στην καινοτομία και την κοινωνία της γνώσης, στην ικανότητα προσαρμογής στις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές και στην ποιότητα του περιβάλλοντος και την αποτελεσματικότητα των διοικητικών υπηρεσιών. Χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ, αλλά και από το Ταμείο Συνοχής και αφορά τα λιγότερο αναπτυγμένα κράτη μέλη και τις περιφέρειες. Στην ΕΕ27 ο στόχος αυτός αφορά - εντός 17 κρατών μελών - 84 περιφέρειες με πληθυσμό 154 εκατομμυρίων, των οποίων το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ είναι μικρότερο του 75% του κοινοτικού μέσου όρου και - σε σταδιακά μικρότερη βάση - 16 άλλες περιφέρειες με 16,4 εκατομμύρια κατοίκους των οποίων το ΑΕγχΠ υπερβαίνει ελάχιστα το σχετικό όριο λόγω των στατιστικών αλλαγών που έφερε η διεύρυνση της ΕΕ. Τα κονδύλια που διατίθενται με βάση το στόχο «σύγκλιση» ανέρχονται σε 282,8 δισεκατομμύρια ευρώ, κάτι που αντιπροσωπεύει το 81,5% του συνόλου και κατανέμονται ως εξής: 199,3 δισεκατομμύρια ευρώ για τις περιφέρειες σύγκλισης, από τα οποία 14 δισεκατομμύρια ευρώ για τις περιφέρειες

---

⁵¹ Βλ. πίνακα 9.

«σταδιακής εξόδου», και 69,5 δισεκατομμύρια ευρώ για το Ταμείο Συνοχής που καλύπτει 15 κράτη μέλη⁵² (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις περιοχές βλ. πίνακες) .

2. Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση: αφορά την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και ελκυστικότητας των περιφερειών καθώς και της απασχόλησης προλαμβάνοντας τις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές. Χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ και καλύπτει όλες τις περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες δεν είναι επιλέξιμες για το στόχο «σύγκλιση». Συγκεκριμένα, στην ΕΕ27 θα είναι επιλέξιμες συνολικά 168 περιφέρειες, οι οποίες αριθμούν 314 εκατομμύρια κατοίκους. Από τις περιφέρειες αυτές, 13 περιφέρειες που φιλοξενούν 19 εκατομμύρια κατοίκους αποτελούν τις λεγόμενες περιοχές «σταδιακής εξόδου» και υπόκεινται σε ειδικά κονδύλια χρηματοδότησης, καθώς ανήκαν στην παρελθούσα κατηγορία των περιφερειών του στόχου 1. Το ποσό των 55 δισεκατομμυρίων ευρώ – εκ των οποίων τα 11,4 δισεκατομμύρια προορίζονται για τις περιφέρειες σταδιακής εξόδου - αντιπροσωπεύει ποσοστό ελάχιστα μικρότερο του 16% των συνολικών κονδυλίων. Ο στόχος αυτός καλύπτει περιφέρειες σε 19 κράτη μέλη.⁵³

3. Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία: αφορά την ενίσχυση της διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας. Αποσκοπεί στην προώθηση κοινών λύσεων για τις αρχές των διαφόρων χωρών στους τομείς της ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, της ανάπτυξης των οικονομικών σχέσεων και της οργάνωσης δικτύων μεταξύ μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ). Η συνεργασία έχει ως άξονα την έρευνα, την ανάπτυξη, την κοινωνία της πληροφορίας, το περιβάλλον, την πρόληψη των κινδύνων και την ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων. Ο πληθυσμός που ζει σε διασυνοριακές περιοχές ανέρχεται σε 181,7 εκατ. (37,5% του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ). Για τη διασυνοριακή συνεργασία είναι επιλέξιμες οι περιφέρειες NUTS3 κατά μήκος όλων των εσωτερικών και ορισμένων εξωτερικών χερσαίων συνόρων, κατά μήκος των θαλάσσιων συνόρων που χωρίζονται από μέγιστη απόσταση 150 km. (Ο κατάλογος αυτών των περιφερειών έχει δημοσιευθεί στην απόφαση της Επιτροπής της 31ης Οκτωβρίου 200). Για τη διακρατική συνεργασία είναι επιλέξιμες όλες οι περιφέρειες αλλά, σε συνεννόηση με τα κράτη μέλη, η Επιτροπή έχει ορίσει 13 ζώνες συνεργασίας (οι ζώνες αυτές καθορίζονται στην απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 2006) . Η

---

⁵² Βλ. http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/object/index_el.htm

⁵³ Τα παλαιά προγράμματα Urban II και Equal έχουν ενσωματωθεί στους στόχους «σύγκλιση» και «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση».

διαπεριφερειακή συνεργασία, η δημιουργία δικτύων⁵⁴ και η ανταλλαγή πληροφοριών αφορά όλες τις περιφέρειες της Ευρώπης. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο στόχος αυτός βασίζεται στην πείρα που αποκτήθηκε από την παλαιότερη κοινοτική πρωτοβουλία INTERREG.⁵⁵

Τα 8,7 δισεκατομμύρια ευρώ (2,5% του συνόλου) που είναι διαθέσιμα στο πλαίσιο του στόχου αυτού κατανέμονται ως εξής: 6,44 δισεκατομμύρια ευρώ για τη διασυνοριακή συνεργασία, 1,83 δισεκατομμύρια ευρώ για τη διεθνική και 445 εκατομμύρια ευρώ για τη διαπεριφερειακή συνεργασία.⁵⁶

Θα πρέπει να γίνει και μια σύντομη αναφορά στο προαναφερόμενο *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ)* το οποίο αποτελεί ένα νέου τύπου μέσο του συστήματος προγραμματισμού που εφαρμόζεται κατά την περίοδο 2007-2013. Το ΕΣΠΑ δεν αποτελεί μέσο διαχείρισης, όπως ήταν το κοινοτικό πλαίσιο στήριξης (ΚΠΣ), αλλά καθορίζει κυρίως τις πολιτικές προτεραιότητες προτείνοντας τα βασικά στοιχεία υλοποίησης. Τα κυριότερα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνει είναι (1) οι εταίροι και οι φορείς που το προετοιμάζουν (άρθρο 11), (2) μια εμπειριστατωμένη ανάλυση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, των πλεονεκτημάτων και των αδυναμιών ολόκληρης της περιοχής, λαμβάνοντας υπόψη τις τάσεις στην ευρωπαϊκή και την παγκόσμια οικονομία, (3) οριοθέτηση της επιλεγείσας στρατηγικής, κατάλογο των επιχειρησιακών προγραμμάτων για τους στόχους της σύγκλισης και περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης, την ενδεικτική ετήσια κατανομή κάθε Ταμείου για κάθε πρόγραμμα, (4) πληροφορίες για το συντονισμό με το ΕΓΤΑΑ (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης) και με το ΕΤΑ (Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας), πληροφορίες που επιτρέπουν να ελεγχθεί η τήρηση της αρχής της προσθετικότητας και οι προβλεπόμενες δράσεις για την ενίσχυση της διοικητικής αποτελεσματικότητας.

Το ΕΣΠΑ καταρτίζεται από τα κράτη μέλη σε συνεννόηση με τους εταίρους τους και στο πλαίσιο διαλόγου με την Επιτροπή.⁵⁷

---

⁵⁴ Η οργάνωση δικτύων συνεργασίας και η ανταλλαγή εμπειριών καλύπτονται από τρία διαφορετικά προγράμματα τα οποία υποβάλλονται από τα 27 κράτη μέλη: Συγκεκριμένα : (1) Interact: ενίσχυση των φορέων διαχείρισης προγραμμάτων συνεργασίας, (2) Urbact: θεματικά δίκτυα πόλεων και (3) ORATE: παρατηρητήριο της χωροταξίας.

⁵⁵ Οι πληροφορίες αυτές παραθέτονται αυτούσιες από την ιστοσελίδα της Ένωσης για την Περιφερειακή πολιτική (βλ. http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/region/index_el.htm).

⁵⁶ Η συνεργασία με τις χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν ενισχύεται πλέον από τα διαρθρωτικά ταμεία, αλλά από δύο νέα μέσα: το Ευρωπαϊκό Μέσο Γειτονικών Σχέσεων και Εταιρικής Σχέσης και το Μηχανισμό Προενταξιακής Βοήθειας. Μόνο η συνεργασία με τα μη κράτη μέλη τα οποία λαμβάνουν χρηματοδοτική ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Λιχτενστάιν, Νορβηγία, Σουηδία κ.λπ.) υπάγεται στην ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία.

⁵⁷ Για την κατάρτιση, υλοποίηση και αξιολόγηση των ΕΣΠΑ βλ. πίνακα.

Το ΕΣΠΑ εφαρμόζεται στο στόχο «σύγκλιση» και στο στόχο «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» και σε περίπτωση που αποφασιστεί από κάποιο κράτος – μέλος δύναται να εφαρμοστεί και στο στόχο της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας (βλ. πίνακα 10).

Οι προτεραιότητες κάθε κράτους (ή των περιφερειών) αποτυπώνονται στα *Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ)*⁵⁸, τα οποία καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο το κράτος θα διεξάγει τον προγραμματισμό του. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να υποβάλουν τα επιχειρησιακά προγράμματά τους στην Επιτροπή το αργότερο πέντε μήνες μετά την έγκριση των στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών. Η Επιτροπή εγκρίνει κάθε πρόγραμμα το αργότερο τέσσερις μήνες μετά την επίσημη υποβολή του από το κράτος μέλος.

Κάθε ΕΠ (μονοταμειακό) αφορά μόνο έναν από τους τρεις στόχους (εκτός από έκτακτες περιστάσεις που ορίζονται στο άρθρο 32, παράγραφος 2) και μπορεί να χρηματοδοτείται μόνο από ένα Ταμείο⁵⁹. Τα ΕΠ πρέπει να περιέχουν : (1) μια SWOT Analysis για την κατάσταση της επιλέξιμης περιοχής, (2) τους ειδικούς στόχους των αξόνων προτεραιότητας⁶⁰, (3) αιτιολόγηση των επιλεγμένων προτεραιοτήτων, (4) τον τρόπο εφαρμογής των προγραμμάτων (ορισμός των διαχειριστικών αρχών, των ελεγκτικών αρχών και των αρχών πιστοποίησης, περιγραφή του συστήματος αξιολόγησης και παρακολούθησης), (5) ενδεικτικό κατάλογο με τα μεγάλα έργα. (δηλαδή των έργων η τα άλλα έργα).

Τέλος, επιγραμματικά αναφέρονται οι αρμόδιοι φορείς για τη διαχείριση , τη παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής των ΕΠ, συγκεκριμένα : (1) μια διαχειριστική αρχή υπεύθυνη για τη σωστή και αποτελεσματική διαχείριση και υλοποίηση ενός ΕΠ., (2) μια αρχή πιστοποίησης η οποία συντάσσει και υποβάλλει στην Επιτροπή πιστοποιημένες δηλώσεις

---

⁵⁸ Το ΕΣΠΑ αποτελεί τη βάση των επιχειρησιακών προγραμμάτων, η απόφαση της Επιτροπής για το ΕΣΠΑ πρέπει να ληφθεί πριν από την απόφαση της Επιτροπής για κάθε ΕΠ. Οι δύο αποφάσεις μπορούν, ωστόσο, να ληφθούν ταυτόχρονα.

⁵⁹ Με εξαίρεση το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής , τα οποία παρεμβαίνουν από κοινού για τα προγράμματα υποδομών και περιβάλλοντος.

⁶⁰ Σε αντίθεση με την περίοδο 2000-2006 δε περιγράφονται λεπτομερώς τα προβλεπόμενα μέτρα για την υλοποίηση αυτών των αξόνων. Ένας άξονας προτεραιότητας αντιστοιχεί σε μία από τις προτεραιότητες της στρατηγικής η οποία επιλέγεται σε ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα (άρθρο 2 παράγραφος 2). Η συνεισφορά των Ταμείων στο επίπεδο του άξονα προτεραιότητας πρέπει να αντιπροσωπεύει τουλάχιστον το 20 % των δημόσιων δαπανών οι οποίες διατίθενται γι' αυτό τον άξονα (άρθρο 54).

δαπανών και τις αιτήσεις πληρωμής, (3) μια αρχή ελέγχου⁶¹ η οποία ορίζεται από το κράτος μέλος για κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα. Είναι υπεύθυνη να διενεργεί τους λογιστικούς ελέγχους με τη μέθοδο της δειγματοληψίας, να συντάσσει τις ετήσιες εκθέσεις ελέγχου και να διατυπώνει γνώμη για τους διενεργηθέντες ελέγχους, (4) μια επιτροπή παρακολούθησης την οποία συστήνει το κράτος μέλος για κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα.

Πρέπει να σημειωθεί ότι για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην ορθή λειτουργία των Συστημάτων Διαχείρισης και Ελέγχου (Σ.Δ.Ε) και στη διαδικασία του ελέγχου (audit).

1.3. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1.3.1. Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

Για την υφιστάμενη προγραμματική περίοδο, το ΕΤΠΑ συμβάλει στη χρηματοδότηση: (1) Παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν στη δημιουργία και τη διατήρηση βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, (2) Επενδύσεων σε υποδομή, (3) Δράσεων ανάπτυξης του ενδογενούς δυναμικού μέσω μέτρων που υποστηρίζουν την περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη (έρευνα, καινοτομία, περιβαλλοντικά ζητήματα και πρόληψη των κινδύνων).⁶²

Ειδικότερα, όσον αφορά τους τρεις στόχους, πρέπει να σημειωθεί ότι: (1) στα πλαίσια του στόχου σύγκλισης, το ΕΤΠΑ υποστηρίζει δράσεις για τη βιώσιμη και ολοκληρωμένη περιφερειακή και τοπική οικονομική ανάπτυξη και απασχόληση, μέσω προτεραιοτήτων που αφορούν την έρευνα & τεχνολογική ανάπτυξη, τη καινοτομία, την επιχειρηματικότητα, την κοινωνία της πληροφορίας, την αναβάθμιση του περιβάλλοντος, τη πρόληψη κινδύνων, την ανάπτυξη του τουρισμού, επενδύσεις στον πολιτισμό, τις μεταφορές, την ενέργεια, την εκπαίδευση και την υγεία (άρθρο 4, ΕΚ/1080/2006). (2) Στο πλαίσιο του στόχου Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση, το ΕΤΠΑ επικεντρώνεται στην προώθηση στρατηγικών

---

⁶¹ Η αρχή πιστοποίησης και η αρχή ελέγχου αντικαθιστούν την αρχή πληρωμής και την αρχή ελέγχου των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων.

⁶² Βλ. άρθρο 2, ΕΚ/1080/2006

βιώσιμης ανάπτυξης μέσω της καινοτομίας & οικονομίας της γνώσης, περιβάλλοντος & πρόληψης κινδύνων και πρόσβασης σε υπηρεσίες μεταφορών και τηλεπικοινωνιών υγείας (άρθρο 5, ΕΚ/1080/2006). (3) Για το στόχο Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία , η συνδρομή του ΕΤΠΑ εστιάζεται στην ανάπτυξη διασυνοριακών οικονομικών , περιβαλλοντικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, στη σύσταση και ανάπτυξη διακρατικής συνεργασίας και στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της περιφερειακής πολιτικής μέσω ανταλλαγής εμπειριών, μελετών κ.α.

Την περίοδο 2000-2006, οι επιλέξιμες δαπάνες για χρηματοδοτική συνδρομή του ΕΤΠΑ καθορίζονταν σε κοινοτικό επίπεδο. Ο κανονισμός απαριθμούσε «τι μπορούσε να χρηματοδοτήσει το ΕΤΠΑ». Την περίοδο 2007-2013, οι κανόνες επιλεξιμότητας των δαπανών είναι εθνικοί, με εξαίρεση ορισμένες «μη επιλέξιμες» δαπάνες οι οποίες ορίζονται στον κανονισμό του ΕΤΠΑ.

1.3.2. Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) το οποίο αποτελεί (από το 1957) το αρχαιότερο και σημαντικότερο εργαλείο της διαρθρωτικής και περιφερειακής πολιτικής, αποσκοπεί στη βελτίωση των θέσεων απασχόλησης και των δυνατοτήτων απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁶³. Για τη τρέχουσα προγραμματική περίοδο παρεμβαίνει στο πλαίσιο των δύο πρώτων στόχων και χρηματοδοτεί τις δράσεις των κρατών μελών που αποσκοπούν στη βελτίωση της ικανότητας προσαρμογής των εργαζομένων και των επιχειρήσεων, στη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση, στην ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, στην αύξηση και στη βελτίωση της επένδυσης στο ανθρώπινο κεφάλαιο και στην ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας και αποτελεσματικότητας των δημόσιων διοικήσεων και υπηρεσιών.⁶⁴

---

⁶³ Κρίνεται φρόνιμο να επισημανθεί ότι υπάρχει ειδική μέριμνα της Ένωσης για την απασχόληση. Το 1997, το Συμβούλιο του Άμστερνταμ σηματοδότησε την έναρξη της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση (ΕΣΑ), των ετήσιων κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και της κατάρτισης των εθνικών σχεδίων δράσης για την απασχόληση.

⁶⁴ Βλ. http://ec.europa.eu/employment_social/esf/

1.3.3. Ταμείο Συνοχής

Το Ταμείο Συνοχής αποσκοπεί στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Κοινότητας με προοπτική την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, ιδίως στους τομείς των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών και της προστασίας του περιβάλλοντος. Για την περίοδο 2007-2013, χρηματοδοτεί δράσεις στη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την Εσθονία, τη Λεττονία, την Κύπρο, τη Μάλτα, την Ουγγαρία, την Πολωνία, την Πορτογαλία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία, τη Λιθουανία, τη Σλοβενία και την Τσεχική Δημοκρατία. Η Ισπανία είναι επιλέξιμη για μεταβατική στήριξη δεδομένου ότι το κατά κεφαλή εθνικό ακαθάριστο εισόδημά της είναι κατώτερο του μέσου όρου της Ευρώπης των 15.

Η βασική αλλαγή που έχει υποστεί το Ταμείο Συνοχής στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο είναι ότι δεν ενεργεί πλέον, εκτός των στόχων της πολιτικής για τη συνοχή, αλλά εξομοιώνεται με τα άλλα Ταμεία, το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ. Συνεπώς, υπόκειται στους ίδιους κανόνες προγραμματισμού, διαχείρισης και ελέγχου. Επιπλέον, η Επιτροπή δεν χρειάζεται πλέον να εγκρίνει κάθε έργο του Ταμείου Συνοχής (εκτός από την περίπτωση των «μεγάλων έργων» που ορίζονται από το άρθρο 39 του γενικού κανονισμού), γεγονός που θα συμβάλει στη μείωση της γραφειοκρατίας.

1.3.4. Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)⁶⁵

Η ΕΤΕπ, η οποία διαθέτει νομική προσωπικότητα, χρηματοπιστωτική αυτονομία και ίδια δομή λήψης αποφάσεων, αποτελεί ένα μη κερδοσκοπικό Τραπεζικό Οργανισμό που χορηγεί πιστώσεις στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα για έργα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος σε τομείς όπως η πολιτική συνοχή και σύγκλιση, η έρευνα, η τεχνολογία, η καινοτομία, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η μεταφορά, η ενέργεια και το περιβάλλον. Η χορήγηση δανείων εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά του κάθε έργου και τις εκάστοτε ευκαιρίες που προσφέρουν οι χρηματαγορές. Τα επιλέξιμα έργα πρέπει να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ, στη

---

⁶⁵ Πρέπει να αναφερθεί ότι η ΕΤΕπ δεν αποτελεί χρηματοδοτικό μέσο της διαρθρωτικής πολιτικής, αλλά επειδή πιστώσεις της στοχεύουν στην υλοποίηση της διαρθρωτικής πολιτικής, για αυτό στη παρούσα μελέτη εντάχθηκε σε αυτό το κεφάλαιο.

προσέλκυση άλλων πηγών χρηματοδότησης και να είναι οικονομικά και χρηματοδοτικά βιώσιμα, τεχνικά άρτια και ασφαλή για το περιβάλλον.

Επιπρόσθετα, η ΕΤΕπ στηρίζει έργα βιώσιμης ανάπτυξης στις υποψήφιες και δυνητικά υποψήφιες χώρες, στις γειτονικές χώρες της ΕΕ στα νότια και ανατολικά της σύνορα καθώς και σε χώρες εταίρους σε άλλα μέρη του κόσμου.

Το καταστατικό της ΕΤΕπ θεσπίστηκε με το πρωτόκολλο αριθ. 10 που προσαρτάται στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (1958).

Στο καταστατικό ορίζονται οι στόχοι, η δομή, το κεφάλαιο, τα μέλη, οι δημοσιονομικοί πόροι, τα μέσα παρέμβασης και οι κανόνες ελέγχου που διέπουν την ΕΤΕπ.⁶⁶

Ο ρόλος της ΕΤΕπ επισημάνθηκε τόσο στην ΕΕΠ (άρθρο 130B), όσο και στις συνθήκες του Maastricht (Άρθρο 198E), του Amsterdam (Άρθρο 267) και της Νίκαιας (Άρθρο 266), καθώς και σε ορισμένους κανονισμούς της Ένωσης (Καν. ΕΟΚ/2052/88, Καν. ΕΚ/1260/1999).

Η ΕΤΕπ κατέχει την πλειοψηφία των επενδύσεων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤΑΕ), το οποίο ιδρύθηκε το 1994 στοχεύοντας στη στήριξη της ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που παρουσιάζουν έντονη ανάπτυξη. Το 2000, ιδρύθηκε ο όμιλος ΕΤΕπ, ο οποίος αποτελείται από την ΕΤΕπ και το ΕΤΑΕ. Στο πλαίσιο του ομίλου αυτού, η ΕΤΕπ χορηγεί μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα τραπεζικά δάνεια, ενώ το ΕΤΑΕ ειδικεύεται στις πράξεις επιχειρηματικού κεφαλαίου και στην παροχή εγγυήσεων υπέρ των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Η διαφορά της ΕΤΕπ με τα ΔΤ έγκειται στο ότι η πρώτη δανείζει χρήματα στα κράτη – μέλη με ευνοϊκότερους όρους από αυτούς που ισχύουν στη διεθνή αγορά κεφαλαίου, ενώ τα ΔΤ παρέχουν τα χρηματοδοτικά τους μέσα δωρεάν.

Στα είκοσι πρώτα χρόνια λειτουργίας της (1958-1977), το 75% των χορηγήσεων στόχευαν στη χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες (Μαραβέγιας, 2001: 755). Το 1989 οι χορηγήσεις προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες έφθασαν στο 59% των συνολικών χορηγήσεων της ΕΤΕπ. Στα πλαίσια της Πολιτικής Συνοχής, η Τράπεζα, το 2008, διέθεσε 21 δις Ευρώ σε έργα που αφορούσαν έργα υποδομών σε τομείς μεταφορών, τηλεπικοινωνιών, εκπαίδευσης, υγείας, αστικής ανάπτυξης παροχής υπηρεσιών και

---

⁶⁶Σχετικά με τα όργανα εργασίας, τους στόχους και τη λειτουργία της ΕΤΕπ Βλ. http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/institutions_bodies_and_agencies/o10009_el.htm.

βιομηχανικών επενδύσεων. Επιπλέον, παρείχε δάνεια για την ενίσχυση και άλλων τομέων που συνδέονται με τη πολιτική συνοχή, όπως τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα⁶⁷, το φυσικό και αστικό περιβάλλον, το ανθρώπινο κεφάλαιο και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Το 2005, η ΕΤΕπ από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Περιφερειακής Ανάπτυξης κ.α, εισήγαγαν τις πρωτοβουλίες JEREMIE και JASPER για τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) σε όλα τα κράτη - μέλη ⁶⁸.

1.3.5. Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ)

Ο Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ), ο οποίος διαθέτει νομική προσωπικότητα, ιδρύθηκε με βάση το άρθρο 159 της συνθήκης ΕΚ και στοχεύει στην εξάλειψη των υφισταμένων εμποδίων για τη διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία. Μέλη του ΕΟΕΣ μπορεί να είναι τα κράτη – μέλη, οι περιφερειακές και τοπικές αρχές, ενώσεις και οργανισμοί του δημοσίου δικαίου

Ο ΕΟΕΣ καθιστά δυνατή τη σύσταση ομίλου φορέων από διαφορετικά κράτη μέλη δίχως προηγουμένως να έχει υπογραφεί διεθνής σύμβαση επικυρωμένη από τα εθνικά κοινοβούλια. Τα κράτη μέλη θα πρέπει ωστόσο να συναινέσουν στη συμμετοχή των μελών του ΕΟΕΣ στην αντίστοιχη επικράτειά τους.⁶⁹

1.3.6. Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ/ ΙΡΑ)⁷⁰

Από τον Ιανουάριο του 2007, ο Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας αντικατέστησε μια σειρά κοινοτικών προγραμμάτων και χρηματοδοτικών μέσων που προορίζονταν για τις υποψήφιες χώρες και τις δυνάμει υποψήφιες για ένταξη χώρες, δηλαδή τα προγράμματα

⁶⁷Για περισσότερες πληροφορίες για την Πολιτική Συνοχής και Σύγκλισης της ΕΤΕπ, βλ. στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://www.eib.org/projects/topics/cohesion_and_convergence/index.htm.

⁶⁸Τα διευρωπαϊκά δίκτυα, διευκολύνουν την ανταλλαγή εμπειριών, συλλογή πληροφοριών, δημιουργία δικτύων συνεργασίας μεταξύ περιφερειών, μεταφορά τεχνογνωσίας κ.α

⁶⁹ο ΕΟΕΣ δύναται να συμβάλει έμμεσα στην αντιμετώπιση των περιφερειακών προβλημάτων. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Κανονισμό ΕΚ/1082/2006 ή http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/gect/index_el.htm

⁷⁰Παράλληλα θεσπίστηκε και το «Ευρωπαϊκό Μέσο Γειτνίασης και Σύμπραξης», το οποίο θα καλύψει τις τρίτες χώρες που συμμετέχουν στην ευρωπαϊκή πολιτική γειτνίασης, δηλαδή τις χώρες νότια και ανατολικά της Μεσογείου, την Ουκρανία, τη Μολδαβία και τη Λευκορωσία, καθώς και τις χώρες νότια του Καυκάσου, αντικαθιστώντας έτσι το MEDA και μέρος του Tacis. Το ΕΜΓΣ θα υποστηρίξει και τη στρατηγική κοινοτική συνεργασία με τη Ρωσία. Ο προτεινόμενος προϋπολογισμός του ΕΜΓΣ για την περίοδο 2007–2013 ανέρχεται σε 14,332 δις. EUR.

(Βλ. http://ec.europa.eu/regional_policy/newsroom/newslet128/128_04_el.pdf)

PHARE, ISPA, SAPARD, CARDS και το χρηματοδοτικό μέσο για την Τουρκία. Η ενισχύσεις του συναρθρώνονται γύρω από πέντε συνιστώσες:

1. Βοήθεια που καλύπτει τη μεταβατική περίοδο και τη θεσμική ενίσχυση των θεσμών και του εκδημοκρατισμού, την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και την πλαισίωση της διαδικασίας ευθυγράμμισης με το κοινοτικό κεκτημένο.
2. Διασυνοριακή συνεργασία (με τα κράτη μέλη της ΕΕ και τις άλλες χώρες που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τον ΜΠΒ).
3. Περιφερειακή ανάπτυξη, που αφορά τις επενδυτικές δαπάνες στον τομέα των μεταφορών, του περιβάλλοντος και της οικονομικής ανάπτυξης
4. Ανθρώπινοι πόροι, που αφορά ενέργειες ενδυνάμωσης του ανθρώπινου δυναμικού και καταπολέμησης του αποκλεισμού.
5. Αγροτική ανάπτυξη.

Οι δικαιούχες χώρες χωρίζονται σε υποψήφιες χώρες (FYROM, Κροατία, Τουρκία) και εν δυνάμει υποψήφιες χώρες (Δυτικά Βαλκάνια). Τέλος πρέπει να σημειωθεί ότι οι πόροι που θα διατεθούν κατανέμονται ανά δικαιούχο χώρα και ανά συνιστώσα, μέσω ενός πολυετούς ενδεικτικού δημοσιονομικού πλαισίου που επικαιροποιείται κάθε έτος⁷¹.

Ολοκληρώνοντας την ανασκόπηση της πορείας της Περιφερειακής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι έχουν γίνει αρκετά σημαντικά βήματα για τη μείωση της ψαλίδας ανάμεσα στις διαφορετικές περιφέρειες εντός της Ε.Ε. Στο επόμενο κεφάλαιο, επιχειρείται η διερεύνηση της πορείας και των αποτελεσμάτων της ΕΠΠ στη Βουλγαρία.

---

⁷¹ Βλ. Κανονισμό ΕΚ./1085/2006 ή http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/ipa/index_el.htm. Επιπλέον πρέπει να σημειωθεί ότι στο παρόν κεφάλαιο δεν έγινε αναφορά στα Jaspers, Jeremies και Jessica, γιατί αναλύθηκαν σε προηγούμενο υποκεφάλαιο. Τέλος, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλληλεγγύης (ΕΚ/2012/ 2002) παρέχει ενισχύσεις προς τον πληθυσμό κράτους μέλους που έχει πληγεί από μείζονα φυσική καταστροφή, γεγονός που συμβάλει στην ενίσχυση της περιφερειακής πολιτικής. Το ΤΑΕΕ δε χρηματοδοτεί μακροχρόνιες δράσεις, οι οποίες μπορούν να επωφεληθούν άλλων μέσω όπως τα ΔΤ. Το 2005 η Επιτροπή πρότεινε την ίδρυση νέου Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλληλεγγύης (COM/108/2005, το οποίο θα παρέχει συνδρομή στα κράτη μέλη και στις χώρες που διαπραγματεύονται την ένταξή τους στην ΕΕ και έχουν πληγεί από σοβαρές καταστροφές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Αντικείμενο ενασχόλησης του παρόντος μέρους της εργασίας αποτελεί η Βουλγαρία και η πρόοδος που έχει επιτευχθεί στη χώρα τόσο προενταξιακά όσο και μετά την ένταξη της στην ΕΕ. Προτού λάβει χώρα η ανάλυση του βασικού θέματος της μελέτης, κρίνεται απαραίτητο να παρατεθούν περιληπτικά κάποια στοιχεία που αφορούν τις σχέσεις Ε.Ε – Βαλκανίων, επιπλέον, δεδομένου του ότι η Βουλγαρία ανήκει γεωγραφικά στα Βαλκάνια κρίνεται απαραίτητη η εννοιολογική επεξήγηση του όρου Βαλκάνια και η παράθεση των βασικών ιστορικών στοιχείων για την ευρύτερη περιοχή, ούτως ώστε να διαφανούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής και να καταστεί σαφέστερη η υφιστάμενη πολιτική, διοικητική, κοινωνική κατάσταση και δομή της.

Αρκετοί επιστήμονες και ερευνητές προσδίδουν στα Βαλκάνια διάφορους χαρακτηρισμούς, όπως, πυριτιδαποθήκη της Ευρώπης, γέφυρα που συνδέει την Ανατολή με την Δύση⁷², γέφυρα μεταξύ της Ευρώπης και της Ασίας⁷³, γέφυρα μεταξύ φάσεων ανάπτυξης, σταυροδρόμι πολιτισμών, περιοχή των αντιφάσεων⁷⁴, τρίτη ζώνη ώρας της Ευρώπης⁷⁵.

Η λέξη «Βαλκάνια» προέρχεται από τη τούρκικη λέξη «balcan»⁷⁶ που χαρακτήριζε αρχικά την οροσειρά που ήταν γνωστή ως Αρχαίος Αίμος. Τα τελευταία χρόνια η λέξη Βαλκάνια τείνει να θεωρείται ταυτόσημη με τη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, από τον όρο «Βαλκάνια» προέκυψε ο όρος «βαλκανιοποίηση», ο οποίος ταυτίστηκε με την διάσπαση μεγάλων και βιώσιμων πολιτικών ενοτήτων και την επιστροφή στο παρελθόν και σε πρωτόγονα στάδια της ανθρώπινης ιστορίας.⁷⁷ Ως απόρροια της απόδοσης αρνητικού

---

⁷² Τοντόροβα Μαρία., *Βαλκάνια: Η δυτική φαντασίωση*, Παρατηρητής, 2000, σελ. 141.

⁷³ Μαζάουερ Μάρκ., *Τα Βαλκάνια*, ένατη έκδοση, Εκδόσεις Πατάκη, Μάιος 2006, σελ 39.

⁷⁴ William Miller., «Travels and Politics in the Near East», 1898. Το βιβλίο αυτό υπάρχει διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://www.archive.org/details/travelspoliticsi00milluoft>.

⁷⁵ Ignatieff Michael, *On Civil Society*, Foreign Affairs, τ.74, Vo 2, Μάρτιος – Απρίλιος 1995. Στην ιστοσελίδα : <http://www.foreignaffairs.org/19950301fareviewessay5029/michael-ignatieff/on-civil-society-why-eastern-europe-s-revolutions-could-succeed.html>

⁷⁶ Τοντόροβα Μαρία., *Βαλκάνια: Η δυτική φαντασίωση*, Παρατηρητής, 2000, σελ. 76.

⁷⁷ Τοντόροβα Μαρία., *Βαλκάνια: Η δυτική φαντασίωση*, Παρατηρητής, 2000. σελ.29-37.

περιεχομένου στον όρο Βαλκάνια αρκετοί λαοί των Βαλκανίων (Σλοβένοι, Ρουμάνοι) μέχρι και σήμερα αποφεύγουν το χαρακτηρισμό, Βαλκανιοί.⁷⁸

Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι τα Βαλκάνια έχουν χαρακτηριστεί από πολλούς μελετητές και ακαδημαϊκούς ως περιοχή με μεγάλα δομικά, διοικητικά και πολιτικά προβλήματα, δε πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι η ευνοϊκή γεωγραφική της θέση (σταυροδρόμι Ασίας, Αφρικής, Ευρώπης), τη μετέτρεψε σε κρίσιμο στρατηγικό και εμπορικό κόμβο και μόνιμο αντικείμενο διεκδικήσεων των ισχυρών κρατών ή αυτοκρατοριών.

Μια από τις δυνάμεις που επηρέασε καθορίστηκαν τις δομές και τα πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά συστήματα των Βαλκανικών κρατών ήταν η Οθωμανική αυτοκρατορία. Η οικονομική καθυστέρηση και το πολιτικό έλλειμμα που ταλάνισε πολλές χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης μέχρι τις μέρες μας αποδίδεται στα χρόνια της Οθωμανικής κυριαρχίας.

Στη διαμόρφωση των υφιστάμενων συνόρων και δομών των Βαλκανικών Κρατών, συνέβαλε τόσο η Οθωμανική διοικητική παράδοση, όσο και τα στρατηγικά συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων.

Το γεγονός ότι όλες οι χώρες των Βαλκανίων (εκτός από την Ελλάδα) είχαν κάποια κοινά χαρακτηριστικά⁷⁹, όπως παρόμοιες ιστορικές εμπειρίες, έλλειψη φιλελεύθερων αξιών, εξασθενημένη Κοινωνία των Πολιτών, έλλειψη λογοδοσίας, διαφθορά, απουσία ισχυρής αστικής τάξης, χαμηλό βιοτικό επίπεδο, ενισχυμένες κομμουνιστικές νοοτροπίες, εδαφικές διαμάχες με τις γειτονικές χώρες, απουσία δημοκρατικής παράδοσης, καθυστερημένη ανακήρυξη της ανεξαρτησίας συνέβαλε στην μακροχρόνια πολιτική αστάθεια, στην έλλειψη κοινωνικοοικονομικού εκσυγχρονισμού και στην περιορισμένη επιτυχία του εκδημοκρατισμού.

Τα τελευταία χρόνια, άρχισαν να διαφαίνονται νέοι συσχετισμοί και σχηματισμοί δυνάμεων. Ιδιαίτερα, μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, τα ως τότε «αντιδυτικά» Βαλκάνια άρχισαν να αναζητούν μια θέση στην Ευρωπαϊκή οικογένεια αλλά και η Ευρώπη άρχισε να

---

⁷⁸ Θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχουν διαφορετικές εκτιμήσεις σχετικά με το ποιες χώρες αποτελούν τα Βαλκάνια, στη παρούσα μελέτη ως Βαλκάνια εκλαμβάνονται (γεωγραφική διάσταση) η Ελλάδα, η Βουλγαρία, η Ευρωπαϊκή Τουρκία, η Ρουμανία, η Σερβία, η Κροατία, η Σλοβενία, το Μαυροβούνιο και η FURROM. Ωστόσο, στην ανάλυση που πραγματοποιείται δεν θα γίνει αναφορά στην Ελλάδα και τη Τουρκία.

⁷⁹ Ο Geoffrey Priham, ονομάζει αυτά τα κοινά χαρακτηριστικά «Confining Conditions» (περιοριστικές συνθήκες ή ευκαιρίες) Βλ. Pridham Geoffrey., *Democratization in the Balkan Countries, From Theory to Practice*, σελ. 15 - 16, στο Pridham Geoffrey & Gallagher Tom., *Experimenting with Democracy : Regime Change in the Balkan*, Routledge, London and New York, 2000.

προσεγγίζει τα Βαλκάνια. Η σταθερότητα και η δημοκρατική ανάπτυξη των Βαλκανίων αποτελούν βασική στόχευση της Ε.Ε , ενώ παράλληλα η προοπτική ένταξης στην ΕΕ αποτελεί ισχυρή κινητήριο δύναμη προόδου και μεταρρυθμίσεων για τα Βαλκάνια και απαραίτητο παράγοντα για την περιφερειακή σταθερότητα. Ο βαθμός ευρωπαϊκής διείσδυσης στις δομές και στα συστήματα των Βαλκανικών κρατών διαφέρει τόσο από κράτος σε κράτος στα Βαλκάνια, όσο και μεταξύ ευρύτερων περιοχών των Βαλκανίων. Απόρροια της διαφορετικότητας αυτής, αποτελεί η υιοθέτηση διαφορετικών προσεγγίσεων της ΕΕ προς τα Βαλκάνια. Συγκεκριμένα η ΕΕ διαφοροποίησε ως ένα βαθμό τη πολιτική της προς τα ανατολικά Βαλκάνια σε σχέση με τα Δυτικά Βαλκάνια.

Πιο συγκεκριμένα, ο όρος Δυτικά Βαλκάνια , τα τελευταία χρόνια, παραπέμπει στα κράτη των οποίων τα αλληλένδετα εσωτερικά προβλήματα απειλούν την Ευρώπη στο σύνολο της. Τα Δυτικά Βαλκάνια περιλαμβάνουν την Αλβανία, τη Βοσνία, την Ερζεγοβίνη, τη Σερβία, τη Κροατία και τα Σκόπια.

Η ιδέα της ομαδοποίησης και διαχωρισμού των κρατών της Δυτικής Βαλκανικής από τα υπόλοιπα κράτη της περιοχής (πχ Ρουμανία , Βουλγαρία, Σλοβενία) αναπτύχθηκε για πρώτη φορά τον Φεβρουάριο του 1996 όταν το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων της ΕΕ υιοθέτησε την λεγόμενη "Περιφερειακή Προσέγγιση".⁸⁰ Μέσω της πολιτικής αυτής, η ΕΕ αποφάσισε να διευρύνει τις διμερείς σχέσεις με τα Βαλκανικά κράτη που δεν είχε συνάψει συμφωνίες σύνδεσης (Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Κροατία, πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Αλβανία και την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας που έκτοτε μεταμορφώθηκε στη Σερβία και Μαυροβούνιο συμπεριλαμβανομένου του Κοσσυφοπεδίου) .

Οι βασικοί στόχοι της περιφερειακής προσέγγισης του 1996 περιλάμβαναν την προώθηση της εφαρμογής των ειρηνευτικών συμφωνιών Dayton/Παρισιού και Erdut και τη δημιουργία ζώνης πολιτικής σταθερότητας και οικονομικής ευημερίας μέσω της εγκαθίδρυσης και διατήρησης της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Ωστόσο , η προσέγγιση αυτή της Ένωσης είχε περιορισμένη επιτυχία και αποδοχή από τα ενδιαφερόμενα κράτη με αποτέλεσμα την αντικατάσταση της το 1999 από τη Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΔΣΣ)⁸¹.

---

⁸⁰ Βλ. Τζιφάκης Νικόλαος., *Η Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης* , Ομιλία για την εκδήλωση του Κέντρου Ενημέρωσης και Προώθησης Κοινοτικών και Αναπτυξιακών Προγραμμάτων, στο ΕΒΕΑ, 30/05/2002ΑΕ, ΕΕ

⁸¹ Πρέπει να σημειωθεί ότι παράλληλα θεσπίστηκε από τη διεθνή κοινότητα με τη συμμετοχή και της ΕΕ , το Σύμφωνο Σταθερότητας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, το οποίο στόχευε στην παγίωση της ειρήνης, της

Μέσω της ΔΣΣ τα Δυτικά Βαλκάνια ενσωματώθηκαν στη διαδικασία διεύρυνσης της ΕΕ , ενώ παράλληλα η ΕΕ δεσμευόταν ρητά για τη παροχή μακροχρόνιας πολιτικής και οικονομικής στήριξης στα κράτη της περιοχής προκειμένου να προετοιμαστούν για ένταξη.

Η ΔΣΣ βασίζεται σε μια προοδευτική εταιρική σχέση στην οποία η ΕΕ προσφέρει ένα μίγμα εμπορικών παραχωρήσεων (Αυτόνομα Εμπορικά Μέτρα) οικονομική και χρηματοδοτική βοήθεια (Πρόγραμμα CARDS) και συμβατικές σχέσεις (Συμφωνίες Σταθεροποίησης και Σύνδεσης). Κάθε χώρα πορεύεται με βάση την ικανοποίηση των δεσμεύσεών της στα πλαίσια της ΔΣΣ. Η ετοιμότητα των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στην προσπάθειά τους να πλησιάσουν την Ευρωπαϊκή Ένωση εκτιμάται με Ετήσιες Εκθέσεις Προόδου.⁸²

Βασικοί στόχοι της νέας προσέγγισης της ΕΕ για τη περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων αποτελούν η προώθηση του κατάλληλου θεσμικού και νομικού πλαισίου για την ενίσχυση του εκδημοκρατισμού τους, την προστασία των ανθρωπίνων και μειονοτικών δικαιωμάτων, την εδραίωση ενός κράτους δικαίου και μιας κοινωνίας πολιτών, την ανεξαρτησία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, η επίτευξη οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, η ενίσχυση της περιφερειακής, διασυνοριακής και διαπεριφερειακής συνεργασίας κ.α. Για την πραγματοποίηση των παραπάνω στόχων η ΕΕ ετοίμασε ένα μεσοπρόθεσμο στρατηγικό πλαίσιο βοήθειας τόσο για κάθε ένα από τα κράτη των Δυτικών Βαλκανίων όσο και για όλη την περιοχή και διέθεσε το ποσό των €4,65 δις για την περίοδο 2000-2006.

δημοκρατία, τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την οικονομική ευημερία, καθώς και για την επίτευξη σταθερότητας στο σύνολο της περιοχής. Βλ. <http://www.stabilitypact.org> . Η διεθνής κοινότητα έλαβε και άλλες πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της περιοχής , ενδεικτικά αναφέρονται : η Διαδικασία Καλής Γεινιάσης, Σταθερότητας, Ασφάλειας και Συνεργασίας των Χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, η οποία το 1999 μετονομάστηκε σε Διαδικασία Συνεργασίας Νοτιοανατολικής Ευρώπης (SEECP), η Πρωτοβουλία για τη Συνεργασία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. (SECI), η Πρωτοβουλία Κεντρικής Ευρώπης (CEI, Central European Initiative), η Διαδικασία Royaumont, η Ζώνη Ελευθέρου Εμπορίου της Κεντρικής Ευρώπης (Central European Free Trade Area), η Οικονομικής Συνεργασία Μαύρης Θάλασσας (Black Sea Economic Co-operation / BSEC), ξεκίνησε η Διαδικασία (Danube Cooperation Process) . Βλ. Altmann Franz –Lothar ., Schemes of Regional Cooperation in Southeast Europe, Journal of Southeast European and Black Sea Studies, Volume 3, January 2003 , Routledge, σελ. 126-149.

⁸² τα κράτη της Δυτικής Βαλκανικής καλούνταν να εκπληρώσουν τις ίδιες ακριβώς προϋποθέσεις για την σύναψη Συμφωνιών Σταθεροποίησης και Σύνδεσης, ωστόσο οι συμφωνίες που υπέγραψαν δεν ήταν πανομοιότυπες. Κάθε συμφωνία έλαβε υπόψη της , τις ιδιαίτερες απαιτήσεις της προετοιμασίας της συγκεκριμένης χώρας για ένταξη στην ΕΕ.

Βλ.

http://ec.europa.eu/enlargement/enlargement_process/accesion_process/how_does_a_country_join_the_eu/sap/index_el.htm

Η Βουλγαρία και η Ρουμανία – οι οποίες δεν ανήκουν στα Δυτικά Βαλκάνια, παρά τα έντονα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα που βίωσαν, δεν ενεπλάκησαν άμεσα σε πολεμικές συγκρούσεις και διαμάχες που να κρίνουν την άμεση επέμβαση της διεθνούς κοινότητας. Επιπρόσθετα, η ένταξη των χωρών αυτών στην ΕΕ θεωρήθηκε ως αναπόσπαστο κομμάτι της διεύρυνσης με τις χώρες ΚΑΕ, στις οποίες ανήκει και ένα άλλο Βαλκανικό κράτος, η Σλοβενία.

Οι σχέσεις των δύο χωρών με την τότε ΕΟΚ, οι οποίες διαφοροποιούνται από αυτές με τα δυτικά βαλκάνια, χρονολογούνται από τις αρχές της δεκαετίας του 1970. Αρχικά η Ρουμανία, λόγω της σχετικής αυτονομίας της από την ΕΣΣΔ άρχισε να έχει επαφές με την ΕΟΚ. Συγκεκριμένα, το 1974 συμπεριλήφθηκε από την Κοινότητα στο σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων, ενώ το 1980 προέβη στη σύναψη διάφορων συμφωνιών με τη Κοινότητα (πχ συμφωνία που αφορούσε το αίγιο και πρόβιο κρέας). Το 1993 υπεγράφη από τη Ρουμανία η Ευρωπαϊκή Συμφωνία, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1995. Η συμφωνία αυτή αποτελούσε τη θεσμική και νομική βάση για την ενίσχυση των περαιτέρω σχέσεων των δύο πλευρών, με βασική συνιστώσα τη δημιουργία μιας ελεύθερης ζώνης εμπορίου σε διάστημα 10 ετών. Στα μέσα του 1995, η Ρουμανία υπέβαλλε επίσημα αίτηση για τη προσχώρηση της στην ΕΕ και 4 χρόνια αργότερα, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι αποφασίστηκε η έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων για την Ρουμανία.⁸³

Εξαιτίας των ιδιαίτερων δεσμών που υπήρχαν ανάμεσα στη Βουλγαρία και την ΕΣΣΔ και την εξάρτηση της χώρας από την ΚΟΜΕΚΟΝ, τα μέλη της ΕΟΚ ήταν ιδιαίτερα επιφυλακτικά ως προς την σύναψη στενότερων σχέσεων με τη χώρα. Η χώρα υπέβαλλε αίτηση προσχώρησης το 1995, ενώ το Μάρτιο του 1998 αποφασίστηκε η εταιρική σχέση μεταξύ Βουλγαρίας και Ε.Ε.⁸⁴

Ορόσημο για τη διαδικασία ένταξης της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας στους κόλπους της Ε.Ε αποτέλεσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το Δεκέμβριο του 2002. Στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αναφέρεται ότι η Βουλγαρία και η Ρουμανία θα καταστούν πλήρη μέλη της Ε.Ε το 2007, υπό τον όρο να συνεχιστούν οι απαραίτητες

---

⁸³ Χαρδαλούπα Αντρέα., Η Ένταξη Βουλγαρίας και Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, 26/12/2005, ΕΚΕΜ, βλ. http://ekem.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=208:i-entaksi-boylgarias-kai-roymanias-stin-eyropaiki-enosi&catid=15:2008-05-12-11-28-15&Itemid=68

⁸⁴ Βλ. επόμενο κεφάλαιο.

μεταρρυθμίσεις και προσαρμογές στο κοινοτικό κεκτημένο. Πρέπει να επισημανθεί ότι τα βασικά ορόσημα των σχέσεων Βουλγαρίας και Ε.Ε θα παρατεθούν στο επόμενο μέρος της εργασίας, αλλά στο σημείο αυτό θεωρήθηκε απαραίτητη μια απλή αναφορά στις σχέσεις των δυο μερών προκειμένου να ενταχθούν στο πλαίσιο της γενικότερης προσέγγισης της ΕΕ για τα Βαλκάνια.

Η ένταξη της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας στην Ε.Ε. έχει διττή διάσταση, από τη μία στοχεύει στην αντιμετώπιση των εσωτερικών προβλημάτων κάθε κράτους, και από την άλλη εντάσσεται στη γενικότερη λογική των περιφερειακών ολοκληρώσεων και της ολοκληρωμένης αναπτυξιακής διαδικασίας και στοχεύει στην οικοδόμηση μίας νέας ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής που να εγγυάται την ασφάλεια, σταθερότητα, συνεργασία και ευημερία στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Η ένταξη των χώρων αυτών στις δομές της ΕΕ, αποτελεί τον κινητήριο μοχλό για ακόμη στενότερη συνεργασία σε πολιτικό, οικονομικό, εμπορικό επίπεδο με όλες τις χώρες της Βαλκανικής και μπορεί να αποτελέσει «θετικό παράδειγμα» για τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων ως προς τη δική τους ευρωπαϊκή προοπτική (Χαδαλούπα & Κουρτάλη, 2006).

Όπως έχει προαναφερθεί, βασικό αντικείμενο ενασχόλησης του παρόντος μέρους της εργασίας αποτελεί η καταγραφή της προόδου που έχει επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια στη Βουλγαρία, μέσω της διασύνδεσης της με τα θεσμικά όργανα και τις δομές της ΕΕ. Για να καταστεί σαφέστερη η ανάλυση, κρίνεται απαραίτητο να παρατεθούν αξιολογικές κρίσεις όσον αφορά τη διαδικασία της διεύρυνσης της ΕΕ, τα οφέλη και τα κόστη που επρόκειτο να προκύψουν από αυτή.

Η πολιτική της διεύρυνσης ανέκαθεν συνιστούσε ζήτημα μείζονος σημασίας για τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και ένα από τα σημαντικότερα μέσα πολιτικής. Από την ίδρυση της η ΕΕ έχει υποδεχθεί στους κόλπους της νέα μέλη μετά από διαδοχικά κύματα προσχωρήσεων. Συνολικά έχει ολοκληρώσει πέντε γύρους διευρύνσεων. Η πιο πρόσφατη διεύρυνση έλαβε χώρα την 1η Μαΐου 2004 με την είσοδο δέκα χωρών. Οκτώ χωρών από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη (Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Σλοβενία, Σλοβακία, Πολωνία, Ουγγαρία, Δημοκρατία της Τσεχίας) και δύο μεσογειακών χωρών (Κύπρος και Μάλτα). Η πέμπτη διεύρυνση της ΕΕ ολοκληρώθηκε με την προσχώρηση της Βουλγαρίας και

της Ρουμανίας την 1η Ιανουαρίου 2007 και ήταν η μεγαλύτερη στην ιστορία της, αποτελώντας κατά γενική ομολογία μια ιστορική επιτυχία (Πασσά, 2009: 6-7).

Ωστόσο, πρέπει να αναφερθεί ότι αν η διεύρυνση δεν γίνει αντικείμενο καλής διαχείρισης μπορεί να προκαλέσει κοινωνικές και πολιτικές εντάσεις διαμέσου των απότομων μετατοπίσεων παραγωγής και εργαζομένων ή και της εισαγωγής πρόσθετων εθνοτικών και θρησκευτικών ζητημάτων.⁸⁵ Στηριζόμενη σε αυτό το επιχείρημα, αρκετοί ευρωσκεπτικιστές, εναντιώθηκαν στο εγχείρημα της διεύρυνσης, ξεκινώντας μια συζήτηση και θέτοντας το δίλλημα «Εμβάθυνσης» ή «Διεύρυνσης»⁸⁶. Η εμβάθυνση συνδέεται με την επέκταση των υπερεθνικών στοιχείων και των αρμοδιοτήτων, σε αντίθεση με την διεύρυνση, η οποία δύνανται να αφαιρέσει τη συνεκτικότητα από την ΕΕ. Εκτός από αυτές τις απόψεις προτάθηκαν και διάφορες άλλες λύσεις, όπως η δημιουργία μιας Ευρώπης πολλαπλών ταχυτήτων ή ομόκεντρων κύκλων κ.α. Τελικά, αποφασίστηκε να δοθεί περαιτέρω έμφαση στην διεύρυνση, με παράλληλη υιοθέτηση μέτρων εμβάθυνσης των δομών και θεσμών του ενωσιακού οικοδομήματος.

Τα οφέλη που απορρέουν από τη διαδικασία της διεύρυνσης και την ένταξη νέων μελών (Βαλκανίων) στην ΕΕ, τόσο για την ίδια την Ένωση όσο και για τα κράτη που εντάσσονται στις δομές της θα μπορούσαν να συνοψιστούν στα εξής:

1. Εξυπηρέτηση των στρατηγικών συμφερόντων της Ένωσης για τη σταθερότητα, την ασφάλεια και την πρόληψη των συγκρούσεων.
2. Αύξηση της ευημερίας και των ευκαιριών ανάπτυξης. Εμφάνιση προόδου σε ζητήματα μακροοικονομικής πολιτικής, πολιτικής απασχόλησης, φορολογικής πολιτικής, πολιτικής ανταγωνισμού, επιχειρηματικού περιβάλλοντος, καθώς και έρευνας και ανάπτυξης
3. Επίτευξη μεγαλύτερης προόδου όσον αφορά τη δημοκρατία, τις ευρωπαϊκές αξίες και αρχές σε ακόμη περισσότερα κράτη.
4. Ενίσχυση του διεθνούς ρόλου της Ευρώπης, όχι μόνο σε πολιτικό, αλλά και σε οικονομικό επίπεδο.

---

⁸⁵ Βάλτνεν Σωτήρης (συντονιστής), Για ένα Πρωταγωνιστικό Ρόλο της Ελλάδας στα Βαλκάνια, Ισταμε, Κείμενα Τεκμηρίωσης, Νο1, Αθήνα, Οκτώβριος 2005

⁸⁶ Πολλοί ερευνητές εκφράζουν την ανησυχία ότι η προσχώρηση της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας τον Ιανουάριο του 2007 ήταν και η τελευταία διεύρυνση, διότι η ΕΕ υποφέρει από «διευρυνσιακή κόπωση» (enlargement fatigue). Βλ. Γιάννης Καρτάλης, «Η κόπωση», εφημ. *Το Βήμα*, 1 Οκτωβρίου, 2006 και Κωνσταντίνος Καλλέργης, «Κόπωση και απορροφητικότητα της ΕΕ», εφημ. *Η Καθημερινή*, 24-12-2006.

Από την άλλη πλευρά, επισημαίνεται ότι η διεύρυνση ενδέχεται να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις σε ζητήματα θεσμικής και πολιτικής ισορροπίας, σε θέματα που αφορούν στον προϋπολογισμό και τα οικονομικά της Ένωσης, αλλά και στην εξωτερική πολιτική των ευρωπαϊκών κρατών. Συγκεκριμένα, προκειμένου να αποβεί θετική η διεύρυνση θα πρέπει η ΕΕ να αντιμετωπίσει, τα εξής ζητήματα :

1. Την οικονομική και κοινωνική ανισότητα σε μία Ευρώπη τριών πλέον ταχυτήτων όσον αφορά στην ευημερία των πολιτών της.

2. Πρέπει να μεγαλώσει τον προϋπολογισμό της, προκειμένου να μειώσει τις ανισότητες μεταξύ των «πλουσίων» και «φτωχών» περιφερειών της.

3. Να αναμορφώσει τους θεσμούς της και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται άμεσα και αποτελεσματικά στα νέα προβλήματα.

4. Πρέπει να δοθεί έμφαση στην ενδυνάμωση της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών και την εμφύσηση ευρωπαϊκού πνεύματος στους πολίτες της ένωσης, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της έλλειψης συλλογικής Ευρωπαϊκής Ταυτότητας.

5. Απαιτούνται γενικές αναδιανεμητικές πολιτικές αλλά και μεταρρύθμιση της Κ.Α.Π. εφόσον τα περισσότερα κράτη που έχουν ενταχθεί τελευταία στην Ένωση ή επιθυμούν να ενταχθούν διαθέτουν μεγάλο αλλά όχι αποδοτικό αγροτικό τομέα.

6. Ανάλυση δράσεων για την αντιμετώπιση του δημοκρατικού ελλείμματος.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα (1981), η Σλοβενία⁸⁷ (2004), η Βουλγαρία και η Ρουμανία (2007) αποτελούν ήδη κράτη – μέλη (κ-μ) της ΕΕ, η Κροατία, η ΠΓΔΜ και η Τουρκία είναι υποψήφια κ-μ της ΕΕ, ενώ τα υπόλοιπα Βαλκανικά κράτη είναι εν δυνάμει υποψήφια κ-μ.

Η προαναφερόμενη παράθεση των ευκαιριών και κινδύνων που απορρέουν από τη διεύρυνση είναι ενδεικτική και σε καμία περίπτωση δεν αντικατοπτρίζει το σύνολο των θετικών και αρνητικών στοιχείων που απορρέουν από τη διεύρυνση. Στο επόμενο υποκεφάλαιο, θα παρατεθούν οι πολιτικές και οικονομικές σχέσεις, δράσεις και προγράμματα της ΕΕ με τη Βουλγαρία, ενώ στη συνέχεια, θα γίνει προσπάθεια για την αξιολόγηση της γενικότερης συνεισφοράς τους στο τομέα της Περιφερειακής πολιτικής της χώρας.

---

⁸⁷ Η Σλοβενία θεωρείται Βαλκανικό κράτος αλλά ταυτόχρονα συμπεριλήφθηκε στη γενικότερη πολιτική της ΕΕ για τις ΧΚΑΕ.

2.2. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Το 681 μ.Χ θεωρείται ορόσημο στην ιστορία του Βουλγαρικού έθνους , διότι τότε σχηματίστηκε το πρώτο βασίλειο των Βουλγάρων. Το 1014 μ.χ επί Βασιλείου Β΄ Βουλγαροκτόνου, το βασίλειο αυτό υποτάχθηκε στους Βυζαντινούς. Το μεσαίωνα, οι Βούλγαροι ίδρυσαν το δεύτερο βασίλειο τους (1187 – 1396), ωστόσο σύντομα και για 500 χρόνια το βασίλειο υποτάχθηκε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Η εθνική αφύπνιση των Βούλγαρων καθυστέρησε σε σχέση με άλλους λαούς των Βαλκανίων λόγω της θέσης της χώρας κοντά στο κέντρο της Τουρκικής ισχύς, την Κωνσταντινούπολη. Η πρώτη σημαντική επιτυχία του Βουλγαρικού εθνικισμού ήταν η ίδρυση το 1870 της αυτοκέφαλης Εξαρχικής Εκκλησίας. Στη συνέχεια η χώρα απελευθερώθηκε από τους Ρώσους το 1978 μετά τη λήξη των Ρωσοτουρκικών Πολέμων. Με τη συνθήκη του Αγίου Στεφάνου το 1878 πραγματοποιείται προσωρινά το όνειρο για την εγκαθίδρυση της Μεγάλης Βουλγαρίας. Ωστόσο , λίγους μήνες αργότερα με τη συνθήκη του Βερολίνου περιορίζονταν τα εδάφη που θα εντάσσονταν στη Βουλγαρία , ενώ με τη συνθήκη του Νείγι, το 1919 το σχέδιο για την αναγέννηση του Βουλγαρικού έθνους επέτυχε.

Στη συνέχεια το 1941 η χώρα προσχώρησε στο Τριμερές Σύμφωνο του Άξονα και προέβη στην κατάληψη εδαφών στη νότια Σερβία, τη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη . Ωστόσο , στο τέλος του ΄Β Παγκοσμίου πολέμου (1944) στην εξουσία ανήλθε το Πατριωτικό Μέτωπο (Otechestven Front)⁸⁸, γεγονός που οδήγησε στη μεταβολή του πολιτικοκοινωνικού συστήματος και τη μετατροπή της χώρας από Δημοκρατίας της Βουλγαρίας σε Λαϊκή Δημοκρατία. Πολύ σύντομα η διακυβέρνηση της χώρας περιήλθε στο Κομμουνιστικό Κόμμα Βουλγαρίας (ΚΚΒ) , το οποίο ενστερνιζόταν την μαρξιστική – λενινιστική θεωρία περί κράτους. Την περίοδο διακυβέρνησης από το ΚΚΒ τέθηκαν σε ισχύ δύο Συντάγματα , του 1949 και του 1971. Εν συντομία τα βασικά στοιχεία του ισχύσαντος πολιτικού συστήματος της εποχής ήταν ο κυρίαρχος ρόλος του ΚΚΒ, η ενότητα των εξουσιών⁸⁹ , ο κοινωνικός και οικονομικός σχεδιασμός και «ο σοσιαλιστικός προλεταριακός διεθνισμός» (Κεντρώτης, 1995: 229).

---

⁸⁸ Εκφραστής του Πατριωτικού Μετώπου ήταν το Κομμουνιστικό Κόμμα της Βουλγαρίας (ΚΚΒ).

⁸⁹ Ωστόσο ο σχεδιασμός του κρατικού οικοδομήματος χαρακτηρίζονταν από την ολοκληρωτική πολιτική κυριαρχία της Λαϊκής Εθνοσυνέλευσης (άρθ.67) και των Περιφερειακών Λαϊκών Συμβουλίων(άρθ.113).

Πιο συγκεκριμένα στο πολιτικό σύστημα του Βουλγαρικού Κράτους διακρίνονταν τρεις κατηγορίες κρατικών οργάνων: (α) τα όργανα κρατικής εξουσίας, (β) τα εκτελεστικά διοικητικά όργανα και (γ) οι δικαστικές και εισαγγελικές αρχές. Τα όργανα κρατικής εξουσίας περιλάμβαναν την Εθνοσυνέλευση⁹⁰, το Κρατικό Συμβούλιο⁹¹ και τις Λαϊκές Επιτροπές. Τα εκτελεστικά διοικητικά όργανα διακρίνονταν σε κεντρικά και τοπικά και περιλάμβαναν την Κυβέρνηση⁹², την ηγεσία των Υπουργείων, τα εκτελεστικά συμβούλια των λαϊκών επιτροπών⁹³ κ.λπ. Οι δικαστικές αρχές περιλάμβαναν το Ανώτατο Δικαστήριο, περιφερειακά και τοπικά δικαστήρια, ενώ οι εισαγγελικές αρχές περιλάμβαναν το Κεντρικό Εισαγγελικό Γραφείο και περιφερειακές και τοπικές υποδιευθύνσεις (Γιαλλουρίδης, 1988: 154).

Όσον αφορά την οικονομική πολιτική της περιόδου (1945-1989), πρέπει να σημειωθεί ότι κύρια στόχευση αποτέλεσε ο ταχύς εκβιομηχανισμός της μέχρι τότε αγροτικής βουλγαρικής οικονομίας⁹⁴. Βασικά χαρακτηριστικά αυτής της πολιτικής στόχευσης αποτέλεσαν: (α) η σχεδιασμένη, κατευθυνόμενη οικονομία, ελεγχόμενη εξολοκλήρου από το κράτος, το οποίο κατείχε τα μέσα παραγωγής, προσδιόριζε το σύνολο των αναγκών, το επίπεδο παραγωγής και τους όρους της παραγωγικής διαδικασίας· (β) το ιδιόρρυθμο καθεστώς μισθωτής εργασίας και (γ) η εκτατική οικονομική ανάπτυξη, η οποία οριζόταν από την αύξηση του παραγόμενου προϊόντος ως αποτέλεσμα της ποσοτικής επέκτασης των συντελεστών παραγωγής (ΙΣΤΑΜΕ, 1999: 9-10).

Τέλη της δεκαετίας του '80, οι αλλαγές στα πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά συστήματα των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης επηρέασαν και τη Βουλγαρία, στην οποία το Νοέμβριο του 1989, με τη πτώση του καθεστώτος του Ζίβκοφ ξεκίνησε μια νέα μεταβατική περίοδος με απώτερο σκοπό την επίτευξη του εκδημοκρατισμού των δομών της χώρας. Ωστόσο,

---

⁹⁰ Η Εθνοσυνέλευση απαρτιζόταν από 400 αντιπροσώπους που εκλέγονταν ανάλογα με τον πληθυσμό κάθε εκλογικής περιφέρειας. Η Εθνοσυνέλευση ήταν το ανώτερο κρατικό όργανο της χώρας, για το λόγο αυτό είχε συγκεντρώσει πολλές εξουσίες και αρμοδιότητες.

⁹¹ Εκλέγεται από την Εθνοσυνέλευση και στοχεύει στην οργάνωση και έλεγχο της υλοποίησης των στόχων που απορρέουν από τη νομοθεσία και τις αποφάσεις της Εθνοσυνέλευσης

⁹² Η Κυβέρνηση (Υπουργικό Συμβούλιο) αποτελούσε το ανώτατο εκτελεστικό όργανο της χώρας. Βασικό έργο της ήταν η πρόωθηση και η πρακτική εφαρμογή των αποφάσεων της Εθνοσυνέλευσης και του Κρατικού Συμβουλίου.

⁹³ Τα Λαϊκά Συμβούλια ήταν αιρετά κρατικά όργανα, η σύσταση των οποίων στόχευε στην αυτοδιαχείριση του λαού σε περιφερειακή βάση και την εφαρμογή της Κρατικής Πολιτικής σε περιφερειακή βάση.

⁹⁴ Το 1939 το καθαρό παραγόμενο προϊόν του βιομηχανικού τομέα δεν ξεπερνούσε το 15% και το αντίστοιχο αγροτικό βρισκόταν στο 65%. Το 1989, τα ποσοστά αυτά είχαν διαμορφωθεί σε 59% και 11% αντίστοιχα. (ΙΣΤΑΜΕ, 1999: 14-15)

η πορεία προς τη δημοκρατία ήταν ιδιαίτερα αργή , γεγονός που οφείλεται στη συμμετοχή των μηχανισμών που ασκούσαν τόσα χρόνια μονοπωλιακά την εξουσία . Αρκετοί αναλυτές και ιστορικοί χαρακτήρισαν την αλλαγή του 1989 ως ένα ενδοκυβερνητικό πραξικόπημα. Η νέα κομμουνιστική κυβέρνηση που ανέλαβε μετά τη πτώση του Ζίφκοφ έκανε εκλογές τον Ιούνιο του 1990. Η έλλειψη σημαντικής αντιπολίτευσης οδήγησε στην εκλογική νίκη των κομμουνιστών , οι οποίοι μετονομάστηκαν σε σοσιαλιστές . Οι κοινωνικές αναταραχές που εκδηλώθηκαν το Φθινόπωρο του 1990 , οδήγησαν τη Σοσιαλιστική κυβέρνηση σε παραίτηση . Η νέα κυβέρνηση υπό τον Ποπώφ, προέβη στις πρώτες σημαντικές αλλαγές για τη φιλελευθεροποίηση της οικονομίας. Ενδεικτικά αναφέρονται, η μερική απελευθέρωση των τιμών, η μείωση των κρατικών επιδοτήσεων, η μείωση των επιτοκίων κ.α. Παράλληλα η χώρα έγινε αποδεκτή στο ΔΝΤ και στην Παγκόσμια Τράπεζα

Σημαντική εξέλιξη της περιόδου αποτελεί η θέσπιση του Συντάγματος (12 Ιουλίου 1991). Το νέο Σύνταγμα της χώρας αποτελείτο από 10 κεφάλαια και 169 άρθρα, καθώς και από ένα ξεχωριστό κεφάλαιο με εννέα μεταβατικές και τελικές διατάξεις. Μέσω του Συντάγματος ενισχύθηκε ο ρόλος του Κοινοβουλίου, ενώ ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αποδυναμώθηκε ως θεσμός.

Επιπρόσθετα, τον ίδιο χρόνο ψηφίστηκε ο νέος νόμος για τις Ξένες Επενδύσεις⁹⁵ και ο νέος Εμπορικός Νόμος που αντικατέστησαν σε μεγάλο βαθμό το Διάταγμα 56⁹⁶.

Στις εκλογές του Οκτωβρίου 1991, οι σοσιαλιστές έχασαν την εξουσία και εγκαθιδρύθηκε πιο φιλελεύθερη κυβέρνηση (Ένωση Δημοκρατικών Δυνάμεων), ωστόσο το σοσιαλιστικό κόμμα διατήρησε μεγάλα ερείσματα στην επαρχία. Εκ' τότε ανήλθαν στην εξουσία διάφοροι παράγοντες και δυνάμεις , οι οποίες προσπάθησαν να επιφέρουν είτε σε μικρότερο , είτε σε μεγαλύτερο βαθμό αλλαγές στο κοινωνικό , οικονομικό και πολιτικό σύστημα της χώρας. Παρακάτω, αναφέρονται ενδεικτικά μερικά στοιχεία, προβλήματα και δράσεις της περιόδου 1989-2000.

---

⁹⁵Ο νόμος αυτός επέτρεψε σε αλλοδαπούς να επενδύουν σε κάθε είδους οικονομική δραστηριότητα με ορισμένους περιορισμούς (πχ τομείς στρατιωτικής παραγωγής).

⁹⁶ Το Διάταγμα 56 /1989 εισήγαγε την έννοια της «Φίρμας» (άρθρο 10 παρ.1), η οποία ήταν αυτόνομος περιουσιακά και οργανωτικά οργανισμός που συμμετείχε στην οικονομική δραστηριότητα. Επιπλέον, παρέχεται η δυνατότητα ίδρυσης από Βούλγαρους, κεφαλαιουχικών εταιριών (Ανώνυμη Εταιρία/ Aktsionerna Firma, ΕΠΕ/ Firma Organichena Otgovornost, Ετερόρρυθμος Εταιρία/Firma neogranichena Otgovornost).

Ενδεικτικά επισημαίνεται ότι μετά τη κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος στις αρχές της δεκαετίας του 90, επιχειρήθηκε η αναδιοργάνωση της οικονομικής και παραγωγικής δομής, μέσω: (α) του ελέγχου των μακροοικονομικών μεγεθών που εμφάνιζαν έντονες τάσεις ανισορροπίας⁹⁷, (β) της αντιμετώπισης των έντονων οικονομικών και κοινωνικών αναταραχών που επέφερε ο περιορισμός της εσωτερικής ζήτησης, η πτώση της αγοραστικής δύναμης, οι πληθωριστικές τάσεις και η αύξηση της ανεργίας και (γ) η συγκρότηση μηχανισμών «ελεύθερης αγοράς» και ο προσανατολισμός της οικονομίας προς την παγκόσμια αγορά. Ουσιαστικά, επιδιώχτηκε η επιβολή ενός νέου συστήματος συσσώρευσης που θα στηριζόταν στην ανάπτυξη της τοπικής αγοράς, στη διασύνδεση της με τη διεθνή, την αύξηση της παραγωγικότητας και της ανάπτυξης.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που διογκώθηκαν μετά το 1990 και το οποίο είχε πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις, ήταν η πόλωση των εισοδημάτων μεταξύ των πλουσιότερων και των φτωχότερων κοινωνικών στρωμάτων. Η πόλωση διογκώθηκε ακόμη περισσότερο μετά το 1996, όταν ο δημόσιος τομέας στην προσπάθεια του να αντιμετωπίσει τα εμφανιζόμενα ελλείμματα περιόρισε τις δαπάνες του κατά 6%. Η μείωση των δημόσιων δαπανών επέφερε άμεσες συνέπειες επί του κοινωνικού ιστού.⁹⁸ Το γεγονός αυτό με τη σειρά του σε συνδυασμό με την οικονομική αποδιοργάνωση, οδήγησε στην ανάπτυξη δικτύων συμφερόντων, στις πελατειακές σχέσεις, το λαθρεμπόριο και κατ' επέκταση στην εδραίωση της διαφθοράς.

Όσον αφορά το ζήτημα των ιδιωτικοποιήσεων, μέχρι το 1996 οι εξελίξεις ήταν ιδιαίτερα αργές. Το 1997 η κυβέρνηση της χώρας αποφάσισε ότι η εν λόγω πολιτική έπρεπε να εντατικοποιηθεί. Σημαντικές εξελίξεις και δράσεις που δρομολογήθηκαν ήταν (α) ψήφιση προγράμματος ιδιωτικοποίησης 583 επιχειρήσεων, (β) η έγκριση πιστώσεων ύψους 300. Εκατ ECU από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, (γ) χορήγηση δανείων από το ΔΝΤ, (δ) χορήγηση δανείου από τη Παγκόσμια Τράπεζα, (ε) έγκριση προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων για το 80% των κρατικών επιχειρήσεων, (ε) αποκατάσταση των τίτλων ιδιοκτησίας σε δασικές εκτάσεις εθνικοποιημένες από το κομμουνιστικό καθεστώς (ΙΣΤΑΜΕ, 1999: 28).

---

⁹⁷ Μεταξύ 1989 και 1992 το ΑΕΠ της χώρας μειώθηκε 25%. Βλ. (ΙΣΤΑΜΕ, 1999: 10).

⁹⁸ Πρέπει να σημειωθεί ότι το 1987 διατίθεντο το 11,4 % του Βουλγαρικού ΑΕΠ στις κοινωνικές δαπάνες (άμεσες πληρωμές) και το 7,5% του ΑΕΠ στην υγεία και τη Παιδεία (Βλ. ΙΣΤΑΜΕ, 1999: 19).

Σε γενικές γραμμές θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η μετάβαση της Βουλγαρία προς τη δημοκρατία ήταν ιδιαίτερα αργή, αλλά δεν συνοδεύτηκε από βίαιες συγκρούσεις όπως σε άλλες χώρες των Βαλκανίων. Η Βουλγαρία, όπως και οι άλλες χώρες που επιδίωξαν τη μετάβαση από τη διευθυνόμενη «σοσιαλιστική» οικονομία στην οικονομία αγοράς, βρέθηκε αντιμέτωπη με διάφορα διλήμματα, όπως το αν θα προβεί σε δραστικές αλλαγές που θα επιφέρουν μια γρήγορη μετάβαση (Θεραπεία Σόκ) ή σε σταδιακές αλλαγές και κατά συνέπεια μια αργή μετάβαση (Washington Consensus)⁹⁹. Ωστόσο, πέρα από τέτοιου είδους διλήμματα, η πολλαπλότητα των προβλημάτων (πολιτικών, κοινωνικών, ιδεολογικών, οικονομικών) που έχριζαν άμεσης αντιμετώπισης, οδήγησε τη χώρα στην αναζήτηση βοήθειας και εξασφάλισης συνεργασιών σε επίπεδο κρατών και διεθνών οργανισμών και ενώσεων.

Όπως προαναφέρθηκε, το ΔΝΤ, η ΕΤΕ, η Παγκόσμια αλλά και η Διεθνής Τράπεζα ήταν από τις πρώτες που χορήγησαν δάνεια στη χώρα. Παράλληλα, η Βουλγαρία έγινε μέλος της Σύμπραξης για την Ειρήνη, του Ο.Η.Ε, του Ο.Α.Σ.Ε, του Συμβουλίου της Ευρώπης, του Δ.Ε.Ε (συνδεδεμένο μέλος), του ΝΑΤΟ και άλλων οργανώσεων. Τέλος η βασική επιδίωξη και ο στρατηγικός στόχος της χώρας να ενταχθεί στην Ε.Ε, πραγματοποιήθηκε το 2007, όταν μαζί με τη Ρουμανία έγιναν κράτη – μέλη της Ένωσης.

2.3. ΣΧΕΣΕΙΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ - ΕΕ

Κατά τη διάρκεια της κομμουνιστικής διακυβέρνησης, οι σχέσεις της Βουλγαρία με την ΕΟΚ, περιοριζόταν στο εμπορικό τομέα και στηρίζονταν στο υφιστάμενο πλαίσιο συμφωνιών μεταξύ των χωρών με κρατική διευθυνόμενη οικονομία και την ΕΟΚ¹⁰⁰, το οποίο προέβλεπε την εισαγωγή των βουλγαρικών προϊόντων στα κράτη – μέλη της κοινότητας με τους δασμούς του κοινού δασμολογίου.¹⁰¹

---

⁹⁹ Roland Gérard., Ten Years After . . . Transition and Economics, IMF Staff Papers, Vol. 48, Special Issues, 2001 International Monetary Fund.

¹⁰⁰ Το 1986, ο Γκορπατσώφ ανακοίνωσε ότι η ΚΟΜΕΚΟΝ είναι έτοιμη να δεχθεί διπλή προσέγγιση δηλ. ένα πλαίσιο - συμφωνίας με την ΕΟΚ και μετά τα μέλη κράτη να διαπραγματεύονται μεμονωμένα θέματα εμπορίου. Η διπλή αυτή απόφαση ήταν ιστορική και άνοιξε δρόμο για ραγδαίες εξελίξεις

¹⁰¹ Πρέπει να αναφερθεί ότι στις αρχές του 1982 υπογράφηκε μεταξύ των δύο μερών συμφωνία αυτοπεριορισμού των βουλγαρικών εξαγωγών στο πρόβειο κρέας προς τις χώρες της ΕΟΚ. Παρόμοια συμφωνία συνάφθηκε και για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, η οποία ωστόσο αντικαταστάθηκε το 1986 (Κεντρωτης, 1995: 320).

Το Μάιο του 1990, η Βουλγαρία και η ΕΟΚ προέβησαν στη *σύναψη Συμφωνίας Εμπορίου και Συνεργασίας* κατά το πρότυπο των συμφωνιών με τις υπόλοιπες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης¹⁰², παράλληλα προβλέφθηκε και η χρηματοδότηση της χώρας ,μέσω του προγράμματος PHARE. Στη συμφωνία προβλέπονταν τα εξής :

1. Ρήτρα τιμών , που προέβλεπε ότι η εμπορία προϊόντων θα γίνεται σε τιμές της αγοράς.
2. Ρήτρα Διασφάλισης , που προέβλεπε τη δυνατότητα μονομερούς λήψης μέτρων σε περίπτωση εμφάνισης σοβαρών δυσχερειών.
3. Ανάλυση μονομερών υποχρεώσεων από τη Βουλγαρία για τη διευκόλυνση της δραστηριότητας των κοινοτικών επιχειρηματιών στην αγορά εργασίας.
4. Σύσταση μεικτής επιτροπής Βουλγαρίας – ΕΟΚ.
5. Ανάλυση αμοιβαίων υποχρεώσεων στο τομέα της εμπορικής συνεργασίας για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών και της συνεργασίας μεταξύ Τελωνειακών Υπηρεσιών.
6. Ανάλυση αμοιβαίων υποχρεώσεων οικονομικής συνεργασίας στους τομείς της βιομηχανίας , των ορυχείων, της γεωργίας, των κατασκευών, της ενέργειας , των μεταφορών, του τουρισμού, της προστασίας τπυ περιβάλλοντος κ.α
7. Μη προτιμησιακή Συμφωνία διάρκειας 10 ετών.
8. Προοδευτική διαδικασία φιλελευθεροποίησης των ειδικών ποσοτικών περιορισμών (πλην εξαιρέσεων) , με στόχο την πλήρη απελευθέρωση το 1995 (Κεντρωτής, 1995: 321-322).

Στις 8 Μαρτίου 1993, υπογράφηκε η Ευρωπαϊκή Συμφωνία , καθώς και η Ενδιάμεση Συμφωνία ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, αφενός, και τη Βουλγαρία, αφετέρου, που περιλάμβανε διατάξεις για το εμπόριο και εμπορικά θέματα τα οποία αναφέρονται στην ευρωπαϊκή συμφωνία. Ωστόσο, η πραγματική ημερομηνία κατά την οποία τέθηκε σε ισχύ η *Ενδιάμεση Συμφωνία* ήταν στις 31

---

¹⁰² ΕΕ L 291 της 23.10.1990. Βλ.

<http://eurlex.europa.eu/Notice.do?val=160552:cs&lang=el&list=169080:cs,164084:cs,164082:cs,164509:cs,164346:cs,167881:cs,160553:cs,160552:cs,161083:cs,168952:cs,&pos=8&page=131&nbl=1396&pgs=10&hwords=&checktexte=checkbox&visu=#texte>

Δεκεμβρίου 1993¹⁰³, ενώ το Φεβρουάριο του 1995 τέθηκε σε ισχύ η *Ευρωπαϊκή Συμφωνία* μεταξύ ΕΕ και Βουλγαρίας.

Βασικοί στόχοι της Συμφωνίας ήταν η εξασφάλιση κατάλληλου πλαισίου για τον πολιτικό διάλογο μεταξύ των μερών με στόχο την ανάπτυξη στενών πολιτικών σχέσεων · η βαθμιαία εγκαθίδρυση μιας ζώνης ελεύθερου εμπορίου που θα κάλυπτε όλες τις εμπορικές συναλλαγές · η επέκταση του εμπορίου και η εξασφάλιση αρμονικών οικονομικών σχέσεων μεταξύ των δύο μερών · η ενίσχυση των προσπαθειών της Βουλγαρίας για την ανάπτυξη της οικονομίας της και την ολοκλήρωση της μετάβασης στην οικονομία της αγοράς · η παροχή του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου για τη σταδιακή ενσωμάτωση της χώρας στην Ένωση (άρθ.1 ΕΕ L 358 της 31.12.1994).

Στο μεταξύ, στη *Σύνοδο της Κοπεγχάγης*, το 1993, οι αρχηγοί των κυβερνήσεων της ΕΕ, θέσπισαν τρεις βασικούς όρους προσχώρησης (γνωστοί ως Κριτήρια της Κοπεγχάγης), οι οποίοι αφορούσαν και τη Βουλγαρία. Συγκεκριμένα, για να ενταχθεί μια χώρα στην ΕΕ, πρέπει να διαθέτει:

1. σταθερούς θεσμούς που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τον σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων,
2. λειτουργική οικονομία της αγοράς και ικανότητα αντιμετώπισης της ανταγωνιστικής πίεσης και των δυνάμεων της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης,
3. ικανότητα ανάληψης των υποχρεώσεων του μέλους, συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης των στόχων της Ένωσης, καθώς και δημόσια διοίκηση ικανή να εφαρμόζει και να διαχειρίζεται στην πράξη τη νομοθεσία της ΕΕ¹⁰⁴.

Το Δεκέμβριο του 1994, το *Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Έσσεν* επιβεβαίωσε τα συμπεράσματα των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων της Κοπεγχάγης και της Κέρκυρας, όσον αφορά τις χώρες που επιθυμούν να ενταχθούν στην ΕΕ. Επιπρόσθετα, υιοθετήθηκε η συνολική προενταξιακή στρατηγική η οποία είχε στόχο να προσεγγίσει περισσότερο τις συνδεδεμένες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.¹⁰⁵

---

¹⁰³ Βλ. ΕΕ L 323 της 23.12.1993

¹⁰⁴ Βλ. http://europa.eu/pol/enlarg/overview_el.htm.

¹⁰⁵ Παράλληλα, στο ίδιο Συμβούλιο καθορίζονταν οι κατευθυντήριες γραμμές δράσης για την ενίσχυση της στρατηγικής της Λευκής Βίβλου για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση, με ειδική αναφορά στα μέτρα για την καταπολέμηση της ανεργίας και στην έναρξη της λειτουργίας των διευρωπαϊκών δικτύων.

Η εν λόγω προενταξιακή στρατηγική στηρίζονταν : (α) στις ευρωπαϊκές συμφωνίες (ή συμφωνίες σύνδεσης), (β) στη Λευκή Βίβλο (που δημοσιεύτηκε τον Μάιο του 1995), με την οποία καθορίζονται τα μέτρα-κλειδιά που πρέπει να ληφθούν σε κάθε τομέα της εσωτερικής αγοράς καθώς και οι προτεραιότητες στο θέμα της προσέγγισης των νομοθεσιών, (γ) στο διαρθρωμένο διάλογο σε θεσμικό επίπεδο, (δ) στο πρόγραμμα PHARE, το οποίο έχει οριστεί ως το κύριο χρηματοδοτικό μέσο στήριξης των προενταξιακών στρατηγικών, (ε) το πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας, το οποίο επίσης αποτελεί στοιχείο της προενταξιακής στρατηγικής.¹⁰⁶

Στις 29 Μαΐου 1995, πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνάντηση του Συμβουλίου Σύνδεσης με εκπροσώπους της Βουλγαρίας.¹⁰⁷

Στις 25 Σεπτεμβρίου 1995 , τα κράτη – μέλη ενέκριναν ένα κατάλογο των χωρών μη μελών , οι υπήκοοι των οποίων έπρεπε να διαθέτουν θεώρηση εισόδου για να εισέλθουν σε χώρες της Ε.Ε. Η Βουλγαρία συμπεριλήφθηκε μέσα στον κατάλογο

Το Δεκέμβριο του 1995 η Βουλγαρική κυβέρνηση υπέβαλε επισήμως *Αίτηση Προσχώρησης* στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τον Απρίλιο του 1996 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε από τη Βουλγαρική κυβέρνηση να συμπληρώσει σχετικό ερωτηματολόγιο αναφορικά με τα πολιτικά , οικονομικά ζητήματα και με το κοινοτικό κεκτημένο, ούτως ώστε να προετοιμάσει τη γνώμη της ή αλλιώς *AVIS* σχετικά με την υποψηφιότητα της χώρας.

Στις 16 Ιουλίου 1997, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε το "*Πρόγραμμα Δράσης 2000*" (*AGENDA 2000*), το τρίτο μέρος του οποίου αφορούσε τη διεύρυνση της ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα, το Πρόγραμμα Δράσης 2000 περιλαμβάνει τις γνώμες της Επιτροπής σχετικά με τις αιτήσεις για την προσχώρηση της Βουλγαρίας¹⁰⁸, της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Εσθονίας, της Ουγγαρίας, της Λετονίας, της Λιθουανίας, της Πολωνίας, της Ρουμανίας, της Σλοβακίας και της Σλοβενίας. Οι γνώμες αυτές εκπονήθηκαν με βάση τα κριτήρια προσχώρησης της Κοπεγχάγης. Η Επιτροπή πρότεινε την έναρξη των διαπραγματεύσεων¹⁰⁹, σε μια πρώτη φάση,

---

¹⁰⁶ Βλ. <http://www.arge28.gr/grdocs/euerweiterungsprozess.htm> .

¹⁰⁷ Βλ. Απόφαση αριθ. 1/95 του συμβουλίου Σύνδεσης μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών-μελών τους αφενός και της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας αφετέρου της 29ης Μαΐου 1995 για τη θέσπιση του εσωτερικού κανονισμού

¹⁰⁸ Βλ. http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/dwn/opinions/bulgaria/bu-op_en.pdf

¹⁰⁹ Η ενταξιακή διαδικασία (βλ. πίνακα 11) των υποψηφίων για ένταξη χωρών αποτελείται από δύο φάσεις, την «αναλυτική εξέταση του κοινοτικού κεκτημένου» και τις «ουσιαστικές διαπραγματεύσεις». Οι διαπραγματεύσεις λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο των Διακυβερνητικών Διασκέψεων Προσχώρησης ανάμεσα στο Συμβούλιο της ΕΕ ,

με την Εσθονία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, την Τσεχική Δημοκρατία και τη Σλοβενία. Οι διαπραγματεύσεις με την Κύπρο θα άρχιζαν έξι μήνες μετά το πέρας της Διακυβερνητικής Διάσκεψης. Η κατάσταση των άλλων υποψηφίων χωρών, αποφασίστηκε ότι θα επανεξετάζεται κάθε χρόνο (Κουρτέλη 2001: 41-42).

Επίσης, το Πρόγραμμα Δράσης 2000 προέβλεπε ένα νέο χρηματοδοτικό πλαίσιο στήριξης της προενταξιακής διαδικασίας των υποψηφίων χωρών για τη περίοδο 2000-2006.

Το Συμβούλιο του Λουξεμβούργου (1997) ενέκρινε την ανάλυση της Επιτροπής στο έγγραφο για το Πρόγραμμα Δράσης 2000, αποφασίζοντας την έναρξη των διαπραγματεύσεων με τις πέντε χώρες που προτεινόταν στην AGENDA 2000 και την Κύπρο, ενώ με τις υπόλοιπες χώρες οι διαπραγματεύσεις θα ξεκινούσαν μόλις οι χώρες αυτές θα είχαν σημειώσει την απαιτούμενη πρόοδο στο πλαίσιο των εταιρικών σχέσεων προσχώρησης.

Τον Ιούλιο του 1997 η Επιτροπή υιοθέτησε την *Εταιρική Σχέση Προσχώρησης*, η οποία εγκρίθηκε το Μάρτιο του 1998¹¹⁰ (και τροποποιήθηκε το Δεκέμβριο του 1999¹¹¹, τον Ιανουάριο του 2002 και το Μάιο του 2003).

Η εταιρική αυτή σχέση αποτέλεσε τη βάση μιας σειράς μέσων που είχαν στόχο να υποστηρίξουν την προσπάθεια της χώρας κατά τη διαδικασία προσχώρησης. Τα μέσα αυτά συμπεριλάμβαναν, μεταξύ άλλων, ένα εθνικό πρόγραμμα για την υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου, την κοινή αξιολόγηση των μεσοπρόθεσμων προτεραιοτήτων της οικονομικής πολιτικής, το σύμφωνο εναντίον του οργανωμένου εγκλήματος, το σχέδιο εθνικής ανάπτυξης καθώς και άλλα τομεακά προγράμματα που ήταν απαραίτητα για τη συμμετοχή στα ΔΤ μετά την προσχώρηση και την προενταξιακή εφαρμογή του ISPA και του SAPARD. Καθένα από τα

το οποίο διαμορφώνει τη διαπραγματευτική του θέση ("Κοινή Θέση") για κάθε ένα από τα 31 κεφάλαια του κεκτημένου, και το κάθε ένα ξεχωριστά από τα υποψήφια κράτη. Το αντικείμενο των διαπραγματεύσεων είναι ιδίως οι όροι υπό τους οποίους οι υποψήφιοι θα υιοθετήσουν και θα εφαρμόσουν το κεκτημένο. Οι κυριότερες αρχές των διαπραγματεύσεων είναι οι εξής:

- Αρχή της διαφοροποίησης (που στηρίζεται στην "πρόοδο σύμφωνα με τις ατομικές επιδόσεις"): το άνοιγμα και το κλείσιμο των κεφαλαίων αποφασίζεται με βάση τις ατομικές επιδόσεις.
- Αρχή του "catch-up": δεν υπάρχουν ομαδοποιήσεις αλλά οι ατομικές επιδόσεις μπορούν να οδηγήσουν στην αλλαγή της σειράς επιτυχίας
- Αρχή του "set-aside": δύσκολα θέματα από τα διαπραγματευτικά κεφάλαια μπορούν να εξετασθούν μόνο στο τέλος των διαπραγματεύσεων.

Βλ. http://old.mfa.gr/print/greek/foreign_policy/eu/eu_relations/enlargement_general.html

¹¹⁰ Βλ. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1998:121:0036:0040:EL:PDF>

¹¹¹ Βλ. ΕΕ L 335 της 28.12.19

μέσα αυτά είναι διαφορετικής φύσης, προετοιμάζεται και εφαρμόζεται βάσει συγκεκριμένων διαδικασιών και μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο προενταξιακών ενισχύσεων. Δεν αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της εταιρικής σχέσης, αλλά οι προτεραιότητες που περιέχουν θα είναι συμβατές με αυτήν.

Η εταιρική σχέση για την προσχώρηση χρησίμευσε ως σημείο εκκίνησης για την επεξεργασία ενός σχεδίου δράσης με στόχο την ενίσχυση των διοικητικών και δικαστικών ικανοτήτων της Βουλγαρίας.

Οι βραχυπρόθεσμοι στόχοι που έθετε η εταιρική σχέση, αφορούσαν την οικονομική μεταρρύθμιση, την ενίσχυση του θεσμικού και διοικητικού δυναμικού¹¹², την εσωτερική αγορά, τη δικαιοσύνη και τις εσωτερικές υποθέσεις¹¹³, το περιβάλλον και την ενέργεια.

Όσον αφορά τους μεσοπρόθεσμους στόχους, ενδεικτικά αναφέρονται: η εντατικοποίηση των προσπαθειών για την κοινωνική ένταξη των τσιγγάνων Roma και η παγιοποίηση της προστασίας των ατομικών ελευθεριών, η ολοκλήρωση της διαδικασίας ιδιωτικοποιήσεων, η θεσμική ενίσχυση της οικονομίας της αγοράς, ο λειτουργικός εξορθολογισμός του δικαστικού συστήματος, η δημιουργία αρμόδιων οργανισμών για την προστασία του ανταγωνισμού και ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, εισαγωγή βάσης ανάπτυξης διοικητικών δομών και δημοσιονομικών διαδικασιών, ενίσχυση των χρηματοπιστωτικών μέσων και των μηχανισμών ελέγχου για τη συμμετοχή στα διαρθρωτικά προγράμματα της ΕΕ μετά την προσχώρηση, κ.α.

Ταυτόχρονα, καταρτίστηκε το *εθνικό πρόγραμμα για την υιοθέτηση του Κοινοτικού κεκτημένου*, στο οποίο καθοριζόταν το χρονοδιάγραμμα για τη υλοποίηση των προτεραιοτήτων και των ενδιάμεσων στόχων, ενώ αργότερα και αφού είχε ήδη ξεκινήσει η *αναλυτική εξέταση του κεκτημένου*¹¹⁴, η Επιτροπή παρουσίασε την πρώτη έκθεση προόδου¹¹⁵ προς το Συμβούλιο,

---

¹¹² Μέσω της ενίσχυσης του θεσμικού και διοικητικού δυναμικού επιδιωκόταν η ψήφιση του νομοσχεδίου για τις δημόσιες υπηρεσίες και η προώθηση της διοικητικής μεταρρύθμισης, η θεσμική ενίσχυση στους τομείς του εσωτερικού δημοσιονομικού ελέγχου, του περιβάλλοντος και των τελωνείων και η έναρξη της δημιουργίας των αναγκαίων δομών για τη διαρθρωτική και περιφερειακή πολιτική.

¹¹³ Αφορούσε τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων για την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και τη βελτίωση της διαχείρισης των συνόρων.

¹¹⁴ Η αναλυτική εξέταση του κοινοτικού κεκτημένου (acquis screening) αναφέρεται στη λεπτομερειακή εξέταση του βαθμού στον οποίο το σύνολο των νόμων, κανονισμών, θεσμών και διαδικασιών της υποψήφιας χώρας είναι εναρμονισμένο με εκείνο της Ε.Ε, ενώ οι ουσιαστικές διαπραγματεύσεις αναφέρονται στη διαπραγμάτευση των μεταβατικών διευθετήσεων ή εξαιρέσεων.

¹¹⁵ Οι περιοδικές εκθέσεις της Επιτροπής περιέχουν την αντικειμενική ανάλυση σχετικά με την προετοιμασία της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας για την προσχώρηση και καθορίζουν τομείς προτεραιότητας όπου χρειάζεται να επιταχυνθούν οι αλλαγές για την επίτευξη προόδου.

εξετάζοντας την πρόοδο που έχει σημειώσει η χώρα (1998).¹¹⁶ Στη δεύτερη της έκθεση ,τον επόμενο χρόνο , η Επιτροπή πρότεινε την έναρξη των διαπραγματεύσεων με τη χώρα.

Στις 29 Νοεμβρίου 1999 , υπεγράφη *Μνημόνιο Κατανόησης* μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Βουλγαρίας, , το οποίο προέβλεπε ότι μέχρι το 2006 θα έπρεπε να κλείσουν ο τρίτος και ο τέταρτος πυρηνικός αντιδραστήρας στο Kozloduy.

Στο *Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι* (1999), αναθεωρήθηκε η στρατηγική διεύρυνσης και αποφασίστηκε ότι οι αποφάσεις σχετικά με την ετοιμότητα των 10 + 2 κρατών να ενταχθούν στην ΕΕ, θα λαμβάνονταν με μοναδικό κριτήριο την πρόοδο των διαπραγματεύσεων και όχι με βάση το πότε ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις, επιπλέον αποφασίστηκε η *έναρξη των διαπραγματεύσεων* με τη Λιθουανία, τη Βουλγαρία, Λετονία, Σλοβακία, Ρουμανία και Μάλτα. Παράλληλα, τονίστηκε η σπουδαιότητα της διεύρυνσης , όσον αφορά την εξασφάλιση σταθερότητας και ευημερίας στην Ευρώπη, ενώ παράλληλα τονίστηκε η ανάγκη οι υποψήφιες χώρες να συμμερίζονται τις αξίες και τους στόχους της ΕΕ, όπως ορίζονται στις Συνθήκες. Επίσης, ζητήθηκε από τις υποψήφιες χώρες να επιλύσουν τις εκκρεμούσες συνοριακές διαφορές σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Μετά την απόφαση του Ελσίνκι για την έναρξη των διαπραγματεύσεων σχετικά με την ένταξη της χώρας ,συγκροτήθηκε ειδικός μηχανισμός διαβούλευσης¹¹⁷ προκειμένου να συμμετάσχει στις προετοιμασίες της ένταξης και η κοινωνία των πολιτών. Μέσω του μηχανισμού αυτού επιδιώκονταν η εξασφάλιση μεγαλύτερης διαφάνειας γύρω από την ενταξιακή διαδικασία, η προώθηση δημοκρατικού ελέγχου και η αποτελεσματικότερη εφαρμογή των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις προενταξιακές διαδικασίες.¹¹⁸

Της 1^η Δεκεμβρίου 2000, το Συμβούλιο Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ *αποφάσισε να καταργήσει τις βίζες* για τους Βούλγαρους που ταξιδεύουν στις χώρες –μέλη του Σένγκεν.

---

¹¹⁶ Στον ιστότοπο http://ec.europa.eu/bulgaria/abc/pre_accession/key_documents/index_en.htm , περιέχονται όλες οι τακτικές εκθέσεις προόδου της Επιτροπής για τη Βουλγαρία.

¹¹⁷ Σε αυτόν περιλαμβάνονταν : (α) διπληρεσιακές ομάδες εργασίας για την προετοιμασία των εγγράφων σχετικά με τη θέση της κυβέρνησης και τις πολιτικές όσον αφορά τα διάφορα κεφάλαια του κοινοτικού κεκτημένου στα οποία μπορούσαν να συμμετέχουν οι οικονομικές και κοινωνικές ομάδες συμφερόντων , (β) ένα συντονιστικό συμβούλιο για την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση υπό την προεδρία του Υπουργού Εξωτερικών αρμόδιου για την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση , (γ)συμμετοχή σε ειδικές συνεδριάσεις ή ομάδες εργασίας σαράντα περίπου ΜΚΟ και ερευνητικών ιδρυμάτων, τα οποία συγκροτούσαν από κοινού ένα Ευρωπαϊκό Φόρουμ.

¹¹⁸ Βλ. ΕΕ C 260 της 17.9.2001

Τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια της Φέϊρα και της Νίκαιας (2000), ασχολήθηκαν με το ζήτημα του χρονοδιαγράμματος της ένταξης των ΧΚΑΕ. Στο Συμβούλιο της Φέϊρα αποφασίστηκε ότι τα κράτη των Δυτικών Βαλκανίων αποτελούν δυνητικά υποψήφια μέλη για ένταξη στην ΕΕ (Potential Candidates for E.U Membership) και καθιερώθηκε επίσημα η Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Ενώ στο Συμβούλιο της Νίκαιας τονίστηκε ότι υπάρχει ξεκάθαρη προοπτική ένταξης, η οποία συνδέεται άρρηκτα με την πρόοδο στο τομέα της περιφερειακής συνεργασίας. Παράλληλα, υπογραμμίστηκε ότι κάθε χώρα θα χαίρει διαφορετικής μεταχείρισης ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες και την πρόοδο που έχει επιτευχθεί.

Στην Περιοδική Έκθεση του 2002 για την πορεία της Βουλγαρίας προς την προσχώρηση, διαπιστώνεται ότι η χώρα έχει σημειώσει περαιτέρω πρόοδο όσον αφορά τη τήρηση των κριτηρίων της Κοπεγχάγης. Πιο συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι η χώρα εξακολουθεί να πληρεί τα πολιτικά κριτήρια, πληρεί εν μέρει τα οικονομικά κριτήρια όσον αφορά τη λειτουργούσα οικονομία της αγοράς, ωστόσο δεν είναι ακόμα έτοιμη να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης. Αναφορικά με την υιοθέτηση του κεκτημένου, επισημαίνεται ότι η χώρα πρέπει να εντατικοποιήσει τις προσπάθειες της για τη μεταφορά, εφαρμογή και επιβολή του κεκτημένου, ιδιαίτερα στους τομείς της γεωργίας, του περιβάλλοντος και της περιφερειακής πολιτικής. Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου, τονίστηκε ότι πρέπει να εφαρμοστούν οριζόντιες μεταρρυθμίσεις στην δημόσια διοίκηση (κεντρική και τοπική).

Το Δεκέμβριο του 2002, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης εκφράστηκε η συγκατάθεση των κρατών – μελών για την ένταξη της Βουλγαρίας το 2007 και υιοθετήθηκε χάρτης πορείας¹¹⁹ για την επίτευξη του προαναφερόμενου στόχου.

Τον Ιούνιο του 2003 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης, αποφασίστηκε να κλείσουν οι διαπραγματεύσεις όσον αφορά το κοινωνικό κεκτημένο μέχρι το 2004. Την άνοιξη του 2004 καθορίστηκε ένα πλαίσιο για τη χρηματοδότηση της ένταξης της Βουλγαρίας και της

---

¹¹⁹ Ο χάρτης πορείας για τη Βουλγαρία καλύπτει την περίοδο έως την προσχώρηση. Οι χάρτες πορείας αποσκοπούν στη στήριξη των προσπαθειών των χωρών που επιθυμούν να ενταχθούν στην ΕΕ να ανταποκριθούν στα υπόλοιπα κριτήρια για την προσχώρησή τους με τον καθορισμό των καθηκόντων που πρέπει να εκπληρώσουν και με την παροχή μεγαλύτερης οικονομικής βοήθειας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διοικητική και δικαστική ικανότητα που απαιτεί η εφαρμογή του κεκτημένου και στις οικονομικές μεταρρυθμίσεις Βλ. COM/2002/0624 τελικό.

Ρουμανίας, το οποίο κατέστησε δυνατό το προσωρινό κλείσιμο όλων των κεφαλαίων με τη Βουλγαρία¹²⁰, τον Ιούνιο του 2004.

Μετά τη λήξη των διαπραγματεύσεων, σημειώθηκε πρόοδος στη χώρα, όσον αφορά το τομέα της διαδικασίας ιδιωτικοποιήσεων και την προσαρμογή στη κοινοτική νομοθεσία. Ωστόσο, επισημάνθηκε ότι πρέπει να εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες στο τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της προστασίας των μειονοτήτων, της ενέργειας και των μεταφορών, του εκπαιδευτικού συστήματος, της υγείας, της δημόσιας διοίκησης, των τελωνίων και των φόρων, καθώς και της ποιότητας των επενδύσεων στις υποδομές. Επιπλέον, επιτακτική ανάγκη αποτελούσε η λήψη μέτρων κατά της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος.

Το *Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών (2004)* υπογράμμισε ότι η Βουλγαρία και η Ρουμανία συνιστούν αναπόσπαστο μέρος του συνεχιζόμενου γύρου διαπραγματεύσεων και υπενθύμισε ότι οι κατευθυντήριες αρχές που εφαρμόστηκαν στις διαπραγματεύσεις προσχώρησης με τα δέκα νέα κράτη μέλη εξακολουθούν να ισχύουν για τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, οι οποίες είναι μέρος της ίδιας καθολικής και αμετάκλητης διαδικασίας διεύρυνσης.

Στις 15 Απριλίου 2005, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε την προσχώρηση της Βουλγαρίας (και της Ρουμανίας), ενώ στις 25 Απριλίου 2005, στο Λουξεμβούργο υπογράφηκε η συνθήκη προσχώρησης.

Στις 16 Μαΐου 2006¹²¹ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έδωσε στην δημοσιότητα την Έκθεση σχετικά με την πορεία προετοιμασίας της Βουλγαρίας για την ένταξή της, στο πλαίσιο της Συμφωνίας Προσχώρησης της 25/4/2005 και σε συνέχεια της αντίστοιχης Έκθεσης Προόδου του Οκτωβρίου 2005. Σύμφωνα με την *Έκθεση του Μαΐου 2006* «η Βουλγαρία έχει ευθυγραμμισθεί σε σημαντικό βαθμό με το κοινοτικό νομικό κεκτημένο (acquis)». Ωστόσο, τονίζεται η αναγκαιότητα για λήψη μέτρων σε 6 τομείς, συγκεκριμένα επιδιώκεται η : (α) δημιουργία κατάλληλου συστήματος ολοκληρωμένης διοίκησης και ελέγχου στην γεωργία (κοινοτικό κεκτημένο, κεφάλαιο 7), (β) εισαγωγή συστήματος συλλογής δειγμάτων και απλουστεύσεων στην θεραπεία σε συμμόρφωση με το κεκτημένο σε ότι αφορά την σπογγώδη εγγεφαλοπάθεια και τα ζωικά παραπροϊόντα. (κοινοτικό κεκτημένο, κεφάλαιο 7), (γ) σαφέστερα αποτελέσματα στην διερεύνηση και δίωξη των δικτύων οργανωμένου εγκλήματος. (κοινοτικό κεκτημένο,

---

¹²⁰ Βλ. Πίνακα 12.

¹²¹ Βρυξέλλες, 16.5.2006 COM(2006) 214 τελικό

κεφάλαιο 24), (δ) περισσότερο αποτελεσματική εφαρμογή των νόμων για την μάχη κατά της απάτης και της διαφθοράς (κοινοτικό κεκτημένο, κεφάλαιο 24), (ε) εντατικοποιημένη εφαρμογή των διατάξεων εναντίον ξεπλύματος χρήματος (κοινοτικό κεκτημένο, κεφάλαιο 24, (στ) ενισχυμένος χρηματικοοικονομικός έλεγχος για την μελλοντική χρήση των διαρθρωτικών και των ταμείων συνοχής (κοινοτικό κεκτημένο, κεφάλαιο 28). Επίσης, χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες για την ενίσχυση της τοπικής και περιφερειακής διοίκησης στο πλαίσιο της αποκέντρωσης.

Τρεις μήνες αργότερα, εκδόθηκε από την Επιτροπή νέα έκθεση σχετικά με το βαθμό προετοιμασίας τόσο της Βουλγαρίας, όσο και της Ρουμανίας¹²². Στην έκθεση επιβεβαιώνεται η πρόοδος που έχει επιτύχει η Βουλγαρία όσον αφορά την προετοιμασία για την προσχώρηση αποδεικνύοντας την ικανότητά της να εφαρμόζει τις αρχές και τη νομοθεσία της ΕΕ από την 1η Ιανουαρίου 2007. Ωστόσο, η Επιτροπή προσδιορίζει ορισμένους τομείς όπου εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα καθώς και τομείς στους οποίους η Επιτροπή θα εισαγάγει μέτρα κατάλληλα να διασφαλίσουν την ορθή λειτουργία της ΕΕ.

Επισημάνθηκε ότι πρέπει να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια όσον αφορά τομείς όπως η κοινωνική ένταξη, ο κοινωνικός διάλογος, η καταπολέμηση των διακρίσεων και η δημόσια υγεία, η ασφάλιση αυτοκινήτων, η πυρηνική ασφάλεια, το περιβάλλον, η δημοσιονομική διαχείριση και ο έλεγχος των μελλοντικών διαρθρωτικών ταμείων.¹²³

Τέλος, την 1 Ιανουαρίου 2007 ολοκληρώθηκε η ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην ΕΕ, με αποτέλεσμα να αλλάζει σημαντικά ο γεωγραφικός χάρτης της Ένωσης και να δοθεί νέα δυναμική και ώθηση στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτνίασης – ιδιαίτερα όσον αφορά την παρουσία της ΕΕ στη Μαύρη Θάλασσα.

---

¹²² Βρυξέλλες, 26.9.2006 COM(2006) 549 τελικό.

¹²³ Όσον αφορά τα διαρθρωτικά ταμεία, το κεκτημένο προβλέπει τέσσερις μορφές ελέγχου που μπορεί να καταλήξουν σε χρηματοδοτικές διορθώσεις. Πρώτον, κάθε κράτος μέλος πρέπει να υποβάλλει επιχειρησιακά προγράμματα σχετικά με τον τρόπο χρήσης των κεφαλαίων σε κάθε τομέα. Τα προγράμματα αυτά εγκρίνονται από την Επιτροπή πριν από την καταβολή πληρωμών. Δεν επιτρέπεται η πληρωμή προκαταβολών πριν από την επίσημη έγκριση των προγραμμάτων από την Επιτροπή. Δεύτερον, κάθε κράτος μέλος πρέπει να αποδείξει ότι έχει δημιουργήσει κατάλληλες αρχές διαχείρισης, πιστοποίησης και ελέγχου. Εάν η Επιτροπή θεωρήσει ότι οι αρχές αυτές δεν λειτουργούν αποτελεσματικά, δεν πραγματοποιεί ενδιάμεσες πληρωμές. Τρίτον, η εκταμίευση των κεφαλαίων για το πρόγραμμα ή τα προγράμματα αυτά μπορεί να διακοπεί ή να ανασταλεί εάν, βάσει των συμπερασμάτων της Επιτροπής, υπάρχει η υπόνοια ή η διαπίστωση παρατυπιών ή απάτης καθώς και πρακτικών διαφθοράς. Τέλος, εκτός από τα μέτρα διασφάλισης των κεφαλαίων της ΕΕ, επιβάλλονται και χρηματοδοτικές διορθώσεις σε περίπτωση που διαπιστωθούν μεμονωμένες ή συστηματικές παρατυπίες κατά τους τακτικούς εκ των υστέρων ελέγχους. Βλ. 26.9.2006 COM(2006) 549 τελικό.

Συμπερασματικά, τα οφέλη που αποκόμισε και επρόκειτο επιπλέον να αποκομίσει η Βουλγαρία τόσο από την πορεία της προς την ένταξη, όσο και από τη ίδια την ένταξη, είναι πολλαπλά. Η χώρα παρουσίασε μεγάλη πρόοδο στην εδραίωση συνθηκών ελεύθερης αγοράς και στην εγκαθίδρυση θεσμών και δομών εκδημοκρατισμού. Η ΕΕ, ως αρωγός των προσπαθειών της χώρας, συνεισέφερε στην ανάπτυξη των εσωτερικών δράσεων για τη καταπολέμηση των προβλημάτων και δυσλειτουργιών του πολιτικού, οικονομικού και κοινωνικού συστήματος της χώρας. Στο επόμενο κεφάλαιο θα γίνει αναφορά τόσο στη προενταξιακή βοήθεια της ΕΕ προς τη χώρα, όσο και στη νέα προγραμματική περίοδο, κατά την οποία η Βουλγαρία, ως κράτος – μέλος, θα αποκομίσει σημαντική βοήθεια από τα ΔΤ στα πλαίσια της περιφερειακής πολιτικής της ένωσης.

2.4. ΠΡΟΕΝΤΑΞΙΑΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Η προενταξιακή βοήθεια στοχεύει να στηρίξει τις χώρες που είναι υποψήφιες για προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να ικανοποιήσουν τους όρους προσχώρησης (κριτήρια της Κοπεγχάγης). Για την περίοδο 2007-2013, το μέσο προενταξιακής ενίσχυσης (ΜΠΕ) είναι το μοναδικό χρηματοδοτικό μέσο για τις υποψήφιες για προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση χώρες που αντικαθιστά όλες τις προγενέστερα υφιστάμενες προενταξιακές ενισχύσεις, συμπεριλαμβανομένου του προγράμματος PHARE.

Η Βουλγαρία έχει λάβει σημαντική χρηματοδοτική και τεχνική στήριξη από την ΕΕ κατά την προενταξιακή περίοδο και είναι επιλέξιμη για να συνεχίσει να λαμβάνει υψηλά επίπεδα χρηματοδοτικής στήριξης στο πλαίσιο της τρέχουσας χρηματοδοτικής προοπτικής 2007 – 2013 (6,852 δισεκατ. ευρώ από τα διαρθρωτικά ταμεία και μόνον). Η προενταξιακή στήριξη – το πρόγραμμα PHARE, το SAPARD (γεωργία) και το ISPA (υποδομές) – και η προσωρινή χρηματοδοτική βοήθεια που προβλέπεται στην πράξη προσχώρησης – η μεταβατική διευκόλυνση καθώς και η ταμειακή διευκόλυνση και η διευκόλυνση Σένγκεν – σχεδιάστηκαν για να βοηθήσουν τη Βουλγαρία να εδραιώσει την κοινωνικοοικονομική της μεταρρύθμιση και να προετοιμαστεί για την απορρόφηση των μεγαλύτερων ποσών από τα διαρθρωτικά ταμεία.¹²⁴

---

¹²⁴ Η Βουλγαρία έλαβε χρηματοδοτική βοήθεια και από το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις πλημμύρες που έπληξαν τη χώρα.

Ενώ οι ειδικές διαδικασίες εφαρμογής διαφέρουν μεταξύ αυτών των διαφόρων προγραμμάτων, υπάρχουν κοινοί κανόνες διαχείρισης και δημοσιονομικού ελέγχου που πρέπει να τηρούνται. Για παράδειγμα, πρέπει να ακολουθούνται αυστηρές διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων (π.χ. για την προκήρυξη διαγωνισμού, την αξιολόγηση και την ανάθεση της σύμβασης) και πρέπει να ασκείται αυστηρός δημοσιονομικός έλεγχος. Η χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης διατίθεται μόνον εφόσον αποδειχθεί και πιστοποιηθεί η χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Παρακάτω θα περιγραφούν τα προαναφερόμενα προγράμματα και θα αναφερθούν ενδεικτικά τα ποσά που έχουν χορηγηθεί στη χώρα μέσω των προγραμμάτων αυτών.

Το πρόγραμμα PHARE¹²⁵ δρομολογήθηκε το 1989 για την υποστήριξη και ανασυγκρότηση των οικονομιών της Πολωνίας και της Ουγγαρίας και επεκτάθηκε βαθμιαία για να συμπεριλάβει όλες τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, παρέχοντας χρηματοδοτική συνδρομή για την υποστήριξη των απαιτούμενων μεταρρυθμίσεων προκειμένου μια χώρα να καταστεί μέλος της ΕΕ.

Στο πλαίσιο αυτό, το πρόγραμμα επικεντρωνόταν σε δύο προτεραιότητες: (1) την ενίσχυση των δημόσιων διοικήσεων των υποψήφιων χωρών ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόσουν το κοινοτικό κεκτημένο. Το Phare βοήθησε τις εθνικές και περιφερειακές διοικήσεις καθώς και τους ρυθμιστικούς και ελεγκτικούς φορείς των υποψήφιων χωρών να εξοικειωθούν με τους κοινοτικούς στόχους και διαδικασίες¹²⁶. (2) την ευθυγράμμιση της βιομηχανίας και των βασικών υποδομών τους με τους κοινοτικούς κανόνες μέσω της πραγματοποίησης των αναγκαίων (βιώσιμων) επενδύσεων. Αυτή η προσπάθεια στρεφόταν κυρίως στους τομείς όπου οι κοινοτικοί κανόνες γίνονται όλο και περισσότερο αυστηροί, όπως για παράδειγμα, το περιβάλλον, οι μεταφορές, η ποιότητα των προϊόντων, οι συνθήκες εργασίας κ.λπ.

Η προβλεπόμενη από το πρόγραμμα PHARE βοήθεια χορηγούνταν κατά γενικό κανόνα, με μορφή μη επιστρεπτέων ενισχύσεων και λιγότερο με μορφή δανείων. Η Κοινότητα

---

¹²⁵ (βλ. http://europa.eu/scadplus/glossary/programme_phare_el.htm)

¹²⁶ Βασικό μέσο για την επίτευξη αυτής της προτεραιότητας αποτελεί η αδελφοποίηση υπηρεσιών (βλ. ειδική έκθεση του Συνεδρίου αριθ. 6/2003 σχετικά με την αδελφοποίηση υπηρεσιών (*Twinning*) ως το κύριο μέσο στήριξης της θεσμικής ενίσχυσης στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες).

χορηγούσε την ενίσχυση είτε μόνη της είτε από κοινού με τα κράτη μέλη, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και τρίτες χώρες ή άλλους οργανισμούς των δικαιούχων χωρών.¹²⁷

Όσον αφορά το προγραμματισμό αρχικά γινόταν σε ετήσια βάση, ενώ στη συνέχεια γινόταν σε πολυετή βάση. Οι εταιρικές σχέσεις για την προσχώρηση αποτελούσαν τη βάση προγραμματισμού των εθνικών προγραμμάτων Phare και των προγραμμάτων διασυνοριακής συνεργασίας¹²⁸.

Όσον αφορά τη διαχείριση του προγράμματος PHARE ασκείται από κοινού από την Επιτροπή και τις εθνικές αρχές. Η Επιτροπή (κεντρικές υπηρεσίες και αντιπροσωπείες στη Σόφια) ήταν¹²⁹ υπεύθυνη για τη γενική διαχείριση του προγράμματος PHARE, την ανάπτυξη της πολιτικής του και για την εποπτεία του. Ενώ την κύρια ευθύνη για την υλοποίηση και την εκμετάλλευση των σχεδίων PHARE έχει η χώρα.

Το πρόγραμμα PHARE παρέμβαινε στη Βουλγαρία, στο πλαίσιο του επονομαζόμενου «Συστήματος αποκεντρωμένης υλοποίησης» (ΣΑΥ). Συγκεκριμένα, οι δημόσιες αρχές της χώρας προβαίνουν οι ίδιες στις διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων σχετικά με τις επενδύσεις. Ωστόσο, πριν από τη φάση υπογραφής της σύμβασης, οι αντιπροσωπείες της Επιτροπής έλεγχαν την κανονικότητα των διαδικασιών (προληπτικός έλεγχος).

Τέλος, την ευθύνη για την παρακολούθηση της εφαρμογής του προγράμματος έφεραν, από κοινού, η Βουλγαρία και η Επιτροπή. Ο ρόλος της παρακολούθησης συνίστατο στην καθοδήγηση, τόσο του προγράμματος όσο και των υποκειμένων σχεδίων, προς την κατεύθυνση των συμφωνηθέντων στόχων.

¹²⁷ Βλ. http://europa.eu/legislation_summaries/enlargement/2004_and_2007_enlargement/e50004_el.htm

¹²⁸ Βάσει των εταιρικών σχέσεων, η χρηματοδοτική συνδρομή διατίθεντο μέσω ετήσιων αποφάσεων χρηματοδότησης που ελάμβανε η Επιτροπή. Οι εν λόγω αποφάσεις χρηματοδότησης συνοδεύονταν από πρωτόκολλα χρηματοδότησης, οι αποφάσεις για τα οποία λαμβάνονταν μεταξύ της Επιτροπής και των αρχών της Βουλγαρίας. Τα πρωτόκολλα χρηματοδότησης συνάπτονταν όσον αφορά τα εθνικά προγράμματα και ειδικά θέματα, όπως τα προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας, πολυκρατικά προγράμματα ή προγράμματα πυρηνικής ασφάλειας. Τα ετήσια εθνικά προγράμματα χρηματοδοτούσαν ανάγκες κατά προτεραιότητα σχετιζόμενες με την προσχώρηση. Τα πρωτόκολλα χρηματοδότησης συνοδεύονταν από τα ονομαζόμενα «δελτία σχεδίου», όπου παρατίθενται οι λεπτομέρειες όλων των προς υλοποίηση σχεδίων. Τα δελτία σχεδίου αποτελούσαν βασικά έγγραφα σχεδιασμού, όπου αναφέρονται οι στόχοι κάθε σχεδίου, συμπεριλαμβανομένων των δεικτών υλοποίησης και του χρονοδιαγράμματος εφαρμογής. Κατά γενικό κανόνα, τα σχέδια έπρεπε να εφαρμόζονται εντός τριετίας από τη υπογραφή του πρωτοκόλλου χρηματοδότησης. Βλ. ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ αριθ. 4/2006 σχετική με τα σχέδια επενδύσεων Phare στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, συνοδευόμενη από τις απαντήσεις της Επιτροπής (υποβαλλόμενη δύναμη του άρθρου 248 παράγραφος 4 δεύτερο εδάφιο της συνθήκης ΕΚ) (2006/C 174/01).

¹²⁹ Πρέπει να σημειωθεί ότι ακόμα υλοποιούνται κάποια σχέδια που είχαν χρηματοδοτηθεί από το PHARE, ωστόσο η χρήση παρελθοντικού χρόνου στην παράθεση στοιχείων που αφορούν το PHARE, οφείλεται στο ότι πλέον έχει αντικατασταθεί από το Μέσο Προενταξιακής Βοήθειας.

Η ενίσχυση που έλαβε η Βουλγαρία στο πλαίσιο του PHARE ανήλθε σε 1,35δισ. ευρώ κατά την περίοδο 1992-2002. Το 2003 το ποσό που χορηγήθηκε στη χώρα μέσω του προγράμματος έφτασε τα 94,9 εκατ. ευρώ για το εθνικό πρόγραμμα και 28 εκατ. για τη διασυνοριακή συνεργασία (CBC) . Διαμέσου του PHARE 2004 , διατέθηκαν 172,5 εκατ. για το εθνικό πρόγραμμα της χώρας και 36 εκατ. ευρώ για τη CBC (20 εκατ. για το CBC Ελλάδα – Βουλγαρία, 8 εκατ. για το CBC Βουλγαρία – Ρουμανία, 3 εκατ. για το CBC Βουλγαρία – Τουρκία, 2 εκατ. για το CBC Βουλγαρία- FYROM, και 3 εκατ. για το CBC Βουλγαρία- Σερβία & Μαυροβούνιο). Το συνολικό ποσό που χορηγήθηκε από το 2004 έως το 2007 και εξακολουθεί να είναι υπό εκτέλεση στη Βουλγαρία στο πλαίσιο του προγράμματος PHARE και της Μεταβατικής Διευκόλυνσης ανέρχεται περίπου σε 650 εκατ. ευρώ.¹³⁰

Επιπρόσθετα, η Επιτροπή χορήγησε στη Βουλγαρία ενισχύσεις από το Phare βάσει της συμφωνίας που υπεγράφη τον Νοέμβριο του 1999 σχετικά με το κλείσιμο των τμημάτων 1 έως 4 του πυρηνικού σταθμού Kozloduy. Για το διάστημα 2000 -2003 χορηγήθηκαν 155 εκατ. ευρώ, επιπλέον 140 εκατ. ευρώ χορηγήθηκαν κατά την περίοδο 2004-2006, σύμφωνα με την αρχή της αλληλεγγύης της Ένωσης για τις προσπάθειες αποξήλωσης ορισμένων πυρηνικών σταθμών και τις συνέπειες αυτών των μέτρων. Επιπλέον, ποσό 210 εκατ. ευρώ προβλέφθηκε να χορηγηθεί τη περίοδο 2007-2009 και 300 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2009-2013¹³¹, προκειμένου να επιλυθεί το ζήτημα του πυρηνικού σταθμού. Αυτά τα χρηματοδοτικά ποσά που συνδέονται με τον πυρηνικό σταθμό, τα διαχειρίζεται η EBRD μέσω του υποστηρικτικού ταμείου (Διεθνές Ταμείο Στήριξης του Παροπλισμού του Kozloduy).¹³²

Στα πλαίσια των οριζόντιων και πολυκρατικών προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται μέσω PHARE, η Βουλγαρία συμμετάσχει και στα προγράμματα TAIEX (γραφείο ανταλλαγής πληροφοριών σε θέματα τεχνικής βοήθειας)¹³³ και χρηματοδοτικής διευκόλυνσης SME (Μικρομεσαίες επιχειρήσεις)¹³⁴.

---

¹³⁰ Βλ. ενδεικτικά πίνακες 13-18 με το προγραμματισμό για το PHARE, για τα υπόλοιπα έτη πίνακες διατίθεντο στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών της χώρας (<http://www.minfin.bg>) .

¹³¹ Βλ. Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με τη χρηματοδοτική συνδρομή της Κοινότητας για τον παροπλισμό των μονάδων 1 έως 4 του πυρηνικού σταθμού Kozloduy στη Βουλγαρία «Πρόγραμμα Kozloduy» SEC(2009)1431, Βρυξέλλες, 27.10.2009 COM(2009)581 τελικό.

¹³² Βλ. www.ec.europa.eu.

¹³³ Είναι ένα μέσο υποστήριξης των θεσμικών οργάνων για τις βραχυπρόθεσμες αποστολές που αφορούν τον τομέα μεταφοράς και ενσωμάτωσης του κοινοτικού κεκτημένου. Δημιουργήθηκε το 1996 και έκτοτε οι αρμοδιότητες και το πεδίο παρέμβασής του έχουν διευρυνθεί σε μεγάλο βαθμό. Το TAIEX συγκεντρώνει τις αιτήσεις παροχής βοήθειας που προέρχονται τόσο από τις δημόσιες αρχές όσο και από τον ιδιωτικό τομέα και διευκολύνει την

Σύμφωνα με την Έκθεση της Επιτροπής για τη διαχείριση των κοινοτικών ταμείων στη Βουλγαρία, το 2008¹³⁵, παρατηρήθηκαν προβλήματα ως προς την εφαρμογή, παρακολούθηση και τον έλεγχο του προγράμματος PHARE. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή διαπίστωσε ορισμένες παρατυπίες, και συγκρούσεις συμφερόντων στην έγκριση και την υλοποίηση σχεδίων οδικών υποδομών, για το λόγο αυτό ανέστειλε τις πληρωμές σε δύο εκτελεστικούς οργανισμούς (κεντρική ομάδα οικονομικών και ανάθεσης συμβάσεων και Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Δημοσίων Έργων/ CFCUY και MRDDPW) και τους κάλεσε να λάβουν διαρθρωτικά μέτρα για να βελτιώσουν τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου τους.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι και παλαιότερα, η Επιτροπή παρενέβη προκειμένου να θέσει τέρμα στη δαπάνη περισσότερων κοινοτικών κεφαλαίων από το ΤΒΜΙ (Ταμείο της Βουλγαρίας για μετά τις Ιδιωτικοποιήσεις)¹³⁶, του οποίου οι δραστηριότητες σταμάτησαν το 2002.

Η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων που έχουν υλοποιηθεί στα πλαίσια του PHARE δεν μπορεί να διαφανεί μόνο με την αξιολόγηση της εφαρμογής τους, αλλά και με την αξιολόγηση της τεχνικής βιωσιμότητας του, γεγονός που θα κριθεί σε βάθος χρόνου.

Μετά τη δημοσίευση της Agenda 2000 και την εντατικοποίηση της διαδικασίας διεύρυνσης που ακολούθησε, το πρόγραμμα PHARE αναπροσανατολίστηκε προς την

επικοινωνία των αιτούντων με τα κράτη μέλη. Οργανώνει αποστολές εμπειρογνομόνων και αξιολογήσεις ομοτίμων (peer reviews), επισκέψεις μελετών ή αξιολόγησης, σεμινάρια, εργαστήρια σχετικά με την εργασία ή την κατάρτιση. Προσφέρει επίσης βοήθεια όσον αφορά τη μετάφραση της νομοθεσίας και των βάσεων δεδομένων των εμπειρογνομόνων παρέχοντας πληροφορίες για την προσέγγιση των νομοθεσιών (βλ. http://ec.europa.eu/enlargement/taix/what-is-taix/index_en.htm)

¹³⁴ Στόχος είναι να συνεχιστεί η συγχρηματοδότηση της ανάπτυξης των ικανοτήτων του χρηματοπιστωτικού τομέα με σκοπό να αυξηθεί η χρηματοδότηση των ΜΜΕ (μέσω της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης των ΜΜΕ) και της τοπικής αυτοδιοίκησης (μέσω της δανειοδοτικής διευκόλυνσης των Δήμων).

¹³⁵ Βλ. Βρυξέλλες, 23.7.2008 COM(2008) 496 τελικό ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με τη διαχείριση των κοινοτικών ταμείων στη Βουλγαρία

¹³⁶ Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) δημιούργησε το ΤΒΜΙ το 1998, ως ταμείο δεκαετούς διάρκειας. Στόχο αποτελούσε η συμβολή στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα στη Βουλγαρία και η βελτίωση της απόδοσης ορισμένων βουλγαρικών ιδιωτικών επιχειρήσεων κατ' επιλογή, θέτοντας στη διάθεσή τους μακροχρόνιες χρηματοδοτήσεις σε ίδια κεφάλαια καθώς και τεχνονομία. Η ΕΤΑΑ διέθεσε κεφαλαιακή ενίσχυση στο ΤΒΜΙ με ίδια κεφάλαια ύψους 30 εκατ. ευρώ και εισέπραξε ποσά ύψους 6,5 εκατ. ευρώ στο πλαίσιο του προγράμματος Phare από τα εθνικά προγράμματα Phare της Βουλγαρίας 1997- 2000. Τα κεφάλαια Phare, εφόσον δεν είχαν τη μορφή άμεσης επένδυσης, χρησιμοποιήθηκαν για να καλυφθούν έξοδα λειτουργίας του διαχειριστή του Ταμείου, για την παροχή συμβουλών σε επιχειρήσεις και για διαχειριστικά έξοδα της ίδιας της ΕΤΑΑ. Κύρια αιτία της αποτυχίας του ΤΒΜΙ αποτελούσε, η απόδοση της εταιρείας διαχείρισης του Ταμείου, η οποία προέβαινε σε εσφαλμένες εκτιμήσεις (αποφάσεις επενδύσεων) στη γενικώς δυσχερή κατάσταση μετά τις ιδιωτικοποιήσεις. Το κίνητρο για την επίτευξη της αποδοτικότερης χρήσης σε σχέση με το κόστος ήταν μειωμένο, εφόσον το πρόγραμμα Phare αναλάμβανε όλα τα έξοδα εκμετάλλευσης.

προετοιμασία των υποψήφιων για την ένταξη χωρών και συμπληρώθηκε από δύο άλλα μέσα, το Προενταξιακό Διαρθρωτικό Μέσο (ISPA) και το Προενταξιακό Γεωργικό Μέσο (SAPARD).

Το ISPA παρέμβαινε, κατά το πρότυπο του Ταμείου Συνοχής για τη χρηματοδότηση έργων σχετικών με το περιβάλλον και τις μεταφορικές υποδομές. Στην περίπτωση των μεταφορικών υποδομών η έμφαση δόθηκε στην ολοκλήρωση ή στον εκσυγχρονισμό των βασικών διευρωπαϊκών οδικών και σιδηροδρομικών δικτύων, περιλαμβανομένων και των διασυνοριακών συνδέσεων, ενώ σε σχέση με το περιβάλλον, η βουλγαρική κυβέρνηση επικέντρωσε την προσπάθειά της στη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων πραγματοποιώντας επενδύσεις στον τομέα της επεξεργασίας των λυμάτων και των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης. Η διαχείριση των αστικών αποβλήτων και η ρύπανση της ατμόσφαιρας αποτέλεσαν επίσης τομείς προτεραιότητας.

Το 2000, διατέθηκαν στη Βουλγαρία μέσω του ISPA, 104 εκατ. ευρώ, το 2001 διατέθηκαν 106,8 εκατ. ευρώ, το 2002 διατέθηκαν 10,6 εκατ. ευρώ. Οι πιστώσεις που προέβλεπε ο προϋπολογισμός για το 2003 ανέρχονταν σε 112,6 εκατ. ευρώ ενώ οι ενδεικτικές πιστώσεις για το 2004 ανέρχονταν σε 135,4 εκατ. ευρώ περίπου.¹³⁷

Λόγω των παρατυπιών που διαπιστώθηκαν τον Ιανουάριο του 2008, η Επιτροπή διέκοψε την χρηματοδότηση για τον οδικό τομέα (144 εκατ. ευρώ για υπό εκτέλεση έργα του Ταμείου Συνοχής (πρώην ISPA)), ενώ στα μέσα του 2009, ανακοινώθηκε η αποδέσμευση χρηματοδοτήσεων ύψους 115 εκατ. ευρώ από το προ-ενταξιακό πρόγραμμα ISPA, κατόπιν υπογραφής σχετικής συμφωνίας από την Επίτροπο Περιφερειακής Πολιτικής κα Ντανούτα Χούμπνερ και την Αναπληρώτρια Πρωθυπουργό με αρμοδιότητα στη διαχείριση των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων κα Μεγκλένα Πλουγκτσέβα¹³⁸. Τα αποδεσμευμένα κεφάλαια θα διατεθούν σε έργα κατασκευής του αυτοκινητοδρόμου Lyulin (που συνδέεται με τον περιφερειακό Σόφιας) και παροχής τεχνικής βοήθειας για την προετοιμασία των έργων πανευρωπαϊκών διαδρόμων (TEN-T) στη χώρα.

Από τα σχέδια του προγράμματος ISPA στην Βουλγαρία το υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης διαχειρίζεται 3 σχέδια¹³⁹

¹³⁷ Σχετικά με τα σχέδια που υλοποιήθηκαν μέσω ISPA, βλέπε πίνακες 19,20.

¹³⁸ Στο μεταξύ θεσπίστηκε νόμος για τη σύγκρουση συμφερόντων και καθιερώθηκε διαφανής διαδικασία ανάθεσης κρατικών προμηθειών, ενώ η Εθνική Υπηρεσία Οδικής Υποδομής αναδιοργανώθηκε.

¹³⁹ Βλ. Οργανόγραμμα 2.

Στόχος του προγράμματος SAPARD¹⁴⁰ (ειδικό πρόγραμμα ένταξης για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη) ήταν να βοηθήσει τις υπονήπιες χώρες να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της διαρθρωτικής προσαρμογής στο γεωργικό τομέα και στις αγροτικές περιοχές, καθώς και να εφαρμόσουν το κοινοτικό κεκτημένο σχετικά με την ΚΓΠ (κοινή γεωργική πολιτική) και τη συναφή νομοθεσία.¹⁴¹ Το SAPARD περιλάμβανε ευρύ φάσμα μέτρων για την προσαρμογή των γεωργικών δομών και την αγροτική ανάπτυξη, την προστασία των καταναλωτών και του περιβάλλοντος.

Όσον αφορά τη Βουλγαρία, η κατάρτιση και η εφαρμογή σχεδίων αγροτικής ανάπτυξης έγινε σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, γεγονός που συνεισέφερε στην προώθηση της αποκεντρωμένης διαδικασίας λήψης αποφάσεων¹⁴²

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το ποσό που διατέθηκε στη Βουλγαρία το διάστημα 2000-2004, στα πλαίσια του προγράμματος SAPARD¹⁴³ ανήλθε στα 287 εκατ. ευρώ.¹⁴⁴

Μια καινοτομία της Επιτροπής είναι η καθιέρωση Συστήματος Διευρυμένης Αποκεντρωμένης Υλοποίησης (EDIS), το οποίο στοχεύει στη διευκόλυνση της πλήρους αποκέντρωση της διαχείρισης και χρησιμοποίησης των κεφαλαίων της ΕΕ στις διοικήσεις των υπονήπιων χωρών.

Συμπερασματικά, τα κονδύλια που προέρχονται από την ΕΕ στοχεύουν στην ενθάρρυνση της ανάπτυξης διαφόρων τομέων, ωστόσο για να είναι αποδοτική η χρήση τους, απαιτείται η ύπαρξη αποτελεσματικών και αξιόπιστων δομών διαχείρισης και χρηματοδοτικού ελέγχου για να προωθηθεί η χρηστή εφαρμογή καθόλη τη διάρκεια του έργου – από τη μελέτη σκοπιμότητας

---

¹⁴⁰ Το εθνικό ταμείο Γεωργίας που διαχειρίζεται τα κονδύλια του ευρωπαϊκού προγράμματος SAPARD στη Βουλγαρία, έχει εγκρίνει 676 αναπτυξιακά projects, συνολικής οικονομικής αξίας, 244.519.693 λέβα. Για τα προγράμματα αυτά, έχουν εγκριθεί 127.562.314 λέβα. Περισσότερα από 272 projects έχουν δρομολογηθεί, ενώ οι χρηματοδοτήσεις για την υλοποίησή τους, φτάνουν στα 90 εκατ. λέβα. Βλ. <http://www.emea.gr/article/14951/βουλγαρία-272-αγροτικά-projects-μέσω-του-sapard.html>

¹⁴¹ Μετά το 2007, οι εκκρεμείς αναλήψεις υποχρεώσεων είναι δυνατό να καλυφθούν στο πλαίσιο των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης της περιόδου 2007 έως 2013 δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 και να χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ, εφόσον το πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης περιλαμβάνει σχετική με το σκοπό αυτό διάταξη.

¹⁴² Μετά την ένταξη, τις παρεμβάσεις του PHARE ανέλαβε το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ, ενώ αυτές του ISPA το Ταμείο Συνοχής και του SAPARD το ΕΓΤΠΕ/Προσανατολισμός.

¹⁴³ Βλ. πίνακες 21, οργανόγραμμα 3.

¹⁴⁴ Η Βουλγαρία είναι δικαιούχος της ταμειακής διευκόλυνσης και της διευκόλυνσης του Σένγκεν με συνολική κοινοτική χορήγηση ύψους 239,5 εκατ. ευρώ. Σύμφωνα με το άρθρο 32 της πράξης προσχώρησης, το οποίο προβλέπει ότι τουλάχιστον το 50% του συνολικού ποσού πρέπει να αφιερωθεί σε δράσεις στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης και στην εφαρμογή του κεκτημένου του Σένγκεν, χορηγήθηκαν στη Βουλγαρία 161 εκατ. ευρώ (67%) για το μέρος Σένγκεν της διευκόλυνσης.

και το σχεδιασμό μέχρι το διαγωνισμό και την ανάθεση της σύμβασης του έργου και μέχρι τον εκ των προτέρων και εκ των υστέρων έλεγχο αξιολόγησης του έργου. Κατά συνέπεια, η Βουλγαρία πρέπει να ενισχύσει ουσιαστικά τη διοικητική της ικανότητα αλλά και να εξαλείψει δραστηρικά τις ευκαιρίες για υψηλού βαθμού διαφθορά και να καταπολεμήσει αποτελεσματικά το οργανωμένο έγκλημα.

Σε πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη διαχείριση των ευρωπαϊκών ταμείων αναφέρεται ότι η Βουλγαρία από την προσχώρησή της τον Ιανουάριο 2007 μέχρι τις 31 Ιουλίου 2009, απέτυχε να απορροφήσει το 64,4% των διαθέσιμων σε αυτήν κοινοτικών κονδυλίων. Συνολικά, το διάστημα 2005-2009 η Βουλγαρία πέτυχε να απορροφήσει μόνο το ένα τρίτο των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων.¹⁴⁵

Εκτός από τα προαναφερόμενα προενταξιακά προγράμματα, ιδιαίτερα σημαντική είναι η συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκροτήσεως και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ), της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ)¹⁴⁶, καθώς και άλλων διεθνών οργανισμών όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο¹⁴⁷, η Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκροτήσεως και Ανάπτυξης¹⁴⁸, η

---

¹⁴⁵ Συγκεκριμένα, στα πλαίσια των προγραμμάτων ISPA, PHARE και SAPARD ήταν διαθέσιμα για τη Βουλγαρία 1,367 δις ευρώ, αλλά τελικά απορροφήθηκαν μόνο τα 488,9 εκατ. ευρώ. Περίπου 334 εκατ. ευρώ έμειναν αδιάθετα, ενώ 109 εκατ. ευρώ παραμένουν μέχρι σήμερα δεσμευμένα. Το χαμηλότερο ποσοστό απορρόφησης εμφανίζει το πρόγραμμα PHARE με 260,5 εκατ. ευρώ αδιάθετα και 90 εκατ. ευρώ που θα πρέπει να επιστραφούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Καλύτερες επιδόσεις, σύμφωνα με την Έκθεση, παρουσίασε η Βουλγαρία στη βελτίωση των συνοριακών ελέγχων, στα πλαίσια του Σένγκεν, απορροφώντας 230 σε σύνολο 258 εκατ. ευρώ. Βλ. Βούλγαρη Θεολογία., Ενημερωτικό Δελτίο Για τις οικονομικές εξελίξεις στη Βουλγαρία και τις διμερείς οικονομικές & εμπορικές σχέσεις, Πρεσβεία της Ελλάδος στη Σόφια, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, Σεπτέμβριος – Οκτώβριος, 2009.

¹⁴⁶ Δάνεια ύψους έως και 700 εκατ. ευρώ ετησίως πρόκειται να χορηγήσει στη Βουλγαρία η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), κατά την περίοδο 2007-2013, προκειμένου να χρηματοδοτήσει επενδύσεις βελτίωσης υποδομών και περιβαλλοντικής προστασίας, συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), αλλά και δράσεις τεχνικής βοήθειας για έργα, που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Συνοχής και τα διαρθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε).

Τα δάνεια απορρέουν από μνημόνιο αλληλοκατανόησης ("MoU"), που είχαν υπογράψει τον Οκτώβριο του 2006 ο πρόεδρος της ΕΤΕπ, Φιλίπ Μείσταντ και ο υπουργός Οικονομικών της Βουλγαρίας, Πλάμεν Ορεσάρσκι, το οποίο εγκρίθηκε και τυπικά από τα όργανα της Τράπεζας, λίγες ημέρες μετά την ένταξη της χώρας στην ενωμένη Ευρώπη, την 1η Ιανουαρίου 2007. Βλ. <http://stock.ana-mpa.gr/fithema.php?id=2698> και <http://www.eib.org/infocentre/search.htm?keywords=bulgaria>

¹⁴⁷ ΤΟ ΔΝΤ ιδρύθηκε το 1946 για να προωθήσει τη διεθνή συνεργασία σε νομισματικά θέματα και τη σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών, να ενισχύσει την οικονομική ανάπτυξη, να διασφαλίσει υψηλό επίπεδο απασχόλησης και να βοηθήσει τις χώρες μέλη του να διορθώσουν τυχόν ανισορροπίες στο ισοζύγιο πληρωμών. Η Βουλγαρία είναι μέλος του ΔΝΤ από το 1990 και έχει μερίδιο συμμετοχής 640,2 εκατ. Μια από τις βασικές δραστηριότητες του ΔΝΤ, εκτός από τη παροχή δανείων, στη χώρα είναι και η αξιολόγηση της δημοσιονομικής της κατάστασης, η κατάρτιση εκθέσεων και η παροχή τεχνικής βοήθειας. Σύμφωνα με τα τελευταία πορίσματα του ΔΝΤ για τη χώρα, η παγκόσμια οικονομική κρίση επηρέασε αρνητικά τη βουλγαρική οικονομία και στο άμεσο μέλλον είναι αναγκαία η αποκατάσταση της δημοσιονομικής πειθαρχίας, ωστόσο χαρακτηρίστηκαν θετικά τα οικονομικά μέτρα της νέας βουλγαρικής κυβέρνησης προς την κατεύθυνση ισοσκελίσης των προϋπολογισμών του

Διεθνής Εταιρία Χρηματοδότησης και η Παγκόσμια Τράπεζα, στην γενικότερη αναπτυξιακή διαδικασία που λαμβάνει χώρα στη Βουλγαρία.

Η ΕΤΑΑ¹⁴⁹ είναι από τους μεγαλύτερους επενδυτές στη χώρα, με άμεσες επενδύσεις άνω των 1.700 εκατ. ευρώ και περαιτέρω κινητοποίηση κεφαλαίων ύψους περίπου 6.000 εκατ. ευρώ¹⁵⁰. Μέσω των επενδύσεων της, η ΕΤΑΑ προωθεί θεσμικές και τομεακές μεταρρυθμίσεις, στηρίζει τις ιδιωτικοποιήσεις, προάγει την ανάπτυξη των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, βοηθάει στην υλοποίηση υποδομών, προωθεί τον ανταγωνισμό και την ενδυνάμωση των οικονομικών οργανισμών και νομικών συστημάτων.

Η νέα στρατηγική της ΕΤΑΑ για τη Βουλγαρία (εγκρίθηκε το Μάιο του 2008), στοχεύει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και την υποστήριξη επενδύσεων στη τοπική παραγωγή και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης¹⁵¹. Πιο συγκεκριμένα, η στρατηγική εστιάζει σε τρεις τομείς: (1) *Επιχειρηματικό τομέα*, μέσω δράσεων και προγραμμάτων ενθάρρυνσης της τοπικής επιχειρηματικής δραστηριότητας και ανταγωνιστικότητας, υποστήριξης των άμεσων ξένων επενδύσεων, καθώς και ενδυνάμωσης του ρόλου των τοπικών παραγόντων, (2) *Υποδομές*, μέσω δράσεων που στοχεύουν στην οικονομική και διοικητική ενδυνάμωση των μικρομεσαίων δήμων, την ενθάρρυνση των συμπράξεων ιδιωτικού – δημόσιου τομέα και τον εκσυγχρονισμό των μεταφορικών και ιδιαίτερα οδικών υποδομών για τη καλύτερη διασύνδεση των περιφερειών. (3) *Ενεργειακό τομέα*, η ΕΤΑΑ θα ενισχύσει τη Βουλγαρία στην υλοποίηση ενεργειακών έργων προτεραιότητας για τη διασύνδεση με τα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου της Ελλάδας, της Ρουμανίας και της Τουρκίας, τη διεύρυνση της χωρητικότητας της αποθήκης

2009 και του 2010. Τέτοια μέτρα ήταν η μείωση των δημοσίων δαπανών κατά 15% (πάγωμα μισθών & έργων υποδομών), η ενίσχυση των φορολογικών και τελωνειακών ελέγχων, η διασύνδεση των πληροφοριακών συστημάτων της Εθνικής Υπηρεσίας Εσόδων και της Τελωνειακής Υπηρεσίας και η αναδιάρθρωση των δύο οργανισμών. Βλ. Bulgaria: 2008 Article IV Consultation—Staff Report; Staff Statement; Public Information Notice on the Executive Board Discussion; and Statement by the Executive Director for Bulgaria, March 2009, IMF Country Report No. 09/96.

¹⁴⁸ Βλ. INTERNATIONAL BANK FOR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT AND INTERNATIONAL FINANCE CORPORATION, COUNTRY PARTNERSHIP STRATEGY FOR THE REPUBLIC OF BULGARIA FOR THE PERIOD FY07-FY09, May 16, 2006, Report No. 36146-BG.

¹⁴⁹ Η Βουλγαρία είναι συνιδρυτής της ΕΤΑΑ. Η Τράπεζα ιδρύθηκε το 1991 με σκοπό την υποβοήθηση της μετάβασης των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης προς την ελεύθερη οικονομία. Μέτοχοι στην τράπεζα είναι 60 κράτη-μέλη, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

¹⁵⁰ Βλ. γραφικά 4 -5 και πίνακες 22-23.

¹⁵¹ Βλ. Document of the European Bank for Reconstruction and Development, Strategy for Bulgaria, 28 May 2008.

φυσικού αερίου στο Chiren και την μετατροπή των αποθεμάτων φυσικού αερίου στο Galata (πλησίον Βάρνας) σε εγκαταστάσεις αποθήκευσης φυσικού αερίου.¹⁵²

Πρέπει να επισημανθεί ότι η ΕΤΑΑ δίνει ιδιαίτερη έμφαση σε προγράμματα και δράσεις που αφορούν την περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της προσπάθειας αποτελεί και η παροχή δανείου για την βελτιστοποίηση του ταμείου FLAG (Fund for Local Authorities and Government)¹⁵³.

Όπως προαναφέρθηκε η συνεισφορά των Διεθνών Οργανισμών και παραγόντων στην αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας ήταν και επρόκειτο να είναι πολύ σημαντική. Στη παρούσα μελέτη δεν παραθέτονται τα ακριβή ποσά , δάνεια, προγράμματα που δρομολόγησε κάθε παράγοντας , ωστόσο στο πίνακα 26, παραθέτεται ενδεικτικά η συνεισφορά (χρηματική , τεχνική κλπ) κάθε οργανισμού ή ένωσης , ανά τομέα στη χώρα. Αξίζει να σημειωθεί ότι με την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης στη χώρα, ασχολήθηκαν τόσο η ΕΕ, όσο η Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκροτήσεως και Ανάπτυξης , η UNPD¹⁵⁴ και η USAID¹⁵⁵.

2.5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007-2013

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) αποτελείται πλέον από 27 κράτη μέλη που σχηματίζουν μια κοινότητα και μια ενιαία αγορά 493 εκατ. πολιτών. Ωστόσο, εξακολουθούν να υφίστανται μεγάλες οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες ανάμεσα σε αυτές τις χώρες και τις 271 περιφέρειές τους. Η νέα Πολιτική Συνοχής της ΕΕ, όπως έχει ήδη αναφερθεί, στοχεύει στον

---

¹⁵² Υπογράφηκε μνημόνιο κατανόησης μεταξύ της ΕΤΑΑ και της βουλγαρικής κυβέρνησης για την υποστήριξη της ενεργειακής επάρκειας και projects ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Βάσει του εν λόγω μνημονίου, η ΕΤΑΑ θα επενδύσει € 250εκατ. στη Βουλγαρία το 2009, δηλαδή κατά 25% περισσότερα από το 2008. Το ήμισυ περίπου του ανωτέρω ποσού θα διατεθεί στον τραπεζικό τομέα, προκειμένου να καταστεί εφικτή η χορήγηση περισσότερων δανείων στην επιχειρηματική κοινότητα. Επιπλέον, η ΕΤΑΑ επέκτεινε κατά € 15εκατ. τη δανειοδότηση προς την UniCredit Bulbank για τη χορήγηση χρηματοδοτήσεων, από την τελευταία, σε έργα του ιδιωτικού τομέα στον τομέα της ενεργείας και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Βλ. Βούλγαρη Θεολογία., Ενημερωτικό Δελτίο Για τις οικονομικές εξελίξεις στη Βουλγαρία και τις διμερείς οικονομικές & εμπορικές σχέσεις, Πρεσβεία της Ελλάδος στη Σόφια, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, Ιανουάριος- Μάρτιος , 2009.

¹⁵³ Βλ. <http://www.flag-bg.com/?id=47&l=2>

¹⁵⁴ Πχ. UNDP's 2006-2009 country program (<http://www.undp.bg/publications.php?id=1926>)

¹⁵⁵ USAID'S Graduation Strategy 2003-2007, βλ. http://www.usaid.gov/locations/europe_eurasia/countries/bg/. Επιπλέον, ενδεικτικά αναφέρονται προγράμματα της Αμερικανικής Αναπτυξιακής Βοήθειας USAID για την τοπική αυτοδιοίκηση και τη προώθηση της αποκέντρωσης: Local Government Initiative (2001–2007), Self-Representation of Local Governments (2001 – 2008), Bulgaria City Links Project (2001 – 2007), Support to Local Governments (2001 – 2008), Βλ. <http://bulgaria.usaid.gov/local-governance/page.html> .

εκσυγχρονισμό των περιφερειών προκειμένου να ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις που επέφεραν η διεύρυνση , η παγκοσμιοποίηση , η ανησυχία για τον ενεργειακό εφοδιασμό, η δημογραφική παρακμή, η κλιματική αλλαγή και η πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση. Η ευρωπαϊκή πολιτική Συνοχής έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να φέρει συγκεκριμένα αποτελέσματα, να προωθήσει την οικονομική και κοινωνική συνοχή και να μειώσει το χάσμα μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιφερειών.

Κατά την περίοδο αυτή, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής θα εισφέρουν σε τρεις στόχους, διαθέτοντας ένα προϋπολογισμό 347.

Έχοντας ενταχθεί στην ΕΕ το 2007, είναι η πρώτη φορά για τη Βουλγαρία που θα επωφεληθεί από την Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε ως κράτος – μέλος της ένωσης. Την περίοδο 2007-2013, η συνολική χρηματοδότηση της πολιτικής συνοχής για τη Βουλγαρία θα ανέλθει στα 6,853 δις ευρώ: 6, 674 δις ευρώ στα πλαίσια του στόχου Σύγκλιση και 179 δις ευρώ στα πλαίσια του στόχου Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία. Αναμένεται ότι τα προγράμματα που θα υλοποιηθούν στα πλαίσια της Πολιτικής Συνοχής θα επιφέρουν 15% αύξηση του ΑΕγχΠ ως το 2020, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ θα φτάσει στο 51% του μέσου όρου της ΕΕ, το ποσοστό εργασίας θα φτάσει το 64% σε σχέση με το 56% του 2005, οι δαπάνες σε έρευνα και ανάπτυξη από 0,4% του ΑΕΠ θα αυξηθούν σε 1,15%.

Κύριοι τομείς δράσης και πρωτοβουλίες της Πολιτικής Συνοχής στη Βουλγαρία για τη περίοδο 2007-2013 είναι :

1. Η βελτίωση των υποδομών μεταφορών και προσβασιμότητας , για την οποία θα διατεθούν 2 δις ευρώ, σημαντικό μέρος των δράσεων αφορά τα έργα προτεραιότητας των Διερωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών (TEN- T) . Επιπρόσθετα, θα χρηματοδοτηθεί η κατασκευή και επέκταση οδικών και σιδηροδρομικών δικτύων.

2. Η επένδυση 850 εκατ. ευρώ στην έρευνα , την ανάπτυξη και την καινοτομία (ΕΑ&Κ).

3. Η Επένδυση 320 εκατ. ευρώ για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, ιδιαίτερα όσον αφορά της ΜΜΕ.

4. Η επένδυση 2,8 δις ευρώ για την εξυγίανση του περιβάλλοντος, την προαγωγή της βιώσιμης ενέργειας και τη καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής .

5. Η επένδυση 370 εκατ. ευρώ για τη βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης

6. Η διάθεση 67 εκατ. ευρώ για την ανάπτυξη σύγχρονων δικτύων ευρυζωνικότητας και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Συνοψίζοντας, οι βασικές δράσεις και πρωτοβουλίες της πολιτικής συνοχής της χώρας απεικονίζονται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ), το οποίο εστιάζει στη βελτίωση των υποδομών και του ανθρώπινου κεφαλαίου, στην αύξηση της απασχόλησης, στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και στη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για τις επιχειρήσεις, στη προώθηση της χρηστής διακυβέρνησης και στη στήριξη της ισόρροπης εδαφικής ανάπτυξης (βλ. πίνακα 27 και σχεδιάγραμμα 3).

2.5.1 Επιχειρησιακά Προγράμματα¹⁵⁶

Οι γενικές προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στο ΕΣΠΑ της χώρας εξειδικεύονται και υλοποιούνται μέσω Επιχειρησιακών Προγραμμάτων¹⁵⁷. Για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (2007-2013) το ΕΣΠΑ διαρθρώνεται επτά (7) Τομεακά ΕΠ στα πλαίσια του στόχου Σύγκλισης, ενώ ανεξάρτητα από το ΕΣΠΑ υλοποιούνται Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας στα πλαίσια του στόχου Εδαφικής Συνεργασίας.

Συγκεκριμένα, τα Τομεακά ΕΠ είναι :

1. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Περιβάλλον”.
2. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Μεταφορών”.
3. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Περιφερειακής Ανάπτυξης”.
4. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής”.

---

¹⁵⁶ Για τη συγγραφή αυτού του κεφαλαίου χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από την ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Περιφερειακή Πολιτική (http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm), την επίσημη ιστοσελίδα της Βουλγαρικής Κυβέρνησης για την Πολιτική Συνοχής (<http://www.eufunds.bg/index>), τα επιχειρησιακά προγράμματα και τα υπουργεία της χώρας, τα οποία κατάρτισαν τα Επιχειρησιακά Προγράμματα. Πρέπει να επισημανθεί ότι στην επίσημη ιστοσελίδα της ένωσης αναφέρονται 5 τομεακά ΕΠ, ενώ στην ιστοσελίδα της Βουλγαρικής Κυβέρνησης 7, κατόπιν έρευνας, επιβεβαιώθηκε ότι λαμβάνουν χώρα 7 Τομεακά ΕΠ.

¹⁵⁷ Όπως έχει προαναφερθεί τα επιχειρησιακά προγράμματα (ΕΠ) των κρατών μελών καλύπτουν την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2007 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2013. Ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα αφορά μόνο έναν από τους τρεις στόχους (εκτός από έκτακτες περιστάσεις που ορίζονται στο άρθρο 32, παράγραφος 2) και μπορεί να χρηματοδοτείται μόνο από ένα Ταμείο. Υπάρχει μία εξαίρεση σε αυτό τον τελευταίο κανόνα: το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής παρεμβαίνουν από κοινού για τα προγράμματα υποδομών και περιβάλλοντος.

5. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας της Βουλγαρικής Οικονομίας”.

6. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Ανάπτυξης Ανθρωπίνων Πόρων”

7. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Διοικητική Ικανότητα”.

Όσον αφορά το στόχο Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, πρέπει να σημειωθεί ότι χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ για την περίοδο 2007–2013 και υποστηρίζει προγράμματα διασυνοριακής, διεθνικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας με σκοπό την ενθάρρυνση των περιφερειών και των πόλεων σε ολόκληρη την ΕΕ και την υιοθέτηση των βέλτιστων πρακτικών. Στα πλαίσια του στόχου αυτού διατίθενται €179 εκατ. ευρώ μέσω 6 προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας. Συγκεκριμένα θα υλοποιηθούν δύο διασυνοριακά προγράμματα που καλύπτουν εσωτερικά σύνορα της Ε.Ε (ΕΠ Ελλάδα- Βουλγαρία και ΕΠ Βουλγαρία-Ρουμανία), τρία διασυνοριακά προγράμματα με υποψήφιες ή εν δυνάμει υποψήφιες χώρες τα οποία συγχρηματοδοτούνται από το IPA (ΕΠ Βουλγαρία-Σερβία, ΕΠ Βουλγαρία – Τουρκία, ΕΠ Βουλγαρία- FYROM) και ένα διεθνικό πρόγραμμα που καλύπτει την ευρύτερη περιοχή της νοτιοανατολικής Ευρώπης (ΕΠ Νοτιοανατολικής Ευρώπης). Επιπλέον, η χώρα συμμετέχει σε δύο διακρατικά προγράμματα συνεργασίας και δύο διαπεριφερειακά προγράμματα (INTERACT II, URBACT II, ESPON, INTERREG IVC¹⁵⁸, συνολικού προϋπολογισμού για τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ: €443 εκατ).

Τέλος, προτού γίνει παράθεση αναλυτικότερων στοιχείων όσον αφορά τα Επιχειρησιακά Προγράμματα, κρίνεται απαραίτητο να αναφερθούν ενδεικτικά τα σημαντικότερα έργα που έχουν δρομολογηθεί στη χώρα στα πλαίσια της Πολιτικής Συνοχής:

1. Κατασκευή, εκσυγχρονισμός και επέκταση νέου αεροδρομίου στη Σόφια, το οποίο αναμένεται να εξυπηρετεί περισσότερους από 2,6 εκατ. επιβάτες κάθε χρόνο και 26 χιλιάδες τόνους φορτία.¹⁵⁹

2. Κατασκευή γέφυρας του Δούναβη μεταξύ του Βίντιν και του Καλαφάτ, η βελτίωση του ελέγχου και των υπηρεσιών στο κοινό τμήμα του ποταμού και η συνεργασία των δύο χωρών στο σιδηροδρομικό τομέα¹⁶⁰.

¹⁵⁸ Το INTERREG IVC προάγει την ανταλλαγή εμπειρίας και ορθών πρακτικών μεταξύ των περιφερειών· το URBACT αφορά τα θεματικά αστικά δίκτυα· το INTERACT παρέχει υποστήριξη για την οργάνωση της διαχείρισης προγραμμάτων συνεργασίας· το ESPON είναι ένα δίκτυο παρατηρήσεων χωροταξίας

¹⁵⁹ Η ευρωπαϊκή κατασκευαστική εταιρία Strabag είναι ανάδοχος του έργου, ενώ υπεργολάβοι είναι και βουλγαρικές επιχειρήσεις. (βλ. εικόνα 1)

3. Κατασκευή πέντε ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης αποβλήτων.¹⁶¹

2.5.2 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Περιβάλλον”¹⁶².

Στις 7 Νοεμβρίου 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον» στη Βουλγαρία για την περίοδο 2007-2013. Το πρόγραμμα αυτό προβλέπει κοινοτική στήριξη τόσο μέσω του ΕΤΠΑ για το σύνολο της βουλγαρικής επικράτειας στο πλαίσιο του στόχου σύγκλισης, όσο και μέσω του Ταμείου Συνοχής.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος είναι 1,8 δις¹⁶³ ευρώ. Οι κοινοτικές επενδύσεις μέσω του ΕΤΠΑ ανέρχονται σε 439 εκατομμύρια ευρώ και μέσω του Ταμείου Συνοχής σε 1.027 εκατομμύρια ευρώ (το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο 22 % του συνολικού ποσού που θα διατεθεί στη χώρα στα πλαίσια της Πολιτικής Συνοχής 2007-2012)¹⁶⁴.

Πρέπει να επισημανθεί ότι παλαιότερα στα πλαίσια του ISPA χρηματοδοτήθηκαν 25 περίπου προγράμματα (430 εκατ. Ευρώ) για την αναβάθμιση και βελτίωση της ποιότητας των υδάτων του αέρα, τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων και τη παροχή τεχνικής βοήθειας.¹⁶⁵ Παράλληλα, ορισμένοι χρηματοδοτικοί πόροι του PHARE κατευθύνθηκαν για προγράμματα σχετικά με το περιβάλλον.¹⁶⁶ Ενώ και τα προγράμματα που χρηματοδοτήθηκαν από το

---

¹⁶⁰ Βλ. <http://www.mtc.government.bg>

¹⁶¹ Βλ. <http://www.moew.government.bg/>

¹⁶² Πληροφορίες σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση του Περιβαλλοντικού τομέα της χώρας, καθώς και τα σχετικά προγράμματα και έργα που λαμβάνουν χώρα υπάρχουν στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Υδάτων της Βουλγαρίας (βλ. http://www.moew.government.bg/index_e.html) και στην ιστοσελίδα για της χώρας για το ΕΠ Περιβάλλοντος βλ. <http://ope.moew.government.bg/en/home/>

¹⁶³ Βλ.

http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=BG&gv_reg=ALL&gv_PGM=1007&LAN=7&gv_per=2&gv_defL=7

¹⁶⁴ Σε συνέντευξη της, η υφυπουργός Περιβάλλοντος και Υδάτων, Ιβελίνα Βασίλεβα, δήλωσε ότι μέχρι στιγμής, στα πλαίσια του ΕΠ Περιβάλλοντος, έχουν υπογραφεί συμφωνίες συνολικής αξίας 385 εκ. ευρώ. Βλ. http://bnr.bg/sites/el/Lifestyle/BGEU/Pages/bulgaria_eufunds_environment.aspx

¹⁶⁵ Εθνική Στρατηγική για τον Περιβαλλοντικό Τομέα (2000), Βλ. http://www.moew.government.bg/index_e.html,

¹⁶⁶ Πχ. BG2005/017-353.06.02 για την βελτίωση της διοικητικής ικανότητας με σκοπό την εφαρμογή του περιβαλλοντικού Κοινωνικού Κεκτημένου σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, BG2005/017-453.01.02 για την προώθηση της Αειφόρου Ανάπτυξης στην ορεινή περιοχή Stranja/Yildiz, BG2005/017-454.03.03 για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης μέσω της προστασίας και διατήρησης των υδάτων και της βιοποικιλότητας στα σύνορα της Βουλγαρίας και της Ελλάδας κ.α (βλ. http://www.moew.government.bg/index_e.html) και <http://www.minfin.bg/en/page/78>)

SAPARD και αφορούσαν την αγροτική πολιτική, επέφεραν θετικές επιπτώσεις για το περιβάλλον. Στα πλαίσια της γενικότερης περιβαλλοντικής πολιτικής της χώρας, η Βουλγαρία έχει γίνει μέλος του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος¹⁶⁷ και του EIONET (European Environment Information and Observation Network)¹⁶⁸.

Μέσω του ΕΠ “Περιβάλλοντος”, επιδιώκεται τόσο η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ στην εθνική νομοθεσία, όσο και η επίτευξη πραγματικής σύγκλισης με το «κοινοτικό κεκτημένο»¹⁶⁹, ώστε να αναβαθμιστεί η ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος (ποιότητα ατμόσφαιρας, πόσιμο νερό υψηλής ποιότητας, αποχέτευση - επεξεργασία λυμάτων, αποτελεσματική διαχείριση αστικών στερεών αποβλήτων, προστασία αστικού και περιαστικού πρασίνου και διασφάλιση ελεύθερων και κοινόχρηστων χώρων και χώρων αναψυχής) αλλά και ταυτόχρονα να τεθούν σε εφαρμογή αποτελεσματικότεροι μηχανισμοί προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος που θα εξασφαλίζουν την αιεφόρο ανάπτυξη (Sustainable Development).

Πρέπει να σημειωθεί ότι το περιβάλλον, πέραν της οικολογικής χρέιας του, έχει και τη διάσταση οικονομικού «αποθέματος», με βάση τις αρχές της Αειφόρου Ανάπτυξης, όπως υιοθετήθηκαν από την Πολιτική της Ε.Ε (6ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον, και προηγούμενα Προγράμματα Δράσης της Ε.Ε). Συνεπώς, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση δημόσιων πολιτικών που στοχεύουν στη προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, θα οδηγήσει σε γενικότερη οικονομική ανάπτυξη (επενδύσεις, τουρισμός, δημόσια υγεία, θέσεις εργασίας, υποδομές), άρα και μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων εντός της Ε.Ε.

Η αναβάθμιση της αξία που αποδίδεται, τα τελευταία χρόνια από την Ε.Ε, στο περιβάλλον, διαφαίνεται και από τη συχνότητα θέσπισης Κανονισμών και Οδηγιών, με τα οποία θέτονται προδιαγραφές και στόχοι στους τομείς του ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, της διαχείρισης των στερεών αποβλήτων, της διαχείρισης των υδατικών πόρων (βλέπε Οδηγία 2000/60 για τη Διαχείριση των νερών, Οδηγία 94/62 για τη Διαχείριση Συσκευασιών και των Αποβλήτων τους, Οδηγία 99/31 για την Υγειονομική Ταφή των Αποβλήτων, Οδηγία 96/61 για την Ολοκληρωμένη Πρόληψη & τον Έλεγχο Ρύπανσης (IPPC), Οδηγία 92/43 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, άγριας πανίδας και χλωρίδας (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Περιοχών

¹⁶⁷ Βλ. <http://www.eea.europa.eu/>.

¹⁶⁸ Βλ. <http://www.eionet.europa.eu/>.

¹⁶⁹ Πληροφορίες σχετικά με την εναρμόνιση της Βουλγαρικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας με το Κοινοτικό Κεκτημένο παραθέτονται στην ιστοσελίδα http://www.moew.government.bg/index_e.htm, και συγκεκριμένα στη διαδρομή European Union – harmonization.

NATURA), η Οδηγία 2002/49 για την αξιολόγηση και τη διαχείριση του περιβαλλοντικού θορύβου κλπ)¹⁷⁰.

Προκειμένου να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις για αναβάθμιση του αστικού και φυσικού περιβάλλοντος, η Βουλγαρία μέσω του ΕΠ θέτει (4) τέσσερις βασικές προτεραιότητες , συγκεκριμένα :

1. Προτεραιότητα 1- Αναβάθμιση , επέκταση και δημιουργία υποδομών διαχείρισης υγρών αποβλήτων και υδάτινων πόρων: βασικό στόχο της πρώτης προτεραιότητας αποτελεί η αποτελεσματική προστασία της ποιότητας των υδάτινων αποδεκτών μέσω της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτινων πόρων, καθώς και η διασφάλιση της παροχής πόσιμου νερού (δίκτυα υδροδότησης) επαρκούς σε ποσότητα και ποιότητα σε περιοχές της χώρας και σε περιοχές με οξυμένα προβλήματα λειψυδρίας. Με την επίτευξη του στόχου αυτού δίνεται μια σημαντική ώθηση στην προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του πληθυσμού , ενώ παράλληλα προστατεύεται η δημόσια υγεία.

2. Προτεραιότητα 2- Αναβάθμιση, επέκταση και δημιουργία υποδομών επεξεργασίας στερεών αποβλήτων: κύρια στόχευση της προτεραιότητας αυτής αποτελεί η λήψη των αναγκαίων μέτρων (θεσμικών, κατασκευαστικών και οργανωτικών) για την ορθολογική και ολοκληρωμένη διαχείριση των στερεών αποβλήτων σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης, προκειμένου να διασφαλιστεί ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος, να εξοικονομηθούν φυσικοί πόροι (νερό, πρώτες ύλες, έδαφος, ενέργεια) και να μειωθούν οι αέριες εκπομπές που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου. Παράλληλα θα πρέπει η χώρα να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για την ενθάρρυνση της επαναχρησιμοποίησης και της ανακύκλωσης, καθώς και την ολοκληρωμένη διαχείριση του βιοαποδομήσιμου κλάσματος και την ασφαλή διάθεση των παραγόμενων στερεών αποβλήτων σε χώρους υγειονομικής ταφής.

3. Προτεραιότητα 3 - Προστασία και Αποκατάσταση της Βιοποικιλότητας : κύριος στόχος της τρίτης προτεραιότητας είναι η προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας. Αυτό θα επιτευχθεί με την προστασία των οικοτόπων, με την ίδρυση και στήριξη των φορέων

---

¹⁷⁰ Επισημαίνεται ότι και σε διεθνές επίπεδο έχουν εντατικοποιηθεί οι προσπάθειες για την προώθηση των Αρχών της Αειφόρου Ανάπτυξης (Συνθήκη Κίото, Συνθήκη Μόντρεαλ , Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα, Σύμβαση της Γενεύης, η Habitat II , Συνθήκη Ραμσάρ κ.α)

διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών και των περιοχών οικολογικού ενδιαφέροντος, καθώς και με δράσεις προστασίας των ειδών της χλωρίδας και πανίδας.

4. Προτεραιότητα 4 - Τεχνική Βοήθεια: Η τεχνική βοήθεια συντελεί υποστηρικτικά στην υλοποίηση των υπολοίπων Προτεραιοτήτων. Στόχευση της προτεραιότητας αυτής είναι η υποστήριξη της διαχειριστικής αρχής του προγράμματος και των τελικών δικαιούχων του στην υλοποίηση του προγράμματος και των έργων που αντίστοιχα εκτελούν.¹⁷¹

2.5.3. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας της Βουλγαρικής Οικονομίας”.

Στις 26 Σεπτεμβρίου 2007, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το επιχειρησιακό πρόγραμμα “Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας της Βουλγαρικής Οικονομίας” για την περίοδο προγραμματισμού 2007-13. Το επιχειρησιακό πρόγραμμα εμπίπτει στο πλαίσιο που καθορίζεται για το στόχο σύγκλισης και αφορά το σύνολο της βουλγαρικής επικράτειας. Βασική συνιστώσα και αυτού του Προγράμματος αποτελεί η προστασία του περιβάλλοντος και η αειφόρος ανάπτυξη.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος είναι 1,16 δις ευρώ¹⁷². Η κοινοτική συνδρομή από το ΕΤΠΑ ανέρχεται σε 988 εκατ. ευρώ περίπου και αποτελεί κονδύλιο το οποίο αντιστοιχεί στο 15% σχεδόν του συνολικού ποσού που επενδύει η ΕΕ στη Βουλγαρία στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή 2007-13.

Τα τελευταία χρόνια η βουλγαρική οικονομία έχει γνωρίσει μεγάλη ανάπτυξη. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 2006, για πρώτη φορά μετά από 10 χρόνια, οι εξαγωγές ξεπέρασαν κατά 1.5% τις εισαγωγές. Παράλληλα, έχει σημειωθεί αύξηση των εισαγωγών στη χώρα από τα κράτη της ΕΕ. Το 2006 το 85% των ξένων επενδύσεων στη Βουλγαρία έγιναν επίσης από την ΕΕ¹⁷³. Η

¹⁷¹ Βλ. Πίνακα 28 και 39

¹⁷² Βλ. http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=BG&gv_reg=ALL&gv_PGM=1009&LAN=7&gv_per=2&gv_defL=7#tab

¹⁷³ Σύμφωνα με τον Υπουργό Οικονομικών της χώρας, το 80% της εθνικής οικονομίας βρίσκεται στα χέρια ιδιωτών. Στην ίδια αυτή περίοδο, ειδικά μετά την κρίση του 1996-1997, μετατράπηκε η Βουλγαρία σε ένα τυπικό παράδειγμα εξαιρετικά γρήγορης σε ρυθμούς, δημοσιονομικής και οικονομικής σταθερότητας. Το χρηματοοικονομικό σύστημα - ένας από τους δείκτες της μακροοικονομικής σταθερότητας, αναπτύσσεται με πολύ

πρόοδος που έχει επιτευχθεί στο τομέα της Βουλγαρικής οικονομίας διαφαίνεται και από τα πορίσματα της τελευταίας έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την οικονομική πολιτική των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην οποία η Βουλγαρία κατατάχτηκε ανάμεσα στις πρώτες πέντε χώρες με σταθερά δημόσια οικονομικά. Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι πλάι στις "αριστούχες" χώρες Δανία, Φινλανδία, Σουηδία και Εσθονία είναι και η Βουλγαρία, οι δημοσιονομικές θέσεις της οποίας είναι πολύ πιο σταθερές σε σχέση με πολλά ευρωπαϊκά κράτη.¹⁷⁴

Τα τελευταία οικονομικά έτη η Βουλγαρία καταγράφει πλεόνασμα του προϋπολογισμού της τάξεως του 3%. Επιπρόσθετα, ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ της χώρας έφτασε το 5,4%, όταν ο μέσος όρος αύξησης του ΕΠ της Ε.Ε-25 ήταν 2,2%.¹⁷⁵ Ωστόσο, η ανταγωνιστικότητα της βουλγαρικής οικονομίας παραμένει σε χαμηλά επίπεδα, για το λόγο αυτό έχει δρομολογηθεί και η εφαρμογή του σχετικού ΕΠ.

Ο γενικότερος στόχος αυτού του προγράμματος είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας της χώρας. Το πρόγραμμα προβλέπει παρεμβάσεις στους τομείς των καινοτομιών, των σύγχρονων τεχνολογιών, των παραγωγικών δομών, των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, των υπηρεσιών, του εμπορίου, και στοχεύει στην επίτευξη θετικών αποτελεσμάτων όσον αφορά την ανάπτυξη του συνόλου της Βουλγαρικής οικονομίας. Το ΕΠ εναρμονίζεται με τους στόχους της στρατηγικής της Λισσαβόνας σχετικά με τη δημιουργία ενός φιλικού περιβάλλοντος για τις νέες και καινοτόμες επιχειρήσεις και τη δημιουργία αποτελεσματικών και ολοκληρωμένων χρηματοοικονομικών αγορών.

Το πρόγραμμα αναμένεται να συμβάλλει στην έρευνα και την ανάπτυξη (E&A), ένας τομέας ο οποίος προβλέπεται ότι θα ανέλθει στο 1,15% του ΑΕγχΠ έως το τέλος της προγραμματικής περιόδου, τόσο μέσω της άμεσης χορήγησης δημόσιων και ευρωπαϊκών κονδυλίων όσο και με την κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων. Επίσης, αναμένεται ότι θα δημιουργηθούν 2120 νέες θέσεις εργασίας και 300 θέσεις στο τομέα της έρευνας, η συνεισφορά των ΜΜΕ θα ανέλθει στο 32,2% του Α.Ε.Π, θα αυξηθεί ο δείκτης

ικανοποιητικούς ρυθμούς Ένας άλλος δείκτης είναι και η σημαντική μείωση του κρατικού χρέους, η χώρα βρίσκεται στην πρώτη δεκάδα των 27 χωρών μελών της ΕΕ με τους πιο θετικούς δείκτες, όσον αφορά στα χρέη, σε αντίθεση με την περίοδο της δεκαετίας του '90.

. Βλ. <http://stock.ana-mpa.gr/fthema.php?id=3674>.

¹⁷⁴ Χαριζανόβα Τάνια., Η Βουλγαρία ανάμεσα στις πρώτες 5 χώρες της ΕΕ με σταθερή οικονομία, (βλ. http://bnr.bg/sites/el/Economy/Pages/22102009_g_economy_eu.aspx)

¹⁷⁵Βλ. Σχεδιάγραμμα 4.

παραγωγικότητας της εργασίας, θα δοθεί έμφαση στις επιχειρήσεις που ασχολούνται με Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και θα αυξηθούν οι εξαγωγές (30% του ΑΕΠ).

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα διαρθρώνεται με βάση τις ακόλουθες προτεραιότητες:

1. Προτεραιότητα 1- Ανάπτυξης μιας οικονομίας στηριζόμενης στη γνώση και τις καινοτόμες δραστηριότητες : Βασικός στόχος της πρώτης προτεραιότητας είναι η ενίσχυση της Έρευνας, της Τεχνολογίας και της Καινοτομίας σε όλους τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας ως βασικός παράγοντας για την αναδιάρθρωση της Βουλγαρικής οικονομίας και την μετάβαση στην οικονομία της γνώσης. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω δράσεων για δημιουργία Εθνικών και Τομεακών και Περιφερειακών Πόλων Καινοτομίας, τη δημιουργία καινοτομικών συνεργατικών σχηματισμών, την ενίσχυση Νέων και Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων μέσω της προώθησης δραστηριοτήτων Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΤΑ), τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων υψηλής έντασης γνώσης για τη μετατροπή των προϊόντων της έρευνας και της γνώσης σε νέα προϊόντα και υπηρεσίες, της ενσωμάτωσης της επιστήμης τον κοινωνικό ιστό κ.α.

2. Προτεραιότητα 2- Αύξηση της αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων και βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος: Κύρια στόχευση αποτελεί η βελτίωση του θεσμικού περιβάλλοντος (κανονιστική μεταρρύθμιση) και των βασικών υποστηρικτικών δομών, υποδομών και μηχανισμών που θα ευνοήσουν την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, την ενδυνάμωση του ανταγωνισμού και την προστασία του καταναλωτή. Η ύπαρξη κατάλληλου και υγιούς περιβάλλοντος για την υποστήριξη της επιχειρηματικότητας αποτελεί ζωτικό παράγοντα για να καρποφορήσει η επιχειρηματικότητα και για να μειωθεί ο επιχειρηματικός κίνδυνος. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις περιβαλλοντικά φιλικές επενδύσεις, στη χρήση Ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και στην επέκταση των επιχειρησιακών συνεργασιών και δικτυώσεων¹⁷⁶.

3. Προτεραιότητα 3- Χρηματοδότηση Αναπτυσσόμενων Επιχειρήσεων : Οι ενέργειες της προτεραιότητας αυτής θα επικεντρωθούν σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ).

---

¹⁷⁶ Σύμφωνα με το επονομαζόμενο “Doing Business 2009” project της Παγκόσμιας Τράπεζας, η Βουλγαρία κατετάγη στην 44^η θέση ανάμεσα σε 183 χώρες όσον αφορά το επιχειρηματικό της περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα για τη διαμόρφωση του δείκτη της επιχειρηματικότητας, η Παγκόσμια Τράπεζα λαμβάνει υπόψη την ευελιξία ή όχι του ρυθμιστικού πλαισίου για τα στάδια που αφορούν τη λειτουργία των επιχειρήσεων. Τα στάδια αυτά είναι : σύσταση, αδειοδότηση, η απασχόληση προσωπικού, το σύστημα και οι τρόποι δανειοδότησης επιχειρηματιών και επιχειρήσεων, οι τίτλοι ιδιοκτησίας μιας επιχείρησης, οι διασυνοριακές συναλλαγές, το σύστημα καταβολής των φόρων, η προστασία των επενδυτών, η εφαρμογή των εμπορικών συμφωνιών και οι διαδικασίες πτώχευσης (βλ. πίνακα 31)

Βασικός στόχος είναι η διευκόλυνση της πρόσβασης των επιχειρήσεων στα κεφάλαια, η αύξηση των επενδυτικών δραστηριοτήτων, η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας μέσω χρηματοδοτήσεων των ΜΜΕ, η δημιουργία ευνοϊκότερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος για τις ΜΜΕ (μείωση διοικητικών εξόδων, απλοποίηση απαιτούμενων διαδικασιών, βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά). Πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχει άμεση σύνδεση της προτεραιότητας με τη Κοινοτική Πρωτοβουλία JEREMIE (Joint European Resources for Micro to medium Enterprises).

4. Προτεραιότητα 4 – Ενδυνάμωση της διεθνούς θέσης της οικονομίας της χώρας :

Στόχος του τέταρτου άξονα προτεραιότητας είναι η δυναμική είσοδος της οικονομίας στις διεθνείς αγορές και η αύξηση του βαθμού εξωστρέφειας μέσω της βελτίωσης του επενδυτικού περιβάλλοντος και των εξαγωγών.

5. Προτεραιότητα 5 – Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής:

Η Τεχνική Υποστήριξη αποσκοπεί στην αποτελεσματική οργάνωση και λειτουργία της προετοιμασίας, διαχείρισης, παρακολούθησης, αξιολόγησης και ελέγχου του Επιχειρησιακού Προγράμματος, στην προβολή και διάδοση των δράσεών του και στην ενίσχυση των διοικητικών ικανοτήτων για την εφαρμογή τους.¹⁷⁷

2.5.4. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Μεταφορών”.

Στις 7 Νοεμβρίου 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταφορών» στη Βουλγαρία για την περίοδο 2007-2013. Το πρόγραμμα αυτό προβλέπει στο πλαίσιο του στόχου σύγκλιση, κοινοτική στήριξη τόσο μέσω του ΕΤΠΑ, όσο και μέσω του Ταμείου Συνοχής. Το ΕΠ “Μεταφορών” έχει το μεγαλύτερο προϋπολογισμό από όλα τα ΕΠ της χώρας - πάνω από 2 δις€. Συγκεκριμένα, προβλέπονται 580 εκατ. € για την ανάπτυξη της σιδηροδρομικής υποδομής, ένα δις € για την κατασκευή εθνικών οδών και τον εκσυγχρονισμό του οδικού δικτύου της χώρας, 200 εκατ. € για τη μεταφορά επιβατών και τη μεταφόρτωση αποσκευών από ένα μεταφορικό μέσο σε άλλο, 157 εκατ. € για τη βελτίωση των συνθηκών ναυσιπλοΐας στις θαλάσσιες οδούς και το ποταμό Δούναβη.

---

¹⁷⁷ Βλ. Πίνακα 30 - 32

Το Επιχειρησιακό πρόγραμμα περιλαμβάνει παρεμβάσεις που συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών, με στόχο την ουσιαστική βελτίωση του επιπέδου προσπελασιμότητας των περιοχών της χώρας και των διεθνών και διευρωπαϊκών διασυνδέσεων της. Τόσο η ανάπτυξη των μεταφορικών υποδομών, όσο και η υλοποίηση των ειδικών παρεμβάσεων στο τομέα, έχουν σχεδιαστεί με γνώμονα την διασφάλιση του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη.

Το ΕΠ σχεδιάστηκε και υλοποιείται με τρόπο που συνάδει με τις προτεραιότητες και την εφαρμογή του αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας, όπως διατυπώνεται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013, στις Κοινοτικές Κατευθυντήριες Γραμμές και στην Κοινοτική πολιτική Μεταφορών.

Η επιχειρησιακή διάρθρωση του παρόντος Επιχειρησιακού Προγράμματος «περιλαμβάνει Άξονες Προτεραιότητας, που σχετίζονται με πέντε διαφορετικές θεματικές ενότητες. Οι ενότητες αυτές είναι: α) οδικές μεταφορές, β) σιδηροδρομικές γ) θαλάσσιες μεταφορές, δ) διατροπικές (συνδυασμένες) και εμπορευματικές μεταφορές, ε) τεχνική υποστήριξη¹⁷⁸. Πιο συγκεκριμένα:

1. Προτεραιότητα 1- Ανάπτυξη Υποδομών Σιδηροδρομικού Δικτύου: Κύριο στόχο της πρώτης προτεραιότητας αποτελεί η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός του σιδηροδρομικού δικτύου της χώρας και η σύνδεση του με τα σιδηροδρομικά δίκτυα των γειτονικών χωρών. Ο εκσυγχρονισμός του σιδηροδρομικού δικτύου μέχρι της πόλη Σβίλενγκραντ (Πλόβνιφ – Σβίλενγκραντ), στα σύνορα της Τουρκίας αποτελεί βασικό έργο της παρούσας προτεραιότητας, το οποίο σχεδιάστηκε σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά στάνταρτ (μεγάλη ταχύτητα, καλή σηματοδότηση κ.α). Επιπλέον, ο εκσυγχρονισμός του σιδηροδρομικού δικτύου Vidin – Sofia και Sofia- Pernik- Radomir, αποτελεί βασικό άξονα προτεραιότητας της Ευρωπαϊκής πολιτικής για τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα μεταφορών (TEN-T),

2. Προτεραιότητα 2- Ανάπτυξη Υποδομών Οδικού Δικτύου: Βασική στόχευση αποτελεί η βελτίωση της προσβασιμότητας και της προσπελασιμότητας των περιοχών της χώρας, μέσω της ανάπτυξης του Διευρωπαϊκού Οδικού Δικτύου συμπεριλαμβανομένων των συνδέσεων του με τις κύριες πύλες της χώρας καθώς και της ανάπτυξης του λοιπού Εθνικού και Περιφερειακού Οδικού Δικτύου, με ταυτόχρονη μέριμνα για την περιβαλλοντική προστασία των

---

¹⁷⁸ Βλ. σχεδιάγραμμα 5.

περιοχών στις οποίες θα αναπτυχθούν τα οδικά δίκτυα. Έργα που λαμβάνουν χώρα στα πλαίσια του άξονα προτεραιότητας αποτελούν η κατασκευή δεύτερης γέφυρας στον ποταμό Δούναβη, η δημιουργία εθνικής οδού που συνδυάζει την περιφερειακή οδό της Σόφιας με την εθνική οδό Στρυμόνα κ.α .

3. Προτεραιότητα 3 – Εκσυγχρονισμός των Διατροφικών και Εμπορευματικών Μεταφορών : Βασικό στόχο αποτελεί η μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης και η βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων του συστήματος διατροφικών μεταφορών, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα σύστημα μεταφορών πιο αποτελεσματικό και βιώσιμο, το οποίο θα αποφέρει προστιθέμενη αξία σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς ζημιωγόνες επιπτώσεις στην οικονομική, κοινωνική ή εδαφική συνοχή. Σημαντικό έργο που λαμβάνει χώρα στα πλαίσια του άξονα προτεραιότητας είναι το μετρό στη Σόφια¹⁷⁹, το οποίο αναμένεται ότι θα εξασφαλίσει τη γρήγορη μεταφορά από το σιδηροδρομικό σταθμό μέχρι τον αερολιμένα.

4. Προτεραιότητα 4 – Εκσυγχρονισμός της θαλάσσιας και εσωτερικής ναυσιπλοΐας: Μέσω της προτεραιότητας αυτής επιδιώκεται η βελτίωση του συστήματος μεταφορών με την ανάπτυξη κατάλληλων λιμενικών υποδομών, που θα εξυπηρετούν την επιβατική ζήτηση και τις ανάγκες για μεταφορά εμπορευμάτων των θαλάσσιων και ποτάμιων μεταφορών μέσω ορισμένων ενεργειών όπως ο εκσυγχρονισμός των υποδομών και η εναρμόνιση των εξοπλισμών και των διαδικασιών. Η ενίσχυση της θαλάσσιας ασφάλειας και η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος αποτελούν επίσης προτεραιότητες. Οι ποτάμιες (Δούναβης) μεταφορές θα ανακουφίσουν τις οδικές αρτηρίες αναλαμβάνοντας ένα μέρος των μεταφορών¹⁸⁰

5. Προτεραιότητα 5 – Τεχνική Υποστήριξη: Περιλαμβάνει την παροχή Τεχνικής Υποστήριξης σε όλα τα τεχνικά και διαδικαστικά θέματα για την αποτελεσματική Εφαρμογή των Αξόνων Προτεραιότητας 1, 2, 3, και 4 του Προγράμματος, και την εξασφάλιση υπηρεσιών συμβούλου και μελετητικών υπηρεσιών για την υποστήριξη των διαδικασιών παρακολούθησης, διαχείρισης, ελέγχου και αξιολόγησης του Προγράμματος.¹⁸¹

Πρέπει να επισημανθεί ότι η χώρα συνεργάζεται και με το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Τζάσπερ (Jasper) που παραχωρεί τεχνική βοήθεια σε μεγάλα σχέδια¹⁸².

¹⁷⁹ Βλ. Χάρτη .

¹⁸⁰ Βλ. http://europa.eu/legislation_summaries/transport/waterborne_transport/index_el.htm .

¹⁸¹ Βλ. Πίνακα 33 και 34.

¹⁸² βλ. 1^ο Κεφάλαιο

2.5.5. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Διοικητική Ικανότητα”

Στις 3 Οκτωβρίου 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Ικανότητα» στη Βουλγαρία για την περίοδο 2007-2013. Το πρόγραμμα αυτό προβλέπει κοινοτική στήριξη για το σύνολο της βουλγαρικής επικράτειας στο πλαίσιο του στόχου σύγκλισης. Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος είναι 181 εκατ. ευρώ. Οι κοινοτικές επενδύσεις μέσω του ΕΚΤ ανέρχονται σε 154 εκατομμύρια ευρώ, ενώ τα υπόλοιπα 27 εκατ. ευρώ θα διατεθούν από το Βουλγαρικό προϋπολογισμό.

Αξιίζει να σημειωθεί ότι το εν λόγω πρόγραμμα έχει να επιδείξει το υψηλότερο ποσοστό απορρόφησης κοινοτικών πόρων με συναφθείσες από το 2007 συμβάσεις - projects ύψους 45 εκατ. ευρώ.

Παρόλο που δράσεις για την βελτίωση της δημόσιας διοίκησης και του δικαστικού συστήματος έχουν χρηματοδοτηθεί από την Ε.Ε μέσω του PHARE (για το διάστημα 1998 - 2006 δόθηκαν από την ΕΕ 304 εκ. ευρώ), στη χώρα παρατηρούνται σημαντικές αδυναμίες όσον αφορά τη διοικητική και δικαστική της ικανότητα¹⁸³, τόσο σε τοπικό, όσο σε περιφερειακό και κεντρικό επίπεδο. Η βουλγαρική δημόσια διοίκηση πάσχει από μεγάλη έλλειψη προσωπικού, μη ελκυστικούς μισθούς, γεγονός που δημιουργεί δυνατότητες για διαφθορά, καθώς και από παρωχημένες, συγκεντρωτικές διαδικασίες. Η έλλειψη λογοδοσίας και διαφάνειας όσον αφορά τις δημόσιες συμβάσεις κατά την προκήρυξη διαγωνισμών για τα κοινοτικά κονδύλια αποτελεί σοβαρό πρόβλημα. Ο μεγάλος βαθμός διαφθοράς και το οργανωμένο έγκλημα οξύνουν αυτά τα προβλήματα της γενικής αδυναμίας της διοικητικής και δικαστικής ικανότητας.¹⁸⁴

Για τους παραπάνω λόγους καταρτίστηκε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Διοικητική Ικανότητα”, το οποίο αποτελεί ένα από τα δύο ΕΠ της χώρας που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Το ΕΠ συνάσει απόλυτα με το ΕΣΠΑ και το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων της χώρας, την αναθεωρημένη στρατηγική της Λισσαβόνας αλλά και τις

---

¹⁸³ Ενδεικτικά αναφέρονται και άλλα προγράμματα που στόχευαν στη βελτίωση του δικαστικού συστήματος: ΤΑΙΕΧ, ΕΙΡΑ, GTZ, MATRA.

¹⁸⁴Βλ. Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο σχετικά με την διαχείριση των κοινοτικών ταμείων στη Βουλγαρία. Βρυξέλλες, 23.7.2008, COM(2008) 496 τελικό.

κατευθύνσεις και γενικότερη πολιτικής της ένωσης. Το Πρόγραμμα διαρθρώνεται σε 4 άξονες προτεραιότητας. Συγκεκριμένα:

1. Προτεραιότητα 1- Χρηστή Διακυβέρνηση: Βασικοί στόχοι της προτεραιότητας αποτελούν (υποπροτεραιότητες) : (1) η Ενίσχυση των δομών της Κρατικής Διοίκησης , (2) η Ενδυνάμωση της διαφάνειας και λογοδοσία της Κρατικής Διοίκησης, (3) ο Αποτελεσματικός συντονισμός και η συνεργασία στη χάραξη πολιτικής και την εφαρμογή πολιτικών, (4)η Βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου που διέπει της συμπράξεις δημοσίου – ιδιωτικού τομέα (PPP) και τις κρατικές προμήθειες, (5) η Ενίσχυση της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και (6) η Ενίσχυση της διεθνικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας.

2. Προτεραιότητα 2- Διαχείριση Ανθρωπίνων Πόρων: Βασικοί στόχοι της προτεραιότητας αποτελούν: (1) Εισαγωγή σύγχρονων μεθόδων διοίκησης και διαχείρισης ανθρωπίνων πόρων, (2) Ενίσχυση της ικανότητας και αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, (3) Ενδυνάμωση των δομών της Κοινωνίας των Πολιτών , (4) Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και της διοίκησης των ανθρωπίνων πόρων και (5) Ενίσχυση της Διεθνικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας.

3. Προτεραιότητα 3- Ποιότητα στην παροχή Δημόσιων Υπηρεσιών και ανάπτυξη της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης : Υποπροτεραιότητες του τρίτου άξονα αποτελούν: (1) η Βελτίωση της παροχής υπηρεσιών στους πολίτες και στους επιχειρηματίες συμπεριλαμβανόμενης της ανάπτυξης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, (2) η Παροχή και ανάπτυξη πληροφοριακών και επικοινωνιακών συστημάτων για παροχή πληροφοριών τόσο στους πολίτες και τις επιχειρήσεις όσο και μεταξύ των υπηρεσιών, (3)η Εισαγωγή τεχνολογιών πληροφορικής στο δικαστικό σύστημα προκειμένου να ενισχυθεί η διαφάνεια και αποτελεσματικότητα του και (4) η Ενίσχυση της Διεθνικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας.

4. Προτεραιότητα 4- Τεχνική Υποστήριξη : Βασικοί στόχοι της προτεραιότητας αποτελούν: (1) Διαχείριση και Εφαρμογή του ΕΠ, (2) Προώθηση του ΕΠ και (3) η Ενίσχυση της Διεθνικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας.¹⁸⁵

---

¹⁸⁵ Βλ. πίνακες 35-36.

2.5.6. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Τεχνική Υποστήριξη”

Στις 7 Νοεμβρίου 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τεχνική Υποστήριξη» στη Βουλγαρία για την περίοδο 2007-2013. Το πρόγραμμα αυτό προβλέπει κοινοτική στήριξη για το σύνολο της βουλγαρικής επικράτειας στο πλαίσιο του στόχου σύγκλισης. Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος είναι 57 εκατ. ευρώ. Οι κοινοτικές επενδύσεις μέσω του ΕΤΠΑ ανέρχονται σε 48 εκατομμύρια ευρώ (το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο 0,7 % του συνολικού ποσού που θα διατεθεί στη χώρα από την ΕΕ στα πλαίσια της Πολιτικής Συνοχής 2007-2012).

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Τεχνική Υποστήριξη" σχεδιάστηκε με σκοπό την ενίσχυση των επιτελικών φορέων και των υποστηρικτικών δομών του συστήματος διοίκησης και συντονισμού των ΕΠ, καθώς και των δικαιούχων φορέων, μέσω της χρηματοδότησης των δράσεων προπαρασκευής, διαχείρισης, παρακολούθησης, αξιολόγησης, πληροφόρησης και ελέγχου των επιχειρησιακών προγραμμάτων, καθώς και δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας για την υλοποίηση των δράσεων των Ταμείων.

Το ΕΠ διαρθρώνεται με βάση τρεις άξονες προτεραιοτήτων,

Προτεραιότητα 1 & 2 - Υποστήριξη Κεντρικών Φορέων & Ενίσχυση και Υποστήριξη Ενιαίου Φορέα της Πληροφόρησης και της Παρακολούθησης: Στοχεύουν στην ενίσχυση των επιτελικών φορέων του συστήματος κεντρικής διοίκησης, προκειμένου να μπορούν να ανταπεξέλθουν αποτελεσματικά και αποδοτικά στις νέες υποχρεώσεις τους, μέσω της χρηματοδότησης δραστηριοτήτων προπαρασκευής, διαχείρισης, παρακολούθησης, αξιολόγησης, πληροφόρησης και ελέγχου των ΕΠ, καθώς και δραστηριοτήτων για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας για την υλοποίηση δράσεων που αφορούν τους στόχους των ΔΤ. Για την πρώτη προτεραιότητα θα διατεθεί το 51,8% , ενώ για τη δεύτερη το 20% της συνολικής χρηματοδότησης του ΕΠ .

Προτεραιότητα 3- Προώθηση της Πολιτικής Συνοχής στη Βουλγαρία: Στοχεύει στην ενίσχυση των δράσεων δημοσιότητας (γενικές και στατιστικές πληροφορίες) τόσο για τους φορείς που συμμετάσχουν, όσο και για το ευρύτερο κοινό.¹⁸⁶

---

¹⁸⁶ Βλ. Πίνακα 37.

2.5.7. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Περιφερειακή Ανάπτυξη”

Βασική πρόκληση για της τοπικές και περιφερειακές αρχές θα αποτελέσουν τα επιχειρησιακά προγράμματα και ιδιαίτερα το ΕΠ «Περιφερειακή Ανάπτυξη» (2007-2013) , το οποίο εγκρίθηκε στις 5 Νοεμβρίου 2007 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή . Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ και αφορά και τις έξι περιφέρειες προγραμματισμού¹⁸⁷ της χώρας (NUTS II/ ΑΕΠ κάτω του 75% του μέσου όρου στην ένωση) στο πλαίσιο του στόχου σύγκλισης.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος είναι 1,6 δις ευρώ. Οι κοινοτικές επενδύσεις μέσω του ΕΤΠΑ ανέρχονται σε 1,4 δις (το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο 19,8 % του συνολικού ποσού που θα διατεθεί στη χώρα στα πλαίσια της Πολιτικής Συνοχής 2007-2012).

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι δράσεις του ΕΠ συνδέονται με τις δράσεις και των υπολοίπων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της χώρας και του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης¹⁸⁸ , ενώ κατά τη διάρκεια κατάρτισης του ελήφθησαν υπόψη οι κατευθύνσεις της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισαβόνας και του Γκέτεμποργκ για την επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης, οι Κοινοτικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την Πολιτική Συνοχής (ελκυστικότητα της κάθε χώρας και των περιφερειών της ως τόπων επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης, εκσυγχρονισμός του θεσμικού περιβάλλοντος, κοινωνία της γνώσης και καινοτομία, περιβαλλοντική προστασία, απασχόληση και κοινωνική συνοχή) , το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (NRP), το

¹⁸⁷ Η χώρα αποτελείται από 28 περιφέρειες (NUTS III) και 264 δήμους (NUTS IV), ωστόσο για λόγους καλύτερου προγραμματισμού , ομαδοποιήθηκαν σε 6 περιφέρειες (NUTS II) . Βλ. Χάρτη 3 & 4.

¹⁸⁸ Η παρούσα μελέτη δεν ασχολείται με την αγροτική πολιτική και την πολιτική αλιείας , ούτε με το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΑΑ) 2007-2013 και το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης των Υδάτινων Καλλιεργιών, ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ότι και αυτά με τη σειρά τους αναμένεται να συνεισφέρουν στην περιφερειακή ανάπτυξη, διότι στοχεύουν περισσότερο σε παραγωγικούς τομείς των μικρότερων περιοχών και λιγότερο των μητροπολιτικών περιοχών. Επιπλέον ο προγραμματισμός των δράσεων με στόχο την ενίσχυση της αγροτικής ανάπτυξης αποσυνδέθηκε από τον προγραμματισμό των διαρθρωτικών δράσεων. Το ΕΓΤΠΕ (κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 25 του 1962 (όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 728/70)) το οποίο χωριζόταν σε τμήμα προσανατολισμού και εγγυήσεων, μέχρι το 2006, αποτελούσε ΔΤ και κατά συνέπεια χρηματοδοτούσε δράσεις στα πλαίσια των ΚΠΣ (το ΕΓΤΠΕ – Π). Για τη νέα προγραμματική περίοδο το ΕΓΤΠΕ-Τμήμα εγγυήσεων αντικαταστάθηκε από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (FEOGA), ενώ το ΕΓΤΠΕ – Τμήμα Προσανατολισμού αντικαταστάθηκε από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (FEADER). Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) χρηματοδοτεί, σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία, ορισμένες δαπάνες με επιμερισμένη διαχείριση μεταξύ των κρατών μελών και της Κοινότητας, καθώς και ορισμένες δαπάνες σε κεντρικό επίπεδο. Το ΕΓΤΑΑ χρηματοδοτεί, με επιμερισμένη διαχείριση μεταξύ των κρατών μελών και της Κοινότητας, τη χρηματοδοτική συμμετοχή της Κοινότητας στα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης που εκτελούνται σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία σχετικά με τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το ΕΓΤΑΑ

ΕΣΠΑ, η Εθνική Στρατηγική Περιφερειακής Ανάπτυξης 2005 – 2015¹⁸⁹, τα Σχέδια Περιφερειακής Ανάπτυξης¹⁹⁰, τα δημοτικά στρατηγικά σχέδια και τα χωρικά σχέδια (για NUTS III & NUTS IV). Μέχρι στιγμής έχουν υποστηριχθεί δράσεις σε 178 δήμους, υπογράφηκαν 57 συμβόλαια για τη κοινωνική υποδομή και χρηματοδοτήθηκαν 55 σχέδια δήμων και μη κυβερνητικών οργανώσεων που συνδέονται με την διαπεριφερειακή συνεργασία.¹⁹¹

Στόχος του ΕΠ είναι η δημιουργία καλύτερων προϋποθέσεων για το ντόπιο πληθυσμό και η μείωση των ανισοτήτων ανάμεσα στις έξι προγραμματικές περιφέρειες. Το πρόγραμμα διαρθρώνεται σε 5 άξονες προτεραιότητας:

1. Προτεραιότητα 1- Αποκατάσταση και ανάπτυξη των πόλεων (52,4% της συνολικής χρηματοδότησης του ΕΠ): Οι πόλεις αντιμετωπίζουν συσσωρευμένα προβλήματα που δυσχεραίνουν την αναπτυξιακή διαδικασία, για το λόγο αυτό η Ε.Ε υποστηρίζει πρωτοβουλίες και δράσεις που στοχεύουν στην αειφόρο αστική ανάπτυξη, η οποία αποτελεί συστατικό στοιχείο της πολιτικής ισορροπής χωροταξικής ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου. Προκειμένου να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις της ΕΕ, η Βουλγαρία δρομολόγησε 5 άξονες δράσεων βελτίωσης που στοχεύουν στη λύση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα αστικά κέντρα και στην ανάδειξη των πόλεων ως κινητήριων δυνάμεων για την ολοκληρωμένη περιφερειακή ανάπτυξη. Συγκεκριμένα: (α) βελτίωση των κοινωνικών υποδομών, (β) βελτίωση συνθηκών και υποδομών στέγασης, (γ) οργάνωση οικονομικών δραστηριοτήτων, (δ) προστασία και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και προώθηση πολιτικών πρόληψης κινδύνων και (ε) Ανάπτυξη και βελτίωση των αστικών και συνδυασμένων μεταφορικών συστημάτων.¹⁹²

2. Προτεραιότητα 2- Περιφερειακή και τοπική πρόσβαση (25% της συνολικής χρηματοδότησης του ΕΠ): Ο Βασικός στόχος του δεύτερου άξονα προτεραιότητας είναι η βελτίωση της ποιότητας της ζωής και του εργασιακού περιβάλλοντος μέσω νέων ευκαιριών που θα επιφέρουν αύξηση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και αειφόρο ανάπτυξη. Ο στόχος

¹⁸⁹ CoM Decision 294/21.04.2005

¹⁹⁰ CoM Decisions 1014-1019/30.12.2005

¹⁹¹ Σύμφωνα με το Βούλγαρο υπουργό Περιφερειακής Ανάπτυξης και Χωροταξίας Ασέν Γκαγκαούζοφ «το πρόγραμμα αναπτύσσεται πολύ καλά. Σε σύγκριση με άλλες χώρες μέλη που έχουν εκπληρώσει μόλις τα 5% του προγράμματος διαπραγμάτευσης μελετών εμείς ξεπερνάμε τα 15% ενώ έως το τέλος του έτους θα ξεπεράσουμε τα 25%, που είναι ένας πολύ καλός δείκτης, ωστόσο τα προβλήματα που έχουμε συνδέονται κυρίως με τις διαδικασίες ανάθεσης δημόσιων παραγγελιών από τους δήμους. Τα βασικά προβλήματα είναι οι εφέσεις, που καθυστερούν την ίδια την εκτέλεση των σχεδίων. Εμείς όμως θα τηρούμε αυστηρά το νόμο και δεν θα επιτρέψουμε καθυστέρηση των προθεσμιών εκτέλεσης του προγράμματος». Βλ. www.bnr.bg/.../25052009_oprd_gagauzov.htm

¹⁹² Βλ. <http://www.bgregio.eu/Content.aspx?menu=left&pid=19>

αυτός μπορεί να επιτευχθεί μέσω της βελτίωσης των μεταφορικών, επικοινωνιακών, πληροφοριακών και ενεργειακών υποδομών. Συγκεκριμένα, ως βασικές δράσεις έχουν οριστεί : (α) η ολοκλήρωση περιφερειακών και τοπικών οδικών υποδομών, (β) σχεδιασμός και εγκατάσταση Ολοκληρωμένων Πληροφοριακών Συστημάτων (πχ unified management information system), (γ) πρόσβαση σε βιώσιμους και αποτελεσματικούς ενεργειακούς πόρους (ευρύτερη προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας).

3. Προτεραιότητα 3- Σταθερή ανάπτυξη του τουρισμού (13,6% της συνολικής χρηματοδότησης του ΕΠ): Η τουριστική ανάπτυξη σε διαρκώς περισσότερα σημεία του πλανήτη μας, συνοδεύεται από την ανάγκη για ορθολογικότερη, πιο συντονισμένη και αποδοτική διαχείριση των πόρων που συμβάλουν στην διαμόρφωση του τουριστικού προϊόντος. Αυτός ο στόχος θα επιτευχθεί μέσω: (α) ανάπτυξης τουριστικών υποδομών και τουριστικών πόρων έλξης. Στην τουριστική οικονομία, η σημασία των τουριστικών επενδύσεων είναι μεγάλη. Οι τουριστικές υποδομές δημιουργούν οικονομικές ροές από τους διάφορους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας και παράγουν άμεσα και έμμεσα οικονομικά αποτελέσματα σε δύο στάδια, το κατασκευαστικό και το στάδιο λειτουργίας και συντήρησης τους¹⁹³, (β) προώθησης των τοπικών τουριστικών προϊόντων και του μάρκετινγκ τουριστικών προορισμών¹⁹⁴, (γ) ανάπτυξης εθνικής στρατηγικής για το τουρισμό¹⁹⁵. Τα αποτελέσματα που θα επιφέρει η ανάπτυξη του τουριστικού τομέα θα είναι πολλαπλά, ενδεικτικά αναφέρονται : δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, αξιοποίηση των αδρανών τουριστικών πλουτοπαραγωγικών πόρων, επιτάχυνση της διαδικασίας τουριστικής οικονομικής ανάπτυξης, ενίσχυση της προσφοράς των τουριστικών υπηρεσιών και αγαθών, βελτίωση της τουριστικής παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας, διάδοση της βουλγαρικής πολιτιστικής και πολιτισμικής κληρονομιάς.

4. Προτεραιότητα 4- Τοπική ανάπτυξη και συνεργασία (5,6% της συνολικής χρηματοδότησης του ΕΠ): η προτεραιότητα αυτή θα επιτευχθεί μέσω της προώθησης τοπικών

---

¹⁹³ Βλ. http://www.traveldailynews.gr/makeof2.asp?subpage_id=700

¹⁹⁴ Το *Μάρκετινγκ* του προορισμού είναι ένα σχετικά νέο εγχείρημα για πολλές περιοχές, ιδιαίτερα σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Σε αυτό το επίπεδο κυρίαρχο ρόλο τείνει να παίζει ο δημόσιος τομέας, ο οποίος πρέπει να διαχειριστεί αποδοτικά τους επιλεγμένους πόρους, και να δημιουργήσει μια ιδιαίτερη εικόνα του τουριστικού προορισμού στο μυαλό των δυνητικών πελατών, με σκοπό να προκαλέσει την επιλογή του προορισμού για μελλοντικές διακοπές. Βλ. www.ste.edu.gr

¹⁹⁵ Βλ. ιστοσελίδα του βουλγαρικού υπουργείου οικονομικών, ενέργειας και τουρισμού. <http://www.mi.government.bg/eng/>

επενδύσεων μικρής κλίμακας και προώθησης διαπεριφερειακών συνεργασιών για την ανταλλαγή απόψεων, τεχνογνωσίας κ.α

5. Προτεραιότητα 5-Τεχνική Υποστήριξη (3,4% της συνολικής χρηματοδότησης του ΕΠ): Η τεχνική βοήθεια συντελεί υποστηρικτικά στην υλοποίηση των υπολοίπων Προτεραιοτήτων. Στόχευση της προτεραιότητας αυτής είναι η υποστήριξη της διαχειριστικής αρχής του προγράμματος και των τελικών δικαιούχων του στην υλοποίηση του προγράμματος και των έργων που αντίστοιχα εκτελούν.¹⁹⁶

2.5.8. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Ανθρώπινοι Πόροι”

Τον Οκτώβριο του 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανθρώπινοι Πόροι» στη Βουλγαρία για την περίοδο 2007-2013. Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτείται από το ΕΚΤ και αφορά ολόκληρη τη χώρα, στο πλαίσιο του στόχου σύγκλισης.

Στρατηγικό στόχο του ΕΠ αποτελεί η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της χώρας μέσω δράσεων ανάπτυξης ανθρωπίνου κεφαλαίου, βελτίωσης της παραγωγικότητας, πρόσβασης στην ποιοτική εκπαίδευση, ανάπτυξης δομών δια – βίου μάθησης, ενδυνάμωσης της κοινωνικής συσσωμάτωσης. Το ΕΠ αποσκοπεί στην ενίσχυση της απασχόλησης, στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, στη προώθηση της κοινωνικής προστασίας, στο διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους, στην ανάπτυξη κατάλληλου ανθρωπίνου δυναμικού για τη διασφάλιση υψηλής και διαρκούς απασχόλησης καθώς και στην καταπολέμηση του αποκλεισμού.

Το ΕΠ εναρμονίστηκε πλήρως με τους στόχους του ΕΣΠΑ (ιδιαίτερα με το δεύτερο στρατηγικό στόχο, της ανάπτυξης του ανθρωπίνου κεφαλαίου), την ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας (κοινωνική ατζέντα), την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση, τις Κοινοτικές Κατευθυντήριες γραμμές, τους στόχους του ΕΚΤ όπως διατυπώνονται στο κανονισμό καθώς και τις δράσεις της παλαιότερης κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL κ.α. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι δράσεις και προγράμματα σχετικά με τον προαναφερόμενο στόχο,

---

¹⁹⁶ Βλ. Πίνακες 38-41

είχαν δρομολογηθεί στη χώρα από το 1999 , μέσω του τομέα “Κοινωνικής Ανάπτυξης ” του προγράμματος PHARE. Από το 1999 ως το 2007, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Πολιτικής της χώρας , εφάρμοσε προγράμματα συνολικής αξίας 114 712 000 Ευρώ μέσω του PHARE. Πιο συγκεκριμένα τα προγράμματα αφορούσαν την κοινωνική ενσωμάτωση συμπεριλαμβανομένων και των μειονοτήτων , τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, τις εναλλακτικές μορφές απασχόλησης ,τη δια βίου και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, την υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας ,την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών, την ίση μεταχείριση των ατόμων με αναπηρία, την ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων , την προώθηση του διαλόγου μεταξύ των κοινωνικών εταίρων και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας σε τοπικό , περιφερειακό και κεντρικό επίπεδο.

Το ΕΠ συνεχίζει το έργο κι τις δράσεις που είχαν ξεκινήσει με τα προενταξιακά προγράμματα. Το πρόγραμμα διαρθρώνεται σε 8 άξονες προτεραιοτήτων, συγκεκριμένα:

1. Προτεραιότητα 1- Προώθηση της οικονομικής δραστηριότητας και της ενσωμάτωσης στην αγορά εργασίας : Μέσω της προτεραιότητας επιδιώκεται η ενσωμάτωση των ευάλωτων ομάδων στην αγορά εργασίας και η προώθηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Αυτό αναμένεται ότι θα επιτευχθεί με τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση των θεσμικών φορέων αγοράς εργασίας και των υπηρεσιών απασχόλησης (αποτελεί δράση της 6^{ης} προτεραιότητας) , την εφαρμογή δραστικών και προληπτικών μέτρων για τον έγκαιρο εντοπισμό των αναγκών με ατομικά σχέδια δράσης και εξατομικευμένη υποστήριξη, την ενσωμάτωση της διάστασης φύλου και τη λήψη ειδικών μέτρων για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και τη διευκόλυνση της γεωγραφικής και επαγγελματικής κινητικότητας των εργαζομένων. Η προτεραιότητα συνδέεται άμεσα με το άρθρο 3 παρ.1 του κανονισμού 1081/2006 για το ΕΚΤ, σύμφωνα με το οποίο ενθαρρύνονται δράσεις τόνωσης της πρόσβασης στην απασχόληση και τη διαρκή ένταξη στην αγορά εργασίας των αιτούντων εργασία και των ανενεργών ατόμων, πρόληψης της ανεργίας , ιδίως της μακροχρόνιας και της ανεργίας νέων, ενθάρρυνσης του γηράσκοντα εργατικού δυναμικού και παράτασης του επαγγελματικού βίου . Το 21% των πόρων του ΕΠ θα διατεθεί για την επίτευξη της προτεραιότητας αυτής.

2. Προτεραιότητα 2- Αύξηση της παραγωγικότητας και της προσαρμοστικότητας του εργατικού δυναμικού : Μέσω της προτεραιότητας επιδιώκεται η βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων , η προώθηση της ευελιξίας των αγορών εργασίας και η

βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Ενδεικτικές δράσεις για την επίτευξη των προαναφερόμενων στόχων αποτελούν η δια βίου μάθηση και η αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινους πόρους εκ μέρους των επιχειρήσεων, η ανάπτυξη προσόντων και δεξιοτήτων και ο σχεδιασμός και διάδοση καινοτόμων και παραγωγικότερων μορφών οργάνωσης της εργασίας (δράσεις που συνδέονται και με τις άλλες προτεραιότητες), Το 18% των πόρων του ΕΠ θα διατεθεί για την επίτευξη της προτεραιότητας αυτής.

3. Προτεραιότητα 3- Βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σύμφωνα με τις απαιτήσεις της αγοράς για μια οικονομία βασισμένη στη γνώση: Με τη τρίτη προτεραιότητα επιδιώκεται η αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της εφαρμογής μεταρρυθμίσεων στο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης, κυρίως στοχεύοντας στην αύξηση της δυνατότητας των ατόμων να ανταποκριθούν στις ανάγκες της κοινωνίας που στηρίζεται στη γνώση, στην αύξηση της συμμετοχής στη δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση και στην ενίσχυση των δραστηριοτήτων δικτύωσης μεταξύ ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ερευνητικών και τεχνολογικών κέντρων και επιχειρήσεων,. Το 20% των πόρων του ΕΠ θα διατεθεί για την επίτευξη της προτεραιότητας αυτής.

4. Προτεραιότητα 4 - Διευκόλυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση και την κατάρτιση: Βασική στόχευση αποτελεί η αύξηση της προσβασιμότητας στην εκπαίδευση και στη κατάρτιση ανθρώπων με αναπηρία¹⁹⁷, η ενσωμάτωση των παιδιών και των νέων στην εκπαίδευση και τη κοινωνία και η ανάπτυξη συστημάτων δια βίου μάθησης. Ενδεικτικές δράσεις αποτελούν η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στο πλαίσιο της έρευνας και καινοτομίας, η αύξηση της συμμετοχής στη δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση και η μείωση του αριθμού των μαθητών που εγκαταλείπουν το σχολείο σε μικρή ηλικία. Οι σύγχρονες τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ), που καθιστούν εφικτή τη μάθηση σε απευθείας σύνδεση («eLearning»), μπορεί να συμβάλουν στην άρση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία όσον αφορά την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση. Επιπλέον, για να βελτιωθεί και να καταστεί αποτελεσματικότερη η πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στην εκπαίδευση, πρέπει να πολλαπλασιαστούν ο σχεδιασμός και η κατασκευή

---

¹⁹⁷ Η Ε.Ε έχει προβεί και σε άλλες ενέργειες σχετικά τα άτομα με αναπηρία, ενδεικτικά αναφέρεται η κατάρτιση κοινοτικής οδηγίας για την ίση μεταχείριση όσον αφορά την απασχόληση και την εργασία, το πρόγραμμα για την καταπολέμηση των διακρίσεων (2001-2006), ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, του οποίου διατάξεις αναφέρονται στην προστασία των ατόμων με αναπηρία

κτιρίων που τηρούν την αρχή του καθολικού σχεδιασμού («σχεδιασμός για όλους»). Το 16% των πόρων του ΕΠ θα διατεθεί για την επίτευξη της προτεραιότητας αυτής.

5. Προτεραιότητα 5- Κοινωνική Ενσωμάτωση και προώθηση της κοινωνικής οικονομίας¹⁹⁸: Οι δράσεις της πέμπτης προτεραιότητας, συνδέονται άμεσα με τις δράσεις της τέταρτης. Πιο συγκεκριμένα, οι παρεμβάσεις στα πλαίσια του πέμπτου άξονα, αφορούν την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας, την ενίσχυση των κοινωνικών υπηρεσιών προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και οι συνέπειες του, την αναζήτηση τρόπων για την ενσωμάτωση και την επανένταξη στην αγορά εργασίας μειονεκτούντων ατόμων, την αποδοχή της ποικιλότητας στο χώρο εργασίας, την καταπολέμηση των διακρίσεων και την ενίσχυση δράσεων πληροφόρησης και πρόληψης σε ζητήματα υγείας. Το 14% των πόρων του ΕΠ θα διατεθεί για την επίτευξη της προτεραιότητας αυτής.

6. Προτεραιότητα 6- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των θεσμικών οργάνων που έχουν σχέση με την αγορά εργασίας και των κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών υγείας: Βασικοί τομείς παρέμβασης, στα πλαίσια της έκτης προτεραιότητας αποτελούν η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων αγοράς εργασίας και η βελτίωση της θεσμικής ικανότητας και των υπηρεσιών υγείας. Το 5% των πόρων του ΕΠ θα διατεθεί για την επίτευξη της προτεραιότητας αυτής.

7. Προτεραιότητα 7- Διεθνική και Διαπεριφερειακή Συνεργασία: η προτεραιότητα αυτή αφορά την προώθηση εταιρικών σχέσεων, συμφωνιών και πρωτοβουλιών με δικτύωση των σχετικών ενδιαφερόμενων φορέων, όπως οι κοινωνικοί εταίροι και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ενόψει της κινητοποίησης για μεταρρυθμίσεις στους τομείς της απασχόλησης και της δυνατότητας ενσωμάτωσης στην αγορά εργασίας. Το 2% των πόρων του ΕΠ θα διατεθεί για την επίτευξη της προτεραιότητας αυτής.

8. Προτεραιότητα 8- Τεχνική Υποστήριξη: Το 4% των πόρων του ΕΠ θα διατεθεί για την επίτευξη της προτεραιότητας αυτής.¹⁹⁹

---

¹⁹⁸ Σύμφωνα με την ανακοίνωση που εξέδωσε η Επιτροπή το Μάιο του 2000 με τίτλο «Για μία Ευρώπη χωρίς φραγμούς για τα άτομα με ειδικές ανάγκες», πρέπει να εξαλειφθούν τα περιβαλλοντικά, τεχνικά και νομικά κωλύματα που εμποδίζουν την αποτελεσματική συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην οικονομία και την κοινωνία της γνώσης».

¹⁹⁹ Βλ. πίνακα 42 - 44.

2.5.9. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Ελλάδα – Βουλγαρία”

Στις 28 Μαρτίου 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ της Ελλάδας και της Βουλγαρίας για την περίοδο 2007-13. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει κοινοτική υποστήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης στα πλαίσια του στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» για τις ελληνικές περιφέρειες Έβρου, Ξάνθης, Ροδόπης, Δράμας, Θεσσαλονίκης και Σερρών²⁰⁰ και τις Βουλγαρικές περιφέρειες Blagoevgrad, Smolyan, Kardzhali και Haskovo.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του ΕΠ υπολογίζεται στα 130 εκ. ευρώ, εκ των οποίων τα 111 εκατ. ευρώ θα διατεθούν μέσω του ΕΤΠΑ, ποσό που αντιστοιχεί στο 1,3% των συνολικών επενδύσεων της ΕΕ που θα διατεθούν για το τρίτο στόχο στο πλαίσιο της Πολιτικής για τη Συνοχή 2007-2013.

Πρέπει να σημειωθεί ότι και παλαιότερα χρηματοδοτήθηκαν από την Ε.Ε δράσεις στη περιοχή για την ενίσχυση της εδαφικής διασυνοριακής συνεργασίας των δύο χωρών. Συγκεκριμένα, από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και μέσω της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG II (1994 – 1999) επισημάνθηκε η ανάγκη για διασυνοριακή συνεργασία και προωθήθηκαν έργα για την ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών, εστιάζοντας στις μεθοριακές περιοχές. Στη συνέχεια με το πρόγραμμα INTERREG IIIA/PHATR CBC Ελλάδα – Βουλγαρία που εγκρίθηκε από την ΕΕ στις 27/12/2001, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση συνεργασιών και την ανάπτυξη της περιοχής μέσω της χρηματοδότησης έργων κοινού ενδιαφέροντος.²⁰¹

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εδαφικής διασυνοριακής Συνεργασίας Ελλάδας-Βουλγαρίας 2007-2013 εστιάζει στην ενίσχυση των δικτύων και τη συνεργασία στους τομείς της συνοριακής ασφάλειας, της διαχείρισης φυσικών πόρων, επιχειρηματικών και ερευνητικών δικτύων, με στόχο την προαγωγή βιώσιμων λύσεων για ανεμπόδιστη επικοινωνία μέσω σύγχρονων υποδομών, την ανάπτυξη της περιοχής και τη μετεξέλιξή της σε πυρήνα για την

---

²⁰⁰ Η ελληνική περιφέρεια της Καβάλας μπορεί να συμμετάσχει στο έργο ως όμορη περιοχή, δηλαδή μπορεί να λάβει 20%, κατ' ανώτατο όριο, της χρηματοδότησης που διατίθεται στο πλαίσιο του προγράμματος. Βλ. http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=BG&gv_reg=ALL&gv_PGM=1320&LAN=6&gv_PER=2&gv_defL=7

²⁰¹ Επισημαίνεται ότι το πρόγραμμα για την Ελληνική πλευρά χρηματοδοτήθηκε από το ΕΤΠΑ και για τη Βουλγαρική πλευρά από το PHARE CBC (βλ. πίνακα 43)

αειφόρο ανάπτυξη και τη διεύρυνση του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, κυρίως στο κέντρο των Βαλκανίων, τη Μαύρη Θάλασσα και την Ανατολική Μεσόγειο.

Ο γενικός στρατηγικός στόχος του διασυνοριακού προγράμματος Ελλάδα-Βουλγαρία 2007-2013 - ο οποίος ολοκληρώνει τους στόχους και τις προτεραιότητες της Ατζέντας της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ, καθώς και των Εθνικών πολιτικών για την ευημερία και το μέλλον της διασυνοριακής περιοχής και των κατοίκων της - είναι η προώθηση της διασυνοριακής περιοχής διασφαλίζοντας την περιφερειακή συνοχή και ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα.

Για την υλοποίηση του γενικότερου στρατηγικού στόχου, το επιχειρησιακό πρόγραμμα διαμορφώνεται με βάση τους ακόλουθους άξονες προτεραιότητας:

1. Προτεραιότητα 1 – Ποιότητα ζωής (περίπου 46% της συνολικής χρηματοδότησης): Βασικό στόχο αυτής της προτεραιότητας αποτελεί η αναβάθμιση και η διαχείριση των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων, η αντιμετώπιση ιατροφαρμακευτικών και κοινωνικών ζητημάτων, η βελτίωση της ποιότητας ζωής στη διασυνοριακή περιοχή

2. Προτεραιότητας 2: Προσβασιμότητα (περίπου 24% της συνολικής χρηματοδότησης): Πρωταρχικό στόχο αποτελεί η βελτίωση των δικτύων μεταφορών και επικοινωνιών και διασφάλιση της εύκολης και ασφαλούς διακίνησης αγαθών, υπηρεσιών και ανθρώπων στη διασυνοριακή περιοχή. Επιπλέον επιδιώκεται η βελτίωση των οδικών και σιδηροδρομικών δικτύων ως μέσων κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης της διασυνοριακής περιοχής, η βελτίωση της κινητικότητας αγαθών, υπηρεσιών και ανθρώπων στη διασυνοριακή περιοχή και ο συντονισμός των πρωτοβουλιών για τις υποδομές στη διασυνοριακή περιοχή, προκειμένου να αυξηθεί η οικονομική δραστηριότητα και να διασφαλιστεί η ισόρροπη χωρική ανάπτυξη.

3. Προτεραιότητας 3: Ανταγωνιστικότητα & Ανθρώπινοι Πόροι (περίπου 24% της συνολικής χρηματοδότησης): Στοχεύει στην τόνωση της επιχειρηματικότητας, των επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό και την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας, ώστε να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και να βελτιωθεί η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της διασυνοριακής περιοχής. Οι πιθανές δράσεις αφορούν τρεις τομείς παρέμβασης: υποστήριξη και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού – υποστήριξη προπαρασκευαστικών δράσεων ενόψει της ανοικτής αγοράς εργασίας· στήριξη της επιχειρηματικότητας και δράσεις για την αναδιάρθρωση της

οικονομίας, και προώθηση της συνεργασίας ανάμεσα σε ερευνητικά, τεχνολογικά και ακαδημαϊκά ιδρύματα και επιχειρηματικούς φορείς

4. Άξονας Προτεραιότητας 4: Τεχνική Βοήθεια (περίπου 6% της συνολικής χρηματοδότησης) Υποστήριξη της συνολικής διαχείρισης και της ομαλής υλοποίησης του Προγράμματος.²⁰²

2.5.10 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Βουλγαρία – Ρουμανία”²⁰³

Με την ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας ολοκληρώθηκε η έκτη κατά σειρά διεύρυνση της Ε.Ε. Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία ολοκληρώθηκαν το Δεκέμβριο 2004 και στη συνέχεια, τον Απρίλιο 2005, υπεγράφη η συνθήκη προσχώρησης. Με την προσχώρηση της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην ευρωπαϊκή οικογένεια, καταργήθηκαν τα διαχωριστικά σύνορα του παρελθόντος σε ένα μεγάλο μέρος της Βαλκανικής. Η Βουλγαρία και η Ρουμανία αποτελούν «θετικό παράδειγμα» για τις γείτονες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων ως προς τη δική τους ευρωπαϊκή προοπτική. Στα πλαίσια της προσπάθειας για τη μεγαλύτερη ενσωμάτωση των 2 χωρών στις δομές της ΕΕ και την προώθηση της ανταλλαγής πληροφοριών και απόψεων, εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 18 Δεκεμβρίου 2007 το πρόγραμμα διακρατικής συνεργασίας “Βουλγαρία – Ρουμανία” για την περίοδο 2007-2013.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει κοινοτική υποστήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης στα πλαίσια του στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» για 15 περιφέρειες της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε 262 εκατ. ευρώ και η κοινοτική ενίσχυση μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) ανέρχεται σε 218 εκατ. ευρώ.

Μέσω του ΕΠ του επιδιώκεται η διευκόλυνση της καινοτομίας, του επιχειρηματικού πνεύματος, τη γνώσης, της οικονομίας και την κοινωνία της πληροφορίας με συγκεκριμένες

---

²⁰² Βλ. πίνακα 45 - 49.

²⁰³ Βλ.

http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=BG&gv_reg=ALL&gv_PGM=1291&LAN=7&gv_per=2&gv_defL=7

ενέργειες συνεργασίας και απτά αποτελέσματα. Επίσης, επιδιώκεται η αναβάθμιση της ελκυστικότητας περιφερειών και πόλεων λαμβάνοντας υπόψη τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη φυσική προσβασιμότητα και τη προσβασιμότητα σε γνώσεις , καθώς και την ποιότητα του περιβάλλοντος με ολοκληρωμένες προσεγγίσεις, συγκεκριμένες ενέργειες συνεργασίας και απτά αποτελέσματα.

Το ΕΠ εστιάζεται σε τέσσερις θεματικές προτεραιότητες : την προσβασιμότητα, το περιβάλλον, την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και την τεχνική υποστήριξη.²⁰⁴

2.5.11. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Νοτιοανατολικής Ευρώπης ”

Στις 20 Δεκεμβρίου 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το πρόγραμμα διακρατικής συνεργασίας 'Νοτιοανατολική Ευρώπη' για την περίοδο 2007-2013. Με το εν λόγω πρόγραμμα παρέχεται κοινοτική υποστήριξη σε περιφέρειες από 16 χώρες – κράτη μέλη, υποψήφιες και δυνάμει υποψήφιες χώρες, καθώς και τρίτες χώρες.²⁰⁵

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε 245 εκατ. ευρώ και η κοινοτική ενίσχυση μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) ανέρχεται σε 206 εκατ. ευρώ.

Εν συντομία, ο συνολικός στρατηγικός στόχος του προγράμματος συνίσταται στην αναβάθμιση «της διαδικασίας εδαφικής, οικονομικής και κοινωνικής ολοκλήρωσης και στη συμβολή στη συνοχή, στη σταθερότητα και στην ανταγωνιστικότητα» μέσω της ανάπτυξης διακρατικών εταιρικών σχέσεων.

Το πρόγραμμα εστιάζεται σε πέντε θεματικές προτεραιότητες: τη διευκόλυνση της καινοτομίας και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος , την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος , τη βελτίωση της προσβασιμότητας , τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη καθώς και τη

---

²⁰⁴ Βλ. πίνακα 50

²⁰⁵ Για 14 χώρες, ολόκληρη η επικράτεια της χώρας θεωρείται επιλέξιμη περιοχή· συγκεκριμένα πρόκειται για την Αλβανία, την Αυστρία, τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, την Κροατία, την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, την Ελλάδα, την Ουγγαρία, τη Σερβία, το Μαυροβούνιο, τη Σλοβακία, τη Σλοβενία και τη Μολδαβία. Ενώ Σε 2 χώρες θεωρούνται επιλέξιμες μόνον ορισμένες περιοχές. Στην Ιταλία πρόκειται για τις περιοχές Lombardia, Bolzano/Bozen, Trento, Veneto, Friuli-Venezia-Giulia, Emilia Romagna, Umbria, Marche, Abruzzo, Molise, Puglia Basilicata, και στην Ουκρανία για τις περιοχές Cjermovestka Oblast, Ivano-Frankiviska Oblast, Zakarpatska Oblast και Odessa Oblast.

τεχνική υποστήριξη²⁰⁶. Το ΕΠ αποτελεί μια ουσιαστική ευκαιρία για τα Δυτικά Βαλκάνια ώστε να προσεγγίσουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και θα εμβαθύνει τις σχέσεις με τις γειτονικές χώρες της ΕΕ.²⁰⁷

2.5.12. Λοιπά Προγράμματα στα πλαίσια του τρίτου στόχου

Στα πλαίσια της εδαφικής συνεργασίας, η Βουλγαρία συμμετέχει και σε άλλα τρία Προγράμματα Διασυνοριακής Συνεργασίας, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από το Όργανο Προενταξιακής Βοήθειας IPA, διότι οι χώρες με τις οποίες προωθείται η διακρατική συνεργασία είναι υποψήφιες ή δυνάμει υποψήφιες για ένταξη στην ΕΕ. Συγκεκριμένα, αναφέρονται τα εξής προγράμματα: (α) Πρόγραμμα Βουλγαρία – Τουρκία²⁰⁸, (β) Πρόγραμμα Βουλγαρίας – FYROM²⁰⁹, (γ) Πρόγραμμα Βουλγαρίας – Σερβίας²¹⁰.

Επιπρόσθετα, η Βουλγαρία συμμετέχει σε 2 διακρατικά προγράμματα. Συγκεκριμένα: (1) **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Νοτιοανατολικής Ευρώπης²¹¹**, στο οποίο συμμετέχουν οκτώ (8) κράτη-μέλη της ΕΕ (Ιταλία, Αυστρία, Ουγγαρία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Ελλάδα), καθώς και η Μολδαβία, η Κροατία, η Σερβία, το Μαυροβούνιο, η Βοσνία και Ερζεγοβίνη, η Αλβανία, η ΠΓΔΜ και η Ουκρανία. Το Πρόγραμμα προήλθε από τη διάσπαση του προγράμματος CADSES σε δύο διαφορετικές ζώνες, βόρεια και νότια. Ο προϋπολογισμός του ανέρχεται σε 206.691.645 Ευρώ.

(2) **Πρόγραμμα ESPON 2013** (Δικτύου Παρατήρησης για τον Ευρωπαϊκό Χωρικό Σχεδιασμό)²¹², στο οποίο συμμετέχουν και τα 27 κράτη- μέλη της Ένωσης, καθώς και η Νορβηγία, η Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και η Ελβετία. Μέσω του ESPON 2013 τα συμμετέχοντα κράτη θα ενημερώνονται για τις βασικές χωρικές τάσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θα έχουν

²⁰⁶ Βλ. πίνακα 51.

²⁰⁷ Βλ. <http://www.southeast-europe.net/hu/>

²⁰⁸ Βλ. http://www.eufunds.bg/docs/CBC%20Programme%20Bulgaria_Turkey1.pdf

²⁰⁹ Βλ. http://www.eufunds.bg/docs/CBC%20Programme%20Bulgaria_Turkey1.pdf

²¹⁰ Βλ. <http://www.eufunds.bg/docs/Bulgaria-Serbia1.pdf>

²¹¹ Βλ. προηγούμενο κεφάλαιο στο οποίο αναλύεται το ΕΠ, http://www.eufunds.bg/docs/SEE%202007-2013_3.pdf

²¹² Το Πρόγραμμα ESPON (Δίκτυο Παρατήρησης Ευρωπαϊκού Χωρικού Σχεδιασμού) αποτελούσε ένα από τα Ειδικά προγράμματα της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG III. Η άμεση ίδρυση και λειτουργία του ESPON αποτέλεσε μία από τις 4 κατευθυντήριες γραμμές του Προγράμματος Δράσης του 'Σχεδίου Ανάπτυξης Κοινοτικού Χώρου' (ΣΑΚΧ), το οποίο υιοθετήθηκε από τους αρμόδιους υπουργούς για τη χωρική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το Μάιο του 1999 στο Potsdam της Γερμανίας, για τη βέλτιστη ισορροπία και πολυκεντρική χωρική ανάπτυξη του ευρωπαϊκού χώρου. Βλ. <http://www.espon.eu/>

πρόσβαση στην χαρτογραφική αποτύπωση των μεγαλύτερων χωρικών ανισοτήτων, θα μπορούν να μελετήσουν τους χωρικούς δείκτες και τις τυπολογίες για την υποστήριξη της διαμόρφωσης των ευρωπαϊκών προτεραιοτήτων για ένα ισορροπημένο και πολυκεντρικό διευρυμένο ευρωπαϊκό χώρο και θα έχουν στη διάθεση τους κατάλληλα εργαλεία για την εκτίμηση των χωρικών επιπτώσεων και την βελτίωση του συντονισμού των τομεακών πολιτικών με χωρική διάσταση. Ο προϋπολογισμός του ανέρχεται σε 47 Ευρώ, εκ των οποίων τα 34 εκατ. ευρώ θα διατεθούν από το ΕΤΠΑ.²¹³

(3) **ΕΠ URBACT 2007 - 2013**, ένα πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας που καλύπτει το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συν τη Νορβηγία και την Ελβετία. Το πρόγραμμα στοχεύει στην προώθηση της συνεργασίας στους τομείς της αστικής ανάπτυξης και στην ενίσχυση της ανταλλαγής εμπειριών μεταξύ των ευρωπαϊκών πόλεων. Ο συνολικός προϋπολογισμός του ανέρχεται σε 68 εκατομμύρια ευρώ, Η κοινοτική ενίσχυση μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) ανέρχεται σε 53 εκατομμύρια ευρώ περίπου, ποσό που αντιπροσωπεύει σχεδόν το 12% των συνολικών επενδύσεων της ΕΕ που έχουν διατεθεί για την διαπεριφερειακή συνεργασία και προγράμματα δικτύωσης βάσει του στόχου της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2007-2013. Το πρόγραμμα URBACT II εστιάζει στις εξής προτεραιότητες για συνεργασία : (α) Πόλεις, μοχλοί ανάπτυξης και απασχόλησης, (β) Ελκυστικές και συνεκτικές πόλεις και (γ) τεχνική υποστήριξη.²¹⁴

Η Βουλγαρία συμμετέχει και σε 2 διαπεριφερειακά προγράμματα:

(1)**Πρόγραμμα INTERREG IV C** , στο οποίο συμμετέχουν όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ – πλην της Γερμανίας-, καθώς και η Νορβηγία και η Ελβετία και στοχεύει στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών περιφερειακής ανάπτυξης, στην προώθηση του οικονομικού εκσυγχρονισμού και στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης. Βασικές προτεραιότητες του προγράμματος αποτελούν η καινοτομία, η στηριζόμενη στη γνώση οικονομία, το περιβάλλον και η πρόληψη κινδύνων. Το πρόγραμμα στηρίζεται στην εμπειρία

---

²¹³ Βλ. http://www.eufunds.bg/docs/espon_2013_op-version_3-16-7-2007-ec_3.pdf

²¹⁴ Βλ. http://www.eufunds.bg/docs/URBACT_II_Operational_Programme_EN_3.pdf & http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=CH&gv_reg=ALL&gv_PGM=1265&LAN=6&gv_PER=2&gv_defL=4

που αποκομίστηκε από το INTERREG III C (2002-2006). Ο Προϋπολογισμός του ανέρχεται σε 321.321.762 Ευρώ.²¹⁵

(2)**Πρόγραμμα INTERACT 2007-2013**, το οποίο εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 4 Δεκεμβρίου 2007 και καλύπτει όλα τα κράτη μέλη καθώς και τη Νορβηγία και Ελβετία. Οι δραστηριότητες του προγράμματος επικεντρώνονται στη δημιουργία υλικού διάχυσης γνώσης, στη βελτίωση των διαδικασιών και των εργαλείων εργασίας με σκοπό να επιτευχθεί ένα υψηλό επίπεδο ποιότητας στην εφαρμογή των Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας και στη διάχυση καλών πρακτικών διακυβέρνησης/διαχείρισης προς τις ενδιαφερόμενες ομάδες-στόχους. Ο συνολικός προϋπολογισμός του ανέρχεται σε 40 περίπου εκατομμύρια ευρώ. Η κοινοτική ενίσχυση μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) ανέρχεται σε 34 εκατομμύρια ευρώ.²¹⁶

Τέλος η χώρα συμμετέχει σε ένα πρόγραμμα πολυμερούς διασυνοριακής συνεργασίας, το **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μαύρη Θάλασσα 2007-2013**, με επιλέξιμες περιοχές τις Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για την Ελλάδα, καθώς και περιφέρειες από τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, τη Ρωσία, την Τουρκία, το Αζερμπαϊτζάν, την Ουκρανία, τη Γεωργία, τη Ρουμανία και τη Μολδαβία. Το ΕΠ καλύπτει τρεις βασικές προτεραιότητες, συγκεκριμένα: (1) Υποστήριξη διασυνοριακών συνεργασιών για την ενίσχυση οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης βάσει κοινών πόρων μέσω της ενίσχυσης της προσβασιμότητας και συνδεσιμότητας για διαπεριφερειακή πληροφόρηση, επικοινωνία και διασυνδέσεις αναφορικά με τις μεταφορές και το εμπόριο, της δημιουργίας δικτύων τουρισμού και βελτίωσης των διοικητικών ικανοτήτων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή τοπικών πολιτικών ανάπτυξης. (2) Ανταλλαγή πρακτικών και πόρων για την προστασία του περιβάλλοντος. (3) Ενίσχυση πολιτιστικών και εκπαιδευτικών δικτύων για την καθιέρωση κοινού πολιτιστικού περιβάλλοντος.²¹⁷

---

²¹⁵ Βλ. <http://www.interreg4c.net/>

²¹⁶ Βλ. <http://www.interact-eu.net/>

²¹⁷ Βλ. <http://www.cosmoshellas.com/index.php?p=en&id=98D5>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Για τη Βουλγαρία, όπως και για τη πλειοψηφία των χωρών της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, η Περιφερειακή πολιτική αποτελεί ένα σχετικά νέο φαινόμενο. Κατά τη διάρκεια της κομμουνιστικής διακυβέρνησης της χώρας, υπήρχε έντονος συγκεντρωτισμός της κεντρικής διοίκησης και συνεπώς δε μπορεί να γίνει λόγος για περιφερειακή πολιτική ή αποκέντρωση των εξουσιών. Η κατάρρευση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών δομών στις αρχές της δεκαετίας του '90, έφερε τη χώρα αντιμέτωπη με νέες προκλήσεις όπως η μετάβαση στην οικονομία της αγοράς, η παγίωση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, η εξάλειψη του δημοκρατικού ελλείμματος, η προώθηση των ιδιωτικοποιήσεων, η θεσμική συγκρότηση, η εξάλειψη της διαφθοράς, η προώθηση της διοικητικής μεταρρύθμισης, η εναρμόνιση με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία και κατ'επέκταση η επιδίωξη για ένταξη στο ενωσιακό οικοδόμημα.

Στα προηγούμενα κεφάλαια παρατέθηκαν στοιχεία που αφορούσαν την Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική προς τη Βουλγαρία, στο παρόν κεφάλαιο θα εξεταστεί η Εθνική Περιφερειακή Πολιτική ως απόρροια τόσο των εξωτερικών πιέσεων (ΕΕ, παγκοσμιοποίηση) όσο και των εσωτερικών διεργασιών. Αρχικά θα γίνει αναφορά στις υποτυπώδεις δράσεις που αφορούσαν την αποκέντρωση και την ανάπτυξη των περιφερειών πριν την περίοδο της μετάβασης, στη συνέχεια θα γίνει αναφορά των μεταρρυθμίσεων και προσπαθειών αποκέντρωσης που έλαβαν χώρα από το 1990 ως τα μέσα του 1999. Τέλος θα γίνει αναφορά στη περιφερειακή πολιτική μετά το 1999 ως σήμερα και θα παρατεθούν αξιολογικές κρίσεις για τα προβλήματα και τις ευκαιρίες που εμφανίστηκαν στη περιφερειακή πολιτική.

3.2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΩΣ ΤΟ 1989

Όπως προαναφέρθηκε η Βουλγαρία μέχρι το 1878 αποτελούσε μέρος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η διοικητική διάρθρωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας περιλάμβανε 5 διοικητικές βαθμίδες, τα Εγιαλέτια ή βιλαέτι (μέγιστη διοικητική περιφέρεια)²¹⁸, τα σαντζάκια (νομοί), τους καζάδες (επαρχίες) ή Βοεβόδες (από τον 17^ο αιώνα), τους ναχιγιέδες (δήμοι) και τις συνοικίες.

Μετά την ανεξαρτησία της χώρας το 1878, έπαψε να υφίσταται η πρώτη βαθμίδα διοικητικής διαίρεσης που αντιστοιχούσε στα οθωμανικά εγιαλέτια. Το διάστημα 1880-1900 καταργήθηκαν οι περιφέρειες και η χώρα αποτελούνταν από 23 νομούς (districts) και 71 επαρχίες (Counties). Το 1901 ο αριθμός των νομών μειώθηκε στους 12, ενώ το 1920 μετά από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και τους βαλκανικούς πολέμους που οδήγησαν σε αλλαγή των εθνικών συνόρων, η Βουλγαρία αποτελούνταν από 15 νομούς, 83 επαρχίες και περίπου 2400 δήμους. Το 1934 μειώθηκαν οι νομοί σε 7 και περιορίστηκε ο αριθμός των επαρχιών.²¹⁹

Παράλληλα τον ίδιο χρόνο, ο Βούλγαρος επιστήμονας An. Beshkov, ήταν ο πρώτος που επισήμανε την σπουδαιότητα της οικονομικής περιφερειοποίησης (Economic regionalization) για την εφαρμογή των οικονομικών πολιτικών και της κοινωνικής περιφερειακής πολιτικής της Βουλγαρίας. Πιο συγκεκριμένα, πρότεινε τη διοικητική - χωρική διαίρεση της χώρας με τη δημιουργία ενός δικτύου 7 οικονομικών περιφερειών. Ωστόσο, οι πολιτικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν εμπόδισαν την υλοποίηση της πρότασης του Beshkov (Kulov, 1990: 2).

Τα πρώτα χρόνια της κομμουνιστικής/σοσιαλιστικής διακυβέρνησης της χώρας (1944-47) καταργήθηκαν οι νομοί και αυξήθηκε ο αριθμός των επαρχιών, ενώ το 1949 επανεγκαθιδρύθηκαν 14 νομοί. Αργότερα, το 1957 παράλληλα με τις μεταρρυθμιστικές

---

²¹⁸ Η Οθωμανική Αυτοκρατορία χωρίζονταν σε 25 εγιαλέτια. Οι ευρωπαϊκές περιοχές σχημάτιζαν τρία εγιαλέτια, της Ρούμελης, της Βόσνας και των Νησιών. Το πρώτο εγιαλέτι που σχηματίστηκε ήταν της Ρούμελης με έδρα τη Σόφια, στο οποίο υπάγονταν όλα τα εδάφη του ευρωπαϊκού χώρου, που κατέκτησαν οι Οθωμανοί μέχρι τον 15ο αι., μεταξύ αυτών και οι ελλαδικές βαλκανικές ηπειρωτικές περιοχές. Ήταν το σημαντικότερο, διότι περιλάμβανε τον μεγαλύτερο αριθμό σαντζακίων (24). Βλ. Παληού Αναστασία., Οι προσωπικές και πραγματικές δουλειές επί ακινήτων στους Κώδικες της Επισκοπής Σερβίων και Κοζάνης, Διπλωματική Εργασία, Θεσσαλονίκη 2006, σελ.14. (1815 - 1868)

²¹⁹ Βλ. Primatavora A & Ganey G., Regional Policy: Actors, Institutions and Policy Making Structures in Bulgaria in Relation to EU Membership, Lisbon, 2-5/4/2007.

προσπάθειες του Χρυστόφοφ, έγιναν προσπάθειες για τη μερική αποκέντρωση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, παράδειγμα αυτών των προσπαθειών αποτέλεσε η εγκαθίδρυση 28 νομών και η αύξηση των επαρχιών. Ωστόσο και σε επίπεδο νομών κυριάρχησαν οι τάσεις ενίσχυσης των «μητροπολιτικών κέντρων», όπου η πρωτεύουσα του νομού συγκέντρωνε όλες τις οικονομικές και πολιτισμικές δραστηριότητες και επενδύσεις, με αποτέλεσμα να διευρυνθούν οι χωρικές ανισότητες (Paskaleva, σελ.3). Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα των χωρικών ανισοτήτων, της διαρθρωτικής οπισθοδρόμησης, της αυξανόμενης αστικοποίησης και της μεγάλης συγκέντρωσης των δραστηριοτήτων στις πρωτεύουσες των νομών, τη δεκαετία του '60, επιχειρήθηκε η μεταφορά των βιομηχανιών σε μικρομεσαίες πόλεις.

Το 1970 εντός της Επιτροπής Κρατικού Σχεδιασμού (State Planning Committee), η οποία ήταν υπεύθυνη για την κατάρτιση ετήσιων σχεδίων οικονομικής ανάπτυξης, δημιουργήθηκε Γενική Διεύθυνση για τη Χωρική Τοποθέτηση των Παραγωγικών Δυνάμεων (General Directorate for the Territorial Location of Production Forces), η οποία επιφορτιζόταν με την αρμοδιότητα της χωρικής διασποράς των παραγωγικών δυνάμεων. Παρά της προσπάθειας που αναφέρθηκαν, η αντίφαση ανάμεσα στις βασικές επιδιώξεις και προαπαιτούμενα του περιφερειακού σχεδιασμού και την κυρίαρχη ιδεολογία του κεντρικού σχεδιασμού και της κάθετης ενσωμάτωσης των παραγωγικών μονάδων, αποτέλεσε τροχοπέδη για τη πραγματική οικονομική ανάπτυξη σε περιφερειακό επίπεδο. Επιπρόσθετα, η εγκατάσταση ορισμένων βιομηχανικών δραστηριοτήτων στις πιο υποανάπτυκτες περιοχές ήταν αναποτελεσματική γιατί δε συνοδεύτηκε από τις αντίστοιχες επενδύσεις σε υποδομές και ανθρώπινο δυναμικό.

Το 1987, η Βουλγαρική εθνοσυνέλευση αποφάσισε τη δημιουργία 9 περιφερειών αντί για τους 28 νομούς και 248 κοινοτήτων (communities). Οι *κοινότητες* ορίζονταν ως βασικές διοικητικές και χωρικές μονάδες, οι οποίες επιφορτίζονταν με αρκετά καθήκοντα, καθώς και με τον έλεγχο των παραγωγικών και μη τομέων. Επιπλέον, οι κοινότητες μεριμνούσαν για την δημόσια περιουσία της επικρατείας τους (γη, κτίρια, υποδομές κ.α), οριοθετούσαν τους στρατηγικούς στόχους των τοπικών υπηρεσιών, ενέκριναν τα σχέδια δράσης που αφορούσαν την επικράτεια τους, καθόριζαν το φάσμα παραγωγής των αγροτικών προϊόντων, είχαν το δικαίωμα σχεδιασμού του δικτύου μεταφορών τους, μπορούσαν να καθορίζουν περιβαλλοντικές νόρμες και κανόνες για την ασφάλεια της εργασίας. Οι κάτοικοι των κοινοτήτων, σύμφωνα με το νόμο του 1987, μπορούσε να συμμετάσχει άμεσα στη διοίκηση μέσω δημοψηφισμάτων και ανοιχτών

συνεδριάσεων που συντόνιζε το Λαϊκό Συμβούλιο. Κάθε Κοινότητα έπρεπε να είναι οικονομικά αυτάρκης και να αυτό-χρηματοδοτείται επεκτείνοντας τις διασυνδέσεις της με επιχειρήσεις που ανήκαν σε άλλες κοινότητες.

Οι περιφέρειες απολάμβαναν σχετική αυτονομία, αλλά στην πραγματικότητα εφάρμοζαν την κρατική περιφερειακή πολιτική. Οι περιφέρειες ήταν υπεύθυνες για το συντονισμό των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων των κοινοτήτων, για την επίλυση διαχειριστικών προβλημάτων και τον καθορισμό των περιφερειακών στρατηγικών στόχων. Τα Συμβούλια των περιφερειών συμμετείχαν στην κατάρτιση των κατευθυντήριων οδηγιών για την εθνική κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη, το γενικό πλάνο κατανομής της παραγωγής και τα χωρικά διαρθρωτικά σχέδια (Paskaleva).

Συμπερασματικά, βασική στόχευση της μεταρρύθμισης ήταν η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για να επιτευχθεί η μετάβαση σε ένα μοντέλο αποκεντρωμένης εδαφικής αυτοδιαχείρισης, παραχωρώντας οικονομικές και διαχειριστικές αρμοδιότητες στις τοπικές αρχές. Επιπλέον, επιδιώκονταν η εγκαθίδρυση εδαφικών μονάδων που θα συνέπιπταν με τις αντίστοιχες κοινωνικοοικονομικές περιφέρειες, με στόχο την εναρμόνιση της διοικητικής διαίρεσης με την οικονομική περιφερειοποίηση της χώρας (Paskaleva, σελ.4).

Ωστόσο και αυτή η μεταρρυθμιστική προσπάθεια ήταν αναποτελεσματική διότι δε στόχευε στο περιορισμό των περιφερειακών ανισοτήτων, αλλά στον έλεγχο των οικονομικών δραστηριοτήτων των κοινοτήτων από την ευρύτερη διοικητική βαθμίδα και την υποστήριξη της κρατικής οικονομικής πολιτικής (Κρατικά – περιφερειακά - διοικητικά δίκτυα). Επιπρόσθετα, η χάραξη των ορίων κάθε κοινότητας δεν έγινε με συστηματικό και αποτελεσματικό τρόπο, η ύπαρξη τόσο πολλών κοινοτήτων σε μια μικρή χώρα όπως η Βουλγαρία, συνεπάγονταν τον έντονο επιμερισμό των αρμοδιοτήτων τους, γεγονός που καθιστούσε ευκολότερο τον έλεγχο και την εξάρτηση τους από το κρατικό μηχανισμό. Πολλές από τις κοινότητες δεν μπόρεσαν να διαχειριστούν τις αρμοδιότητες που τους δόθηκαν, ενώ παράλληλα δεν είχαν τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους για την αναζωογόνηση της οικονομίας τους και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης (Κουλον, 1990: 3). Επιπλέον, λόγω της έλλειψης πολιτικών και δράσεων βελτίωσης των υποδομών, προσέλκυσης ξένων επενδύσεων, διανομής της γης και τουριστικής

επέκτασης , διευρύνθηκε περαιτέρω το χάσμα των πιο ανεπτυγμένων περιοχών σε σχέση με τις λιγότερο αναπτυγμένες.²²⁰

Τέλος, εξαιτίας του μονοκομματικού συστήματος, η θέση και η ισχύς των τοπικών αρχών και υπαλλήλων εξαρτιόταν περισσότερο από την αφοσίωση τους στο κόμμα , παρά από το τοπικό πληθυσμό.

Επισημαίνεται ότι την ίδια περίοδο , στη FUROM , το διοικητικό σύστημα είχε αποκεντρωτικό χαρακτήρα, γεγονός που οφειλόταν στη διευρυμένη δημοσιονομική αυτονομία, την αιρετότητα των τοπικών αρχών, το διορισμός των υπαλλήλων των τοπικών θεσμών από τις ίδιες της Τοπικές αρχές , την ύπαρξη ενός μόνο βαθμού τοπική αυτοδιοίκησης (μεγάλοι δήμοι), τις ευρύτερες αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης σε ζητήματα εθνικής ασφάλειας και οικονομικής ρύθμισης. Ωστόσο , στη περίπτωση αυτή η σε μεγάλο βαθμό δημοσιονομική αυτοτέλεια των δήμων δημιουργούσε ανισότητες μεταξύ τους.

3.3. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ 1989 - 1999

Τα πρώτα χρόνια της οικονομικής και κοινωνικής μετάβασης δεν ελήφθη καμία πρωτοβουλία για την ανάπτυξη πολιτικής για τις περιφέρειες. Μάλιστα η διατήρηση του συγκεντρωτικού συστήματος διευκόλυνε τη κυβέρνηση στο να ασκεί όπως επιθυμεί τις πολιτικές της.

Η πρώτη αναφορά για τη διοικητική οργάνωση της χώρας έλαβε χώρα στο Σύνταγμα που θεσπίστηκε το 1991. Σύμφωνα με το Σύνταγμα, η Βουλγαρία πλέον, είναι μια κοινοβουλευτική δημοκρατία βασισμένη στην αρχή της διαίρεσης των εξουσιών σε νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική. Επιπλέον, ορίζεται ότι η χώρα στηρίζεται στους δημοκρατικούς θεσμούς και υιοθετεί το σύστημα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Μάλιστα υπάρχει ένα ολόκληρο κεφάλαιο που αναφέρεται στο ζήτημα και την οργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης (κεφαλ. 7 άρθρα 135-

---

²²⁰ Βλ. πίνακα 52 και Χάρτη 6.

146)²²¹, το οποίο είναι σε συμφωνία με τις αρχές του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης²²² που επικύρωσε η χώρα τρία χρόνια αργότερα.

Πιο συγκεκριμένα, το Σύνταγμα προβλέπει δύο επίπεδα διοικητικής διαίρεσης της χώρας πέραν του κεντρικού, τους δήμους και της περιφέρειες. Οι περιφέρειες (oblasti) αποτελούν τοπικούς οργανισμούς διοίκησης που εφαρμόζουν την περιφερειακή πολιτική και διασφαλίζουν το συντονισμό μεταξύ τοπικών και γενικότερων εθνικών συμφερόντων, ενώ οι δήμοι αποτελούν τις βασικές εδαφικές μονάδες όπου ασκείται η τοπική αυτοδιοίκηση (άρθρο 136). Στο άρθρο 137 παρέχεται η δυνατότητα στη τοπική αυτοδιοίκηση να ιδρύει οργανισμούς για την αντιμετώπιση των κοινών προβλημάτων.

Το κύριο νομοθετικό κείμενο που αφορούσε τη τοπική αυτοδιοίκηση, υιοθετήθηκε το 1991 (Local Self Government Act and Local Administration Act)²²³. Στο άρθρο 2 του νόμου ορίζεται ότι η χώρα αποτελείται από περιφέρειες και δήμους. Το άρθρο 11 κάνει αναφορά στη δράση της δημοτικής αυτονομίας, τα άρθρα 19-22 αναφέρονται στη σύνθεση και τις αρμοδιότητες των δημοτικών συμβουλίων, ενώ στα επόμενα άρθρα ορίζεται το ζήτημα της οργάνωσης των δραστηριοτήτων, προσδιορίζονται οι εξουσίες και οι αρμοδιότητες των δημάρχων και των κοινοτικών γραμματέων, το καθεστώς των δημοτικών υπαλλήλων, τα περιουσιακά στοιχεία, τα έσοδα και οι δαπάνες που συνθέτουν τους δημοτικούς προϋπολογισμούς, ο ρόλος της περιφέρειας ως αποκεντρωμένης διοικητικής ενότητας, της περιφερειακής διοίκησης και του περιφερειάρχη. Στο άρθρο 9 ορίζεται ότι ο Δήμος της Σόφιας αποτελεί διοικητική και εδαφική μονάδα στην οποία προσδίδεται το status περιφέρειας. Τέλος, παρέχεται η δυνατότητα στους δήμους να σχηματίζουν ενώσεις για την επίλυση κοινών προβλημάτων. Με τη τροποποίηση του 1995, δόθηκε η δυνατότητα στις δημοτικές αρχές να προετοιμάζουν προτάσεις για νόμους που αφορούν την τοπική αυτοδιοίκηση, καθώς και να συμμετέχουν στη συζήτηση του προσχέδιου του κρατικού προϋπολογισμού για τις δαπάνες και τα έσοδα που αφορούν τους δήμους.

---

²²¹ Βλ. <http://www.online.bg/law/const/const7.htm>

²²² Ο Χάρτης υπογράφηκε στο Στρασβούργο στις 15 Οκτωβρίου 1985 από κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στο Χάρτη εμπεριέχονταν κάποιες βασικές αρχές για τη Τοπική Αυτοδιοίκηση, η οποία ορίζεται από τον ίδιο ως το δικαίωμα και η ικανότητα των τοπικών αρχών, μέσα στα πλαίσια του νόμου, να ρυθμίζουν και διαχειρίζονται σημαντικό μερίδιο των δημόσιων υποθέσεων με ιδίαν ευθύνη και για το συμφέρον του τοπικού πληθυσμού. Βλ. <http://conventions.coe.int/treaty/en/Treaties/Html/122.htm>

²²³ Βλ. LOCAL SELF-GOVERNMENT AND LOCAL ADMINISTRATION ACT (Εφημερίδα Κυβερνήσεως αριθμός 77/1991) όπως τροποποιήθηκε από 24, 49 & 65/1995; 90/1996; 122/1997; 33, 130 & 154/1998; 67 & 69/1999 και 69/2003

Το 1993 η εταιρία συμβούλων KPMG, συνέταξε έκθεση για την αποκέντρωση . Αυτή η έκθεση αποτέλεσε τη βάση για τη προετοιμασία του στρατηγικού εγγράφου «Βασικά σημεία της Εδαφικής Μεταρρύθμισης στη Δημοκρατία της Βουλγαρίας» (Key Points of the Territorial Reform in the Republic). Στο έγγραφο οριζόταν το χρονοδιάγραμμα της διαδικασίας αποκέντρωσης, καθώς και οι στόχοι, οι σκοποί και οι βασικές αρχές της μεταρρύθμισης. Ωστόσο η κυβέρνηση δεν ήταν ακόμη έτοιμη για την ανάληψη πρωτοβουλιών σχετικά με τη διαδικασία της αποκέντρωσης.

Μετά την έναρξη των μεταρρυθμίσεων που αφορούσαν την αποκέντρωση (1995) και τη δημόσια διοίκηση (1997), άρχισε να εμπλουτίζεται το νομοθετικό πλαίσιο που αφορούσε την τοπική αυτοδιοίκηση . Οι βασικές αλλαγές και νόμοι που θεσπίστηκαν ήταν :

1. Η νομοθετική πράξη για της Τοπικές Εκλογές (1995), ο οποίος ρύθμισε τον τρόπο και τις διαδικασίες διεξαγωγής των εκλογών σε τοπικό επίπεδο.
2. Η νομοθετική πράξη για την διοικητική και εδαφική οργάνωση της χώρας (Administrative and Territorial Division/1995)²²⁴.
3. Η νομοθετική πράξη για την εδαφική διαίρεση της πρωτεύουσας του δήμου και άλλων μεγάλων πόλεων (Territorial division of capital municipality and other major cities Act/1995).
4. Η νομοθετική πράξη για τα δημοψηφίσματα (Referendums Act/1996)
5. Η νομοθετική πράξη για τη Δημοτική Περιουσία (Municipal Property Act /1996)
6. Η νομοθετική πράξη για τους τοπικούς φόρους και τέλη (local taxes and fees Act /1997)
7. Η νομοθετική πράξη για τους δημοτικούς προϋπολογισμούς (Municipality Budgets Act /1998).
8. Η νομοθετική πράξη για τη Δημόσια Διοίκηση (Public administration Act /1999),
9. Η νομοθετική πράξη για τους Δημόσιους Υπαλλήλους (Civil Servants Act /1999) και της Διοικητικές Υπηρεσίες (Administrative services Act/ 1999).

Το 1996 ιδρύθηκε η εθνική ένωση των δήμων (*National Association of Municipalities in the Republic of Bulgaria /NAMRB*)²²⁵ . Η Ένωση εκπροσωπεί τους δήμους στις Δημόσιες Αρχές και τους Διεθνείς Οργανισμούς, προστατεύει και αμύνεται των δικαιωμάτων τους , συντάσσει

---

²²⁴ Εφημερίδα κυβερνήσεως 63 /14.07.1995

²²⁵ <http://www.namrb.org/?act=cms&id=243&lang=2>

προτάσεις για τη τροποποίηση των νομικών ρυθμίσεων που αφορούν τη τοπική αυτοδιοίκηση²²⁶, συμμετέχει σε διαβουλεύσεις με τον Υπουργό Οικονομικών για τη σύνταξη του Κρατικού Προϋπολογισμού σχετικά με το σκέλος που αφορά τους δήμους. Επιπλέον, υπάρχουν και άλλες 10 περιφερειακές δημοτικές ενώσεις, οι οποίες εξειδικεύουν τη δράση τους στην εύρεση λύσεων για εξειδικευμένα περιφερειακά προβλήματα

Στα τέλη του 1998, ο αριθμός των περιφερειών της χώρας, ορίστηκε στις 28 (από 9 περιοχές που υπήρχαν μέχρι τότε). Οι 263 δήμοι της χώρας αποτελούν την κύρια μονάδα αυτοδιοίκησης και τα βασικά τους όργανα είναι το αιρετό δημοτικό συμβούλιο και ο δήμαρχος²²⁷. Βασικοί τομείς αρμοδιότητας των δήμων είναι η διαχείριση των δημοτικών οργανισμών φροντίδας παιδιών²²⁸, η δημοτική αστυνόμευση (ωστόσο οι κεντρικοί αστυνομικοί φορείς υπάγονται στο υπουργείο εσωτερικών)²²⁹, τα δημοτικά ιδρύματα υγειονομικής περίθαλψης²³⁰, η διαχείριση της δημοτικής περιουσίας, η λειτουργία δημοτικών κέντρων κοινωνικής βοήθειας, ορισμένα ζητήματα πολιτισμικά, η έγκριση γενικών σχεδίων αστικής ανάπτυξης για τους συνοικισμούς, η εκπόνηση δημοτικών περιβαλλοντικών προγραμμάτων, η λειτουργία εγκαταστάσεων για τον καθαρισμό των υδάτινων αποβλήτων, η δημιουργία δημοτικών στεγαστικών ταμείων και η οικοδόμηση δημοτικών κατοικιών, η έγκριση σχεδίων κ.α. Οι τοπικές αρχές διατηρούν τη δική τους περιουσία²³¹ και μπορούν να αναπτύξουν επιχειρηματική δραστηριότητα. Το δημοτικό συμβούλιο υιοθετεί και ελέγχει τον κοινοτικό προϋπολογισμό και ορίζει τους κοινοτικούς φόρους. Οι φόροι συμπεριλαμβάνουν το φόρο Real Estate, το φόρο κληρονομιάς, το φόρο δωρεών κ.α. Τα Κοινοτικά τέλη είναι τριών κατηγοριών και αφορούν: (α) την αποκομιδή των απορριμμάτων, τις παιδικές κατασκηνώσεις, την υδροδότηση και τις αθλοπαιδίες, (β) την παροχή τεχνικών υπηρεσιών, για τις οποίες χρειάζεται

²²⁶ Πχ. Legislative Agenda of NAMRBF για Τη Περίοδο 2005 – 2007

²²⁷ Παράλληλα υπάρχουν συνοικιακά τμήματα και δημοτικά διαμερίσματα με περιορισμένες αρμοδιότητες.

²²⁸ Τη μέριμνα για το γενικότερο τομέα της Εκπαίδευσης την έχει η κεντρική διοίκηση διαμέσου του αρμόδιου Υπουργείου.

²²⁹ Στα πλαίσια διασφάλισης της έννομης τάξης, παρέχεται στους δημάρχους η δυνατότητα να εκδίδουν διαταγές και με τις διαβιβάζουν στους αρχηγούς των τοπικών αστυνομικών τμημάτων, οι οποίοι είναι υποχρεωμένοι να τις εκτελούν.

²³⁰ Τα υγειονομικά ιδρύματα αποτελούν Ν.Π.Ι.Δ., και η ηγεσία τους εκλέγεται από τα δημοτικά συμβούλια. Επιπρόσθετα, οι δήμοι έχουν τη δυνατότητα να ανοίγουν φαρμακεία.

²³¹ Οι βασικότερες πηγές εσόδων των δήμων είναι οι κρατικές επιχορηγήσεις και οι φόροι. Στο Σύνταγμα αναφέρεται ότι οι τοπικοί φόροι πρέπει να εγκρίνονται από μια εθνική επιτροπή και να επικυρώνονται από το Κοινοβούλιο. Επιπρόσθετα, όταν οι δήμοι λαμβάνουν κρατικές επιχορηγήσεις υπόκεινται σε δημοσιονομικό έλεγχο από τη κεντρική διοίκηση, εκτός από τα έργα που αφορούν την υλοποίηση ειδικών κυβερνητικών προγραμμάτων.

έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου, (γ) την κυκλοφορία των αυτοκινήτων και την παροχή κτηνιατρικών υπηρεσιών για τις οποίες επίσης απαιτείται έγκριση από το Υπουργικό Συμβούλιο (ΙΣΤΑΜΕ, 1999: 55-56),

Οι πολίτες έχουν το δικαίωμα να επηρεάζουν τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε τοπικό επίπεδο μέσω της διοργάνωσης δημοψηφισμάτων.

Ο Δήμαρχος επικουρείται από αντιδημάρχους, που εκλέγονται από το δημοτικό συμβούλιο μετά από εισήγηση του, ενώ ο ίδιος είναι πολιτικά και διοικητικά υπεύθυνος για τις δημοτικές υποθέσεις.

Όσον αφορά τις επενδύσεις σε υποδομές και έργα την περίοδο αυτή, πρέπει να σημειωθεί ότι ήταν μεμονωμένες, ενώ δεν υπήρχε σαφής περιφερειακός και κεντρικός σχεδιασμός για την κατανομή των πόρων στη τοπική αυτοδιοίκηση. Επιπλέον, οι περιορισμένες επενδύσεις εξωτερικού που συγκεντρώνονταν στις πιο ανεπτυγμένες περιοχές σε συνδυασμό με την έλλειψη πολιτικής κινήτρων (φοροαπαλλαγές), ενδυνάμωνε τις περιφερειακές ανισότητες.

Τα πρώτα θετικά βήματα πραγματοποιήθηκαν μετά το 1997, τόσο μέσω της θέσπισης συστήματος περιφερειακών κινήτρων (φοροαπαλλαγές για επενδύσεις σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές), όσο και της εμπέδωσης του στρατηγικού στόχου για την ένταξη της χώρας στην ΕΕ. Ωστόσο, η πολιτική των κινήτρων αποτελούσε πολιτική της κεντρικής διοίκησης (Υπουργείο Οικονομικών) και όχι των τοπικών αυτοδιοικήσεων ή του Υπουργείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και Δημοσίων Έργων. Συνεπώς και αυτή η περίοδος διακρίνεται από μια «Top – down» Αποκεντρωτική Πολιτική.

Επιπλέον, τα πρώτα δέκα χρόνια της μετάβασης (1989-1999) χαρακτηρίστηκαν από μια αύξηση των ανισοτήτων και μια αισθητή ενίσχυση του μητροπολιτικού κέντρου (Σόφια), το οποίο επωφελήθηκε από τις οικονομίες συγκέντρωσης και των περιοχών που συνόρευαν με περιοχές της Ε.Ε (Ελλάδα), οι οποίες επωφελούνταν από αντίστοιχα αναπτυξιακά προγράμματα (PHARE) και την εγγύτητα με πιο ανεπτυγμένες περιοχές.

3.4. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ 1999 ως τώρα

Ορόσημο για την ανάπτυξη της περιφερειακής πολιτικής της χώρας αποτέλεσε η θέσπιση της νομοθετικής πράξης για την περιφερειακή ανάπτυξη το 1999 (Regional Development Act /RDA), η οποία εισήγαγε σημαντικές αλλαγές για τις περιφερειακές διοικητικές δομές, τους θεσμούς της περιφερειακής πολιτικής και το σχεδιασμό των περιφερειακών επεμβάσεων. Μέσω της RDA εφαρμόστηκε στη χώρα το Ευρωπαϊκό σύστημα ταξινόμησης γεωγραφικών περιοχών NUTS (Territorial Units for Statistics) ²³²

Η αρμοδιότητα για τη χάραξη της περιφερειακής κα αναπτυξιακής πολιτικής άρχισε να επιμερίζεται ανάμεσα στο Υπουργικό Συμβούλιο και το Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Δημοσίων Έργων (MRDPW). Το Υπουργικό Συμβούλιο έχει την ευθύνη για την υιοθέτηση του Εθνικού Σχεδίου Οικονομικής Ανάπτυξης (NEDP) και κατά συνέπεια του Εθνικού Σχεδίου Περιφερειακής Ανάπτυξης (NRDP), στο οποίο καθορίζονται οι περιοχές προτεραιότητας. Το MRDPW είναι υπεύθυνο για την προετοιμασία του NEDP και του NRDP, καθώς και το σχεδιασμό και την εφαρμογή της περιφερειακής πολιτικής. Παράλληλα, ιδρύθηκαν και λειτούργησαν δυο ειδικά σώματα εντός του Υπουργικού Συμβουλίου και του MRDPW, η Διεύθυνση Περιφερειακού Συντονισμού, η οποία εντάσσεται στη δομή του Υπουργικού Συμβουλίου και είναι υπεύθυνη για το συντονισμό των δράσεων των κεντρικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών και ο Κεντρικός Συντονιστικός Φορέας, ο οποίος εντάσσεται στη δομή του MRDPW και επιτηρεί την εφαρμογή της περιφερειακής πολιτικής. Επιπλέον δημιουργήθηκε Συμβούλιο για την Περιφερειακή Ανάπτυξη το οποίο επέβλεπε τα περιφερειακά συμβούλια ανάπτυξης, και Αναπτυξιακά Γραφεία ή Διευθύνσεις εντός των 264 δήμων.

Σημαντικό βήμα για την ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης αποτέλεσε η κατάρτιση του πρώτου Επιχειρησιακού Προγράμματος για την Περιφερειακή Ανάπτυξη το 2000. Ωστόσο, κατά την εφαρμογή του προέκυψαν σημαντικά προβλήματα αναφορικά με τη διοικητική διάρθρωση και τη διαχείριση των χρηματοδοτικών πόρων. Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό των

---

²³² NUTS είναι σύστημα ταξινόμησης που χρησιμοποιεί η ΕΕ για τη συλλογή στατιστικών σε περιφερειακό επίπεδο. Όλες οι περιφέρειες της ΕΕ ταξινομούνται σε τρία επίπεδα NUTS. Σήμερα υπάρχουν 268 περιφέρειες NUTS 2 στην ΕΕ-27. Το επίπεδο 2 χρησιμοποιείται για τον ορισμό των περιοχών που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Με το Υπουργικό Διάταγμα 145/07.07.2000, προσδιορίστηκαν 6 περιοχές επιπέδου NUTS II, οι οποίες θα αποτελέσουν τη βάση προγραμματισμού και κατανομής πόρων από τα ΔΤ.

πόρων κατευθύνθηκε στις ήδη ανεπτυγμένες περιοχές , ενώ οι αγροτικές και οι αναπτυσσόμενες περιοχές έλαβαν λιγότερο από το ¼ των συνολικών πόρων που διατέθηκαν για το πρόγραμμα.²³³ Κατά την υλοποίηση του προγράμματος ήταν εμφανής η παρουσία της κεντρικής διοίκησης σε αντίθεση με τη τοπική .

Μετά το 1999 θεσπίστηκαν και άλλοι νόμοι σχετικά με τη τοπική αυτοδιοίκηση ή τροποποιήθηκαν παλαιότεροι (Νομοθετική Πράξη Χωρικού Σχεδιασμού, Νομοθετικής Πράξης Εδαφικής Οργάνωσης , Νομοθετική Πράξη Περιφερειακής Ανάπτυξης/2004 κ.α).

Μετά το κλείσιμο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων το 2004 , η περιφερειακή πολιτική της χώρας εξειδικεύτηκε περισσότερο ενώ παράλληλα καταρτίστηκε η νέα Εθνική Στρατηγική για την Περιφερειακή Ανάπτυξη (2005-2010) και το νέο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Περιφερειακή Ανάπτυξη 2007-2013.²³⁴ Το ΕΠ εναρμονίζεται με τις Ευρωπαϊκές Κατευθυντήριες γραμμές και τη γενικότερη ευρωπαϊκή πολιτική για τη συνοχή. Για πρώτη φορά μέσω του ΕΠ τονίζεται η ύπαρξη έντονων δια-περιφερειακών ανισοτήτων εντός της χώρας , προσδιορίζονται πέντε βασικές περιοχές προτεραιότητας και εισάγεται το μοντέλο της χωρικής οργάνωσης των αστικών περιοχών , το οποίο στηρίζεται στην προσέγγιση της πολυκεντρικής ανάπτυξης και εναρμονίζεται με το Ευρωπαϊκό σχέδιο χωρικής ανάπτυξης. Ωστόσο, την ευθύνη για τη διαχείριση του ΕΠ Περιφερειακής Ανάπτυξης έχει μια Κεντρική Διαχειριστική Αρχή του MRDPW, η οποία επικουρείται από έξι περιφερειακούς φορείς , στους οποίους έχει ανατεθεί μόνο η αρμοδιότητα εφαρμογής του ΕΠ, γεγονός που αντανακλά το συγκεντρωτικό χαρακτήρα στο σχεδιασμό της περιφερειακής πολιτικής.

Εκτός από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα που αφορά τη Περιφερειακή Ανάπτυξη και τα υπόλοιπα Επιχειρησιακά Προγράμματα και Σχέδια (πχ για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος) πρόκειται να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων. Οι άξονες προτεραιότητας (αιεφόρος ανάπτυξη, ανάπτυξη ανθρωπίνων πόρων, οργανωτική αναδιάρθρωση της δημόσιας διοίκησης, επιχειρηματικότητα κ.α) που καθορίζονται τόσο από αυτά όσο και από το ΕΣΠΑ αποκτούν πλέον διακριτή υπόσταση στη συνολική περιφερειακή ανάπτυξη.

---

²³³ Βλ. Οργανόγραμμα 3 και πίνακα 53

²³⁴ Βλ. προηγούμενο κεφάλαιο

Όσον αφορά τις εκτιμήσεις της ίδιας της Επιτροπής για τη πρόοδο που έχει επιτευχθεί στη χώρα σχετικά με την περιφερειακή πολιτική και τα διαρθρωτικά ταμεία, ²³⁵ τονίζεται ότι πρέπει να καταβληθούν εντατικότερες προσπάθειες (κατάρτιση προσωπικού, ορθολογικοί διορισμοί)²³⁶ για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας διαχείρισης των κοινοτικών κονδυλίων²³⁷, να εξαλείφουν τα υφιστάμενα δίκτυα σύγκρουσης συμφερόντων στη συνολική διαχείριση των κονδυλίων, να βελτιωθεί η εποπτεία και η διαφάνεια των διαδικασιών δημοσίων συμβάσεων σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο συμμορφούμενη με τους κοινοτικούς κανόνες, να αυξηθούν οι έλεγχοι νομιμότητας και κανονικότητας των δαπανών, να διασφαλιστεί η προστασία και η ορθολογική αξιοποίηση της κοινοτικής χρηματοδότησης, να υποβάλλονται χωρίς καθυστέρηση στην Επιτροπή, οι εκθέσεις για τις διαπιστωμένες παρατυπίες ή απάτες, να προβεί σε βελτιώσεις όσον αφορά το συντονισμό μεταξύ υπουργείων, τοπικών και περιφερειακών αρχών και ενδιαφερόμενων φορέων.

3.5. ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ

Η λήψη μέτρων και πολιτικών για τη δρομολόγηση της δημοσιονομικής αποκέντρωσης, καθυστέρησε αρκετά. Η φορολογική και δημοσιονομική αποκέντρωση αποτελούν απαραίτητους όρους για την εξυγίανση και ευημερία της τοπικής αυτοδιοίκησης, ιδιαίτερα στις χώρες που βρίσκονται σε μετάβαση. Για να μπορέσει η τοπική αυτοδιοίκηση να αξιοποιήσει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα θα πρέπει να θεμελιώσει την οικονομική και πολιτική της 'αυτονομία'. Η διασφάλιση της οικονομικής αυτοτέλειας και αυτοδυναμίας εμπεριέχει την κατοχύρωση υψηλού βαθμού «χρηματοδοτικής ευελιξίας», δηλαδή τη δυνατότητα εξεύρεσης εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης της λειτουργικής και κυρίως της επενδυτικής δραστηριότητας.

Η πρώτη προσπάθεια προς τη κατεύθυνση της δημοσιονομικής αποκέντρωσης, έλαβε χώρα το Δεκέμβριο του 2001, όταν η Εθνική Ένωση των Δήμων και η κυβέρνηση της χώρας

---

²³⁵ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με τη διαχείριση των κοινοτικών ταμείων στη Βουλγαρία, COM/2008/0496 τελικό.

²³⁶ Η βουλγαρική δημόσια διοίκηση πάσχει από μεγάλη έλλειψη προσωπικού, μη ελκυστικούς μισθούς, γεγονός που δημιουργεί δυνατότητες για διαφθορά, καθώς και από παρωχημένες, συγκεντρωτικές διαδικασίες. Ibid.

²³⁷ Η αποδοτική χρήση αυτών των κονδυλίων απαιτεί την ύπαρξη αποτελεσματικών και αξιόπιστων δομών διαχείρισης και χρηματοδοτικού ελέγχου για να προωθηθεί η χρηστή εφαρμογή καθόλη τη διάρκεια του έργου – από τη μελέτη σκοπιμότητας και το σχεδιασμό μέχρι το διαγωνισμό και την ανάθεση της σύμβασης του έργου και μέχρι τον εκ των προτέρων και εκ των υστέρων έλεγχο αξιολόγησης του έργου. Ibid.

υπέγραψαν Συμφωνία Συνεργασίας, στην οποία διατυπώνονταν ο στόχος για τη βαθμιαία εφαρμογή της αποκέντρωσης και την αύξηση της δημοσιονομικής ανεξαρτησίας των δήμων. Το Μάρτιο του 2002, το Υπουργικό Συμβούλιο ίδρυσε ομάδα εργασίας για την Δημοσιονομική Αποκέντρωση με μέλη τοπικούς και κεντρικούς φορείς. Τον Ιούνιο του ίδιου χρόνου το Υπουργικό Συμβούλιο υιοθέτησε το Πρόγραμμα Δημοσιονομικής Αποκέντρωσης που είχε καταρτιστεί από την ομάδα εργασίας. Παράλληλα, θεσπίστηκαν και διάφοροι νόμοι που αφορούσαν τη δημοσιονομική πολιτική σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο (πχ Local Taxes and Fees Act, Corporate Income Tax Act). Ωστόσο, η τοπική αυτοδιοίκηση δεν είχε ακόμα αποκτήσει τη δημοσιονομική αυτοτέλεια της.

Το Σεπτέμβριο του 2003, το Υπουργικό Συμβούλιο υιοθέτησε το αναθεωρημένο Πρόγραμμα Δημοσιονομικής Αποκέντρωσης. Το πρόγραμμα προέβλεπε τη θεσμοθέτηση διαλόγου μεταξύ τοπικών και κρατικών αρχών, το διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων μεταξύ κεντρικών και τοπικών φορέων, την οριοθέτηση των βασικών υποχρεώσεων του κράτους απέναντι στη τοπική αυτοδιοίκηση, την αναθεώρηση του συντάγματος με διατάξεις που να δίνουν τη δυνατότητα στη τοπική αυτοδιοίκηση να επιβάλλει φόρους, την αύξηση των τοπικών εσόδων, την ενθάρρυνση της συμμετοχής των πολιτών.

Τέλος σημαντική εξέλιξη αποτελεί και η δημιουργία του FLAG, όσον αφορά τη δημοσιονομική αποκέντρωση.

Μέχρι σήμερα, έχουν γίνει κάποιες αλλαγές ως προς τη δημοσιονομική αποκέντρωση, ωστόσο εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα γεγονός που διαφαίνεται και από τη διαχείριση του ΕΠ Περιφερειακής Ανάπτυξης, του οποίου την ευθύνη έχει κεντρικός φορέας (MRDPW). Αν πραγματικά υπήρχε στόχευση για δημοσιονομική αποκέντρωση, θα έπρεπε να καταρτιστούν 6 περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα, την ευθύνη για τα οποία θα είχε κάθε περιφέρεια σε επίπεδο NUTS II. Επιπλέον, την αρμοδιότητα για τη πολιτική κινήτρων την έχει το Υπουργείο Οικονομικών.

Η δημοσιονομική αποκέντρωση ενέχει αρκετά θετικά στοιχεία, ωστόσο αν δε γίνει με ορθολογικό τρόπο δύναται να προκαλέσει προβλήματα και να εμφανιστούν φαινόμενα διαφθοράς. Αρχικά πρέπει να καταρτιστεί το προσωπικό αναφορικά με τη δημοσιονομική διαχείριση, την εκτέλεση του δημοτικού προϋπολογισμού και τις μεθόδους συλλογής των εσόδων και επιπλέον,

πρέπει κάθε τοπικός οργανισμός να μπορεί να συντάξει ολοκληρωμένα σχέδια για την δημοσιονομική του πολιτική. Επίσης υπάρχει ο κίνδυνος μέσω της αύξησης της διαπραγματευτική δύναμη των δήμων , να ενισχυθεί ο δια- περιφερειακός ανταγωνισμός, ενθαρρύνοντας τους δήμους να προβαίνουν σε επενδύσεις εντυπωσιασμού και όχι πραγματικής ικανοποίησης των αναγκών.²³⁸

3.6. ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΕ

Όπως διαφάνηκε παραπάνω , η υιοθέτηση ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής περιφερειακής πολιτικής και πολιτικής αποκέντρωσης δεν αποτέλεσε βασική προτεραιότητα της χώρας τα πρώτα χρόνια της μετάβασης στην οικονομία της αγοράς. Εξάλλου, εκτός από την έλλειψη πολιτικής βούλησης , υπήρχαν σημαντικοί ενδοσυστημικοί περιορισμοί και παράγοντες που δεν επέτρεπαν την υλοποίηση τέτοιων πολιτικών.

Η διαφθορά της τοπικής αυτοδιοίκησης²³⁹, η έλλειψη διαφάνειας στις διαδικασίες προσλήψεων και προαγωγών²⁴⁰, ο έντονα πελατειακός χαρακτήρας των διοικητικών δομών, η καθυστέρηση υλοποίησης ιδιωτικοποιήσεων και διοικητικών μεταρρυθμίσεων, η διαστρεβλωμένη και αναποτελεσματική οργάνωση της παραγωγής, η περιορισμένη διαθεσιμότητα πόρων ήταν μερικά από τα βασικά προβλήματα που έπρεπε (και σε ορισμένο βαθμό ακόμα πρέπει) να αντιμετωπίσει η χώρα προκειμένου να προβεί σε πιο εξειδικευμένες παρεμβάσεις και πολιτικές όπως η περιφερειακή πολιτική. Εξάλλου πρέπει να σημειωθεί ότι βασική προτεραιότητα της χώρας, πρωτίστως, αποτελούσε η αύξηση του ΑΕΠ και όχι η περιφερειακή ανάπτυξη και συνοχή.

Όσον αφορά τις επεμβάσεις του Διεθνή Παράγοντα (IMF, World Bank) τα πρώτα χρόνια της μετάβασης, στόχευαν στην εξασφάλιση σταθεροποίησης , τον οικονομικό φιλελευθερισμό και την εξασφάλιση της αποπληρωμής των δανείων. Επιπλέον, τα έργα που χρηματοδοτήθηκαν από διεθνείς παράγοντες όπως η UNDP ή η EIB, είχαν οριζόντιο χαρακτήρα και δεν εφαρμόστηκαν στη βάση ενός οργανωμένου χωρικού σχεδιασμού. Παράλληλα , οι επενδύσεις

---

²³⁸ Βλ. <http://www.decentralization.government.bg/doc/library/08EN.PDF>

²³⁹ Σημαντικό βήμα για την καταπολέμηση της διαφθοράς ήταν η κατάρτιση, το 2001 από το Συμβούλιο των Υπουργών, της Εθνικής Στρατηγικής για τη καταπολέμηση της

²⁴⁰ Οι τοπικές αρχές έχουν την αρμοδιότητα να επιλέγουν και να διορίζουν τα στελέχη τους

από ιδιωτικές επιχειρήσεις του εξωτερικού ήταν περιορισμένες και σε αρκετές περιπτώσεις (πχ Ελλάδα) τεχνολογικά ανεπαρκείς (Monastiriotis, 2008: 23-25).

Οι εξελίξεις στη πρώην Γιουγκοσλαβία, τα εμπάρκο και η πολιτικοκοινωνική κλυδωνισμοί στη Βαλκανική χερσόνησο, καθιστούσε ακόμη δυσκολότερη την ανάληψη πρωτοβουλιών που αφορούν την περιφερειακή ανάπτυξη.

Μέχρι το 1997 που υπογράφηκε η εταιρική σχέση, η συνεισφορά της ΕΕ στην υλοποίηση περιφερειακής πολιτικής στη Βουλγαρία ήταν ελάχιστη. Οι αρχικές χρηματοδοτήσεις μέσω του προγράμματος PHARE εστίαζαν στην έκτακτη ενίσχυση για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που προέκυψαν από την οικονομική κρίση το 1996/97 και κατευθύνονταν κυρίως στις συνοριακές περιοχές, πολλές από τις οποίες λόγω της εγγύτητας με πιο αναπτυγμένες χώρες (πχ Ελλάδα) αντιμετώπιζαν λιγότερα προβλήματα από άλλες περιοχές.

Μετά το 1999, οι χρηματοδοτικοί πόροι της ΕΕ (ISPA, PHARE) κατευθύνθηκαν προς τη θεσμική ανασυγκρότηση, στοχεύοντας περισσότερο στη προώθηση και υποστήριξη της ενταξιακής διαδικασίας και την ανάπτυξη ικανοτήτων παρά στην υποστήριξη των τοπικών οικονομιών και την ανάπτυξη των περιφερειών. Ωστόσο, τα προγράμματα αυτά ενθάρρυναν τη δημιουργία ανεξάρτητων περιφερειακών ενώσεων, όπως οι Φορείς Περιφερειακής Ανάπτυξης, οι οποίοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο σχεδιασμό και την εφαρμογή της περιφερειακής πολιτικής. Παράλληλα μέσω της ΕΕ, αποκαταστάθηκε η έννοια του στρατηγικού σχεδιασμού, η οποία ταυτιζόταν με το κεντρικό σχεδιασμό των κομμουνιστικών καθεστώτων.

Μετά την υπογραφή της Εταιρικής Σχέσης, μέσω των ετησίων Εκθέσεων της Επιτροπής για την πρόοδο της χώρας, άρχισε να διαφαίνεται εντονότερα η ανάγκη για ανάπτυξη κατάλληλου θεσμικού και διαχειριστικού πλαισίου για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής και κατ' επέκταση προκειμένου να ενταχθεί η χώρα στην ΕΕ. Ως προς την επίτευξη του παραπάνω στόχου, σημαντική ήταν και η συνεισφορά της Eurostat, η οποία «επέβαλλε» την δημιουργία εδαφικών – διοικητικών δομών που να εναρμονίζονται με το Ευρωπαϊκό σύστημα ταξινόμησης γεωγραφικών περιοχών.

Η αξιολόγηση της προόδου της περιφερειακής πολιτικής της χώρας από την Επιτροπή, συνδέθηκε με το κεφάλαιο 21 του Κοινοτικού Κεκτημένου. Η αποτελεσματικότητα του κεφαλαίου αυτού δεν μπορεί να επισημανθεί με ακρίβεια, διότι από τη μία οδήγησε στη δημιουργία αποτελεσματικότερων θεσμικών δομών, από την άλλη, η πιστή τήρηση του δεν

ελάμβανε υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ανάγκες κάθε χώρας. Στο σημείο αυτό εγείρεται το ερώτημα αν οι παρεμβάσεις της ΕΕ είναι αποτελεσματικές, όσον αφορά την υιοθέτηση και εφαρμογή πολιτικών στο εσωτερικών των κρατών. Η απάντηση βρίσκεται κάπου στη μέση, δηλαδή από τη μία πλευρά η πιστή υιοθέτηση προτύπων, που σχεδιάστηκαν από χώρες με διαφορετικά προβλήματα και ανάγκες, στην εφαρμογή πολιτικών ενέχει κινδύνους, από την άλλη πλευρά οι χρηματοδοτήσεις και η προοπτικής της ένταξης αποτελούν σημαντικά κίνητρα για την ανάπτυξη μιας χώρας.

Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι, η πρόοδος του εκδημοκρατισμού μέσω της οικοδόμησης τοπικών θεσμών στη χώρα πρέπει να αποτελεί συνάρτηση τόσο εσωτερικών όσο και εξωτερικών παραγόντων, διότι η συνεισφορά ενός μόνο εκ των δύο παραγόντων δε μπορεί να επιφέρει θετικά αποτελέσματα.

Συμπερασματικά, η Βουλγαρία έχει σημειώσει αρκετή πρόοδο όσον αφορά το σχεδιασμό δράσεων και προγραμμάτων στα πλαίσια της περιφερειακής πολιτικής, ωστόσο είναι πολύ νωρίς ακόμα για να γίνει αξιολόγηση της εφαρμογής των δράσεων και προγραμμάτων αυτών, των οποίων η αποτελεσματικότητα θα διαφανεί μέσω του ποσοστού απορροφητικότητας των Ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων.

Προκειμένου να επιτευχθεί αειφόρος περιφερειακή ανάπτυξη, είναι αναγκαίο η χώρα να εντατικοποιήσει τις προσπάθειες της αναφορικά με την *οικονομική αποκέντρωση* (μεταφορά πόρων και οικονομικών δραστηριοτήτων από το κεντρικό επίπεδο προς το τοπικό. Η οικονομική αποκέντρωση αναφέρεται στις επενδύσεις, στις επιχειρηματικές δραστηριότητες και γενικότερα στην ανακατανομή των πόρων), τη *διοικητική – πολιτική αποκέντρωση* (μεταφορά διοικητικών υπηρεσιών και διαδικασιών από τις κεντρικές υπηρεσίες προς τις περιφέρειες)²⁴¹ και την *πολιτιστική – κοινωνική αποκέντρωση*. Επιπρόσθετα, η επιτυχία των πολιτικών περιφερειακών διαστάσεων εξαρτάται από την ίδια τη κοινωνία των πολιτών, την ανάπτυξη της κοινωνίας της γνώσης και τη διάδραση των ενδιαφερόμενων τοπικών φορέων.

Τέλος, απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση περιφερειακών πολιτικών είναι η επισήμανση των προβλημάτων, η ύπαρξη πολιτικής συναίνεσης, η ενθάρρυνση της συμμετοχικής δημοκρατίας, η προώθηση των συμπράξεων δημοσίου – ιδιωτικού τομέα, η μελέτη των

---

²⁴¹ Η αποκέντρωση των δημοσίων υπηρεσιών, η ανακατανομή των φορολογικών και άλλων κινήτρων προς τις προβληματικές περιοχές αποτελούν βασικά μέτρα διοικητικής – πολιτικής αποκέντρωσης.

βέλτιστων πρακτικών , η εντατικοποίηση της υλοποίηση έργων υποδομής²⁴² και η ενθάρρυνση των επενδύσεων στη γνώση.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όπως διαφάνηκε από την παρούσα μελέτη , η περιφερειακή πολιτική δεν αποτελεί σήμερα μια αποκλειστική κρατική πολιτική που ασκείται από τις εθνικές κυβερνήσεις, αλλά αποτελεί συνδυασμό πολιτικής σχεδιασμένης σε κεντρικό επίπεδο από το κάθε κράτος, πολιτικής που ασκείται στα πλαίσια της Ε.Ε, και πολιτικής που ασκείται από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές (εταιρική σχέση, επιτροπή των περιφερειών) που επιδιώκουν την ανάπτυξη του ενδογενούς δυναμικού του.

Στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) των 27 κρατών μελών, οι οικονομικές, κοινωνικές και αναπτυξιακές διαφορές τόσο σε περιφερειακό όσο και σε εθνικό επίπεδο έχουν αυξηθεί. Προκειμένου να ενισχυθεί η οικονομική και κοινωνική συνοχής της, η ΕΕ υιοθέτησε την Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική. Μέσω αυτής, η ένωση επιδιώκει την μείωση των ανισοτήτων ανάπτυξης μεταξύ των περιφερειών και τη πρόληψη της δημιουργίας νέων. Για το λόγο αυτό η ΕΕ αφιερώνει σημαντικό μέρος του προϋπολογισμού της σε δράσεις που αφορούν την αναδιοργάνωση των βιομηχανικών περιοχών σε κρίση, την χρηματοδότηση έργων υποδομής, την ενίσχυση πολιτικών απασχόλησης, την ανάπτυξη των κοινωνίας της πληροφορίας καθώς και τη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και εισαγωγή καινοτόμων πολιτικών εκπαίδευσης.

Μετά την διεύρυνση της ΕΕ με τις ΧΚΑΕ, έγινε πιο επιτακτική η ανάγκη για να ληφθούν πρωτοβουλίες σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο²⁴³, δεδομένου του ότι η ΕΕ πρέπει να ενσωματώσει ένα

---

²⁴² Ο σπουδαίος ρόλος των υποδομών για μια πετυχημένη αναπτυξιακή στρατηγική είχε υπογραμμιστεί και από τους πρώτους νεοτερικούς θεωρητικούς της οικονομικής ανάπτυξης . Για παράδειγμα στο Notes on the Theory of the “Big Push” , ήδη από το 1943 ο Rosenstein Rodan αναπτύσσοντας το υπόδειγμα της ισόρροπης ανάπτυξης έδωσε έμφαση στη σημασία που έχει το πάγιο κοινωνικό κεφάλαιο στη «μεγάλη ώθηση» Το πάγιο κοινωνικό κεφάλαιο περιλαμβάνει το κλάδο της ενέργειας, των μεταφορών και επικοινωνιών , η ανάπτυξη των οποίων αποτελεί προϋπόθεση για την αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα. Βλ. Λαμπρινίδης Μ, Ψυχάρης Ι, Καζάκης Ε/. Δημόσιες Υποδομές και Περιφερειακή Ανάπτυξη : Η περίπτωση της Ελληνικής μεταποίησης, Επιθεώρηση Χωρικής Ανάπτυξης , Σχεδιασμός και Περιβάλλον, 16/2001, σελ. 45-63.

²⁴³ Στο μακροσκοπικό επίπεδο, αναδεικνύεται από τη μία , ο σχετικός αναπτυξιακός δυναμισμός της Κεντρικής Ευρώπης και , από την άλλη , η αναπτυξιακή υστέρηση των Βαλκανίων, με αποτέλεσμα να εμφανίζονται φαινόμενα χωρικής πόλωσης στο εσωτερικό της Ένωσης. Στο μικροσκοπικό επίπεδο αναδεικνύεται ο δυναμισμός των μητροπολιτικών κέντρων, τα οποία επωφελούνται από οικονομίες συγκέντρωσης, καθώς και των περιφερειών που

οικονομικό χώρο²⁴⁴ με μεγάλα προβλήματα συνοχής κα ανάπτυξης. Το Λουξεμβούργο, το πιο εύπορο κράτος μέλος σε όρους κατά κεφαλήν εισοδήματος, είναι πλέον επτά φορές πλουσιότερο από το φτωχότερο κράτος, τη Ρουμανία. Στο περιφερειακό επίπεδο, οι διαφορές είναι ακόμη μεγαλύτερες, η πλουσιότερη περιφέρεια είναι η περιοχή του Λονδίνου με 290 % του κατά κεφαλήν μέσου ΑΕγχΠ της ΕΕ-27, ενώ η φτωχότερη περιφέρεια είναι η Βορειοανατολική της Ρουμανίας με 23 % του μέσου όρου της ΕΕ.

Προκειμένου να αντιμετωπίσει όλες αυτές τις προκλήσεις, η ΕΕ, ανανεώσε και ενίσχυσε την ΕΠΠ την προγραμματική περίοδο 2007-2013. Βασική επιδίωξη της νέα προγραμματικής περιόδου είναι η ενίσχυση της πολιτικής συνοχής με απώτερο σκοπό την μείωση των οικονομικών, κοινωνικών και χωρικών ανισοτήτων. Για τη νέα περίοδο συνολικά, θα υλοποιηθούν 423 επιχειρησιακά προγράμματα και περίπου 900 μεγάλα έργα. Αναμένεται ότι θα δαπανηθούν 347, 4 δις ευρώ, τα οποία θα στηρίξουν την περιφερειακή ανάπτυξη. Εκτιμάται ότι τα μέσα της συνοχής θα εκτινάξουν το ρυθμό ανάπτυξης στα νέα κράτη μέλη κατά 6 % κατά μέσο όρο και θα δημιουργήσουν 2 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας (βλ. εισαγωγικούς πίνακες παραρτήματος).

Η Βουλγαρία, είναι μια από τις χώρες που επωφελήθηκαν σημαντικά από την ευρύτερη πολιτική της ΕΕ για τις περιφέρειες και τη συνοχή. Τόσο μέσω των κονδυλίων, όσο και μέσω του κινήτρου για ένταξη στην ΕΕ, η Βουλγαρία επιτάχυνε τη διαδικασία μετάβασης της σε δημοκρατία και οικονομία της αγοράς, με αποτέλεσμα να διαφαίνονται καλύτερες επιδόσεις στα μακροοικονομικά και δημοσιονομικά μεγέθη της χώρας.

Στην αξιολόγηση του Συμβουλίου της 10ης Μαρτίου 2009 σχετικά με το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σύγκλισης της Βουλγαρίας, για την περίοδο 2008-2011, αναφέρονται τα εξής²⁴⁵: «το πρόγραμμα αποσκοπεί στη διατήρηση υγιούς δημοσιονομικής θέσης καθ' όλη την περίοδο, η οποία αντανακλάται στα προγραμματισμένα υψηλά πλεονάσματα γενικής κυβέρνησης. Τα διαρθρωτικά μέτρα που προβλέπονται ως απάντηση στην οικονομική επιβράδυνση αποσκοπούν στην ενίσχυση του δυναμικού ανάπτυξης της οικονομίας και συνάδουν με το

συνορεύουν με την ΕΕ-15, οι οποίες επωφελούνται από την εγγύτητα τους με αναπτυσσόμενες αγορές. Πετράκος Γ & Ψυχάρης Γ., Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα, Εκδόσεις Κριτική, 2004, σελ 174.

²⁴⁴ Έναν οικονομικό χώρο, ο οποίος λειτουργούσε για 4 δεκαετίες υπό καθεστώς κεντρικού σχεδιασμού.

²⁴⁵ Βλ. Γνώμη του Συμβουλίου της 10^{ης} Μαρτίου 2009 σχετικά με το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σύγκλισης της Βουλγαρίας για την περίοδο 2008-2011 (2009/C61/01).

ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας (ΕΣΑΟ). Λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους αρνητικών εξελίξεων, καθώς και εκείνους που απορρέουν από την αβεβαιότητα της τρέχουσας οικονομικής συγκυρίας και τον αντίκτυπό της στα έσοδα, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός συνεπάγεται ότι ο μεσοπρόθεσμος στόχος για πλεόνασμα ίσο προς το 1,5 % του ΑΕΠ, μπορεί να επιτευχθεί καθ' όλη την περίοδο του προγράμματος. Έτσι, η Βουλγαρία αντιμετωπίζει την πρόκληση να διατηρήσει την ανάπτυξη στο πλαίσιο οξείας και παρατεταμένης παγκόσμιας οικονομικής κάμψης. Επίσης, η χώρα πρέπει να εφαρμόσει σταθερές πολιτικές για τη διόρθωση του μεγάλου εξωτερικού ελλείμματος, μεταξύ άλλων με τη διατήρηση αυστηρής δημοσιονομικής πολιτικής και με την πρόβλεψη αύξησης των μισθών του δημοσίου τομέα. Επίσης, η χώρα αντιμετωπίζει την ανάγκη να βελτιώσει την ποιότητα των δημόσιων δαπανών με τη βελτίωση των διοικητικών ικανοτήτων και την εντατικοποίηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Με γνώμονα την ανωτέρω αξιολόγηση, αλλά και την ανάγκη να διασφαλισθεί διατηρήσιμη σύγκλιση, η Βουλγαρία καλείται:

ι) να συνεχίσει να επιδιώκει αυστηρές δημοσιονομικές πολιτικές²⁴⁶ και να διατηρεί υγιή δημοσιονομική κατάσταση μέσω του περιορισμού της αύξησης των δαπανών²⁴⁷, με στόχο τη συμβολή στη συγκράτηση των υφιστάμενων εξωτερικών ανισορροπιών και να ανταπεξέλθει σε περίπτωση ελλειμματικών εσόδων²⁴⁸.

---

²⁴⁶ Η χώρα προσπαθεί να αντιμετωπίσει την πρόκληση διατήρησης της ανάπτυξης στο πλαίσιο της παγκόσμιας οικονομικής κάμψης, ενώ παράλληλα στοχεύει στην διόρθωση των υφιστάμενων μακροοικονομικών ανισορροπιών με τη διατήρηση αυστηρής δημοσιονομικής και εισοδηματικής πολιτικής. Μολονότι το σημείο εκκίνησης χαρακτηρίζεται από χαμηλό δείκτη δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ και μεγάλα δημοσιονομικά πλεονάσματα, ο υψηλός πληθωρισμός και το μεγάλο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών εμπόδισαν την κυβέρνηση να θεσπίσει μια δέσμη δημοσιονομικών κινήτρων για την τόνωση της εγχώριας ζήτησης. Μακροπρόθεσμα, η χώρα αντιμετωπίζει την ανάγκη να βελτιώσει την ποιότητα των δημοσίων οικονομικών, ενώ έχει να αντιμετωπίσει ταχεία δημογραφική γήρανση και επιδείνωση της δημογραφικής κατάστασης.

²⁴⁷ Στο σκέλος των δαπανών, δεν τηρήθηκε πλήρης πειθαρχία, καθώς εγκρίθηκαν πρόσθετες κοινωνικές δαπάνες και δαπάνες υποδομών ύψους περίπου 1,25 % του ΑΕΠ. Ωστόσο, χάρη στην υψηλότερη από την αναμενόμενη αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ, ο δείκτης δαπανών προς το ΑΕΠ ήταν χαμηλότερος από τις προβλέψεις του προηγούμενου προγράμματος.

²⁴⁸ Μέσω του νόμου για τον προϋπολογισμό του 2009 επιδιώκεται η εμφάνιση πλεονάσματος ίσο με 3% του ΑΕΠ. Πιο συγκεκριμένα, στο σκέλος των εσόδων ο αντίκτυπος της μείωσης του συντελεστή εισφοράς στο δημόσιο ταμείο συντάξεων κατά 4 % θα αντισταθμίζεται από την αύξηση του συντελεστή εισφοράς ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης κατά 2 % και του μέσου όρου των υποχρεωτικών ελάχιστων εγγυημένων ορίων εισοδήματος κατά 26,5 % σε ονομαστικές τιμές. Στο σκέλος των δαπανών, οι πρωτογενείς δαπάνες προβλέπεται να αυξηθούν, κυρίως λόγω των υψηλότερων κοινωνικών πληρωμών και των αποδοχών των εργαζομένων. Οι συντάξεις θα αυξηθούν περίπου κατά 20 % σε δύο στάδια από την 1η Απριλίου και την 1η Ιουλίου. Οι δαπάνες μισθοδοσίας στον τομέα της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται να αυξηθούν κατά 10 %. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων, έγινε επανεισαγωγή του κανόνα που περιορίζει την εκταμίευση δαπανών εκτός τόκων (με εξαίρεση τις μεταβιβάσεις κοινωνικής ασφάλισης) έως το 90 % των προβλεπόμενων στον προϋπολογισμό πιστώσεων σε περίπτωση που τα εισπραχθέντα έσοδα είναι χαμηλότερα από τις προβλέψεις του προϋπολογισμού. Ο νόμος για τον προϋπολογισμό του 2009 προβλέπει ακόμη χαμηλότερες εκταμιεύσεις εάν τα αποτελέσματα των ενοποιημένων εσόδων της γενικής κυβέρνησης μειωθούν σε τέτοιο επίπεδο που να οδηγήσει σε αρνητικό ισοζύγιο του προϋπολογισμού.

ii) να συγκρατήσει την αύξηση των μισθών στον δημόσιο τομέα με σκοπό να συμβάλει στη γενική συγκράτηση των μισθών και να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα·

iii) να ενισχύσει περαιτέρω την αποτελεσματικότητα των δημόσιων δαπανών, ιδίως με την πλήρη υλοποίηση της πρακτικής της εκτέλεσης προγραμμάτων βάσει προϋπολογισμού, την ενίσχυση των διοικητικών ικανοτήτων και τη μεταρρύθμιση των τομέων της αγοράς εργασίας και των αγορών προϊόντων, της παιδείας και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, με σκοπό την αύξηση της παραγωγικότητας».

Τέλος λαμβάνοντας υπόψη τη διεθνή κρίση και της παρατηρήσεις της Ε.Ε , το Υπουργικό Συμβούλιο της χώρας ενέκρινε πακέτο μεσοπρόθεσμων μέτρων οικονομικής ανάκαμψης και σταθεροποίησης που καλύπτουν χρονική περίοδο εννέα μηνών (27.07.2009 – 27.04.2010). Τα σχετικά μέτρα οικονομικής ανάκαμψης, που υιοθετήθηκαν κατόπιν διαλόγου με κοινωνικούς εταίρους και διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς, αφορούν την μακροοικονομική σταθερότητα²⁴⁹, τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος²⁵⁰, τη τόνωση της αγροτικής παραγωγής²⁵¹, τη ταχεία υλοποίηση των έργων υποδομής²⁵², τη προώθηση της απασχόλησης, την οικονομία της γνώσης²⁵³ και την αποτελεσματική διαχείριση των χρηματοδοτικών πόρων της Ένωσης²⁵⁴.

²⁴⁹ Προβλέπεται η επίτευξη ισοσκελισμένου κρατικού προϋπολογισμού για το 2009, ο εξορθολογισμός των δημοσίων δαπανών με περιστολή 15% και περαιτέρω μείωση τους το 2010, η βελτίωση των ελεγκτικών μηχανισμών, η καταπολέμηση της διαφθοράς στη διαχείριση κοινοτικών κονδυλίων και η διατήρηση του ΦΠΑ σε ποσοστό 20%. Σχεδιάζεται η επιτάχυνση των διαδικασιών για την εισδοχή της Βουλγαρίας στην ζώνη του ευρώ και η προετοιμασία για υποβολή αιτήματος ένταξης στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ Π). Βλ. Ενημερωτικό Δελτίο 4/2009, Για τις οικονομικές εξελίξεις στη Βουλγαρία και τις διμερείς οικονομικές & εμπορικές σχέσεις, Πρεσβεία της Ελλάδας στη Σόφια, Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2009.

²⁵⁰ Ήδη μειώθηκε το κόστος ίδρυσης Ε.Π.Ε. στο συμβολικό ποσό του ενός ευρώ. Προαναγγέλλεται η προοδευτική μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης έως και 5% κατά τη διάρκεια της θητείας της κυβέρνησης, η ταχύτερη επιστροφή του ΦΠΑ και η βελτίωση του νομικού καθεστώτος των δημοσίων προμηθειών και των διαδικασιών πώχευσης. Εισάγεται μηχανισμός επόπτευσης κεφαλαίων που διατίθενται από τη Bulgarian Development Bank σε εμπορικές τράπεζες για τη χορήγηση επιχειρηματικών δανείων. Ibid.

²⁵¹ Προβλέπεται ο τερματισμός της αλλαγής χρήσεων δασικής γης, η ταχεία ολοκλήρωση του συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής ζωικού κεφαλαίου, η ενίσχυση των γεωργικών εισοδημάτων με την αυστηρή εφαρμογή του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης και η αξιοποίηση δυνατοτήτων παραχώρησης κρατικών εκτάσεων σε αγρότες. Ibid.

²⁵² Θα πραγματοποιηθεί ανάλυση κόστους-αποτελεσματικότητας του έργου πυρηνικού σταθμού Μπέλενε, καθώς και εκτίμηση των γενικότερων ενεργειακών αναγκών στα Βαλκάνια. Σχεδιάζεται η μετατροπή των κρατικών επιχειρήσεων ενέργειας σε δημόσιες επιχειρήσεις και η εισαγωγή του 15% των μετοχών τους στο χρηματιστήριο. Θα επιδιωχθεί η ταχεία ολοκλήρωση έργων υποδομών μεγάλης κλίμακας στα πλαίσια των επιχειρησιακών προγραμμάτων Μεταφορές και Περιβάλλον. Ibid

²⁵³ Προβλέπεται η χρηματοδότηση έναρξης και ανάπτυξης καινοτόμων επιχειρήσεων μέσω του Ταμείου Επιστημονικής Έρευνας και η δημιουργία μηχανισμού δανειοδότησης σπουδαστών. Ibid

²⁵⁴ Σχεδιάζεται η απλοποίηση των διαδικασιών αναφοράς υλοποίησης έργων, η αποκέντρωση της αξιολόγησης και του ελέγχου μικρών έργων, η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της βουλγαρικής ελεγκτικής αρχής για τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις, η διασφάλιση σταθερών καταβολών προς δικαιούχους, η επίσπευση πληρωμών που εκκρεμούν, η βελτιστοποίηση της λειτουργίας του Ταμείου FLAG (Fund for Local Authorities and Governments) και η αύξηση της χρηματοδότησης για την προετοιμασία των έργων. Ibid.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Πίνακας 1

ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1957	Τα κράτη που συνυπογράφουν την Συνθήκη της Ρώμης αναφέρουν στο προοίμιο της την ανάγκη "να ενισχύσουν την ενότητα των οικονομιών τους και να εξασφαλίσουν την αρμονική τους ανάπτυξη μειώνοντας τις υφιστάμενες ανισότητες μεταξύ των διαφόρων περιοχών, και την καθυστέρηση των λιγότερο ευνοημένων μεταξύ αυτών
1958	Ίδρυση δύο τομεακών Ταμείων: του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ).
1975	Ίδρυση ΕΤΠΑ με τον κανονισμό 724/75255
1979	Τροποποίηση της λειτουργίας του ΕΤΠΑ (με τον κανονισμό 214/79)
1984	Συνολική αναμόρφωση της λειτουργίας του ΕΤΠΑ (με τον κανονισμό 2088/84)
1985	Υπογραφή κανονισμού ΜΟΠ (2088/85)
1986	Θεσμοθέτηση της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής με την υπογραφή της ΕΕΠ
1988	Μεταρρύθμιση της λειτουργίας των Ταμείων Αλληλεγγύης και μετονομασία τους σε Διαρθρωτικά Ταμεία.
1989-1993	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών (Φεβρουάριος 1988) αποφασίζει τη μεταρρύθμιση της λειτουργίας των ταμείων αλληλεγγύης, τα οποία ονομάζεται σε ΔΤ, και αποφασίζει ότι θα τους διατεθούν 68 δις ECU (σε τιμές 1997). Α ΚΠΣ.
1992	Συνθήκη Maastricht, καθιερώνει τη συνοχή ως έναν από τους ουσιώδεις στόχους της Ένωσης και προβλέπει τη δημιουργία του Ταμείου Συνοχής, το οποίο στηρίζει έργα υπέρ του περιβάλλοντος και των μεταφορών στα λιγότερο ευημερούντα κράτη
1994-1999	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Εδιμβούργου (Δεκέμβριος 1993) αποφασίζει να διαθέσει 177 δις ECU περίπου (σε τιμές 1999), δηλαδή το ένα τρίτο του κοινοτικού προϋπολογισμού, για την πολιτική συνοχής. Ένα νέο Χρηματοδοτικό Μέσο

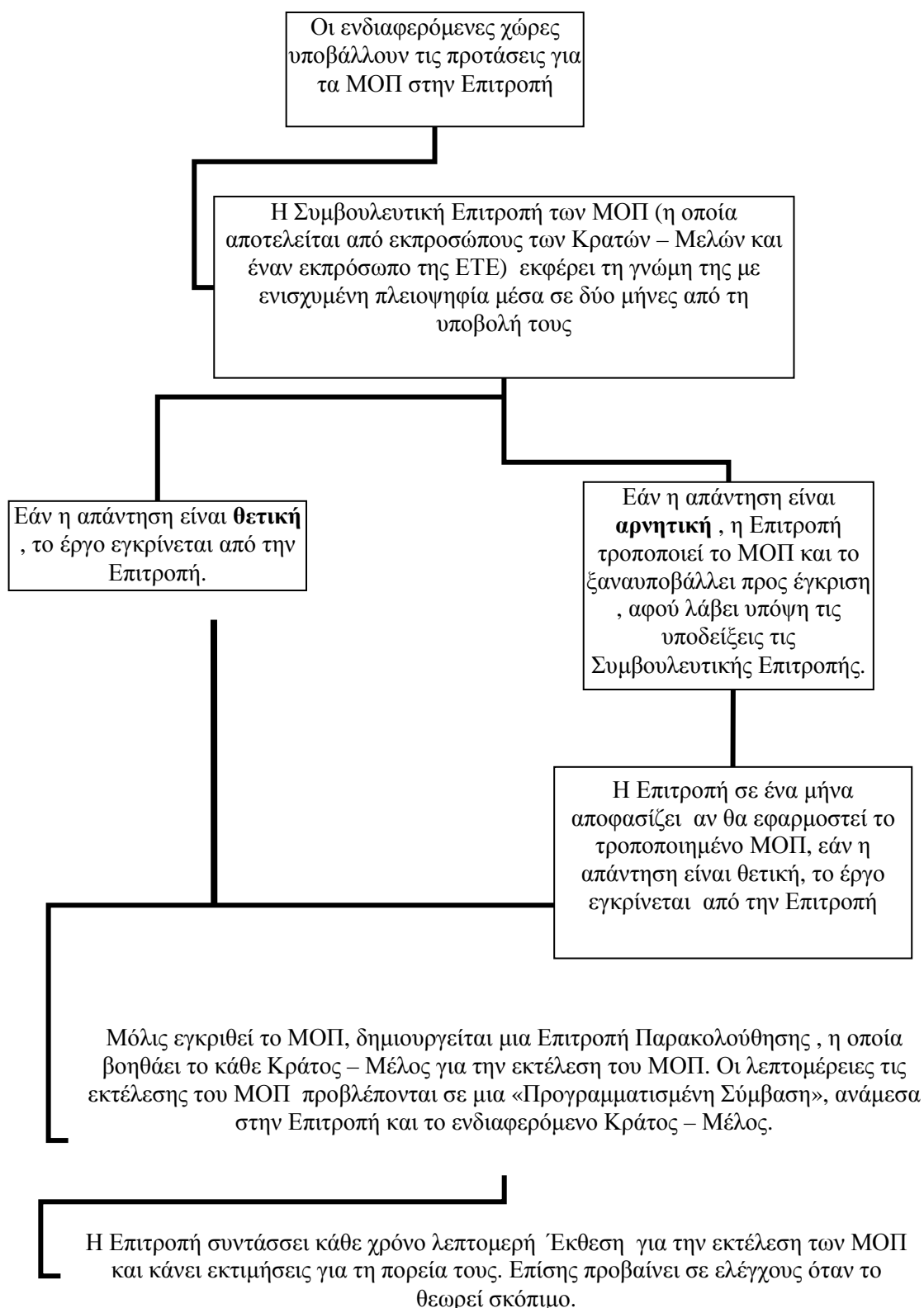
255 Ταυτόχρονα συγκροτήθηκαν δύο όργανα για να συνεπικουρούν το έργο του : η Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής και η Διαχειριστική Αρχή.

<p>1997</p>	<p>Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ) συμπληρώνει τα Διαρθρωτικά Ταμεία.. Β ΚΠΣ</p> <p>Η Συνθήκη του Άμστερνταμ επιβεβαιώνει τη σημασία της συνοχής, και περιλαμβάνει επίσης ένα κεφάλαιο σχετικά με την απασχόληση, στο οποίο προβάλλεται η ανάγκη της κοινής δράσης για την υποχώρηση της ανεργίας.</p>
<p>1999</p>	<p>Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου (Μάρτιος 1999) αποφασίζει τη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων και τη μερική τροποποίηση της λειτουργίας του Ταμείου Συνοχής. Γ ΚΠΣ (2000-2006)</p>
<p>2000-2001</p>	<p>Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας (Μάρτιος 2000) υιοθετεί μια στρατηγική που εστιάζεται στην απασχόληση και προορίζεται να μετατρέψει την Ένωση στην «πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης σε όλον τον κόσμο μέχρι το 2010». Το Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ (Ιούνιος 2001) συμπληρώνει τη στρατηγική αυτή, συνδέοντάς τη με την αειφόρο ανάπτυξη</p>
<p>2005</p>	<p>Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καταλήγει σε συμβιβασμό για τον προϋπολογισμό 2007-2013. Η πολιτική συνοχής χρηματοδοτείται με 347,410 δις ευρώ (τρέχουσες τιμές).</p>
<p>2006</p>	<p>Την 1η Αυγούστου, αρχίζουν να ισχύουν οι κανονισμοί των διαρθρωτικών ταμείων για την περίοδο 2007-2013.</p>
<p>2007</p>	<p>Το Συμβούλιο εγκρίνει στις 6 Οκτωβρίου τους «κοινοτικούς στρατηγικούς προσανατολισμούς για τη συνοχή», που αποτελούν τη βάση για τη νέα πολιτική και ορίζουν τις αρχές και τις προτεραιότητες για την περίοδο 2007-2013.</p> <p>Εγκρίθηκαν επίσημα από την Επιτροπή 302 επιχειρησιακά προγράμματα (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ταμείο Συνοχής), δηλαδή το 96 % των προβλεπόμενων για την περίοδο 2007-2013 προγραμμάτων</p>

Πηγή http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/history/index_el.htm, ίδια επεξεργασία.

Σχεδιάγραμμα 1 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΜΟΠ

Πίνακας 2²⁵⁶	
ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΕΕ-15) (σύμφωνα με την ονοματολογία που έχει καθοριστεί στα 15 Κ-Μ της ΕΕ «Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS).	
Επεξήγηση : Για στατιστικούς λόγους, η Eurostat, έχει ορίσει διαφορετικά επίπεδα περιφερειοποίησης του ευρωπαϊκού χώρου.	
NUTS 0	Κράτος
NUTS I	78 ευρύτερα γεωγραφικά διαμερίσματα
NUTS II	211 περιφέρειες
NUTS III	1.093 Νομοί
NUTS IV	Καθορίζεται μόνο για τη Φιλανδία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Πορτογαλία και Ηνωμένο Βασίλειο.
NUTS V	Κοιότητες ή ισοδύναμα τους

Ίδια Επεξεργασία.

Πίνακας 3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΚΠΣ 2000-2006
Συνοπτική Περιγραφή των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων
Ενδεικτικό Σχέδιο χρηματοδότησης το οποίο προσδιορίζει συνολικό ύψος κονδυλίων για κάθε άξονα προτεραιότητας για κάθε έτος
Τη στρατηγική και τους επιλεγέντες άξονες προτεραιότητας, τους ειδικούς τους στόχους, την εκτίμηση των αναμενόμενων επιδράσεων και ενδεικτικά στοιχεία σχετικά με τη συνάφεια με τις κατευθύνσεις της επιτροπής, την οικονομική πολιτική, την προώθηση της απασχόλησης κ.λπ
τις διατάξεις εφαρμογής τους.
Στοιχεία για την ex ante επαλήθευση της προσθετικότητας και πληροφορίες για τις χρηματοδοτικές ροές.

Ίδια Επεξεργασία, Πηγή : Μαραβέγια Ν & Ανδρέου Γ, 2006: 353.

Πίνακας 4

²⁵⁶ Σήμερα υπάρχουν 268 περιφέρειες NUTS 2 στην ΕΕ-27. Το επίπεδο 2 χρησιμοποιείται για τον ορισμό των περιοχών που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΚΠΣ

Περίοδος 1989 – 1993		Περίοδος 1994 - 1999		Περίοδος 2000 – 2006	
Πηγή: κανονισμός 2052/1988		Πηγή: κανονισμός 2081/1993		Πηγή: κανονισμός 1260/1999	
Στόχοι	Διαρθρωτικά	Στόχοι	Διαρθρωτικά	Στόχοι	Διαρθρωτικά
Προτεραιότητας	Ταμεία	Προτεραιότητας	Ταμεία	Προτεραιότητας	Ταμεία
Στόχος 1 Ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιοχών	ΕΤΠΑ ΕΚΤ ΕΓΤΠΕ-Π	Στόχος 1 Ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιοχών	ΕΤΠΑ ΕΚΤ ΕΓΤΠΕ-Π	Στόχος 1 Ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιοχών.	ΕΓΤΠΕ-Π ΕΤΠΑ ΕΚΤ ΧΜΠΑ
Στόχος 2 Ανασυγκρότηση των βιομηχανικών περιφερειών και περιοχών που πλήττονται από τη παρακμή	ΕΤΠΑ ΕΚΤ	Στόχος 2 Ανασυγκρότηση των βιομηχανικών περιφερειών και περιοχών που πλήττονται από τη παρακμή	ΕΤΠΑ ΕΚΤ	Στόχος 2 Οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση των περιοχών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες.	ΕΚΤ ΕΤΠΑ ΧΜΠΑ
Στόχος 3 Αντιμετώπιση της μακροχρόνιας ανεργίας	ΕΚΤ	Στόχος 3 Καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας, επαγγελματικής ένταξης των νέων, προώθηση ισότητας ευκαιριών αντρών και γυναικών	ΕΚΤ	Στόχος 3 Προσαρμογή και εκσυγχρονισμός των πολιτικών και των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης	ΕΚΤ
Στόχος 4 Επαγγελματική	ΕΚΤ	Στόχος 4 Προσαρμογή των	ΕΚΤ		

ενσωμάτωση των νέων		εργαζομένων στις βιομηχανικές μεταβολές		
Στόχος 5^α	ΕΓΤΠΕ-Π	Στόχος 5^α	ΕΓΤΠΕ-Π	
Ενίσχυση της προσαρμογής των γεωργικών περιφερειών		Προσαρμογή των γεωργικών διαρθρώσεων, εκσυγχρονισμός και αναδιάρθρωση της αλιείας	ΕΤΠΑ ΧΜΠΑ	
Στόχος 5^β	ΕΓΤΠΕ-Π	Στόχος 5^β	ΕΚΤ	
Ανάπτυξη του αγροτικού χώρου ²⁵⁷	ΕΤΠΑ ΕΚΤ	Ανάπτυξη των ευαίσθητων αγροτικών περιοχών	ΕΓΤΠΕ-Π ΕΤΠΑ	
		Στόχος 6	ΕΚΤ	
		Ανάπτυξη των ιδιαίτερα αραιοκατοικημένων περιοχών	ΕΓΤΠΕ-Π ΕΤΠΑ	

Στόχοι των ΚΠΣ για τα εκάστοτε Κ-Μ της Ε.Ε , ιδία Επεξεργασία

²⁵⁷ Οι Στόχοι 1,2 και 5β είχαν αποδέκτες συγκεκριμένες περιφέρειες ή περιοχές , ενώ οι υπόλοιποι αφορούσαν όλη την Κοινότητα , χωρίς εδαφικούς περιορισμούς.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

1 Ο προϋπολογισμός των διαρθρωτικών ταμείων και οι βασικοί κανόνες της χρησιμοποίησής τους αποφασίζονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, δηλαδή από όλα τα μέλη της Ένωσης, με βάση πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αποτελεί αντικείμενο διαπραγματεύσεων με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Τα διαρθρωτικά ταμεία υποδιαιρούνται ανά χώρα και ανά στόχο προτεραιότητας. Οι περιοχές που μπορούν να επωφεληθούν από αυτούς τους πόρους αποφασίζονται από την Επιτροπή σε συμφωνία με τις χώρες. Η Επιτροπή προτείνει κοινούς θεματικούς προσανατολισμούς.

2 Μετά από αυτές τις αποφάσεις, κάθε κράτος ή περιφέρεια διαμορφώνει και συγκεντρώνει σε ένα σχέδιο τις προτάσεις της υπέρ των προβληματικών περιοχών ή των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, λαμβάνοντας υπόψη τους θεματικούς προσανατολισμούς της Επιτροπής. Οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι καθώς και άλλοι εξουσιοδοτημένοι οργανισμοί συμμετέχουν στην κατάρτιση του σχεδίου αυτού.

3 Αφού καταρτιστούν, τα σχέδια υποβάλλονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

4 Κάθε κράτος συζητά με την Επιτροπή σχετικά με το περιεχόμενο των εγγράφων αυτών, καθώς και με τους εθνικούς και κοινοτικούς πόρους που θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την υλοποίησή τους.

5 Σε περίπτωση που τα δύο μέρη συμφωνήσουν για όλα αυτά τα θέματα, η Επιτροπή εγκρίνει τα σχέδια (*) και τα προγράμματα που αυτά συνεπάγονται, και καταβάλλει στα κράτη προκαταβολή, η οποία τους επιτρέπει να ξεκινήσουν την υλοποίηση των προγραμμάτων.

6 Οι λεπτομέρειες των προγραμμάτων αυτών, δηλαδή τα συμπληρώματα προγραμματισμού, αποφασίζονται κατά τρόπο αυτόνομο από τις εθνικές ή περιφερειακές αρχές. Τα έγγραφα αυτά δεν αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεων με την Επιτροπή, αλλά της αποστέλλονται για ενημέρωση. Επιτρέπουν στις αρχές αυτές να αρχίσουν την υλοποίηση των έργων σύμφωνα με τους δικούς τους τρόπους λειτουργίας (προσκλήσεις υποβολής προσφορών έργων, προσκλήσεις υποβολής προσφορών για την κατασκευή υποδομών). Τα προγράμματα εισέρχονται τότε στο επιχειρησιακό τους στάδιο.

7 Η αρμόδια για τη διαχείριση του προγράμματος αρχή επιλέγει τα έργα που ανταποκρίνονται περισσότερο στους στόχους του προγράμματος και πληροφορεί τους υποψηφίους σχετικά με τις επιλογές της.

8 Οι επιλεγέντες οργανισμοί μπορούν τότε να υλοποιήσουν το έργο τους. Το έργο αυτό θα πρέπει οπωσδήποτε να περατωθεί εντός της προθεσμίας που καθορίζεται στο πρόγραμμα, δεδομένου ότι ο ρυθμός των ευρωπαϊκών ενισχύσεων έχει καθοριστεί ήδη από την αρχή.

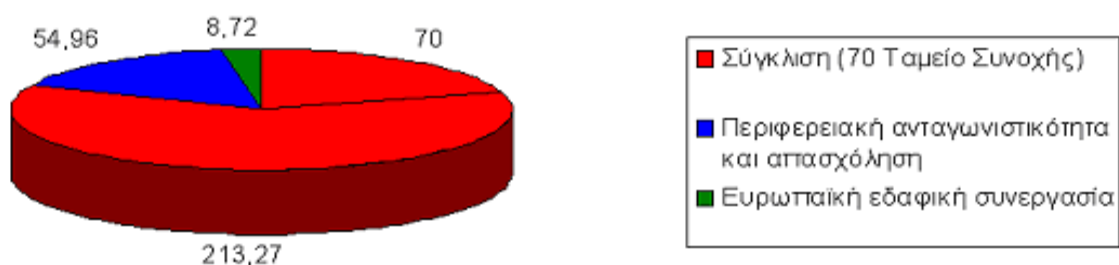
9 Οι υπεύθυνες για τη διαχείριση αρχές παρακολουθούν τακτικά την πορεία των προγραμμάτων με τη βοήθεια των Επιτροπών Παρακολούθησης όπου εκπροσωπούνται οι διάφοροι εταίροι (οικονομικοί, κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί φορείς). Ενημερώνουν σχετικά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, χρησιμοποιηθεί με τις καλύτερες συνθήκες (βεβαίωση υποβάλλοντάς της αποδείξεις για το ότι τα χρήματα έχουν δαπανών). Η Επιτροπή επιτηρεί τα υφιστάμενα συστήματα ελέγχου και καταβάλλει βαθμιαία το υπόλοιπο της συνδρομής των διαρθρωτικών ταμείων. Αναλύει την εξέλιξη των δεικτών παρακολούθησης και τις μελέτες αξιολόγησης και ενθαρρύνει θεματικές ανταλλαγές. Πληροφορεί τους υπευθύνους των προγραμμάτων σχετικά με τις νέες κοινοτικές προτεραιότητες που έχουν αντικτύπο στην περιφερειακή ανάπτυξη.

(*) Αυτά ονομάζονται κοινοτικά πλαίσια στήριξης (ΚΠΣ) ή ενιαία έγγραφα προγραμματισμού (ΕΕΠ), ανάλογα με το αν απαιτείται ή όχι συμπληρωματική απόφαση της Επιτροπής για την υλοποίηση των προγραμμάτων.

Πηγή: ενημερωτικό Φυλλάδιο Ευρωπαϊκής Ένωσης, «Στην Υπηρεσία των Περιφερειών», 2004.

Γραφικό 1

Πολιτική συνοχής 2007-2013: Κατανομή ανά στόχο, σε δις ευρώ (σύνολο: 347 δις ευρώ)

Πηγή: http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/fonds/2007-2013-by-objective_large_el.gif

Πίνακας 5 Κατανομή Πιστώσεων Ανά Κράτος - Μέλος

Ενδεικτική κατανομή ανά κράτος μέλος 2007-2013 (τρέχουσες τιμές, σε εκατ. ευρώ)

	Σύγκλιση			Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση		Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία	Σύνολο
	Ταμείο Συνοχής	Σύγκλιση	Σταδιακή έξοδος	Σταδιακή ένταξη	Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση		
Βέλγιο			638		1 425	194	2 258
Βουλγαρία	2 283	4 391				179	6 853
Τσεχική Δημοκρατία	8 819	17 064			419	389	26 692
Δανία					510	103	613
Γερμανία		11 864	4 215		9 409	851	26 340
Εσθονία	1 152	2 252				52	3 456
Éire-Ιρλανδία				458	293	151	901
Ελλάδα	3 697	9 420	6 458	635		210	20 420
Ισπανία	3 543	21 054	1 583	4 955	3 522	559	35 217
Γαλλία		3 191			10 257	872	14 319
Ιταλία		21 211	430	972	5 353	846	28 812
Κύπρος	213			399		28	640
Λεττονία	1 540	2 991				90	4 620
Λιθουανία	2 305	4 470				109	6 885
Λουξεμβούργο					50	15	65
Ουγγαρία	8 642	14 248		2 031		386	25 307
Μάλτα	284	556				15	855
Κάτω Χώρες					1 660	247	1 907
Αυστρία			177		1 027	257	1 461
Πολωνία	22 176	44 377				731	67 284
Πορτογαλία	3 060	17 133	280	448	490	99	21 511
Ρουμανία	6 552	12 661				455	19 668
Σλοβενία	1 412	2 689				104	4 205
Σλοβακία	3 899	7 013			449	227	11 588
Φινλανδία				545	1 051	120	1 716
Σουηδία					1 626	265	1 891
Ηνωμένο Βασίλειο		2 738	174	965	6 014	722	10 613
Διαπεριφερειακή συνεργασία/ δίκτυα						445	445
Τεχνική βοήθεια							868
Σύνολο	69 578	199 322	13 955	11 409	43 556	8 723	347 410

Σημείωση: Επειδή οι αριθμοί έχουν στρογγυλευθεί, τα συνολικά ποσά ενδέχεται να μην αντιστοιχούν ακριβώς.

Πίνακας 6
Κατανομή Πιστώσεων Ανά Έτος Προγραμματισμού

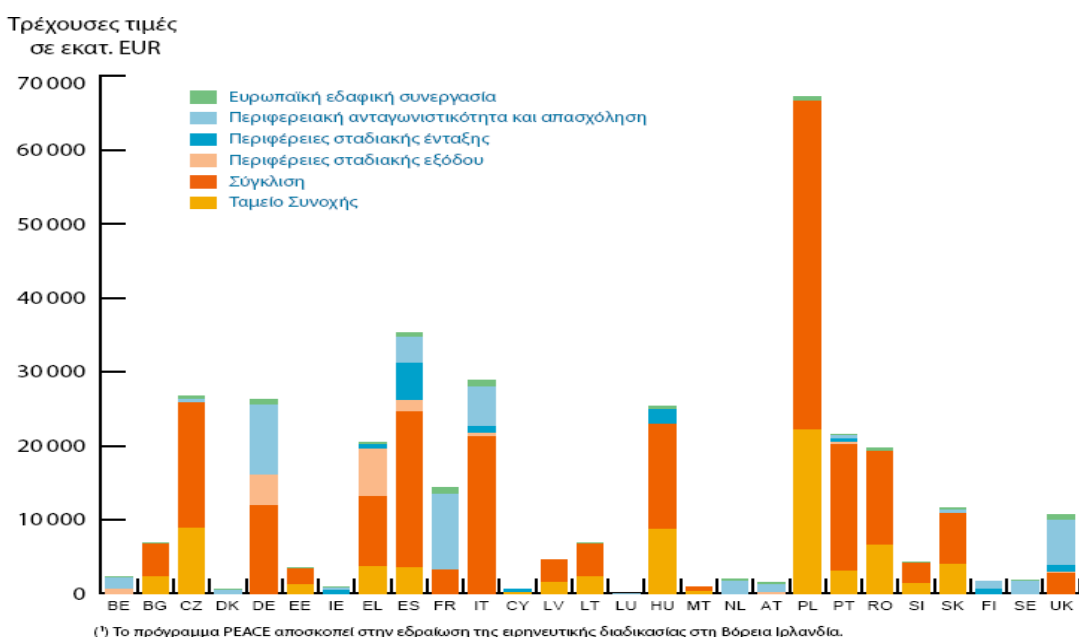
ANNEX 2

COHESION POLICY 2007-2013 : FINANCIAL ALLOCATIONS PER YEAR (EURO, CURRENT PRICES)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total 2007-2013
België/Belgique	366.756.008	353.108.905	338.863.166	324.002.185	308.411.217	291.967.309	274.742.281	2.257.851.071
Bulgaria	514.438.665	737.395.668	991.807.428	1.044.073.825	1.116.078.360	1.188.427.402	1.260.634.073	6.852.855.421
Ceska Republica	3.319.589.895	3.479.810.479	3.640.861.285	3.809.477.285	3.978.225.539	4.146.329.123	4.317.361.985	26.691.655.591
Denmark	82.161.566	83.852.733	85.627.577	87.489.747	89.392.151	91.283.768	93.215.294	613.022.831
Deutschland	3.664.753.567	3.696.945.314	3.729.709.000	3.763.069.632	3.796.272.804	3.828.502.786	3.860.503.462	26.339.756.561
Eesti	376.530.807	409.974.514	446.440.649	486.201.728	530.028.620	577.833.150	628.833.031	3.455.842.491
Ellas	3.085.468.135	3.027.319.247	2.965.710.146	2.900.527.687	2.831.551.640	2.814.192.926	2.795.007.243	20.419.777.021
España	6.295.188.221	5.754.627.341	5.190.294.720	4.713.797.783	4.445.327.645	4.421.932.299	4.395.823.005	35.216.991.011
France	1.922.675.353	1.961.674.885	2.002.022.276	2.043.766.980	2.086.380.661	2.129.290.347	2.173.081.866	14.318.892.371
Ireland	211.627.916	180.726.400	148.539.883	115.030.041	80.120.385	81.798.584	83.511.860	901.355.061
Italia	4.003.583.379	4.035.089.698	4.066.774.676	4.098.643.256	4.130.159.869	4.202.150.122	4.275.367.920	28.811.768.921
Kypros	167.460.708	139.211.882	109.772.622	79.106.741	47.170.317	48.127.525	49.104.156	639.953.951
Latvija	508.251.652	554.225.772	603.897.967	655.705.280	709.399.722	765.395.661	823.567.165	4.620.443.211
Lietuva	767.739.913	833.413.967	902.450.438	975.204.912	1.052.169.488	1.134.996.617	1.219.008.746	6.884.984.081
Luxembourg	8.756.085	8.935.186	9.122.005	9.316.863	9.515.866	9.714.797	9.917.880	65.278.681
Magyarország	3.035.954.279	3.229.332.901	3.437.663.559	3.625.536.814	3.784.266.354	3.990.564.601	4.204.078.399	25.307.396.901
Malta	114.475.489	117.159.483	119.794.709	122.608.369	125.071.775	127.157.676	129.091.993	855.359.491
Nederland	255.620.372	260.876.756	266.388.003	272.165.145	278.066.817	283.939.844	289.936.565	1.906.993.501
Österreich	201.773.292	203.999.556	206.307.685	208.701.529	211.108.607	213.450.462	215.801.550	1.461.142.681
Polska	8.129.584.408	8.664.528.631	9.213.686.770	9.441.366.926	10.023.359.218	10.605.029.586	11.206.694.227	67.284.249.761
Portugal	2.971.583.274	3.005.027.735	3.038.715.640	3.072.645.240	3.106.716.534	3.140.821.551	3.175.048.081	21.510.558.051
Slovenija	554.581.636	569.325.544	584.455.520	599.981.475	615.894.683	632.185.174	648.880.924	4.205.304.951
Slovensko	1.299.788.507	1.407.175.683	1.526.146.266	1.662.255.913	1.785.126.023	1.906.825.787	2.000.586.316	11.587.904.491
Suomi-Finland	263.006.045	257.565.814	251.850.073	245.850.925	239.511.072	232.769.086	225.661.616	1.716.214.631
Sverige	253.908.702	259.066.457	264.410.131	269.946.722	275.599.013	281.283.274	287.084.668	1.891.298.961
United Kingdom	1.616.477.615	1.575.843.140	1.533.475.408	1.489.332.118	1.442.809.705	1.465.894.632	1.489.325.826	10.613.158.441
Romania	1.335.023.856	1.915.639.995	2.576.314.547	3.092.046.813	3.330.472.625	3.580.270.525	3.837.878.891	19.667.647.051
Interregional	46.390.403	49.483.076	54.889.080	62.743.816	70.890.806	76.995.280	83.315.535	444.707.951
Technical Assistance	113.408.759	117.459.544	121.200.980	122.888.158	126.925.914	130.992.625	134.822.683	867.698.661
Total	45.486.558.504	46.888.796.307	48.427.192.190	49.393.483.709	50.626.023.430	52.400.122.497	54.187.887.246	347.410.063.881

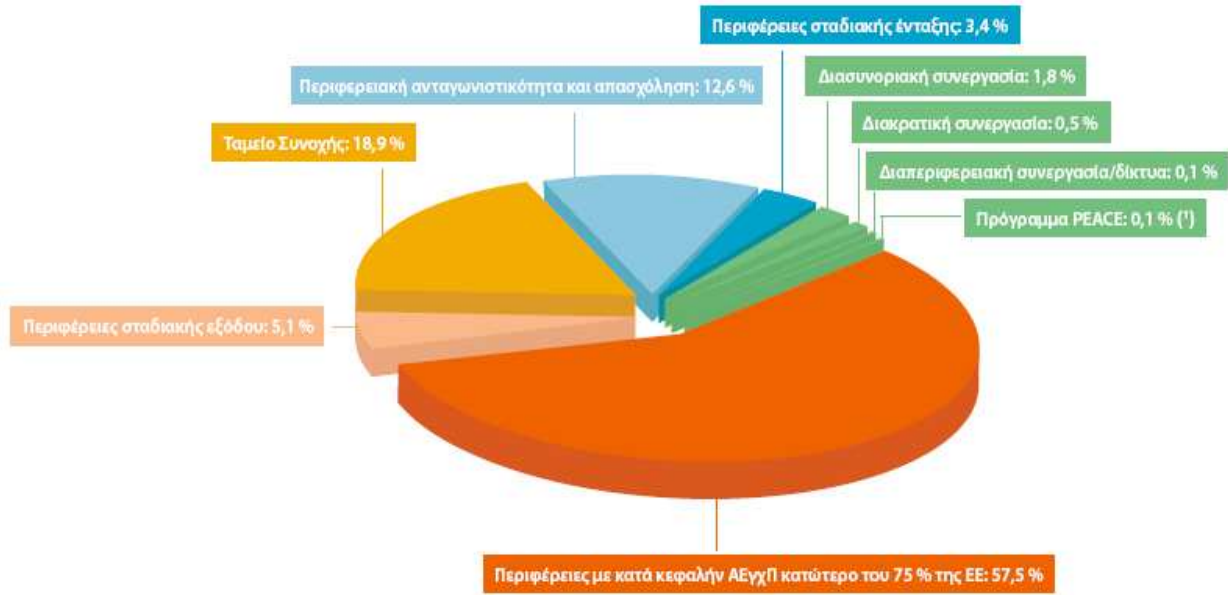
Πηγή : http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/fonds/pdf/annexe-verso.pdf

Γραφικό 2

Γραφικό 3

Πηγή : Ενημερωτικό Φυλλάδιο Ε.Ε, «Η Πολιτική Συνοχής 2007-2013: Παρατηρήσεις και Επίσημα Κείμενα», σελ.24.

Πίνακας 7

ΣΥΝΤΟΜΟ -ΓΡΑΦΙΑ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΣΤΟΧΕΥΣΗ	ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ
JEREMIE	Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για τις Μικρομεσαίες και τις Μεσαίες Επιχειρήσεις Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises	Αποτελεί πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε συνεργασία με την ΕΤΕ και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων με σκοπό την ενίσχυση της πρόσβασης σε χρηματοδοτικά κεφάλαια για την ανάπτυξη των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων στις περιφέρειες της ΕΕ.	http://www.eif.org/jeremie/activity/index.htm
JESSICA	Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για Αειφόρες Επενδύσεις στα Αστικά Κέντρα - Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas),	Στόχος της JESSICA είναι η κινητοποίηση κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση ολοκληρωμένων δράσεων αστικής ανάπτυξης με πιλοτικά προγράμματα να προβλέπονται για την πρώτη περίοδο σε επίπεδο ΟΤΑ. Απώτερος στόχος είναι η ανάπτυξη αστικών κέντρων και η παροχή νέων θέσεων εργασίας. Οι ενισχύσεις θα χορηγούνται μετά τη σύνταξη Ολοκληρωμένου Σχεδίου Αστικής Ανάπτυξης, όπου θα προτείνεται η υλοποίηση έργων με χαρακτηριστικά παρέμβασης ολοκληρωμένου	http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/jjj/jessica_en.htm

		χαρακτήρα (ενεργειακά δίκτυα, κυκλοφοριακές ρυθμίσεις κ.ά.).	
JASPERS	Κοινή βοήθεια για τη στήριξη σχεδίων στις ευρωπαϊκές περιφέρειες (Joint Assistance in Supporting Projects in European Regions)	Επιδιώκει την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της ΕΤΕπ και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης με σκοπό τη συγκέντρωση εμπειρογνώσιας και την παροχή βοήθειας προς τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες κατά την προετοιμασία μειζόνων σχεδίων.	http://www.jaspers.europa.eu/

Πηγή: http://ec.europa.eu/regional_policy, ίδια επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Η αρχιτεκτονική της πολιτικής συνοχής				
2000-2006			2007-2013	
Στόχοι Κοινοτικές πρωτοβουλίες Ταμείο Συνοχής	Χρηματοδοτικά μέσα		Στόχοι	Χρηματοδοτικά μέσα
Στόχος 1 Περιφέρειες η ανάπτυξη των οποίων υστερεί	ΕΤΠΑ ΕΚΤ ΕΓΤΠΕ-Εγγυήσεων ΕΓΤΠΕ-Προσανατολισμού ΧΜΠΑ		Σύγκλιση	ΕΤΠΑ ΕΚΤ Ταμείο Συνοχής
Ταμείο Συνοχής	Ταμείο Συνοχής			
Στόχος 2 Περιοχές σε οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση	ΕΤΠΑ ΕΚΤ		Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση	ΕΤΠΑ ΕΚΤ
Στόχος 3 Συστήματα κατάρτισης και προώθησης της απασχόλησης	ΕΚΤ			
Interreg	ΕΤΠΑ		Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία	ΕΤΠΑ
URBAN II (*)	ΕΤΠΑ			
EQUAL (*)	ΕΚΤ			
Leader +	ΕΓΤΠΕ-Προσανατολισμού			
Αγροτική ανάπτυξη και αναδιάρθρωση του τομέα της αλιείας εκτός του στόχου 1	ΕΓΤΠΕ-Εγγυήσεων ΧΜΠΑ			
4 στόχοι 4 Κοινοτικές πρωτοβουλίες Ταμείο Συνοχής	6 μέσα		3 στόχοι	3 μέσα

(*) Την περίοδο 2007-2013, οι πρωτοβουλίες URBAN II και EQUAL ενσωματώνονται στους στόχους «σύγκλιση» και «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση».

Πίνακας 9	
4^η Προγραμματική Περίοδος 2007 – 2013	
Επιλέξιμες Περιοχές για κάθε Στόχο	
Στόχοι	Επιλέξιμες Περιφέρειες
<p style="text-align: center;">Σύγκλιση</p> <p>Επιλέξιμα 17 κράτη μέλη - 84 περιφέρειες με πληθυσμό 154 εκατομμυρίων, των οποίων το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ είναι μικρότερο του 75% του κοινοτικού μέσου όρου</p> <p>Επιλέξιμες 16 περιφέρειες με 16,4 εκατομμύρια κατοίκους των οποίων το ΑΕγχΠ υπερβαίνει ελάχιστα το σχετικό όριο λόγω των στατιστικών αλλαγών που έφερε η διεύρυνση της ΕΕ.</p>	<p>Οι περιφέρειες του επιπέδου NUTS 2 των οποίων το κατά κεφαλή ΑΕγχΠ (ακαθάριστο εγχώριο προϊόν) είναι κατώτερο από το 75 % του κοινοτικού μέσου όρου είναι επιλέξιμες για τον στόχο «σύγκλιση»:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Βουλγαρία: όλη η επικράτεια • Τσεχική Δημοκρατία: Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava, Moravskoslezsko • Γερμανία: Brandenburg-Nordost, Mecklenburg-Vorpommern, Chemnitz, Dresden, Dessau, Magdeburg, Thüringen • Εσθονία: όλη η επικράτεια • Ελλάδα: Ανατολική Μακεδονία, Θράκη, Θεσσαλία, Ήπειρος, Νήσοι του Ιονίου, Δυτική Ελλάδα, Πελοπόννησος, Βόρειο Αιγαίο, Κρήτη • Ισπανία: Andalucía, Castilla-La Mancha, Extremadura, Galicia • Γαλλία: Guadeloupe, Guyane, Martinique, Réunion • Ουγγαρία: Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl, Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Észak-Alföld, Dél-Alföld • Ιταλία: Calabria, Campania, Puglia, Sicilia • Λετονία: όλη η επικράτεια • Λιθουανία: όλη η επικράτεια • Μάλτα: όλη η νήσος • Πολωνία: όλη η επικράτεια • Πορτογαλία: Norte, Centro, Alentejo, Região Autónoma dos Açores • Ρουμανία: όλη η επικράτεια • Σλοβενία: όλη η επικράτεια • Σλοβακία: Západné Slovensko, Stredné Slovensko, Východné Slovensko • Ηνωμένο Βασίλειο: Cornwall and Isles of Scilly, West Wales and the Valleys <p style="text-align: center;">Στις περιφέρειες που θα ήταν επιλέξιμες για τον στόχο</p>

	<p>"σύγκλιση" αν το κατώτατο όριο είχε μείνει στο 75 % του μέσου ΑΕΠ της ΕΕ των 15 και όχι των 25, εφαρμόζεται μεταβατικό καθεστώς με φθίνουσα κλίμακα («phasing-out»):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Βέλγιο: Province du Hainaut • Γερμανία: Brandenburg-Südwest, Lüneburg, Leipzig, Halle • Ελλάδα: Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Αττική • Ισπανία: Ciudad Autónoma de Ceuta, Ciudad Autónoma de Melilla, Principado de Asturias, Región de Murcia • Ιταλία: Basilicata • Αυστρία: Burgenland • Πορτογαλία: Algarve • Ηνωμένο Βασίλειο: Highlands and Islands
<p>Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση</p> <p>Συνολικά είναι επιλέξιμες 168 περιφέρειες σε 19 κράτη μέλη, με πληθυσμό 314 εκατομμυρίων κατοίκων.</p>	<p>Οι περιφέρειες που δεν καλύπτονται ούτε από τον στόχο "σύγκλιση" ούτε από τη μεταβατική στήριξη (περιφέρειες NUTS 1 ή NUTS 2 σύμφωνα με τα κράτη μέλη), είναι επιλέξιμες για τον στόχο «ανταγωνιστικότητα και απασχόληση».</p> <p>Παρέχεται μεταβατική στήριξη με φθίνουσα κλίμακα («phasing-in») μέχρι το 2013 στις περιφέρειες NUTS 2 που καλύπτονταν από τον πρώην στόχο 1, αλλά των οποίων το ΑΕΠ υπερβαίνει το 75 % του μέσου ΑΕΠ της ΕΕ των 15.</p> <p>Επιλέξιμες περιφέρειες για μεταβατική στήριξη στο πλαίσιο του στόχου «ανταγωνιστικότητα και απασχόληση»:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ιρλανδία: Border, Midland and Western • Ελλάδα: Στερεά Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο • Ισπανία: Canarias, Castilla y León, Comunidad Valenciana • Ιταλία: Sardegna • Κύπρος: όλη η επικράτεια • Ουγγαρία: Közép-Magyarország • Πορτογαλία: Região Autónoma da Madeira • Φινλανδία: Itä-Suomi • Ηνωμένο Βασίλειο: Merseyside, South Yorkshire
<p>Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία</p> <p>Ο</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Η διασυνοριακή συνεργασία αφορά τις περιφέρειες του επιπέδου NUTS 3 που βρίσκονται κατά μήκος των εσωτερικών χερσαίων συνόρων και ορισμένων εξωτερικών

πληθυσμός των παραμεθόριων περιοχών είναι 181,7 εκατομμύρια κάτοικοι (το 37,5 % του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ), ενώ όλες οι περιφέρειες της ΕΕ και οι πολίτες της ΕΕ καλύπτονται τουλάχιστον από έναν από τους υφιστάμενους 13 τομείς ιακρατικής συνεργασίας.

χερσαίων συνόρων, καθώς και όλες τις περιφέρειες NUTS 3 που βρίσκονται κατά μήκος των θαλασσίων συνόρων σε απόσταση 150 χλμ. από αυτά).

- **Διακρατική συνεργασία:** ο κατάλογος εγκρίθηκε από την Επιτροπή με απόφαση της 31ης Οκτωβρίου 2006
- **Διαπεριφερειακή συνεργασία:** είναι επιλέξιμες όλες οι περιφέρειες της Ευρώπης.

Πηγή: http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/region/index_el.htm, ίδια επεξεργασία.

Στάδια Πολιτικής

1^ο ΣΤΑΔΙΟ

Ο προϋπολογισμός των διαρθρωτικών ταμείων και οι κανόνες χρησιμοποίησής του αποφασίζονται από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με βάση πρόταση της Επιτροπής.

2^ο ΣΤΑΔΙΟ

Η Επιτροπή προτείνει τις «Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Συνοχή» καθορίζονται σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη. Οι προσανατολισμοί αυτοί εγγυώνται ότι τα κράτη μέλη προσαρμόζουν τον προγραμματισμό τους στις προτεραιότητες της Ένωσης.

3^ο ΣΤΑΔΙΟ

Στη συνέχεια, με βάση τους στρατηγικούς αυτούς προσανατολισμούς, κάθε κράτος μέλος καταρτίζει ένα «Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς» (ΕΣΠΑ), διατηρώντας συνεχή διάλογο με την Επιτροπή. Ο κανονισμός προβλέπει ότι μετά την έγκριση των στρατηγικών προσανατολισμών για τη συνοχή, το κράτος μέλος διαβιβάζει εντός πέντε μηνών το ΕΣΠΑ στην Επιτροπή. Το πλαίσιο αναφοράς καθορίζει τη στρατηγική που επιλέγει το συγκεκριμένο κράτος και προτείνει έναν κατάλογο προς υλοποίηση «επιχειρησιακών προγραμμάτων». Η Επιτροπή διατυπώνει τις παρατηρήσεις της εντός τριών μηνών από την ημερομηνία παραλαβής του ΕΣΠΑ.

4^ο ΣΤΑΔΙΟ

Η Επιτροπή επικυρώνει το ΕΣΠΑ, καθώς και κάθε **επιχειρησιακό πρόγραμμα (ΕΠ)**. Τα ΕΠ αποτυπώνουν τις προτεραιότητες του κράτους (και/ ή των περιφερειών) και καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο το κράτος θα διεξάγει το προγραμματισμό του. Ωστόσο, υπάρχει μια δέσμευση: για τις χώρες και τις περιφέρειες του στόχου «σύγκλιση», το 60% των δαπανών πρέπει να διατίθεται για τις προτεραιότητες που απορρέουν από τη στρατηγική της Ένωσης υπέρ της ανάπτυξης και της απασχόλησης (στρατηγική της Λισαβόνας). Το ποσοστό ορίζεται σε 75 % για τις χώρες και τις περιφέρειες του στόχου «ανταγωνιστικότητα και απασχόληση». Για την περίοδο 2007-2013, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόκειται να εγκρίνει περίπου 423 επιχειρησιακά προγράμματα. Στον προγραμματισμό και στη διαχείριση των ΕΠ συμμετέχουν οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι, καθώς και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών

5^ο ΣΤΑΔΙΟ

Μετά την απόφαση της Επιτροπής για τα επιχειρησιακά προγράμματα, κάθε κράτος μέλος και οι περιφέρειές του αναλαμβάνουν την υλοποίηση των προγραμμάτων, δηλαδή την επιλογή των χιλιάδων έργων που θα εκτελούνται κάθε χρόνο, καθώς και τον έλεγχο και την αξιολόγησή τους. Το έργο αυτό ανατίθεται στις «διαχειριστικές αρχές» που ορίζονται για κάθε κράτος μέλος και / ή περιφέρεια.

6^ο ΣΤΑΔΙΟ

Η Επιτροπή δεσμεύει τις δαπάνες προκειμένου να καταστήσει δυνατό για το κράτος μέλος να αρχίσει να υλοποιεί τα προγράμματα.

7^ο ΣΤΑΔΙΟ

Η Επιτροπή καταβάλλει τις δαπάνες που έχει πιστοποιήσει το κράτος μέλος.

8^ο ΣΤΑΔΙΟ

Η Επιτροπή συμμετέχει στην παρακολούθηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων από κοινού με τα κράτη μέλη.

9^ο ΣΤΑΔΙΟ

Στρατηγικές εκθέσεις υποβάλλονται από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2007-2013.

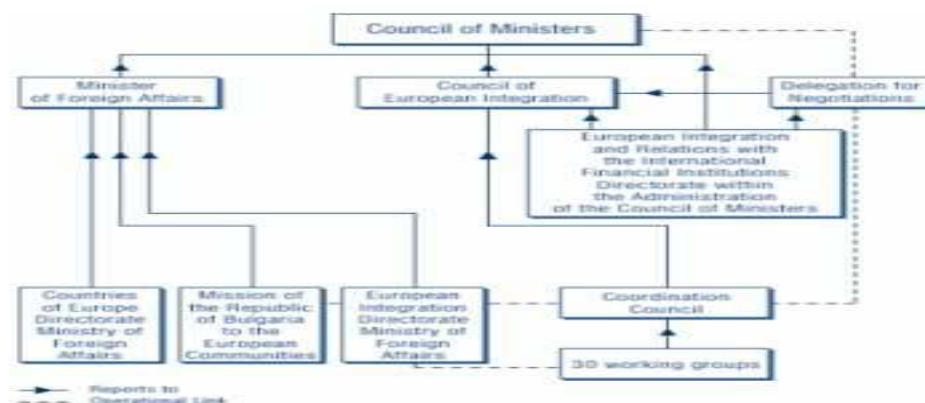
ΠΙΝΑΚΑΣ 11	
Η διαδικασία ένταξης είναι ως εξής :	
1ο	Η ενδιαφερόμενη χώρα υποβάλλει αίτηση ένταξης προς την εκάστοτε Προεδρία της ΕΕ
2ο	Η Προεδρία καταθέτει στο Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ την αίτηση, την οποία διαβιβάζει για εις βάθος εξέταση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή
3ο	Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδίδει τη γνωμοδότησή της για την αίτηση ένταξης μιας χώρας και προβαίνει σε εισήγηση προς το Συμβούλιο Υπουργών κατά πόσο θα πρέπει να αρχίσουν διαπραγματεύσεις για ένταξη με τη χώρα αυτή
4ο	Το Συμβούλιο Υπουργών εξετάζει τη γνωμοδότηση και αποφασίζει ομόφωνα, αν και πότε θα αρχίσει διαπραγματεύσεις ένταξης
5ο	Η ΕΕ αρχίζει διαπραγματεύσεις με την υποψήφια για ένταξη
6ο	Οι διαπραγματεύσεις ένταξης διεξάγονται κατά κεφάλαιο που καλύπτει όλους τους τομείς της οικονομίας. Η υποψήφια για ένταξη χώρα οφείλει να εναρμονιστεί με τα ισχύοντα στην ΕΕ (ευρωπαϊκό κεκτημένο), να αναλάβει τις απαραίτητες δεσμεύσεις στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων και να τις εφαρμόσει στην πράξη.
7ο	Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, που εποπτεύει την εφαρμογή του ευρωπαϊκού κεκτημένου στην υποψήφια για ένταξη χώρα, εισηγείται την ετοιμασία συνθήκης προσχώρησης
8ο	Το Συμβούλιο Υπουργών αποφασίζει ομόφωνα τη συνθήκη προσχώρησης με την υποψήφια για ένταξη χώρα
9ο	Το Ευρωκοινοβούλιο εκδίδει τη σύμφωνη γνώμη του για την προσχώρηση της υποψηφίας για ένταξη χώρας
10ο	Η συνθήκη προσχώρησης υπογράφεται από τα κράτη- μέλη και το υποψήφιο για ένταξη κράτος
11ο	Η συνθήκη προσχώρησης επικυρώνεται από τα κοινοβούλια των κρατών- μελών
12ο	Το νέο μέλος εντάσσεται στην ΕΕ συμμετέχοντας σε όλα τα όργανά της.

Πηγή: <http://eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0406.pdf>

Πίνακας 12		
ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΕΚΤΗΜΕΝΟ		
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	ΕΝΑΡΞΗ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ	ΑΡΧΙΚΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ
1. Ελεύθερη Διακίνηση Προϊόντων	17/05/2001	10/06/2002
2. Ελεύθερη Διακίνηση Προσώπων	26/10/2001	10/06/2002
3. Ελεύθερη Παροχή Υπηρεσιών	30/3/2001	28/11/2001
4. Ελεύθερη Διακίνηση Κεφαλαίων	16/11/2000	27/7/2001
5. Εταιρικό Δίκαιο	16/11/2000	11/6/2001
6. Πολιτική Ανταγωνισμού	30/03/2001	15/6/2004
7. Γεωργία	21/3/2002	4/6/2004
8. Αλιεία	30/03/2001	11/6/2001

9. Πολιτική Μεταφορών	11/6/2001	2/6/2003
10. Φορολογία	27/7/2001	10/6/2002
11. Οικονομική και Νομισματική Ένωση	21/3/2002	22/4/2002
12. Στατιστική	24/10/2000	20/11/2000
13. Κοινωνική Πολιτική και Απασχόληση	26/10/2001	22/04/2002
14. Ενέργεια	28/11/2001	18/11/2002
15. Βιομηχανική Πολιτική	21/12/2001	21/12/2001
16. Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	28/3/2000	14/6/2000
17. Έρευνα και Τεχνολογία	28/3/2000	14/6/2000
18. Εκπαίδευση και Κατάρτιση	28/3/2000	14/6/2000
19. Τηλεπικοινωνίες και Τεχνολογίες Πληροφορίας	24/10/2000	26/10/2001
20. Πολιτισμός και Οπτικοακουστική Πολιτική	28/3/2000	20/11/2000
21. Περιφερειακή Πολιτική και Διαρθρωτικά Ταμεία	28/11/2001	4/6/2004
22. Περιβάλλον	27/7/2001	30/6/2003
23. Προστασία του Καταναλωτή και της Υγείας	24/10/2000	20/11/2000
24. Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις	27/6/2001	29/10/2003
25. Τελωνειακή Ένωση	11/6/2001	29/7/2002
26. Εξωτερικές Σχέσεις	28/3/2000	20/11/2000
27. Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας	28/3/2000	14/6/2000
28. Οικονομικός Έλεγχος	17/5/2001	1/10/2002
29. Προϋπολογισμός	28/11/2001	4/6/2004
30. Θεσμοί	22/04/2002	22/4/2002
31. Άλλα θέματα	15/6/2004	15/6/2004

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ 1
ΘΕΣΜΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ

Πηγή: http://ec.europa.eu/bulgaria/abc/pre_accession/negotiations/index_en

Πίνακας 13

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ PHARE 1998

Budgetary line	Title	Budget (MEUR)		Contracted		Total spent		Spent / Contracted
		Phare	National Co-financing	Phare	National Co-financing	Phare	National Co-financing	
BG9803	Cross Border Co-operation Programme between Bulgaria and Greece							
BG9803-01	Rehabilitation of Major Roads in the CBC Region	43,943		43,943	4,476	43,943	4,042	100,00%
BG9803-02	Construction of Cross-Border Checkpoint Ilinden	4,800		4,800		4,800		100,00%
BG9803-03	Preparation for Future Projects	2,537		2,502		2,302		92,03%
Total		51,280	3,890	51,245	4,476	51,046	4,042	99,61%
	National Programme							
BG9804	Civil Society Development Project	2,000		1,366		1,350		98,78%
BG9805-01	Private Sector Development	6,430		6,368		5,678		88,17%
BG9806-01	Institutional Building for MAF	7,971		7,936		7,360		92,73%
BG9806-02	Transformation of BCA	7,000		6,717		6,292		93,66%
BG9806-03	Institutional Building Facility	2,966	0,100	2,966		2,525		85,13%
BG9807	Institution Building and Investment projects for MoEW	7,270	0,500	7,180		7,036		97,98%
BG9808	Transport IFI Co-financed Projects	7,600		7,594		7,224		95,13%
BG9809	Nuclear Safety Kozloduy NPP	6,000		5,928		5,349		90,23%
BG9810	Regional Policy and Cohesion -SPP&PPF	10,240		9,654		8,618		89,27%
Total		57,477	0,600	55,710	0,000	51,431		92,32%
BG9811	Large Scale Infrastructure Programme							
BG9811	Bulgaria-BDZ Rehabilitation Project-Track Renewal - Supervision	1,246		1,246	0,283	1,241	0,941	99,42%
BG9811	Bulgaria-BDZ Rehabilitation Project-Track Renewal - Works	18,903		18,904	0,801	18,904		100,00%
Total		20,153	1,245	20,152	1,085	20,145	0,941	99,96%
	Pre-Ins Facility Programme							
BG9812-01	Support to the Development of a Land Market	2,000	1,000	1,521	0,484	1,520	0,232	99,95%
BG9812-02	Banking and Enterprise Reform Assistance (BERA) Programme	5,992		5,992		5,162		86,15%
BG9812-03	Fight Against Corruption within the BCA	1,292		1,292		1,075		83,16%
Total		9,284	1,000	8,806	0,484	7,757	0,232	88,09%
Grand Total		138,195	6,735	135,913	6,044	130,378	5,215	95,93%

Πίνακας 14
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ PHARE 1999

Budgetary line	Title	Budget (MEUR)		Contracted		Total spent		spent/ contracted
		Phare	National Co-financing	Phare	National co-financing	Phare	National co-financing	
	Large Scale Infrastructure Facility - Part 4							
BG9903	Preparation of Transport Projects	2,699		2,699		2,229		82,57%
Total		2,699		2,699	0,000	2,229		82,57%
	Gross Border Co-operation Programme between Bulgaria and Greece							
BG9904	Cross Border Co-operation Programme between Bulgaria and Greece	25,207	6,838	24,771	2,248	24,615	2,248	99,37%
Total		25,207	6,838	24,771	2,248	24,684	2,248	99,65%
	Large Scale Infrastructure Facility Part 5							
BG9906	Sofia Water and Waste Water Project	23,000	0,040	17,900	0,040	17,877	0,084	99,87%
Total		23,000	0,040	17,900	0,040	17,877	0,084	99,87%
	National Programme							
BG9907	Integration of the Roma: Promoting the Integration of the Roma	0,500		0,457		0,452		98,75%
BG9908-01	Management Training	2,000		2,000		1,870		93,52%
BG9908-02	Capacity Building SME	2,800		2,780		2,484		89,38%
BG9909-01	Training for Public Administration	1,500		1,438		1,343		93,38%
BG9909-02	Medium Term Strategy for Ministry of Finance	3,000		2,412		2,150		89,14%
BG9910	Further Integration into the Internal Market	2,000	0,082	1,809	0,027	1,303	0,008	66,44%
BG9911	Justice/Home affairs	9,500	3,080	9,010	0,144	7,676	0,039	85,20%
BG9912	IB for MoEW	2,600	0,260	2,599	0,084	1,879	0,006	72,27%
BG9912	IB and Investment projects for MoEW	2,300		2,283		2,348		98,39%
BG9913	IB for MAF	2,027	0,203	2,026	0,075	1,756	0,054	86,68%
BG9913	IB for MAF	8,244	3,155	7,137	3,027	7,071	2,722	99,08%
BG9914	Beautiful Bulgaria II	4,391		4,391		4,388		99,88%
Total		41,061	6,780	38,541	3,357	34,714	2,828	90,07%
	Pre-Ins Facility							
BG9915-01	Steel and Mining	12,067	0,300	12,033	0,300	11,395	0,300	94,69%
BG9915-02	Foreign Direct Investment Attraction	2,000		0,420		0,417		99,31%
Total		14,067	0,300	12,453	0,300	11,811	0,300	94,85%
	Gross Border Co-operation Programme between Bulgaria and Romania							
BG9916	CBC Bulgaria-Romania	5,059	0,510	5,060	0,320	5,034	0,320	99,48%
Total		5,059	0,510	5,060	0,320	5,034	0,320	99,48%
	Programme for Social Protection Reform							
BG9918	Consensus III	1,880	0,120	1,200	0,005	0,410		34,17%
Total		1,880	0,120	1,200	0,005	0,410		34,17%
	Phare 2000/2001 Project Preparation Facility							
BG9919	PPF	2,500		1,674		1,592		95,11%
Total		2,500	0,000	1,674	0,000	1,592		95,11%
	Participation of 5th RTD							
BG9920	Participation of 5th RTD	1,310		1,310		1,310		100,00%
Total		1,310	0,000	1,310	0,000	1,310		100,00%
Grand Total		116,784	14,588	105,608	6,270	99,661	5,778	94,37%

Πίνακας 15
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΡΗΑΡΕ 2001

Budgetary line	Title	Budget (MEUR)		Contracted		Total spent		Spent / Contracted
		Phare	National co-financing	Phare	National co-financing	Phare	National Co-financing	
BG0101-0105	National Programme	79,823	23,364	68,530	20,843	62,623	18,960	91,65%
BG0101	Economic Reform and the Acquis	8,195	1,550	8,100	1,501	7,003	1,189	87,19%
BG0102	Economic & Social Cohesion	37,113	12,967	28,865	10,511	26,210	10,031	90,80%
BG0103	Strengthening Public Administration	14,875	1,100	13,633	0,949	12,050	0,774	89,70%
BG0104	Ethnic Integration and Civil Society	6,550	0,813	6,336	0,708	6,064	0,774	95,70%
BG0105	Project Preparation, Twinning Light and EC Programmes	3,300	0,150	2,125	0,093	1,767	0,045	83,17%
BG0105.03	Participation in EC Programmes and Agencies	9,590	6,576	9,470	6,201	9,470	6,201	100,00%
BG0106	Cross Border Cooperation Programme between Bulgaria and Greece	20,000	8,000	18,185	16,296	18,118	13,185	99,63%
BG0107	Cross Border Cooperation Programme between Bulgaria and Romania	8,000	3,965	6,498	3,663	6,862	3,668	99,44%
BG0110	Horizontal Programme for Community support in the field of Nuclear Safety for 2001 for Bulgaria	4,500		4,495		4,086		99,89%
		112,223	35,189	97,580	40,862	91,689	35,826	94,83%

Πίνακας 16
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΡΗΑΡΕ 2002

Budgetary line	Title	Budget (MEUR)		Contracted		Total spent		Spent/ contracted	Total spent under CoMD 89 EUR
		Phare	National co-financing	Phare	National co-financing	Phare	National co-financing		
BG0201-0205	National Programme	95,02	28,067	85,019	26,666	78,863	25,690	92,76%	0,000
BG0201	Economic Reform and the Acquis	23,600	7,254	18,894	7,039	16,119	6,846	85,31%	
BG0202	Economic & Social Cohesion	14,000	4,634	13,911	4,468	12,735	4,073	91,54%	
BG0203	Strengthening Public Administration	36,400	8,555	31,587	7,313	30,078	7,037	95,22%	
BG0204	Ethnic Integration and Civil Society	8,000	1,840	7,991	1,845	7,663	1,809	95,90%	
BG0205	Project Preparation, Twinning Light and EC Programmes	3,620		3,376	0,148	3,008	0,072	89,10%	
BG0205.03	Participation in EC Programmes and Agencies	9,400	5,784	9,261	5,854	9,261	5,854	100,00%	
2002/000-585	Horizontal Programme preparing candidate countries for EDIS in the management of pre-accession funds in Bulgaria	0,800		0,638		0,617		96,72%	
2002/000-623	Cross Border Cooperation Programme between Bulgaria and Romania	8,000	2,634	7,039	4,152	6,935	4,121	98,52%	
2002/000-624	Cross Border Cooperation Programme between Bulgaria and Greece	20,000	6,065	18,047	8,515	14,023	5,639	77,70%	0,612
2002/000/632.01	Horizontal Programme for Community support in the field of Nuclear Safety for 2002 for Bulgaria	1,960	0,449	1,951	0,449	1,951	0,449	100,00%	
ZZ29916 BG/TS/15	Enhancement of Safety assessment capabilities of the Bulgarian Nuclear Safety Authority	1,400		1,400		1,394		99,61%	
		127,180	37,215	114,094	39,783	103,784	35,900	98,96%	0,612

Πίνακας 17

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ PHARE 2006

Budgetary line	Title	Budget (MEUR)		Contracted		Total spent		Spent / Contracted	Total spent under CoMED #
		Phase	National co-financing	Phase	National co-financing	Phase	National Co-financing		
BG 2006/018-164	National Programme for Bulgaria in 2006 (Part I)	26,262	5,599	9,885	2,164	6,859	1,438	64,81%	8,217
BG 2006/018-164.01	Political criteria	3,000	0,000		0,000				
BG 2006/018-164.02	Transport	7,852	2,280	6,497	0,027	6,488	0,018	78,54%	
BG 2006/018-164.03	Justice and Home Affairs	2,400	0,000						
BG 2006/018-164.04	Administrative Reforms and Capacity	5,000	0,000	1,841	0,152	1,727	0,045	71,32%	
BG 2006/018-164.05	Economic and Social Cohesion	6,000	2,000	5,945	1,963	4,150	1,383	68,68%	
BG 2006/018-164.06	Other programmes	3,000	0,000	0,542	0,000	0,000		15,81%	8,217
BG 2006/018-343	Phase National Programme for Bulgaria in 2006 (Part II)	146,554	26,088	27,246	6,503	17,529	3,508	64,33%	1,813
BG 2006/018-343.01	Political criteria	17,597	4,887	6,735	2,125	3,759	1,253		
BG 2006/018-343.02	Internal market and Economic criteria	6,318	1,508	6,250	0,054	6,161	0,054	64,15%	
BG 2006/018-343.03	Agriculture	11,280	3,677	5,549	0,054	6,432	0,021	78,65%	
BG 2006/018-343.04	Transport	1,200	0,400						
BG 2006/018-343.05	Employment, Social policy and Education	1,375	0,125	0,124		0,124	0,000		
BG 2006/018-343.06	Environment	9,470	2,490	1,490	0,125	1,260	0,048	89,99%	
BG 2006/018-343.07	Justice and Home Affairs	25,295	10,150	3,690	0,200	3,121	0,150	81,59%	
BG 2006/018-343.08	Customs and Finance	16,879	4,261	3,127	0,268	3,124	0,064	67,71%	
BG 2006/018-343.09	Administrative Reforms and Capacity	8,025	0,175	1,590	0,150	1,250	0,046	89,99%	
BG 2006/018-343.10	Economic and Social Cohesion	32,965	10,685	11,212	3,508	6,399	1,912	54,80%	1,813
BG 2006/018-385	Phase Cross Border Co-operation Programme between Bulgaria and Turkey in 2006	5,000	1,200						
BG 2006/018-386	Phase Cross Border Co-operation Programme between Bulgaria and Romania in 2006	8,000	1,370						
BG 2006/018-387	Phase Cross Border Co-operation Programme between Bulgaria and Greece in 2006	20,000	5,515						
BG 2006/018-388	Cross Border Co-operation Programme/Neighbourhood Programme between Bulgaria and Serbia in 2006	4,000	0,000						
BG 2006/018-389	Cross Border Co-operation Programme/Neighbourhood Programme between Bulgaria and the Swiss-Vatican Republic of Macedonia in 2006	3,000	0,000						
BG 2006/018-411.01	Programme for Community support in the field of Nuclear Safety for Bulgaria	3,591	0,003						
		215,408	54,396	36,262	8,717	23,879	5,006	64,80%	1,236

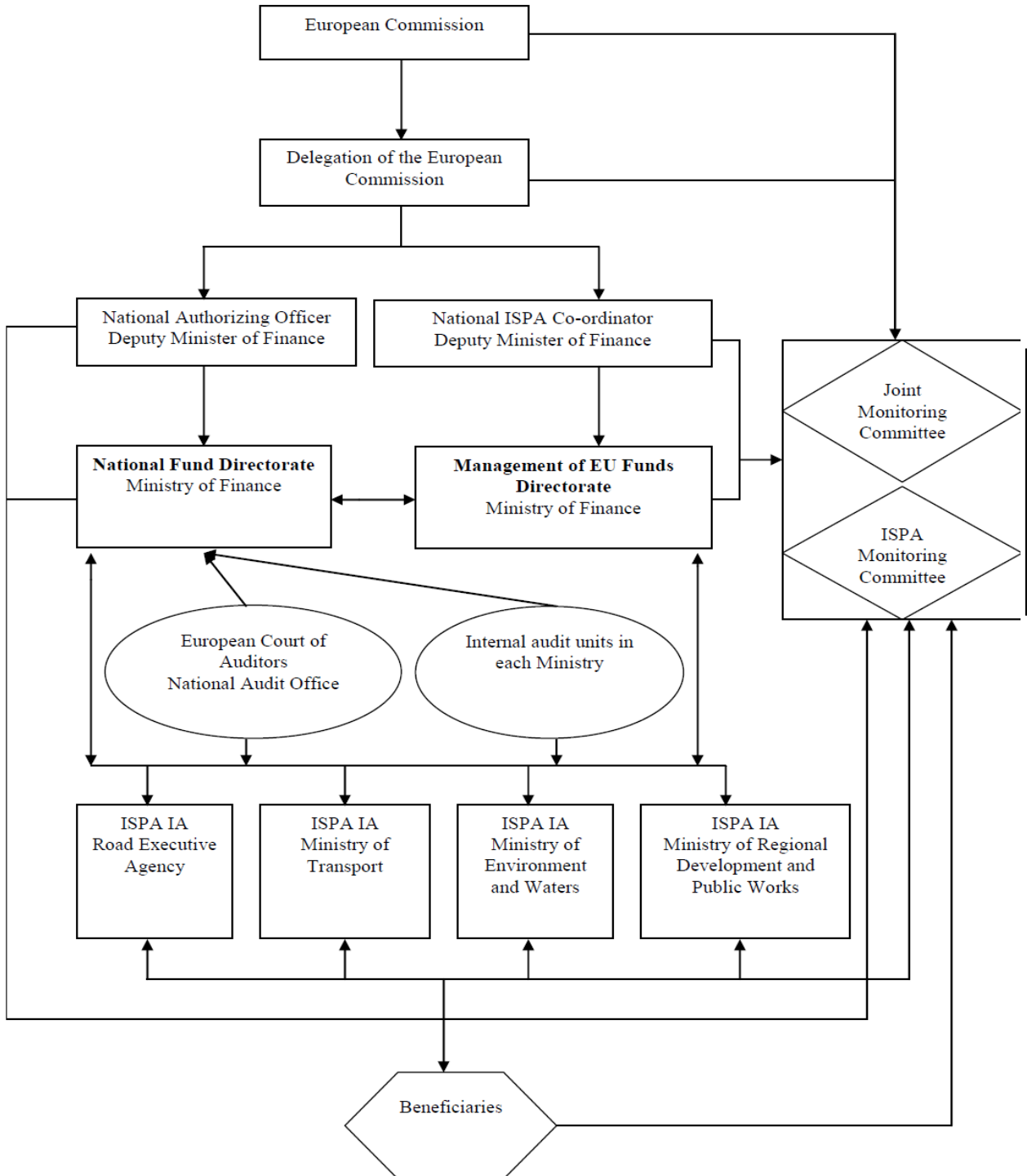
Πηγή : <http://www.minfin.bg>

Πίνακας 18

Χορήγηση Κονδυλίων PHARE σε Εθνικά Προγράμματα (εκατ. ευρώ)

ΕΘΝικά Προγράμματα (€)	Βουλγαρία		
	Επενδύσεις	Ενίσχυση της θεσμικής υποδομής	Σύνολο
2000	34,625	31,095	65,720
2001	44,588	38,235	82,823
2002	54,112	40,788	94,900
2003	47,476	47,424	94,900
2004	81,511	91,014	172,525
Σύνολο	262,312	248,556	510,868
Ποσοστό	51,3 %	48,7 %	100 %

Οργανόγραμμα 2
Υλοποίηση Προγράμματος ISPA

Πίνακας 19
ISPA 2000-2004

Projects presented to the ISPA management committee – 2000-2004

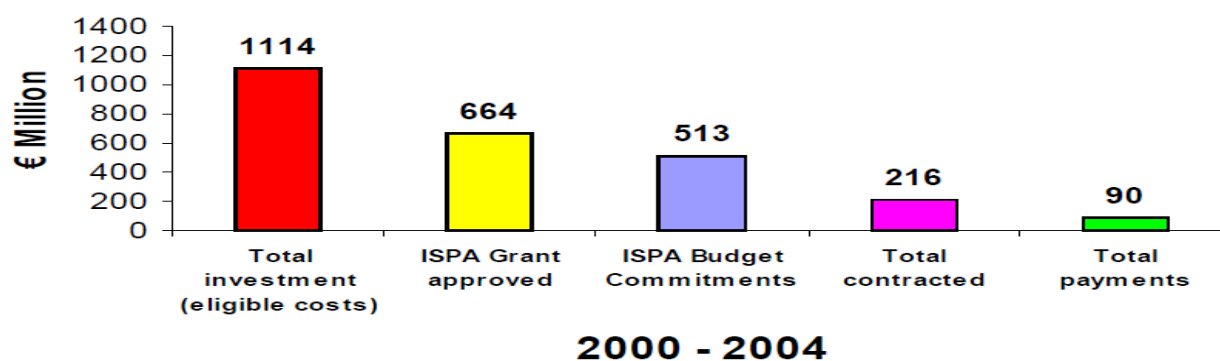
Country (Corridor)	Project Number		Commission Decision Signature	Total Eligible Cost €	ISPA Grant %	ISPA Grant €
Bulgaria						
	2002/BG/16/P/PA/003	TA for the preparation of EDIS	18/12/2002	892,555	100.00	892,555
	2000/BG/16/P/PE/003	Stara Zagora - Dimitrovgrad: construction of new wastewater treatment plants	18/12/2000	43,399,688	75.00	32,549,766
	2001/BG/16/P/PE/005	Gorna: wastewater collection and treatment	17/12/2001	16,633,945	75.00	12,475,459
	2001/BG/16/P/PE/006	Pazardjik wastewater collection and treatment	06/12/2001	19,110,968	65.00	12,422,129
	2001/BG/16/P/PE/008	Blagoevgrad wastewater treatment plant	20/11/2001	12,580,465	70.00	8,806,326
	2002/BG/16/P/PE/009	Bourgas-Meden Rudnik wastewater collection and treatment	10/12/2002	10,206,220	75.00	7,654,665
	2002/BG/16/P/PE/010	Targovishte wastewater collection and treatment	10/12/2002	15,235,915	75.00	11,426,936
	2002/BG/16/P/PE/011	Lovech wastewater collection and treatment	10/12/2002	18,396,575	75.00	13,797,431
	2002/BG/16/P/PE/012	Montana wastewater collection and treatment	10/12/2002	16,741,237	75.00	12,555,928
	2002/BG/16/P/PE/014	Sevlievo wastewater collection and treatment	13/12/2002	13,987,623	75.00	10,490,717
	2002/BG/16/P/PE/015	Popovo wastewater collection and treatment	13/12/2002	11,860,433	75.00	8,895,326
	2000/BG/16/P/PE/002	Regional landfills (group) - waste management: Sozopol, Rousse, Montana,	18/12/2000	60,577,513	75.00	45,433,135
	2001 BG 16 P PE 004	Maritsa East 2 TPP EAD – construction of flue gas desulphurisation	24/08/2004	72,330,000	50.00	36,165,000
	2003 BG 16 P PA 004	TA for institutional strengthening and preparation of ISPA and Cohesion Fund projects	2004	15,921,000	81.00	12,896,000
Nodal point	2000/BG/16/P/PT/002	Sofia airport: reconstruction, development and extension	12/10/2000	135,135,135	37.00	50,000,000
IV & IX	2001/BG/16/P/PT/003	Plovdiv-Svilengrad: rail electrification and upgrading	20/11/2001	340,000,000	45.00	153,000,000
IV & VIII	2001/BG/16/P/PA/001	Technical assistance Danube bridge	09/08/2001	5,880,000	85.00	4,998,000
IV, VIII & IX	2000/BG/16/P/PT/001	Transit Roads rehabilitation project III	12/10/2000	40,000,000	75.00	30,000,000
IV & VIII	2001/BG/16/P/PT/004	Ljulin motorway (Sofia ring road to Daskalovo road junction)	10/12/2002	148,450,000	75.00	111,337,500
IV & VIII	2004 BG 16 P PT 005	Construction of cross-border road/rail bridge over the Danube river at Vidin-Calafat	2004	220 000 000	32.00	70 000 000

Summary Table 2000 - 2004*

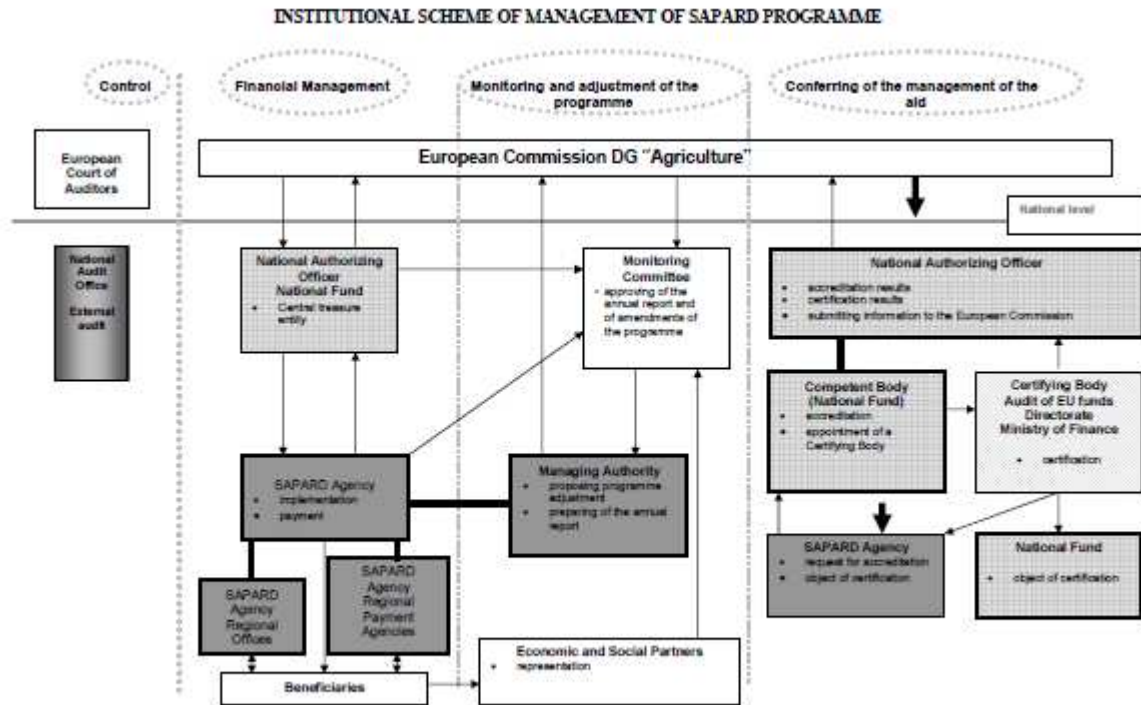
	<u>Transport</u>	<u>Environment</u>	<u>Total</u>
No of measures presented	5	25	31
Eligible Cost (€ m)	669	445	1114
ISPA Grant (€m)	349	314	664
ISPA Commitments (€m)	255	258	513
Contracted (€m)	148	69	216
Payments (€m)	56	34	90

4

Πηγή: Information Brochure Bulgaria and Romania , ISPA 2004

Οργανόγραμμα 3
Υλοποίηση και Διαχείριση Προγράμματος SAPARD

Πηγή : <http://www.minfin.bg>

Πίνακας 21
SAPARD 2000-2005

Financial Implementation of the SAPARD Programme until October 31, 2009									EURO
	Total Budget (Public contribution)	Financial Commitment of the European Community	Financial Commitment of the Republic of Bulgaria	Amount of the financial aid		Amount of the financial aid paid to the final beneficiaries			
				Total	% of Total Budget	Total	EC Contribution	National contribution	% of Total Budget
	1=(2)+(3)	2	3	4	5=(4)/(1)	6	7	8	9=(7)/(2)
Annual Financing Agreements 2000-2005	446 179 334,67	334 634 501,00	111 544 833,67	446 179 334,67	100,00%	352 171 601,24	264 140 295,44	88 031 305,80	78,93%
Annual Financing Agreement 2006 and Payment on account	144 565 198,67	108 423 899,00	36 141 299,67	38 932 066,07	26,93%	65 005 900,73	48 766 995,46	16 238 905,27	44,98%
TOTAL	590 744 533,33	443 058 400,00	147 686 133,33	485 111 400,74	82,12%	417 177 501,97	312 907 290,90	104 270 211,07	70,62%

* The information for payments is presented before the recovered sums on registered debts are deducted from the total eligible public expenditure

** The Annual Financing Agreements 2000 - 2005 are closed as regards the contracting and payment

*** With Commission Decision dated 21.11.2008 r. the budget of AFA 2004 is deducted with the amount of decommitment - 27 667 896 euro

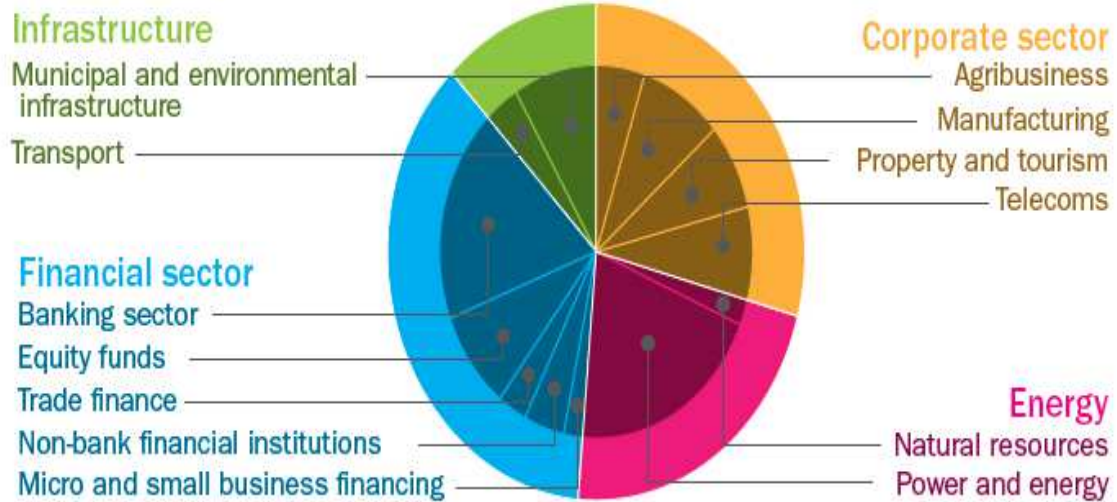
**** For calculation of the amount contracted and the amount disbursed to final beneficiaries the official exchange rate between BGN and EUR in accordance with the Bulgarian National Bank Act - 1,95583 is used

Πηγή : <http://www.minfin.bg>

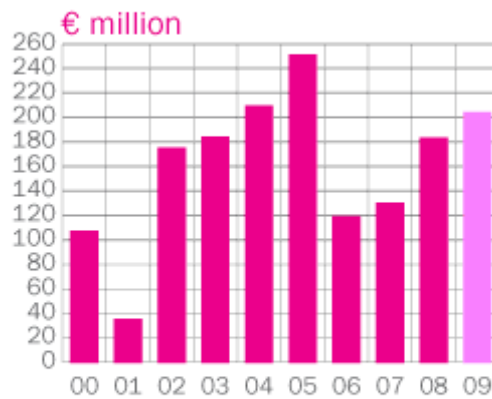
Γραφικό 4
Τρέχοντα Προγράμματα ανά τομέα στη Βουλγαρία από την ΕΤΑΑ

Sector breakdown of current projects

Γραφικό 5

Project volume 2000-09

Cumulative as at August 2009.

Financing for regional projects has been allocated to the relevant countries.

Πηγή: www.ebrd.com

Πίνακας 22
Ενδεικτικοί Οικονομικοί Δείκτες της χώρα για το διάστημα 2001-2008

Bulgaria	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Output and expenditure						<i>Estimate</i>	<i>Projection</i>
	<i>(Percentage change in real terms)</i>						
GDP	4.5	5.0	6.6	6.2	6.3	6.2	6.0
Private consumption	4.0	6.3	5.3	5.5	8.5	5.1	na
Public consumption	6.1	3.1	6.8	4.1	-2.5	3.4	na
Gross fixed capital formation	8.5	13.9	13.5	23.3	14.7	21.7	na
Exports of goods and services	8.1	10.7	12.7	8.5	8.7	5.2	na
Imports of goods and services	5.0	16.4	14.5	13.1	14.0	9.9	na
Industrial gross output	4.0	18.3	21.5	3.2	1.8	na	na
Agricultural gross output	4.2	-1.4	5.6	-5.0	-0.6	na	na
Employment	<i>(Percentage change)</i>						
Labour force (end-year)	-0.5	1.1	1.2	-0.2	3.1	1.7	na
Employment (end-year)	2.9	4.5	3.4	2.0	4.4	4.8	na
	<i>(In per cent of labour force)</i>						
Unemployment (end-year)	16.8	13.7	12.0	10.1	8.9	6.2	na
Prices and wages	<i>(Percentage change)</i>						
Consumer prices (annual average)	5.9	2.3	6.1	5.0	7.3	8.4	10.9
Consumer prices (end-year)	3.9	5.6	4.0	6.5	6.5	12.5	7.0
Producer prices (annual average)	1.3	4.9	6.0	6.9	6.9	8.4	na
Producer prices (end-year)	6.3	4.3	5.2	9.6	5.1	11.1	na
Gross average monthly earnings in economy (annual average)	3.4	9.2	9.1	4.3	4.6	19.6	na
Government sector	<i>(In per cent of GDP)</i>						
General government balance ¹	0.1	-0.9	2.2	1.9	3.3	3.5	2.0
General government expenditure ¹	37.1	38.1	36.7	37.5	35.3	34.4	na
General government debt ²	54.0	45.9	37.9	29.2	22.8	20.8	na
Monetary sector	<i>(Percentage change)</i>						
Broad money (M2, end-year)	11.7	18.8	23.3	24.3	26.9	31.3	na
Domestic credit (end-year)	27.4	33.9	34.2	33.0	15.3	58.8	na
	<i>(In per cent of GDP)</i>						
Broad money (M2, end-year)	42.8	47.5	52.3	59.0	64.9	74.4	na
Interest and exchange rates	<i>(In per cent per annum, end-year)</i>						
Base interest rate ³	3.3	2.8	2.4	2.1	3.3	4.6	na
Interbank interest rate (up to 1 month)	1.2	1.1	2.0	2.2	3.5	4.9	na
Deposit rate (1 month)	2.8	2.9	3.0	3.0	3.1	4.0	na
Lending rate (less than 1 year)	9.4	8.8	8.8	7.9	8.1	10.3	na
	<i>(Leva per Euro)</i>						
Exchange rate (end-year)	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0
Exchange rate (annual average)	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0
External sector	<i>(In millions of Euro)</i>						
Current account	-338.7	-905.5	-1,345.4	-2,612.7	-4,505.1	-6,288.1	-4,354.5
Trade balance	-1,760.7	-2,281.7	-2,969.2	-4,341.1	-5,595.3	-7,421.9	-6,350.0
Merchandise exports	5,683.9	6,272.7	7,995.8	9,310.6	12,022.7	13,556.2	14,845.2
Merchandise imports	7,444.6	8,554.4	10,965.0	13,651.7	17,618.1	20,978.1	21,195.2
Foreign direct investment, net	930.3	1,833.9	2,318.1	3,164.4	5,837.7	5,967.2	3,267.9
Gross reserves, excluding gold (end-year)	4,195.5	4,981.0	6,430.4	6,815.7	8,309.0	11,179.0	na
External debt stock	10,768.9	10,640.6	12,658.5	15,089.6	19,669.9	26,248.1	na
	<i>(In months of imports of goods and services)</i>						
Gross reserves, excluding gold (end-year)	6.0	6.2	6.2	4.9	5.0	5.9	na
	<i>(In per cent of exports of goods and services)</i>						
Debt service	17.3	14.9	25.5	42.4	19.0	8.5	na
Memorandum items	<i>(Denominations as indicated)</i>						
Population (end-year, million)	7.8	7.8	7.8	7.7	7.7	7.7	na
GDP (in millions of leva) ⁴	32,401.6	34,627.5	38,822.6	42,797.4	49,361.0	56,519.8	66,441.3
GDP per capita (in Euro)	2,110.9	2,269.3	2,556.9	2,785.1	3,273.1	3,759.1	na
Share of industry in GDP (in per cent)	25.6	20.6	26.0	26.1	na	na	na
Share of agriculture in GDP (in per cent)	10.7	10.1	9.4	8.0	na	na	na
Current account/GDP (in per cent)	-2.0	-5.1	-6.8	-12.2	-17.9	-21.7	-13.6
External debt - reserves (in EUR million)	6,573.4	5,659.6	6,228.1	8,273.9	11,360.9	15,069.1	na
External debt/GDP (in per cent)	72.5	67.2	70.1	69.4	78.2	80.0	na
External debt/exports of goods and services (in per cent)	149.7	133.8	123.8	116.6	127.0	155.3	na

¹ In 2003 and 2004 general government expenditure includes capital transfers for about 0.4 per cent of GDP, which were classified below the line in the

Budget Law.

² From April 2001 direct debt to the Bulgarian National Bank (BNB) is excluded from domestic debt to avoid double reporting of IMF credit extended through the BNB.

³ Effective interest rate at end-month, based on the average annual yield

attained at three-month government securities primary auctions.

⁴ The leva was re-denominated in July 1997. All data have been converted to the

post-July 1999 rate.

Πηγή: <http://www.ebrd.com/about/strategy/country/bulgaria/strategy.pdf>

Πίνακας 23
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ της ΕΤΑΑ στη ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ
1992-2007

Op Name	Regional/Direct	Signing Date	Total Project Value	EBRD Finance	Debt	Equity
Maritza East II Power Project	Direct	11.06.92	199,2	40,0	40,0	0,0
Eurovision - Network Expansion Project	Direct	26.11.92	0,7	0,7	0,7	0,0
Bulgarian Telecom	Direct	23.12.92	185,6	32,0	32,0	0,0
Total 1992			385,5	72,7	72,7	0,0
Bulgarian Transit Roads	Direct	14.07.93	77,0	29,2	30,3	0,0
International Commercial Bank (Bulgaria) - (Formerly BIB)	Direct	21.12.93	1,0	1,0	0,0	1,0
Total 1993			77,9	31,2	30,3	1,0
Danone-Serdika	Direct	25.03.94	5,9	1,2	0,0	1,2
BNP-Paribas (Bulgaria) A.D. (equity)	Direct	28.09.94	7,5	1,3	0,0	1,3
Caresbac Bulgaria AD	Direct	07.10.94	7,9	1,7	0,0	1,7
Euromerchant Balkan Fund	Regional	15.12.94	3,6	3,6	0,0	3,6
Delta Dairy	Direct	20.12.94	8,5	3,3	3,4	0,0
Total 1994			33,4	11,2	3,4	7,9
MBA Loan Project (guarantee)	Regional	06.03.95	1,3	1,9	1,9	0,0
Railway Restructuring Project	Direct	17.11.95	225,6	31,3	31,3	0,0
Bulgaria Wholesale Markets	Direct	13.12.95	36,4	3,2	3,2	0,0
International Commercial Bank (Bulgaria) Capital Increase	Direct	20.12.95	2,3	1,0	0,0	1,0
BNP-Paribas (Bulgaria) - Capital Increase (1st)	Direct	29.12.95	3,2	0,7	0,0	0,7
Total 1995			269,6	38,1	36,5	1,6
Storco	Direct	24.09.96	22,0	7,6	4,9	2,7
Danone MPF - Serdika Capital Increase	Direct	11.10.96	2,0	1,2	0,0	1,2
Astera Investment Project	Direct	23.10.96	12,7	7,0	7,0	0,0
First Investment Bank	Direct	23.10.96	4,1	4,2	4,2	0,0
Storco - Divestment	Direct	25.10.96	0,2	0,2	0,2	0,0
Total 1996			41,0	20,0	16,1	3,9
BNP-Paribas (Bulgaria) - Capital Increase - (2nd)	Direct	12.03.97	0,7	0,2	0,0	0,2
International Commercial Bank (Bulgaria) Capital Increase	Direct	06.05.97	5,4	0,3	0,0	0,3
First Investment Bank (equity)	Direct	05.06.97	3,6	3,6	0,0	3,6
Danone MPF - Serdika Capital Increase II	Direct	09.06.97	4,1	1,5	0,0	1,5
Sodi Privatisation	Direct	27.06.97	189,3	56,3	56,3	0,0
United Bulgarian Bank - Equity Investment (portage)	Direct	22.07.97	245,6	34,2	23,5	10,7
BNP-Paribas (Bulgaria) - Capital Increase - (3rd)	Direct	15.12.97	4,0	0,8	0,0	0,8
MF Bulgarian PPF	Direct	16.12.97	8,7	8,7		
Total 1997			461,5	103,6	79,8	17,1
Domaine Boyar AD	Direct	29.07.98	50,0	20,8	19,1	1,7
Black Sea Fund	Regional	26.08.98	17,0	7,0	0,0	7,0
Isiklar/Celhart	Direct	12.11.98	28,0	8,5	8,5	0,0
Isiklar/Celhart (write-off)	Direct	12.11.98	2,4	2,5	1,4	1,1
MBA Loan Project II (guarantee)	Regional	07.12.98	0,6	0,3	0,3	0,0
Total 1998			97,8	39,0	29,3	9,7
AIG New Europe Fund	Regional	29.06.99	11,5	2,3	0,0	2,3
Bulgaria Wholesale Markets (Revised Investment Plan)	Direct	05.08.99	23,0	7,0	7,0	0,0

Op Name	Regional/Direct	Signing Date	Total Project Value	EBRD Finance	Debt	Equity
First Investment Bank Syndicated Loan	Direct	06.08.99	15,0	5,0	5,0	0,0
Central & Eastern Europe Power Fund	Regional	16.12.99	1,4	0,4	0,0	0,4
PPF - Bulgarian - Pobeda	Direct	03.09.99	1,1	1,1	0,0	1,1
PPF - Bulgarian - Orbitel	Direct	12.11.99	0,7	0,7	0,0	0,7
Regional/Private Equity Fund Facility - Trigramit	Regional	07.12.99	3,2	0,7	0,0	0,7
Bulgarian Insurance and Pension (BIP)	Direct	20.12.99	13,5	5,3	0,0	5,3
Total 1999			69,4	22,5	12,0	10,5
BNP-Paribas (Bulgaria) - Capital Increase - (4th)	Direct	25.01.00	2,0	2,0	0,0	2,0
PPF - Bulgarian - Medika AD	Direct	10.03.00	1,6	1,4	0,0	1,4
Isiklar/Celhart (2)	Direct	26.05.00	20,0	6,7	6,7	0,0
Migros Foodstores Skopje	Regional	20.06.00	0,2	0,1	0,1	0,0
Bulgaria Grain Receipt Programme - Expressbank (2000/01)	Direct	30.06.00	0,5	0,5	0,5	0,0
Bulgarian SME and Tourism Framework Facility	Direct	25.07.00	5,1	5,1	5,1	0,0
EU/EBRD Phase II - Unionbank	Direct	25.07.00	6,0	6,0	6,0	0,0
PPF - Bulgarian - Silway Technologies	Direct	22.08.00	3,0	3,0	0,0	3,0
PPF - Bulgarian - Rodinvest/Rodina	Direct	27.10.00	1,9	1,9	0,0	1,9
PPF - Bulgarian - Damianitza	Direct	24.11.00	0,5	0,5	0,0	0,5
TBIH Financial Services Group N.V. (debt & equity)	Regional	04.12.00	10,3	6,3	0,7	5,5
Sofia Water System Concession Project	Direct	15.12.00	95,2	18,5	18,5	0,0
Internet Framework - Rila Solutions	Direct	21.12.00	7,3	3,2	0,0	3,2
Total 2000			153,7	55,3	37,7	17,7
DIF - Babylon	Direct	19.01.01	0,5	0,5	0,0	0,5
Innova/3	Regional	23.04.01	9,4	1,1	0,0	1,1
Balkanpharma	Direct	23.05.01	23,2	12,2	12,2	0,0
US/EBRD SME - ProCredit Bank Bulgaria	Direct	06.06.01	19,7	4,2	3,0	1,2
Bulgaria Grain Receipt Programme - Unionbank(2001/02)	Direct	11.07.01	1,6	1,6	1,6	0,0
EU/EBRD Phase II - Hebrov Bank	Direct	24.09.01	6,0	6,0	6,0	0,0
Regional Europolis Portfolio	Regional	14.12.01	75,0	26,3	10,9	15,3
Total 2001			135,4	51,9	33,7	18,2
Bulgarian Transmission Network	Direct	16.01.02	156,7	41,1	41,1	0,0
PFS	Direct	04.03.02	35,7	18,8	14,5	4,3
Sofia Public Transport Project	Direct	29.04.02	31,1	16,9	16,9	0,0
EU/EBRD Phase II - Raiffeisenbank Bulgaria	Direct	20.05.02	10,0	3,5	3,5	0,0
Black Sea Fund - Capital Increase	Regional	31.05.02	8,2	2,5	0,0	2,5
Sofia District Heating Rehabilitation	Direct	14.08.02	104,0	30,0	30,0	0,0
Unionbank (equity)	Direct	19.09.02	3,0	2,8	0,0	2,8
EU/EBRD Phase II ext. - United Bulgarian Bank	Direct	12.11.02	20,0	20,0	20,0	0,0
Heitman Central Europe Property Partners Fund II	Regional	09.12.02	7,4	2,5	0,0	2,5
Total 2002			376,1	138,1	126,0	12,1
Maritza East III Power Project	Direct	28.02.03	708,0	28,0	28,0	0,0
Billa	Regional	20.03.03	53,9	6,8	6,8	0,0
US/EBRD SME - ProCredit Bank Bulgaria	Direct	15.04.03	6,1	1,2	0,0	1,2
EU/EBRD Phase I - Global Romania and Bulgaria Growth Fund	Regional	09.05.03	10,4	3,3	0,0	3,3
Bulgarian Telecommunications Company (Equity)	Direct	28.09.03	138,0	13,0	0,0	13,0
Bulgarian Post Bank - Mortgage Line	Direct	17.10.03	15,0	15,0	15,0	0,0
Herfston (sub debt)	Direct	04.11.03	4,7	4,9	4,9	0,0
TBI AD (debt & equity)	Direct	04.11.03	15,2	15,3	2,2	13,1
TBIF Bulgaria AD	Direct	04.11.03	0,9	0,9	0,0	0,9
International Water United Utilities	Regional	20.11.03	13,7	5,0	0,0	5,0
TUI advance payments	Regional	19.12.03	33,2	33,2	33,2	0,0
Opet-Aygaz Bulgaria	Direct	25.12.03	73,3	20,0	20,0	0,0
Total 2003			1 072,5	146,5	110,0	36,5

Op Name	Regional/Direct	Signing Date	Total Project Value	EBRD Finance	Debt	Equity
EERECL (Bulgaria) - UBB	Direct	16.03.04	25,0	25,0	25,0	0,0
Polish Enterprise Fund V	Regional	30.01.04	4,7	4,7	0,0	4,7
EERECL (Bulgaria) - BPB	Direct	16.03.04	12,0	10,0	10,0	0,0
EERECL (Bulgaria) - Unionbank	Direct	16.03.04	3,0	3,0	3,0	0,0
US/EBRD SME - ProCredit Bank Bulgaria	Direct	16.03.04	13,1	6,0	5,0	1,0
EU/EBRD Extension 4 - Hevros Bank II	Direct	11.05.04	6,0	6,0	6,0	0,0
Boliari	Direct	12.05.04	14,5	10,5	8,0	2,5
Bulgarian Telecommunications (Debt - BTC AD)	Direct	11.06.04	98,1	36,5	36,5	0,0
Bulgarian Telecoms Coy (Debt - Advent)	Direct	11.06.04	118,0	43,9	43,9	0,0
Advent Central & Eastern Europe Successor Fund	Regional	25.06.04	49,6	7,5	0,0	7,5
BTC Mezzanine Co Investment Facility	Direct	18.08.04	40,0	3,5	3,5	0,0
EERECL (Bulgaria) - UniCredit Bulbank	Direct	23.09.04	7,0	7,0	7,0	0,0
EERECL (Bulgaria) - UniCredit Bulbank	Direct	23.09.04	10,0	10,0	10,0	0,0
EU/EBRD Extension 5 - Bulgarian-American Credit Bank	Direct	11.10.04	10,0	10,0	10,0	0,0
Raiffeisen International	Regional	20.10.04	10,0	5,0	0,0	5,0
Europolis II	Regional	15.11.04	30,0	7,5	5,5	2,0
EU/EBRD Extension 5 - Unicredit Leasing	Direct	29.11.04	5,0	5,0	5,0	0,0
EERECL (Bulgaria) - DSK Bank	Direct	30.11.04	10,0	10,0	10,0	0,0
EU/EBRD Ext 5 Rural - UBB Rural	Direct	30.11.04	10,0	10,0	10,0	0,0
EU/EBRD Extension 3 - DSK	Direct	30.11.04	10,0	10,0	10,0	0,0
Maritza east 2 TPP	Direct	30.11.04	80,3	22,0	22,0	0,0
	<i>Total 2004</i>		566,3	253,1	230,4	22,7
Sunny Travel EOOD	Direct	24.02.05	37,6	12,2	12,2	0,0
Chelopech Mining	Direct	06.04.05	33,0	7,0	7,0	0,0
Belvedere	Direct	27.04.05	28,1	9,0	7,0	2,0
Burgas Water Company	Direct	08.06.05	21,1	11,0	11,0	0,0
Global Property Fund	Regional	29.06.05	38,9	10,4	0,0	10,4
REECL (Bulgaria) - Post Bank	Direct	30.06.05	5,0	5,0	5,0	0,0
REECL (Bulgaria) - Raiffeisenbank Bulgaria	Direct	30.06.05	10,0	10,0	10,0	0,0
REECL (Bulgaria) - UBB	Direct	30.06.05	5,1	5,1	5,1	0,0
REECL (Bulgaria) - DSK Bank	Direct	29.07.05	10,0	10,0	10,0	0,0
Golden Yavor	Direct	11.08.05	5,2	2,6	2,6	0,0
Emerging Europe Convergence Fund II	Regional	24.08.05	6,0	6,0	0,0	6,0
Svilozha Pulp Mill	Direct	22.11.05	28,0	18,0	18,0	0,0
Argus Capital Partners II	Regional	07.12.05	4,5	4,5	0,0	4,5
Maritza East I Power Company	Direct	07.12.05	1 174,0	96,0	96,0	0,0
EU/EBRD Extension 6 - Union Leasing Bulgaria - Senior Loan	Direct	09.12.05	3,0	3,0	3,0	0,0
Southeast Europe Equity Fund II	Regional	15.12.05	7,2	7,2	0,0	7,2
North-Eastern Bulgaria Electricity Distribution Companies	Direct	20.12.05	16,8	16,8	16,8	0,0
SG AM Eastern Europe L.P.	Regional	22.12.05	1,1	0,6	0,0	0,6
SigmaBleyzer Southeast European Fund IV CV	Regional	23.12.05	5,0	5,0	0,0	5,0
	<i>Total 2005</i>		1 439,6	239,4	203,8	35,6
EU/EBRD Extension 6 - Unicredit Leasing II	Direct	30.01.06	5,0	5,0	5,0	0,0
EU/EBRD ext. 6 - SG Expressbank	Direct	04.05.06	10,0	10,0	10,0	0,0
EU/EBRD SME Finance Facility - Raiffeisen Leasing Bulgaria	Direct	21.05.06	10,0	10,0	10,0	0,0
European Fund for Southeast Europe (EFSE)	Regional	19.06.06	2,0	2,0	0,0	2,0
Rousse Water Investment Project	Direct	20.06.06	46,8	8,0	8,0	0,0
REECL (Bulgaria) - ProCredit Bulgaria	Direct	30.06.06	10,0	10,0	10,0	0,0
Boni	Direct	14.07.06	40,8	15,0	15,0	0,0
REECL (Bulgaria) - UniCredit Bulbank	Direct	18.07.06	2,5	2,5	2,5	0,0
Telelink	Direct	27.07.06	10,0	3,0	3,0	0,0
EERECL (Bulgaria) extension - Raiffeisenbank Bulgaria	Direct	04.08.06	20,0	20,0	20,0	0,0

Op Name	Regional/Direct	Signing Date	Total Project Value	EBRD Finance	Debt	Equity
Alpha CEE II, L.P.	Regional	11.08.06	2,5	2,5	0,0	2,5
Europolis 3	Regional	21.09.06	32,2	6,9	4,1	2,6
BSR Europe Co-Investment Facility	Regional	14.08.06	11,0	3,9	0,0	3,9
EU/EBRD ext 6 - Allianz Bulgaria Bank	Direct	27.09.06	5,0	5,0	5,0	0,0
Balkan Accession Fund, C.V.	Regional	04.10.06	26,2	5,5	0,0	5,5
Bluehouse equity fund	Regional	17.10.06	7,6	1,3	0,0	1,3
GED Eastern Fund II	Regional	30.10.06	8,0	8,0	0,0	8,0
AIG New Europe II	Regional	15.11.06	4,0	4,0	0,0	4,0
TL Capital Partners	Regional	09.11.06	14,7	6,0	0,0	6,0
<i>Total 2006</i>			281,6	128,6	92,6	35,8
Accession Mezzanine Capital II	Regional	16.01.07	40,0	8,0	0,0	8,0
NEVEQ – New Europe Venture Equity Fund	Regional	15.03.07	8,0	8,0	0,0	8,0
EU/EBRD Extension 7 - Raiffeisenbank Bulgaria (Rural)	Direct	20.05.07	5,0	5,0	5,0	0,0
Global Finance SEE Fund	Regional	29.06.07	19,2	19,2	0,0	19,2
South Eastern Europe - Joint Power Venture	Regional	29.06.07	180,0	18,0	0,0	18,0
Syntaxis Mezzanine Fund	Regional	29.06.07	2,6	2,5	0,0	2,5
Stara Zagora Water Investment Project	Direct	30.06.07	10,9	9,0	9,0	0,0
EERECL (Bulgaria) extension Piraeus Bank	Direct	19.09.07	5,0	5,0	5,0	0,0
EU/EBRD Extension 6 - Piraeus Bank Bulgaria	Direct	19.09.07	5,0	5,0	5,0	0,0
EU/EBRD Extension 6 - Piraeus Leasing Bulgaria	Direct	19.09.07	5,0	5,0	5,0	0,0
EU/EBRD MFF Extension 1 - Piraeus Bank Bulgaria	Direct	19.09.07	2,5	2,5	2,5	0,0
Unionbank (equity)	Direct	05.09.07	0,8	0,8	0,0	0,8
EERECL (Bulgaria) Unionbank	Direct	29.06.07	5,0	5,0	5,0	0,0
US EBRD SME – ProCredit	Direct	25.09.07	1,0	1,0	0,0	1,0
AIG New Europe	Regional	16.07.07	1,0	1,0	0,0	1,0
Europolis 3	Regional	26.01.07	6,8	6,8	0,0	6,8
Telelink	Direct	16.10.07	0,1	0,1	0,0	0,1
Raiffeisen Leasing	Direct	30.11.07	5,0	5,0	5,0	0,0
Royalton Partners II	Regional	25.10.07	7,5	7,5	0,0	7,5
EnerCap renewable energy financing vehicle	Regional	02.11.07	2,5	1,3	0,0	1,3
Vez Svoghe mini hydro project	Direct	26.11.07	80,8	34,0	34,0	0,0
Wienerberger Bulgaria	Direct	26.11.07	4,4	6,8	6,8	0,0
EUEFF – United Bulgarian Bank credit line	Direct	19.12.07	5,0	5,0	5,0	0,0
Bulgarian ESCO Fund (BEF)	Direct	21.12.07	7,0	7,0	7,0	0,0
EUEFF - Unicredit Bulbank credit line	Direct	21.12.07	15,0	15,0	15,0	0,0
Plodiv Water Investment Project	Direct	21.12.07	11,4	11,4	11,4	0,0
Project Toronto	Direct	21.12.07	8,2	8,2	0,0	8,2
<i>Total 2007</i>			444,6	203,0	120,7	82,3
Total Cumulative Commitments:			5 908,4	1 546,0	1 230,2	315,8

Πηγή: <http://www.ebrd.com/about/strategy/country/bulgaria/strategy.pdf>

Πίνακας 24
Υφιστάμενα Προγράμματα ανά τομέα

Sector Business Group (SIC)	Sector Team (SIC)	No. of Projects	Total Project Value	EBRD Finance	Debt	Equity	% Share of Commitments
Energy	Natural Resources	2	105	27	27	0	2%
	Power and Energy	5	2 599	297	278	20	19%
<i>Sub-total Energy</i>		7	2 705	324	304	20	21%
Financial Institutions	Bank Equity	1	288	53	24	29	3%
	Bank Lending	25	308	288	288	0	19%
	Equity Funds	0	316	146	0	146	9%
	Non Bank FI	5	78	65	41	25	4%
	Small Business Finance	3	42	14	8	6	1%
<i>Sub-total Energy</i>			1 032	567	360	207	37%
Infrastructure	Municipal & Env Inf	7	334	110	105	5	7%
	Transport	1	303	59	59	0	4%
<i>Sub-total Infrastructure</i>		8	637	169	164	5	11%
Specialised Industries	Agribusiness	4	290	87	74	13	6%
	Property and Tourism	1	294	114	73	41	7%
	Telecoms Informatics & Media	1	598	136	120	16	9%
<i>Sub-total Specialised Industries</i>		6	1,182	337	267	70	22 %
General Industry	General Industry	4	353	149	135	14	10%
<i>Sub-total General Industry</i>		4	353	149	135	14	10%
BULGARIA TOTAL		59	5 908	1 546	1 230	316	100%

Πίνακας 25
Συνεισφορά του Διεθνή Παράγοντα ανά Τομέα

Αναπτυξιακές Προκλήσεις	Διεθνή Παράγοντας								
	EE	EBRD	EIB	IMF	IBRD	IFC	UNDP, UN agencies	U S A I D	other
Μακροοικονομική σταθερότητα									
Παραγωγικότητα και Εργασία									
Επιχειρησιακό Περιβάλλον									N/U
Ανταγωνιστικότητα επιχειρήσεων									G/N/S
Αγορά Εργασίας									N/S
Εκπαίδευση & Δεξιότητες									G/N/J/U
Μεταφορές									G/N
Ενέργεια									N
Αγροτικός Τομέας									G/N/S
Διακυβέρνηση και Θεσμοί									
Διοικητική Μεταρρύθμιση									N/U
Δικαστική Μεταρρύθμιση / Κράτος του Νόμου									N/U
Δημοσιονομική Βιωσιμότητα / απορροφητικότητα Ευρωπαϊκών Κονδυλίων									
Αναδιάρθρωση Δημοσίων Δαπανών									N
Ικανότητα για απορρόφηση των κονδυλίων από την ΕΕ									G/N/J/U
Τομέας Υγείας									N/S
Κοινωνική Ασφάλιση / Συντάξεις									N/S
Υποδομές Δήμων									J/S
Περιορισμός της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού									
Περιφερειακή Ανάπτυξη									G/J/S
Κοινωνική Βοήθεια / ROMA									GNU

G= Germany, J= Japan, N= Netherland, S= Switzerland, U= United Kingdom .

Ιδία Επεξεργασία, Πηγή: www.worldbank.com,

Πίνακας 26
ΚΟΝΔΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΕΣΠΑ

Στόχος Σύγκλιση	Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση	
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	Ταμείο	Συνολικό Ποσό
Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας της Βουλγαρικής Οικονομίας	ΕΤΠΑ	987 883 219
Περιφερειακή Ανάπτυξη	ΕΤΠΑ	1 361 083 545
Τεχνική Υποστήριξη	ΕΤΠΑ	48 296 513
Μεταφορές	ΕΤΠΑ	368 809 773
	Ταμείο Συνοχής	1 255 669 890
	ΕΤΠΑ + Ταμείο Συνοχής	1 624 479 623
Περιβάλλον	ΕΤΠΑ	439 059 208
	Ταμείο Συνοχής	1 027 366 273
	ΕΤΠΑ + Ταμείο Συνοχής	1 466 425 481
Ανάπτυξη Ανθρώπινων Πόρων	ΕΚΤ	1 031 789 139
Διοικητική Ικανότητα	ΕΚΤ	153 670 724

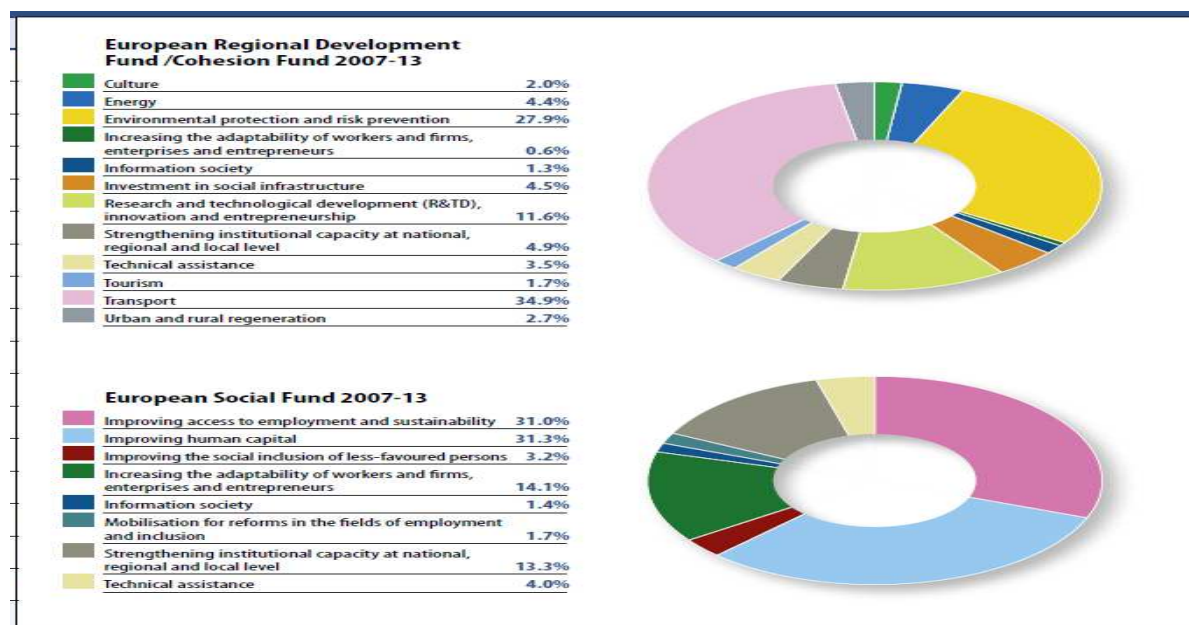
Ιδία Επεξεργασία , Πηγή: Επιχειρησιακά Προγράμματα

Πίνακας 27
ΚΟΝΔΥΛΙΑ ΠΟΥ ΘΑ ΔΙΑΤΕΘΟΥΝ ΑΝΑ ΤΑΜΕΙΟ
Στόχος Σύγκλιση

ΕΤΠΑ	3 205 132 218
ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	2 283 036 163
ΕΚΤ	1 185 459 863
Σύνολο	6 673 628 244

Ιδία Επεξεργασία, Πηγή : Επιχειρησιακά Προγράμματα

Σχεδιάγραμμα 3
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΟΡΩΝ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ

Πηγή: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche/bg_en.pdf

Εικόνα 1
ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ ΣΟΦΙΑΣ

Πηγή: <http://www.sofia-airport.bg>

Πίνακας 28 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Περιβάλλον” CCI NO : 2007BG161PO005 Ανάλυση Κεφαλαίων ανά Άξονα Προτεραιότητας			
Άξονες Προτεραιότητας	Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση	Εθνική Δημόσια Δαπάνη	Σύνολο Δημόσιας Δαπάνης
Αναβάθμιση , επέκταση και δημιουργία υποδομών διαχείρισης υγρών αποβλήτων και υδάτινων πόρων (Ταμείο Συνοχής)	1 027 366 273	256 841 568	1 284 207 841
Αναβάθμιση, επέκταση και δημιουργία υποδομών επεξεργασίας στερεών αποβλήτων (ΕΤΠΑ)	311 732 038	55 011 536	366 743 574
Προστασία και Αποκατάσταση της Βιοποικιλότητας (ΕΤΠΑ)	87 811 841	15 496 207	103 308 048
Τεχνική Βοήθεια (ΕΤΠΑ)	39 515 329	6 973 293	46 488 622
Σύνολο	1 466 425 481	334 322 604	1 800 748 085

Ιδία Επεξεργασία , πηγή:

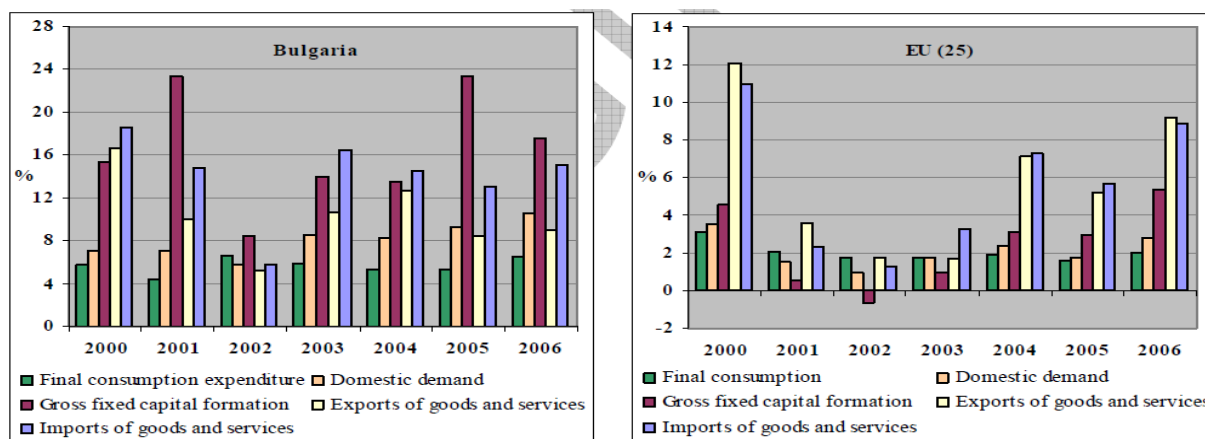
http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=BG&gv_reg=ALL&gv_PG M=1007&LAN=7&gv_per=2&gv_defL=7

Πίνακας 29
Ενδεικτική Κατανομή των Πόρων ανά Έτος και Ταμείο
ΕΠ Περιβάλλον

ΕΤΟΣ	ΕΤΠΑ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ
2007			
Περιοχές χωρίς μεταβατική στήριξη	31 930 906	77 155 481	109 086 387
Περιοχές Μεταβατικής Στήριξης	0,00	0,00	0,00
Σύνολο για το 2007	31 930 906	77 155 481	109 086 387
2008			
Περιοχές χωρίς μεταβατική στήριξη	46 742 728	110 558 301	157 331 029
Περιοχές Μεταβατικής Στήριξης	0,00	0,00	0,00
Σύνολο για το 2008	46 742 728	110 558 301	157 331 029
2009			
Περιοχές χωρίς μεταβατική στήριξη	63 645 630	148 728 173	212 373 803
Περιοχές Μεταβατικής Στήριξης	0,00	0,00	0,00
Σύνολο για το 2009	63 645 630	148 728 173	212 373 803
2010			
Περιοχές χωρίς μεταβατική στήριξη	67 065 959	156 534 424	223 600 383
Περιοχές Μεταβατικής Στήριξης	0,00	0,00	0,00
Σύνολο για το 2010	67 065 959	156 534 424	223 600 383
2011			
Περιοχές χωρίς μεταβατική στήριξη	71 800 591	167 300 064	239 100 655
Περιοχές Μεταβατικής Στήριξης	0,00	0,00	0,00
Σύνολο για το 2011	71 800 591	167 300 064	239 100 655
2012			
Περιοχές χωρίς μεταβατική στήριξη	76 561 641	178 127 402	254 689 043
Περιοχές Μεταβατικής Στήριξης	0,00	0,00	0,00
Σύνολο για το 2012	76 561 641	178 127 402	254 689 043
2013			
Περιοχές χωρίς μεταβατική στήριξη	81 311 753	188 932 428	270 244 181
Περιοχές Μεταβατικής Στήριξης	0,00	0,00	0,00
Σύνολο για το 2013	81 311 753	188 932 428	270 244 181

Ιδία Επεξεργασία, Πηγή: ΕΠ Περιβάλλον

Σχεδιάγραμμα 4 ΑΕγΠ Βασικών Οικονομικών Τομέων

Πηγή: ΕΠ Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας της Βουλγαρικής Οικονομίας.

Πίνακας 30

Ταξινόμηση Επιλεγμένων Χωρών (επί συνόλου 183) με κριτήριο το επιχειρηματικό τους περιβάλλον

Χώρα	Σύσταση Επιχείρησης	Αδειοδότηση Επιχείρησης	Πρόσληψη & Απόλυση Εργαζομένων	Τίτλοι Ιδιοκτησίας Επιχείρησης	Δανειοδότηση Επιχείρησης	Προσασία Επενδυτών	Πληρωμή Φόρων	Εξωτερικό Εμπόριο	Εφαρμογή Συμβάσεων	Κλείσιμο Επιχείρησης	Ευχέρεια Επιχειρηματικής Δραστηριότητας
Σγκαπούρη	4	2	1	16	4	2	5	1	13	2	1
ΗΠΑ	8	25	1	12	4	5	61	18	8	15	4
Γερμανία	84	18	158	57	15	93	71	14	7	35	25
Βουλγαρία	50	119	53	56	4	41	95	106	87	78	44
Ελλάδα	140	50	147	107	87	154	76	80	89	43	109

Ιδία Επεξεργασία, Πηγή: www.doingbusiness.org

Πίνακας 31			
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας της Βουλγαρικής Οικονομίας”.			
CCI NO : 2007BG161PO003			
Ανάλυση Κεφαλαίων ανά Άξονα Προτεραιότητας			
Άξονες Προτεραιότητας	Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση	Εθνική Δημόσια Δαπάνη	Σύνολο Δημόσιας Δαπάνης
Ανάπτυξη μιας οικονομίας στηριζόμενης στη γνώση και τις καινοτόμες δραστηριότητες	209 525 000	36 975 000	246 500 000
Αύξηση της αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων και βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος	504 762 113	89 075 667	593 837 780
Χρηματοδότηση Αναπτυσσόμενων Επιχειρήσεων	170 000 000	30 000 000	200 000 000
Ενδυνάμωση της διεθνούς θέσης της οικονομίας της χώρας	73 960 090	13 051 780	87 011 870
Τεχνική Βοήθεια (ΕΤΠΑ)	29 636 016	5 299 885	34 935 901
Σύνολο	987 883 219	174 402 332	1 162 285 551

Ιδία Επεξεργασία, Πηγή:

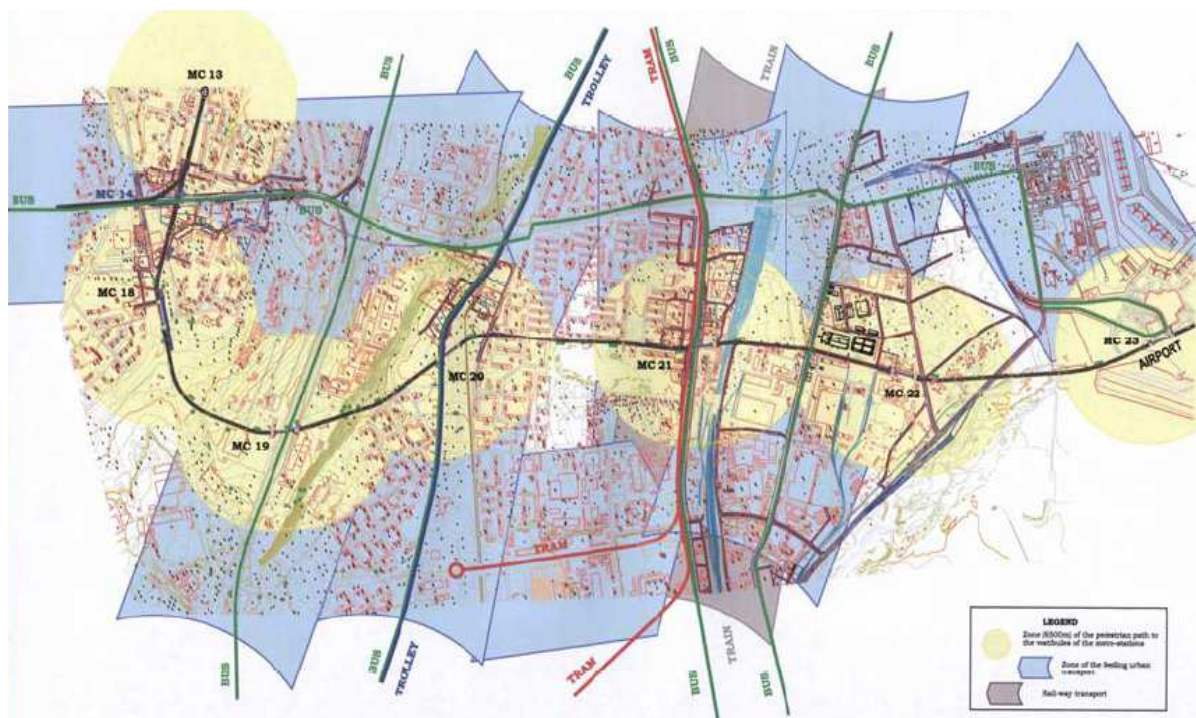
http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=BG&gv_reg=ALL&gv_PGM=1009&LAN=7&gv_per=2&gv_defL=7

Πίνακας 32			
Ενδεικτική Κατανομή των Πόρων ανά Έτος και Ταμείο			
ΕΠ Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα της Βουλγαρικής Οικονομίας			
ΕΤΟΣ	ΕΤΠΑ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ
2007			
Περιοχές χωρίς μεταβατική στήριξη	71 844 538	0,00	71 844 538
Περιοχές Μεταβατικής Στήριξης	0,00	0,00	0,00
Σύνολο για το 2007	71 844 538	0,00	71 844 538
2008			
Περιοχές χωρίς μεταβατική στήριξη	105 171 139	0,00	105 171 139
Περιοχές Μεταβατικής Στήριξης	0,00	0,00	0,00
Σύνολο για το 2008	105 171 139	0,00	105 171 139
2009			
Περιοχές χωρίς μεταβατική στήριξη	143 202 668	0,00	143 202 668
Περιοχές Μεταβατικής Στήριξης	0,00	0,00	0,00
Σύνολο για το 2009	143 202 668	0,00	143 202 668
2010			
Περιοχές χωρίς μεταβατική στήριξη	150 898 409	0,00	150 898 409
Περιοχές Μεταβατικής Στήριξης	0,00	0,00	0,00
Σύνολο για το 2010	150 898 409	0,00	150 898 409
2011			
Περιοχές χωρίς μεταβατική στήριξη	161 551 329	0,00	161 551 329
Περιοχές Μεταβατικής Στήριξης	0,00	0,00	0,00

Σύνολο για το 2011	161 551 329	0,00	161 551 329
2012			
Περιοχές χωρίς μεταβατική στήριξη	172 263 692	0,00	172 263 692
Περιοχές Μεταβατικής Στήριξης	0,00	0,00	0,00
Σύνολο για το 2012	172 263 692	0,00	172 263 692
2013			
Περιοχές χωρίς μεταβατική στήριξη	182 951 444	0,00	182 951 444
Περιοχές Μεταβατικής Στήριξης	0,00	0,00	0,00
Σύνολο για το 2013	182 951 444	0,00	182 951 444
ΣΥΝΟΛΟ	987 883 219	0,00	987 883 219

Ιδία Επεξεργασία, Πηγή: ΕΠ Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας της Βουλγαρικής Οικονομίας.

Χάρτης 1
Μετρό Σόφιας
Διαδρομή MLADOST 1 (MS 13) - Αεροδρόμιο Σόφιας (MS 23)
(συνδέσεις με άλλα ΜΜΜ)

Πηγή: <http://www.metropolitan.bg/en/map/>

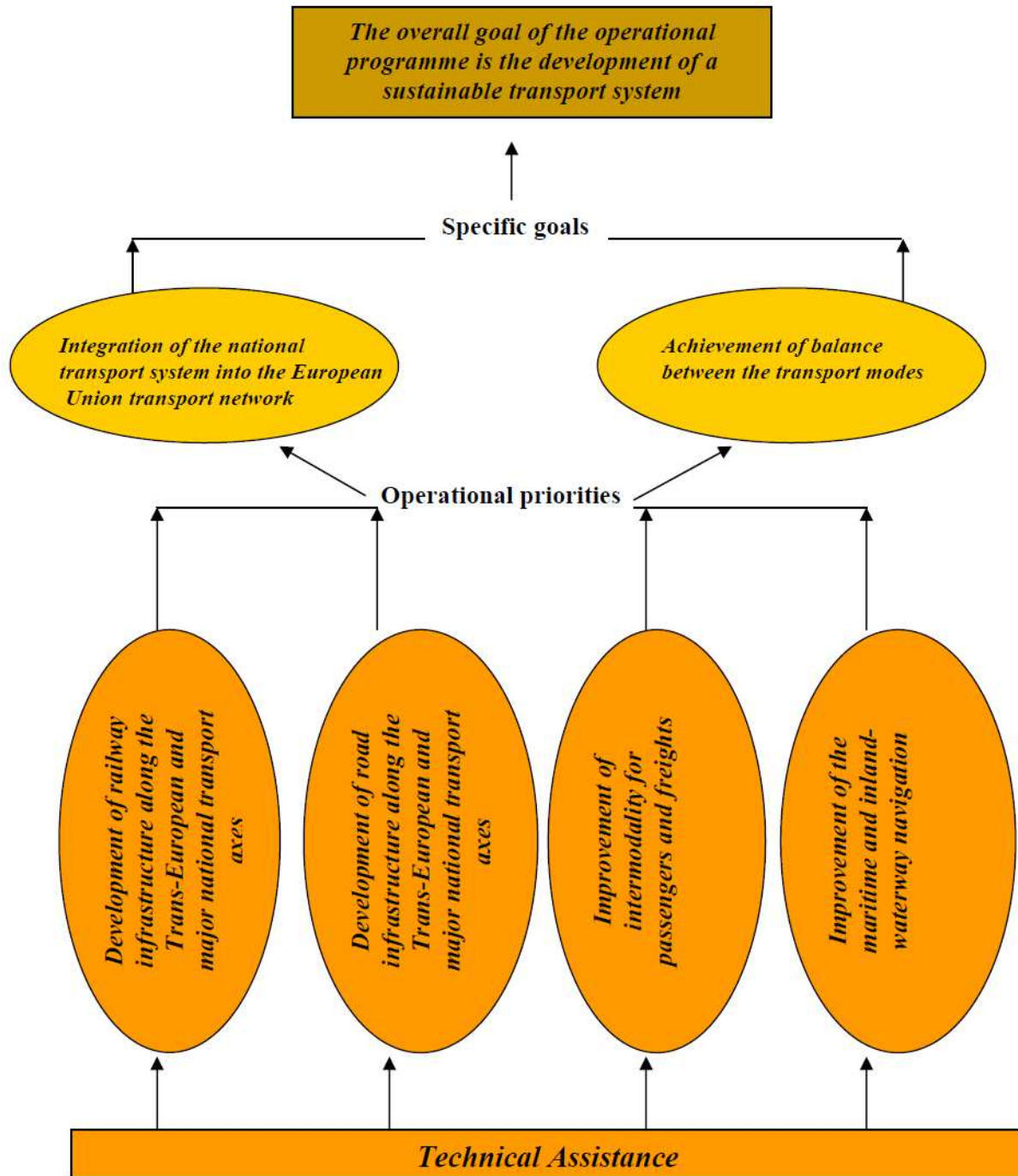
Πίνακας 33
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Μεταφορών”
Ανάλυση Κεφαλαίων ανά Άξονα Προτεραιότητας

Άξονες Προτεραιότητας	Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση	Εθνική Δημόσια Δαπάνη	Σύνολο Δημόσιας Δαπάνης
Ανάπτυξη Υποδομών Σιδηροδρομικού Δικτύου	464 000 000	116 000 000	580 000 000
Ανάπτυξη Υποδομών Οδικού Δικτύου	791 669 892	197 917 473	989 587 365
Εκσυγχρονισμός των Διατροπικών και Εμπορευματικών Μεταφορών	179 429 731	31 664 070	211 093 801
Εκσυγχρονισμός της θαλάσσιας και εσωτερικής ναυσιπλοΐας	133 322 500	23 527 500	156 850 000
Τεχνική Υποστήριξη	56 057 500	9 892 500	65 950 000
Σύνολο	1 624 479 623	379 001 543	2 003 481 166

Ιδία Επεξεργασία, Πηγή: ΕΠ Μεταφορών.

Σχεδιάγραμμα 5
ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠ “Μεταφορών”

III. GOALS AND PRIORITY AXES

Πηγή: ΕΠ Μεταφορών.

Πίνακας 34
Ενδεικτική Λίστα των βασικότερων έργων στα πλαίσια του ΕΠ Μεταφορών
(ανά άξονα προτεραιότητας)

No.	Name of project	Main components	Total eligible cost of the project (indicative)	EU funding contribution (indicative)		National funding (indicative)	Time table		
				CF	ERDF		Preparation indicative	Start indicative	Completion indicative
Priority axis : Development of railway infrastructure along the Trans-European and major national transport axes									
1.	Modernization of Vidin-Sofia railway line (along Trans-European transport priority project 22)	Implementation of relevant contracts for Construction works, Signaling, Telecommunications and Information systems, Supervision and Long term Assistance.	320 000 000	256 000 000		64 000 000	2007-2009	2010	2014/2015
2.	Modernization of Sofia-Plovdiv railway line (along Trans-European transport network)	Implementation of relevant contracts for Construction works, Signaling, Telecommunications and Information systems, Supervision and Long term Assistance.	125 000 000	100 000 000		25 000 000	2007-2009	2010	2014/2015
3.	Modernization of Sofia-Pernik-Radomir railway line (as part of Modernization of Sofia-Kulata railway line), (along Trans-European transport priority project 22)	Modernization of railway section for 160 km/h.	100 000 000	80 000 000		20 000 000	2007-2009	2010	2013
SUB-TOTAL			545 000 000	436 000 000		109 000 000			

No.	Name of project	Main components	Total eligible cost of the project (indicative)	EU funding contribution (indicative)		National funding (indicative)	Time table		
				CF	ERDF		Preparation indicative	Start indicative	Completion indicative
4.	Upgrading of road I-1 (E 79) Vratza-Botevgrad	Upgrading the existing two lanes road to four lanes expressway, 31.5 km long, between Mezdra and Botevgrad. It is along the route of E-79 and Trans-European transport priority project 7.	85 000 000	68 000 000		17 000 000	2007-2008	2009	2012/2013
5.	Construction of Struma Motorway	The project is identified as priority project for development of the Trans-European transport network along Trans-European transport priority project 7. The project envisages construction of sections: -Lot 1 – Dolna Dikanya – Dupnitsa – 16,78 km; -Lot 2 – Dupnitsa – Simitly – 45 km; -Lot 3 – Simitly – Sandanski – 56 km. -Lot 4 – Sandanski – Kulata – 15 km.	600 000 000 Lot 1+ Lot 4 92 000 000 Lot 3 +Lot 3 508 000 000	480 000 000		120 000 000	Lot 1 + Lot 4 2007-2008 Lot 2 + Lot 3 2007-2009	Lot 1 + Lot 4 2008 Lot 2 + Lot 3 2009/2010	Lot 1 + Lot 4 2012/2013 Lot 2+Lot 3 2015
6.	Construction of Maritza Motorway – from km 5 to km 72	Maritza motorway is located along Trans-European transport network and will link Trakia motorway at Orizovo junction with Kapitan Andreevo at the Bulgarian –Turkish border crossing. The project includes construction of 67 km long motorway section, starting from the end of the already completed part of Maritza motorway at km 5 + 000 and ends at the beginning of the Harmanli- Liybimetc motorway section, that is currently under construction. The implementation	208 587 365	166 869 892		41 717 473	2007	2008	2011/2012

No.	Name of project	Main components	Total eligible cost of the project (indicative)	EU funding contribution (indicative)		National funding (indicative)	Time table		
				CF	ERDF		Preparation indicative	Start indicative	Completion indicative
		of the project will result in decrease of travel time and enhance both traffic comfort and road safety.							
	SUB-TOTAL		893 587 365	714 869 892		178 717 473			
Priority axis : Improvement of intermodality for passengers and freight									
7.	Extension of the Metropolitan Sofia sections: Nadejda junction - Central Station and Central Bus Station – Sveta Nedelia square – Tcherni Vrah blvd. and “Drujba” -new terminal at the Sofia Airport.	The extension of the Sofia underground includes 2 phases of implementation. I Stage – Nadejda junction - Central Station and Central Bus Station –Sveta Nedelia square – Tcherni Vrah blvd.; II Stage – “Drujba” - new terminal at the Sofia Airport	185 193 801 Stage I – 145 000 000 Stage II – 40 193 801		157 414 731	27 779 070	Stage I – 2007 Stage II – 2007-2008	Stage I – 2008 Stage II – 2009	Stage I – 2001 Stage II – 2012
	SUB-TOTAL		185 193 801		157 414 731	27 779 070			
Priority axis : Improvement of the maritime and inland-waterway navigation									
8.	Improvement of the navigation on the Danube in joint Bulgarian - Romanian parts: from rkm 530 to rkm 520 - Bathin from rkm 576 to rkm 560 - Belene	The project envisages insurance of the navigational safety on the Danube river as the part from the Trans-European transport priority project 18. Improvement of the navigational conditions in the two critical sections on the Danube at low water levels (at +107cm the Lowest Navigational and Regulating Water Level). Objectives: Preparation of the pre-investment study, including the report; design – a preliminary and a working stage; procedures for the consultant to the Technical assistance, for an executor of the construction and a	138 000 000		117 300 000	20 700 000	2007-2008	2010	2014/2015

No.	Name of project	Main components	Total eligible cost of the project (indicative)	EU funding contribution (indicative)		National funding (indicative)	Time table		
				CF	ERDF		Preparation indicative	Start indicative	Completion indicative
		consultant for the supervision in the project implementation. Accomplishment of the Danube riverbed corrections in the sections Belene from rkm 576 to rkm 560 (16km in length) and Bathin from rkm 530 to rkm 520 (10km in length), consisting of the construction of groines, bank fortifications, dredging works etc.							
	SUB-TOTAL		138 000 000		117 300 000	20 700 000			
	TOTAL		1 761 781 165	1 150 869 892	274 714 731	336 196 543			

Πηγή : ΕΠ Μεταφορών

Πίνακας 35 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Διοικητική Ικανότητα” CCI no : 2007BG161PO002 Ανάλυση Κεφαλαίων ανά Άξονα Προτεραιότητας			
Άξονες Προτεραιότητας	Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση	Εθνική Δημόσια Δαπάνη	Σύνολο Δημόσιας Δαπάνης
Χρηστή Διακυβέρνηση	36 880 974	6 508 407	43 389 381 (24%)
Διαχείριση Ανθρωπίνων Πόρων	63 004 997	11 118 529	74 123 526 (41%)
Ποιότητα στην παροχή Δημόσιων Υπηρεσιών και ανάπτυξη της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	47 637 924	8 406 493	56 044 617 (31%)
Τεχνική Βοήθεια	6 146 829	1 084 734	7 231 563 (4%)
Σύνολο	153 670 724	27 118 363	180 789 087

Ίδια επεξεργασία, πηγή: ΕΠ Διοικητική Ικανότητα

Πίνακας 36 Κατανομή Πόρων ανά έτος (σε Ευρώ)			
ΕΤΟΣ	ΕΚΤ	ΕΘΝΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ	ΣΥΝΟΛΙΚΑ
2007	11 175 817	1 972 203	13 148 020
2008	16 359 955	2 887 051	19 247 006
2009	22 275 971	3 931 054	26 207 025
2010	23 473 086	4 142 309	27 615 395
2011	25 130 207	4 434 742	29 564 949
2012	26 796 574	4 728 807	31 525 381
2013	28 459 114	5 022 197	33 481 311
Σύνολο	153 670 724	27 118 363	180 789 087

Ίδια επεξεργασία, πηγή: ΕΠ Διοικητική Ικανότητα

Πίνακας 37
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Τεχνική Υποστήριξη”
CCI no : 2007BG161PO002
Ανάλυση Κεφαλαίων ανά Άξονα Προτεραιότητας

Άξονες Προτεραιότητας	Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση	Εθνική Δημόσια Δαπάνη	Σύνολο Δημόσιας Δαπάνης
Υποστήριξη Κεντρικών Φορέων	25 000 000	4 411 765	29 411 765
Ενίσχυση και Υποστήριξη Ενιαίου Φορέα Πληροφόρησης και της Παρακολούθησης	9 659 303	1 704 583	11 363 886
Προώθηση της Πολιτικής Συνοχής στη Βουλγαρία	13 637 210	2 406 566	16 043 776
Σύνολο	48 296 513	8 522 914	56 819 427

Ίδια επεξεργασία, πηγή: ΕΠ Τεχνική Υποστήριξη

Πίνακας 38
Περιφέρειες Βουλγαρίας

Περιφέρεια	HASC Κωδικοί Διοικητικών Υποδιαιρέσεων	I SO Region codes from ISO 3166-2	NUTS Nomenclature of Territorial Units for Statistics	FIPS Codes from FIPS PUB 10-4, a U.S. government standard	Πληθυσ μός
Blagoevgrad	BG.BL	0 1	BG213	BU3 8	341,245
Burgas	BG.BR	0 2	BG231	BU3 9	423,608
Dobrich	BG.DO	0 8	BG132	BU4 0	215,232
Gabrovo	BG.GB	0 7	BG124	BU4 1	144,150
Grad Sofiya	BG.SG	2 2	BG211	BU4 2	1,173,98 8
Khaskovo	BG.KK	2 6	BG223	BU4 3	277,483
Kurdzhali	BG.KZ	0 9	BG226	BU4 4	164,019
Kyustendil	BG.KY	1 0	BG215	BU4 5	162,622
Lovech	BG.LV	1 1	BG122	BU4 6	169,951
Montana	BG.MT	1 2	BG112	BU4 7	182,267
Pazardzhik	BG.PZ	1 3	BG224	BU4 8	310,741
Pernik	BG.PN	1 4	BG214	BU4 9	149,856
Pleven	BG.PV	1 5	BG121	BU5 0	312,018
Plovdiv	BG.PD	1 6	BG221	BU5 1	715,904
Razgrad	BG.RG	1 7	BG135	BU5 2	152,417
Ruse	BG.RS	1 8	BG125	BU5 3	266,213
Shumen	BG.SH	2 7	BG133	BU5 4	204,395
Silistra	BG.SI	1 9	BG136	BU5 5	142,003
Sliven	BG.SL	2 0	BG232	BU5 6	218,474

Smolyan	BG.SM	2	BG225	BU5	140,067
		1		7	
Sofiya	BG.SF	2	BG212	BU5	273,252
		3		8	
Stara Zagora	BG.SZ	2	BG222	BU5	370,665
		4		9	
Turgovishte	BG.TU	2	BG134	BU6	137,689
		5		0	
Varna	BG.VN	0	BG131	BU6	462,218
		3		1	
Veliko Turnovo	BG.VT	0	BG123	BU6	293,294
		4		2	
Vidin	BG.VD	0	BG111	BU6	130,094
		5		3	
Vratsa	BG.VR	0	BG113	BU6	243,039
		6		4	
Yambol	BG.YA	2	BG233	BU6	
		8		5	
28 provinces					

Πηγή : ΕΠ Περιφερειακή Ανάπτυξη.

Χάρτης 2 & 3
6 Ομάδες Περιφερειών για το στόχο Σύγκλιση

- Convergence Regions
- Phasing-out Regions
- Phasing-in Regions
- Competitiveness and Employment Regions

- Boundaries**
- National
  - Nuts 2

Figure 2: Eligible statistical regions (NUTS II)

1. North-western planning region;
2. North-central planning region;
3. North-eastern planning region;
4. South-western planning region;
5. South-central planning region;
6. South-eastern planning region

Πίνακας 39

NUTS 2 regions	Area 2005 thous. km ²	Population 2005		Arable land 2005 (dca / capita)	GDP 2004		GDP per capita 2004		Unemployment rate 2005	FDI per capita USD	Number of districts	Number of municipalities
		persons	% of the national total		mln. lv.	% of the national total	lv.	% of the national average				
Bulgaria	111,0	7718750	100,0%	6,45	38275	100%	4959	100,0%	11,46%	905	28	264
North Western	19,1	957947	12,4%	11,38	3729	9,7%	3893	78,5%	17,65%	250	5	51
North Central	14,8	949401	12,3%	8,98	3772	9,9%	3973	80,1%	13,70%	357	5	36
North Eastern	14,6	996831	12,9%	8,58	4360	11,4%	4374	88,2%	13,71%	669	4	35
South Eastern	19,8	1134741	14,7%	8,06	5061	13,2%	4460	89,9%	10,87%	647	4	33
South Central	22,4	1560975	20,2%	4,73	5986	15,6%	3835	77,3%	12,25%	320	5	57
South Western	20,3	2118855	27,5%	2,49	15367	40,1%	7252	146,3%	6,34%	2125	5	52

Πηγή: ΕΠ Περιφερειακή Ανάπτυξη

Πίνακας 40
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Περιφερειακή Ανάπτυξη”
CCI no : 2007BG161PO001
Ανάλυση Κεφαλαίων ανά Άξονα Προτεραιότητας

Άξονες Προτεραιότητας	Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση	Εθνική Δημόσια Δαπάνη	Σύνολο Δαπάνης
Αποκατάσταση και ανάπτυξη των πόλεων	713 207 777	125 860 196	839 067 973
Περιφερειακή και τοπική πρόσβαση	340 270 886	60 047 803	400 318 689
Σταθερή ανάπτυξη του τουρισμού	185 379 580	32 714 043	218 093 623
Τοπική ανάπτυξη και συνεργασία	76 220 679	13 450 708	89 671 387
Τεχνική Βοήθεια	46 004 623	8 118 464	54 123 087
Σύνολο	1 361 083 545	240 191 214	1 601 274 759

Ιδία Επεξεργασία, Πηγή: ΕΠ Περιφερειακή Ανάπτυξη

Πίνακας 41			
Κατανομή Πόρων ανά έτος (σε Ευρώ)			
ΕΤΟΣ	ΕΤΠΑ	Ταμείο Συνοχής	ΣΥΝΟΛΙΚΑ
2007	98 985 808	0	98 985 808
2008	144 902 458	0	144 902 458
2009	197 301 454	0	197 301 454
2010	207 904 474	0	207 904 474
2011	222 581 831	0	222 581 831
2012	237 341 086	0	237 341 086
2013	252 066 434	0	252 066 434
Σύνολο	1 361 083 545	0	1 361 083 545

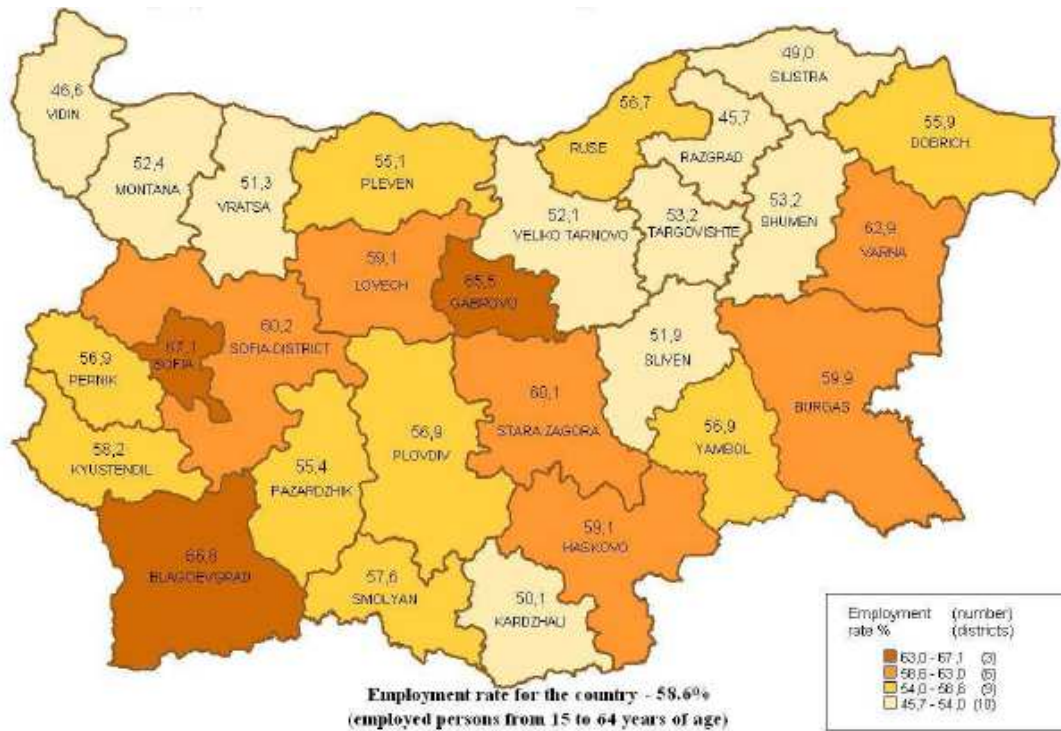
Ίδια Επεξεργασία, Πηγή: ΕΠ Περιφερειακή Ανάπτυξη

Πίνακας 42			
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Ανθρώπινοι Πόροι”			
CCI no : 2007BG051PO001			
Ανάλυση Κεφαλαίων ανά Άξονα Προτεραιότητας			
Άξονες Προτεραιότητας	Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση	Εθνική Δημόσια Δαπάνη	Σύνολο Δημόσιας Δαπάνης
Προώθηση της οικονομικής δραστηριότητας και της ενσωμάτωσης στην αγορά εργασίας	216 675 719	38 236 892	254 912 611
Αύξηση της παραγωγικότητας και της προσαρμοστικότητας του εργατικού δυναμικού	185 722 045	32 774 478	218 496 523
Βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σύμφωνα με τις απαιτήσεις της αγοράς για μια οικονομία βασισμένη στη γνώση	206 357 828	36 416 087	242 773 915
Διευκόλυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση και την κατάρτιση	165 086 262	29 132 870	194 219 132 85
Κοινωνική Ενσωμάτωση και προώθηση της κοινωνικής οικονομίας	144 450 479	25 491 261	169 941 740
Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των θεσμικών οργάνων που έχουν σχέση με την αγορά εργασίας και των κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών υγείας	51 589 457	9 104 022	60 693 479
Διεθνική και	20 635 783	3 641 609	24 277 392

Διαπεριφερειακή Συνεργασία			
Τεχνική Βοήθεια	41 271 566	7 283 217	48 554 783
Σύνολο	1 031 789 139	182 080 436	1 213 869 575

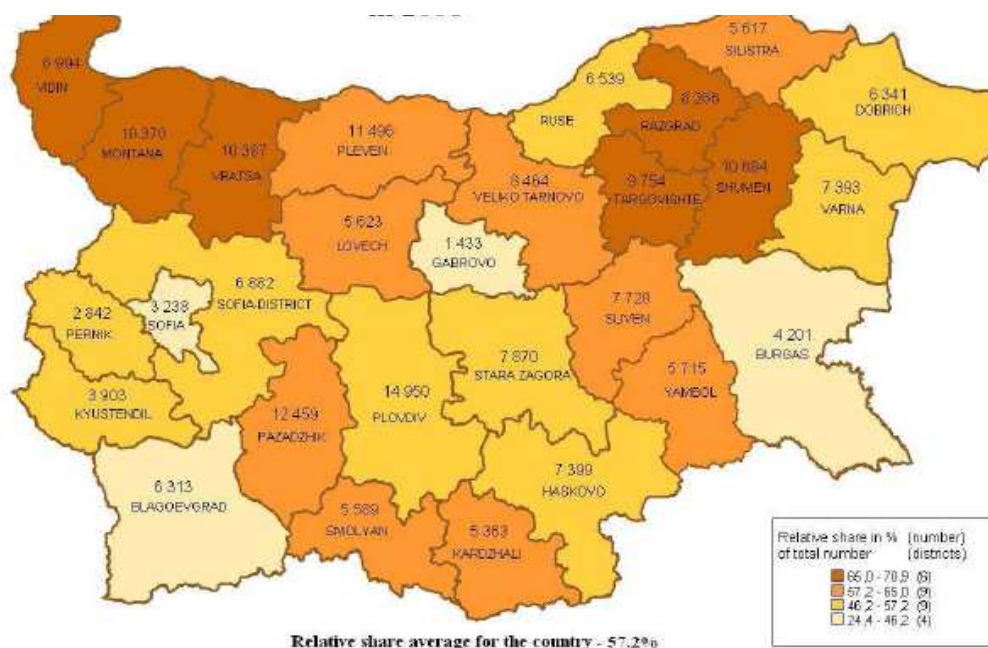
Ίδια Επεξεργασία, Πηγή: ΕΠ ανθρώπινοι Πόροι

Χάρτης 4 Ποσοστά εργασίας ανά Περιφέρεια (2006)

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Βουλγαρίας

Χάρτης 5 Ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας ανά Περιφέρεια (2006)

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Βουλγαρίας

Πίνακας 43 Εξέλιξη Μακροοικονομικών Δεικτών				
Βασικοί Μακροοικονομικοί Δείκτες	Έτος			
	2003	2004	2005	2006
	%			
Πραγματικό ΑΕΠ	5.0	6.6	6.2	6.1
Γεωργία και Δασοί	-0.2	3.4	-4.4	-0.6
Βιομηχανία	11.6	13.5	13.0	13.5
Υπηρεσίες	6.8	9.3	10.0	8.1
Ετησίως Πληθωρισμός	5.6	4.0	6.5	6.5
Μέσος Πραγματικός Μισθός (ανάπτυξη)	3.7	0.8	4.0	2.1

Ίδια Επεξεργασία, πηγή: ΕΠ Ανθρώπινοι Πόροι

Πίνακας 44 Δείκτες Εργασίας και Ανεργίας			
Δείκτες	2006	Στόχοι μέχρι το 2013	Στόχοι Λισσαβόνας
			%

Ποσοστά Εργασίας (ηλικιακή ομάδα 15-64)	58.6	64.0	70.0
Ποσοστά Ανεργίας Γυναικών	54.6	56.0	60.0
Ποσοστά Ανεργίας (ηλικιακή ομάδα 55-64)	39.6	42.0	50.0
Ποσοστά Ανεργίας Νέων (ηλικίας 15+)	9.0	6.0	
Ποσοστά Ανεργίας Νέων (ηλικίας 15-24)	19.5	16.0	
Ποσοστά Μακροχρόνιας Ανεργίας	5.0	4.0	
Ποσοστά Εγκατάλειψης πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης	20.0	13.0	10.0
Ποσοστά Συμμετοχής στη δια βίου Κατάρτιση	1.3	5.0	12.5

Ίδια Επεξεργασία, πηγή: ΕΠ Ανθρώπινοι Πόροι

Πίνακας 45 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Ελλάδα-Βουλγαρία” Αριθμός CCI : 2007CB163PO059 Ανάλυση Κεφαλαίων ανά Άξονα Προτεραιότητας			
Άξονες Προτεραιότητας	Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση	Εθνική Δημόσια Δαπάνη	Σύνολο Δαπάνης
Ποιότητα ζωής	50 938 541	8 989 154	59 927 695
Προσβασιμότητα	26 576 630	4 689 994	31 266 624
Ανταγωνιστικότητα & Ανθρώπινοι Πόροι	26 576 630	4 689 994	31 266 624
Τεχνική Βοήθεια	6 644 157	1 172 498	7 816 655
Σύνολο	110 735 958	19 541 640	130 277 598

Ίδια Επεξεργασία, πηγή: ΕΠ Ελλάδα – Βουλγαρία.

Πίνακας 46
Γενικά Δεδομένα της Επιλέξιμης Περιοχής

	Περιοχή CBC	Ελλάδα	Βουλγαρία
Επιφάνεια (τετρ.χιλ.)	40.202	21.808,00	18.393,90
% της χώρας		16,5%	16,6%
Πληθυσμός	2.812.236	1.923.035	889.201
% της χώρας		17,28%	11,52%
Μονάδες σχεδιασμού και διοικητικές-εδαφικές			
NUTS II		2 περιφέρειες: Ανατολική Μακεδονία-Θράκη και Κεντρική Μακεδονία 2 περιφέρειες σχεδιασμού: Νότιο-Δυτική και Νότιο-Κεντρική	
NUTS III		7 Νομαρχίες: Έβρος, Καβάλα*, Ξάνθη, Ροδόπη, Δράμα, Θεσσαλονίκη, Σέρρες (ΕΛΛΑΔΑ) <i>*Καβάλα (ως παρακείμενη περιοχή)</i> 4 Επαρχίες: Μπλαγκόεφγκραντ, Σμόλυαν, Κούρτζαλι, Χάσκοβο (ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ)	
NUTS IV		154 δήμοι	

Πηγή: ΕΠ Ελλάδα – Βουλγαρία

Πίνακας 47
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ & ΣΤΟΧΟΙ ΕΠ ΕΛΛΑΔΑ - ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ		
<p>Προώθηση της διασυνοριακής περιοχής διασφαλίζοντας την περιφερειακή συνοχή και ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα</p>		
ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ		
<p>A. Ενίσχυση της Ελκυστικότητας της Περιοχής με την Αναβάθμιση της Ποιότητας Ζωής & τη Βελτίωση των Δομών Προσβασιμότητας</p>	<p>B. Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας με την Προώθηση της Επιχειρηματικότητας, την Εγκαθίδρυση Δικτύων Συνεργασίας και τις Επενδύσεις σε Ανθρώπινους Πόρους</p>	
ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ		
<p>ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ</p>	<p>ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ</p>	<p>ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ</p>
Τομείς Παρέμβασης		
<p>1.1: Προστασία, Διαχείριση & Προώθηση των Περιβαλλοντικών Πόρων</p> <p>1.2: Προστασία, Διαχείριση & Προώθηση των Πολιτιστικών Πόρων</p> <p>1.3: Συνεργασία και Δικτύωση σε Ζητήματα Υγείας και Κοινωνικής Ευημερίας</p>	<p>2.1: Ανάπτυξη του Οδικού & Σιδηροδρομικού Δικτύου</p> <p>2.2: Βελτίωση των Διασυνοριακών Εγκαταστάσεων</p>	<p>3.1: Υποστήριξη και Ανάδειξη του Ανθρώπινου Δυναμικού – Υποστήριξη Προπαρασκευαστικών Δράσεων εν όψει της Ανοικτής Αγοράς Εργασίας</p> <p>3.2: Στήριξη της Επιχειρηματικότητας & Δράσεις για την Αναδιάρθρωση της Οικονομίας</p> <p>3.3: Προώθηση της Συνεργασίας ανάμεσα σε Ερευνητικά, Τεχνολογικά και Ακαδημαϊκά Ιδρύματα και Επιχειρηματικούς Φορείς</p>
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ		
<p>4.1: Διαχείριση κύριων δραστηριοτήτων του Προγράμματος</p> <p>4.2: Ανάπτυξη Έργων και Δράσεις Πληροφόρησης & Επικοινωνίας του Προγράμματος</p>		

ΕΠ Ελλάδα – Βουλγαρία

Πηγή:

Πίνακας 48
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΟΡΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΕΤΗ	ΕΤΠΑ (€)
2007	15.170.492
2008	14.654.527
2009	14.952.542
2010	15.542.630
2011	16.137.851
2012	16.781.396
2013	17.496.520
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ 2007-2013	110.735.958

Πηγή: ΕΠ Ελλάδα – Βουλγαρία

Πίνακας 49

ΚΑΛΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ 1 – INTERREG IIIA	
Άξονας προτεραιότητας	2.1: Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας
Τίτλος έργου:	<i>"Διασυνοριακά προγράμματα κατάρτισης για υπαλλήλους του τομέα Υγείας"</i>
Τελικός δικαιούχος:	Ινστιτούτο Φαρμακευτικής Έρευνας και Τεχνολογίας
Περιγραφή έργου:	Προγράμματα κατάρτισης για Έλληνες και Βούλγαρους που εργάζονται στον τομέα της Υγείας σε Θεσσαλονίκη και Σέρρες.
Συνολικός προϋπολογισμός:	475.000,00 €

Πίνακας 50
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Βουλγαρία-Ρουμανία ”
 CCI no : 2007CB163PO021
Ανάλυση Κεφαλαίων ανά Άξονα Προτεραιότητας

Άξονες Προτεραιότητας	Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση	Εθνική Δημόσια Δαπάνη	Σύνολο Δαπάνης
Προσβασιμότητα	80 594 790	14 832 151	95 426 941
Περιβάλλον	76 238 315	13 646 018	89 884 333
Οικονομική και Κοινωνική Ανάπτυξη	47 921 227	8 577 497	56 498 724
Τεχνική βοήθεια	13 069 425	7 124 118	20 193 543
Σύνολο	217 823 757	44 179 784	262 003 541

Ιδία Επεξεργασία, πηγή: ΕΠ Βουλγαρία - Ρουμανία

Πίνακας 51
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Νοτιοανατολική Ευρώπη ”
 Αριθμός CCI : 2007CB163PO069
Ανάλυση Κεφαλαίων ανά Άξονα Προτεραιότητας

Άξονες Προτεραιότητας	Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση	Εθνική Δημόσια Δαπάνη	Σύνολο Δαπάνης
Καινοτομία	44 051 157	7 773 734	51 824 891
Περιβάλλον	53 739 828	9 483 499	63 223 327
Προσβασιμότητα	55 160 834	9 734 265	64 895 099
Περιοχές βιώσιμης ανάπτυξης	41 338 329	7 294 999	48 633 328
Τεχνική βοήθεια	12 401 497	4 133 832	16 535 329
Σύνολο	206 691 645	38 420 329	245 111 974

Ιδία Επεξεργασία, πηγή: ΕΠ Νοτιοανατολικής Ευρώπης

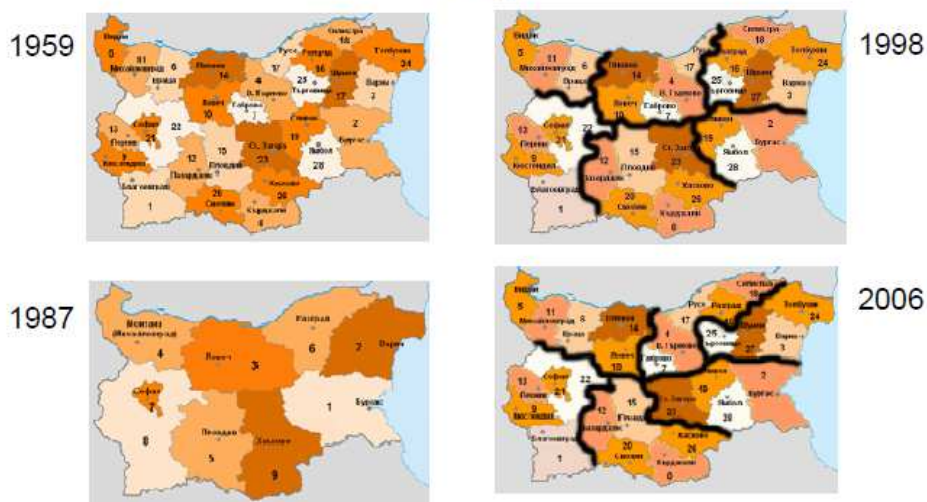
Πίνακας 52
 Βασικά Χαρακτηριστικά των Περιφερειών το 1988 (%)

Περιοχή	Πληθυσμός	Εθνικό Εισόδημα
City of Sofia	1.1	13.4
Sofia	17.2	11.3
Plovic	12.3	13.8
Haskovo	12.6	11.4
Bourgas	13.2	9.6
Varna	10.7	10.8
Razgrad	9.7	9.4
Lovech	13.7	12.9
Mihailovgrad	9.5	7.4

Ιδία Επεξεργασία, Πηγή: Paskaleva , σελ. 20.

Χάρτης 6

Some Maps: Bulgarian Districts and Regions

Πηγή: Primatarova, διαφ. 9.

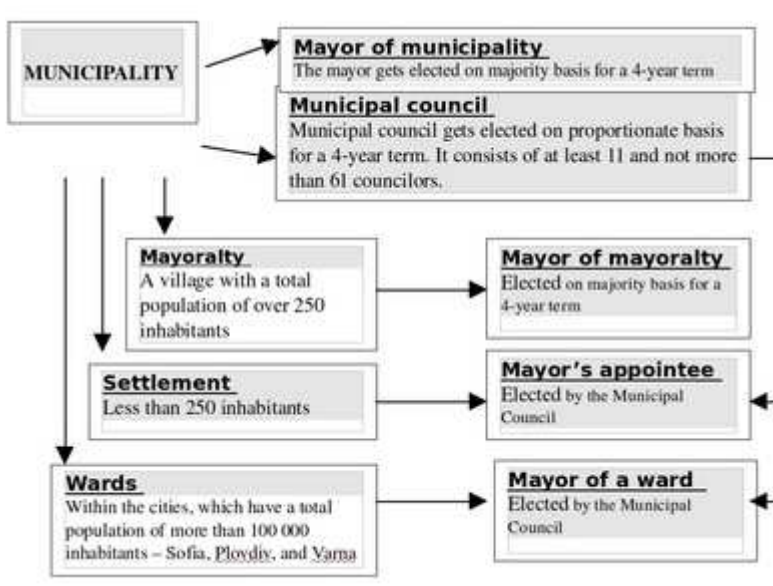
Πίνακας 53

Table 1. Regional allocation and redistributive capacity of OPRD funds

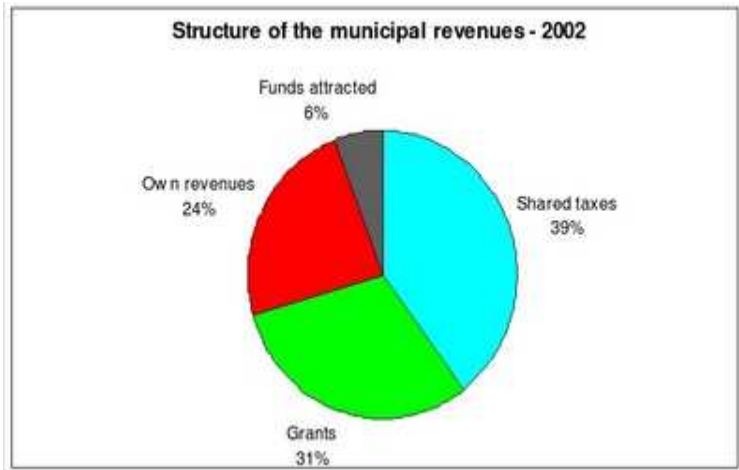
NUTS Region	Population (th)	GDP		ROP		
		(pc, €)	(€m)	(€m)	(pc, €)	(% GDP)
BG11 North West	527	1,866	983	17.6	33.4	1.79
BG12 North Central	1,187	1,826	2,166	24.0	20.2	1.11
BG13 North East	1,299	1,777	2,308	32.0	24.7	1.39
BG21 South West	2,103	3,054	6,421	18.6	8.8	0.29
BG22 South Central	1,963	1,701	3,339	36.1	18.4	1.08
BG23 South East	791	1,734	1,372	18.3	23.1	1.33
BG – Bulgaria	7,868	2,108	16,589	146.6	18.6	0.88
Correlations		All regions		Excluding SW (Sofia)		
r(ROP pc, GDP pc)		-0.707		0.717		
r(ROP/GDP, GDP pc)		-0.816		0.636		

Note: Own calculations from MRDPW, Ministry of Finance and Eurostat data. Data refer to committed expenditures for 2003 under the Economic and Social Cohesion leg of PHARE (including national contributions).

Οργανόγραμμα 3

Σχεδιάγραμμα 5

Πηγή: www.namrb.org

Πίνακας 54

		2007	2008	2009	2010	2011
Πρωτογενές ισοζύγιο (% του ΑΕΠ)	ΠΣ Δεκ. 2008	1,1	3,9	3,9	3,9	3,9
	COM Ιαν. 2009	1,1	4,1	2,8	2,7	μ.δ.σ.
	ΓΣ Δεκ. 2007	4,3	4,0	4,0	4,0	μ.δ.σ.
Κυκλικά προσαρμοσμένο ισοζύγιο (*) (% του ΑΕΠ)	ΠΣ Δεκ. 2008	- 0,4	2,6	3,2	3,6	3,5
	COM Ιαν. 2009	- 0,8	2,2	2,1	2,8	μ.δ.σ.
	ΓΣ Δεκ. 2007	2,8	3,1	3,3	μ.δ.σ.	μ.δ.σ.
Διαρθρωτικό ισοζύγιο (*) (% του ΑΕΠ)	ΠΣ Δεκ. 2008	2,9	2,6	3,2	3,6	3,5
	COM Ιαν. 2009	2,5	2,2	2,1	2,8	μ.δ.σ.
	ΓΣ Δεκ. 2007	2,9	3,1	3,3	μ.δ.σ.	μ.δ.σ.
Ακαθάριστο δημόσιο χρέος (% του ΑΕΠ) (*)	ΠΣ Δεκ. 2008	18,2	15,4	15,4	15,3	15,2
	COM Ιαν. 2009	18,2	13,8	12,2	10,7	μ.δ.σ.
	ΓΣ Δεκ. 2007	19,8	18,3	17,4	16,9	μ.δ.σ.

Σημειώσεις:

(*) Κεφάλαια πρωτογενής και κυκλικά προσαρμοσμένα ισοζύγια σύμφωνα με τα προγράμματα, όπως υπολογίστηκαν εκ νέου από τις υπηρεσίες της Επιτροπής με βάση τις πληροφορίες των προγραμμάτων.

(†) Βάσει εκτιμήσεων δυναμικής ανάπτυξης 5,0 %, 6,3 % 6,0 % και 6,0 % αντιστοίχως την περίοδο 2007-2010.

(‡) Η διαφορετική καθαρή δημοκλητική θέση το 2007 στην τρέχουσα εκτιμώμενη κατάσταση του προγράμματος και οι ενδιάμεσες προβλέψεις των υπηρεσιών της Επιτροπής του Ιανουαρίου 2009 αντικαθίστανται αναντιστοιχία όσον αφορά το υπόλοιπο της συνιστώσας που αφορά εμμέλη και υπηρεσίες.

(§) Κυκλικά προσαρμοσμένο ισοζύγιο πλην εκπτώσεων και λοιπών προσωρινών μέτρων. Κυκλικά προσαρμοσμένα ισοζύγια σύμφωνα με τα προγράμματα, όπως υπολογίστηκαν εκ νέου από τις υπηρεσίες της Επιτροπής με βάση τις πληροφορίες των προγραμμάτων. Το πλέον πρόσφατο πρόγραμμα δεν παρέχει πληροφορικά στοιχεία για έκτακτα και λοιπά προσωρινά μέτρα. Με βάση τις ενδιάμεσες προβλέψεις των υπηρεσιών της Επιτροπής του Ιανουαρίου 2009, ανέρχεται στο 3,3 % του ΑΕΠ το 2007.

(¶) Οι διαφορετικές προβλέψεις για τον άριστο χρόνο προς το ΑΕΠ στο πρόγραμμα σε σύγκριση με τις ενδιάμεσες προβλέψεις των υπηρεσιών της Επιτροπής του Ιανουαρίου 2009 οφείλονται σχεδόν εξ ολοκλήρου στην υψηλότερη προβλεπόμενη ούραση χρηματοπιστωτικών περιουσιακών στοιχείων, τα οποία δεν λαμβάνονται υπόψη από τις υπηρεσίες της Επιτροπής βάσει του σεναρίου περί αμετάβλητων πολιτικών.

Πηγή:

πρόγραμμα σύγκρισης (ΠΣ), ενδιάμεσες προβλέψεις των υπηρεσιών της Επιτροπής του Ιανουαρίου 2009 (άρθρο COM), υπολογισμοί των υπηρεσιών της Επιτροπής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΑ ΚΑΙ

ΑΛΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥΣ **ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ**

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2006, για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και για την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1783/1999

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1081/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2006, για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1784/1999

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2006, περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1260/1999

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1084/2006 του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2006, για την ίδρυση Ταμείου Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1164/94

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1085/2006 του Συμβουλίου, της 17ης Ιουλίου 2006, για τη θέσπιση μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (IPA)

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1828/2006 της Επιτροπής, της 8ης δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20ης Σεπτεμβρίου 2005, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1974/2006 της Επιτροπής, της 15ης δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του Κανονισμού 1698/2005 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1995/2006 του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2006 για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ, ΕΥΡΑΤΟΜ) αριθ. 1605/2002 για τη θέσπιση του

δημοσιονομικού κανονισμού που εφαρμόζεται στο γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1198/2006 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 2006 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1198/2006 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 2006 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 498/2007 της Επιτροπής, της 26ης Μαρτίου 2007, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του Κανονισμού 1198/2006 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1525/2007 του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2007 , για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1605/2002 για τη θέσπιση του δημοσιονομικού κανονισμού που εφαρμόζεται στο γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

COM(2005) 0299 Ανακοίνωση της Επιτροπής – *Η Πολιτική Συνοχής για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση : Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθύνσεις 2007 – 2013*, Βρυξέλλες , 05/07/2005.

COM(2005) 192 τελικό, Ανακοίνωση της Επιτροπής , Τρίτη έκθεση προόδου σχετικά με τη συνοχή: *προς μια νέα εταιρική σχέση για την ανάπτυξη, την απασχόληση και τη συνοχή*, Βρυξέλλες, 17/05/2005.

COM(2006) 675 τελικό Ανακοίνωση της Επιτροπής, Περιφέρειες για την Οικονομική Αλλαγή, Βρυξέλλες, 8/11/2006

Ενημερωτικό Φυλλάδιο, *Το Ταμείο Συνοχής ενισχύει την Ευρωπαϊκή Αλληλεγγύη*, Info regio, Αριθ. 14, Πανόραμα , Σεπ. 2004.

Ενημερωτικό Φυλλάδιο « *Η συνοχή στη καμπή του 2007. Νομοθετικές Προτάσεις τη Ευρωπαϊκής επιτροπής σχετικά με την μεταρρύθμιση της πολιτικής συνοχής 9για την περίοδο 2007 – 2013*». Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής, 2004.

Ενημερωτικό Φυλλάδιο, *Η Πολιτική συνοχής 2007-2013, παρατηρήσεις και επίσημα κείμενα*

Απόφαση 2006/702/ΕΚ του Συμβουλίου της 6ης Οκτωβρίου 2006 για τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας για τη συνοχή [Επίσημη Εφημερίδα L 291 της 21.10.2006].

Απόφαση 2007/766/EK της Επιτροπής της 14ης Νοεμβρίου 2007 για την κατάρτιση του καταλόγου των περιφερειών και των περιοχών που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση στο πλαίσιο της συνιστώσας διασυνοριακής συνεργασίας του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας για τους σκοπούς της διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και των δικαιούχων χωρών για την περίοδο 2007-2013 [Επίσημη Εφημερίδα L 310 της 28.11.2007]

Απόφαση 2006/769/EK της Επιτροπής της 31ης Οκτωβρίου 2006 σχετικά με την κατάρτιση του καταλόγου των περιφερειών και των περιοχών που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης στο πλαίσιο των διασυνοριακών και διακρατικών σκελών του στόχου «ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» για την περίοδο 2007 έως 2013 [Επίσημη Εφημερίδα L 312 της 11.11.2006]

Απόφαση 2006/597/EK της Επιτροπής της 4ης Αυγούστου 2006 σχετικά με την κατάρτιση του καταλόγου των περιφερειών που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία στο πλαίσιο του στόχου «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» για την περίοδο 2007-2013 [Επίσημη Εφημερίδα L 243 της 6.9.2006]

Απόφαση 2006/596/EK της Επιτροπής της 4ης Αυγούστου 2006 για την κατάρτιση του καταλόγου των κρατών μελών που είναι επιλέξιμα για χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής για την περίοδο 2007-2013 [Επίσημη Εφημερίδα L 243 της 6.9.2006]

Απόφαση 2006/595/EK της Επιτροπής της 4ης Αυγούστου 2006 σχετικά με την κατάρτιση του καταλόγου των περιφερειών που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία στο πλαίσιο του στόχου «Σύγκλιση» για την περίοδο 2007-2013 [Επίσημη Εφημερίδα L 243 της 6.9.2006]

Απόφαση 2007/349/EK της Επιτροπής της 15ης Μαΐου 2007 σχετικά με την τροποποίηση της απόφασης 2006/609/EK για την ενδεικτική κατανομή, ανά κράτος μέλος, των πιστώσεων αναλήψεων υποχρεώσεων για το στόχο «ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» για την περίοδο 2007-2013 όσον αφορά τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία [Επίσημη Εφημερίδα L 131 της 23.5.2007]

Απόφαση 2006/609/EK της Επιτροπής της 4ης Αυγούστου 2006 για την ενδεικτική κατανομή, ανά κράτος μέλος, των πιστώσεων αναλήψεων υποχρεώσεων για το στόχο «ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» για την περίοδο 2007-2013 [Επίσημη Εφημερίδα L 247 της 9.9.2006].

Απόφαση 2007/191/EK της Επιτροπής της 26ης Μαρτίου 2007 για την τροποποίηση της απόφασης 2006/594/EK για τον καθορισμό ενδεικτικής κατανομής ανά κράτος μέλος των πιστώσεων ανάληψης υποχρεώσεων στο πλαίσιο του στόχου Σύγκλιση κατά την περίοδο 2007-2013 όσον αφορά τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία [Επίσημη Εφημερίδα L 87 της 28.3.2007]

Απόφαση 2006/594/EK της Επιτροπής της 4ης Αυγούστου 2006 για τον καθορισμό ενδεικτικής κατανομής ανά κράτος μέλος των πιστώσεων ανάληψης υποχρεώσεων στο πλαίσιο του στόχου «Σύγκλιση» κατά την περίοδο 2007-2013 [Επίσημη Εφημερίδα L 243 της 6.9.2006]

Απόφαση 2006/593/EK της Επιτροπής της 4ης Αυγούστου 2006 για τον καθορισμό ενδεικτικής κατανομής, ανά κράτος μέλος, των πιστώσεων ανάληψης υποχρεώσεων στο πλαίσιο του στόχου «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» κατά την περίοδο 2007-2013 [Επίσημη Εφημερίδα L 243 της 6.9.2006].

Δέκατη όγδοη ετήσια έκθεση εκτέλεσης των Διαρθρωτικών Ταμείων (2006) [COM(2007) 676 τελικό - Δεν έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα].

Απόφαση 2006/702/EK της Επιτροπής της 6ης Οκτωβρίου 2006 για τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας για τη συνοχή [Επίσημη Εφημερίδα L 291 της 21.10.2006].

Γνώμη της Επιτροπής για την Αίτηση της Βουλγαρίας, DOC/97/11/1997, Γνώμη της Επιτροπής COM(97) 2008.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή , Στρατηγική για τη διεύρυνση και κυριότερες προκλήσεις για τη περίοδο 2007 – 2008, COM (2007) 663 τελικό, Βρυξέλλες , 6.11.2007.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 533/2004 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 2004, για τη σύναψη ευρωπαϊκών εταιρικών σχέσεων στο πλαίσιο της διαδικασίας σταθεροποίησης και σύνδεσης”,

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ.2666/2000 ΕΕ L 306 της 07.12.2000 και τις μετέπειτα τροποποιήσεις του.

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών Δέσμη Διεύρυνση 2006 — Υποψήφιος χώρες ΕΕ C 197 της 24.8.2007, (2007/C 197/03).

Second Annual Report: The Stabilisation and Association process for South East Europe, Commission of the European Communities, Brussels, 26.03.2003,

Third Annual Report from the Commission: The Stabilisation and Association Process for the South East Europe, Brussels 30.03.2004

Communication From The Commission To The European Parliament And The Council Enlargement Strategy And Main Challenges 2008-2009.

Συμπεράσματα της Ιρλανδικής Προεδρίας, «Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βρυξελλών 25-26 Μαρτίου 2004», 904804/04, Βρυξέλλες 26/06/2004

Συμπεράσματα της Ιταλικής Προεδρίας «Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών στις 12-13 Δεκεμβρίου 2003», 5381/04, Βρυξέλλες 05/02/2004

Συμπεράσματα της Ελληνικής Προεδρίας, «Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών στις 18-19 Ιουνίου 2003» 11638/03, Βρυξέλλες, 19/06/2003

Συμπεράσματα της Ισπανικής Προεδρίας, «Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης 15-16 Μαρτίου 2002», SN100/1/02, Βαρκελώνη, 16/03/2002

Συμπεράσματα της Πορτογαλικής Προεδρίας του «Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Σάντα Μαρία ντα Φείρα», 200/1/00, 19/6/2000 .

Γνώμη του Συμβουλίου της 10^{ης} Μαρτίου 2009 σχετικά με το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σύγκλισης της Βουλγαρίας για την περίοδο 2008-2011 (2009/C61/01).

Πρόταση Κανονισμός του Συμβουλίου σχετικά με τη χρηματοδοτική συνδρομή της Κοινότητας για τον παροπλισμό των μονάδων 1 έως 4 του πυρηνικού σταθμού Kozloduy στη Βουλγαρία «Πρόγραμμα Kozloduy» SEC(2009)1431, COM(2009)581, Βρυξέλλες, 27.10.2009.

Document of the European Bank for Reconstruction and Development, Strategy for Bulgaria, 28 May 2008

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ανδρικοπούλου Ε., «Συγκρότηση και Προοπτικές της Περιφερειακής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας», Επιθεώρηση Αστικών και Περιφερειακών Μελετών, 7/94 ISSN 1105-3267, σελ. 21-43.

Ανδρικοπούλου Ε., «Οι Περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Βιβλιοθήκη Ευρωπαϊκών Θεμάτων, Θεμέλιο, 1995.

Ανδρικοπούλου Ε., «Η Πολιτική Συνοχής και οι Προοπτικές της». Στο Ανδρικοπούλου Ε., Καυκαλάς Γ., (επιμ.) *“Ο Νέος Ευρωπαϊκός Χώρος: η διεύρυνση και η γεωγραφία της ευρωπαϊκής ανάπτυξης”*; Βιβλιοθήκη Ευρωπαϊκών Θεμάτων, Θεμέλιο, 2000.

Βάλντεν Σωτήρης ., Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά τη Νίκαια, στο Νταλής Σωτήρης (επιμέλεια)., Από το Άμστερνταμ στη Νίκαια, Η Ευρώπη και η Ελλάδα στη Νέα Εποχή , Εκδόσεις Κριτική ΑΕ, 2001.

Βάλντεν Σωτήρης (συντον)., Για ένα Πρωταγωνιστικό Ρόλο της Ελλάδας στα Βαλκάνια, Ισταμε, Κείμενα Τεκμηρίωσης, Νο1, Αθήνα, Οκτώβριος 2005

- Βερέμης Θάνος (επιμ.), Βαλκάνια: Από το διπολισμό στη νέα εποχή, Εκδόσεις Γνώση, 1995.
- Βούλγαρη Θεολογία., Ενημερωτικό Δελτίο Για τις οικονομικές εξελίξεις στη Βουλγαρία και τις διμερείς οικονομικές & εμπορικές σχέσεις, Πρεσβεία της Ελλάδος στη Σόφια, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, Ιανουάριος- Μάρτιος , 2009.
- Γανωτής Παναγιώτης και Κοτζακόλης Νικόλαος., Σχέσεις ΕΕ με τις χώρες των Δυτικών Βαλκάνιων, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών Τμήμα Διεθνών Και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών.
- Γιαλλουρίδης Χριστόφορος & Αλειφάντης Στέλιος., Τα Βαλκάνια στο Σταυροδρόμι των Εξελίξεων, Εκδόσεις Ροές, Αθήνα 1988.
- Γιαννακάκη Μαρία., Η πορεία των σχέσεων της ΕΕ με Βουλγαρία, Ρουμανία, ΠΓΔΜ, Σεμινάριακή εργασία του Τμήματος Ακολουθών Τύπου, ΙΓ' Εκπαιδευτική Σειρά, ΕΣΔΔ, επιβλέπων Τσαρδανίδης Χ, Αθήνα, 2002.
- Γετίμης Π., Κανκαλάς Γ., Μαραβέγιας Ν., «*Αστική και Περιφερειακή Ανάπτυξη*», Θεμέλιο, Αθήνα, 1994.
- Διαμαντούρος Νικηφόρος., Προβληματική του Εκδημοκρατισμού, στο Παπασπηλιωτόπουλος Σπήλιος (επιμ), Τα Βαλκάνια στην Ενωμένη Ευρώπη, Η Συμβολή της Ελλάδας, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκώς Μελετών, Ι.Σιδέρης, Κίνηση Πολιτών, 1995.
- Ήφαιστος Παναγιώτης., Θεωρία Περιφερειακής Ολοκλήρωσης , στο Στεφάνου Κ, Φατούρος Α, Χριστοδουλίδης Θ., Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές , Τόμος Α' (Ιστορία - Θεσμοί - Δίκαιο), Ι. Σιδέρη, 2001.
- ΙΣΤΑΜΕ (Διεθνές Συνέδριο)., Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Νοτιοανατολική Ευρώπη, Αθήνα, 5-6 Δεκεμβρίου 1998.
- ΙΣΤΑΜΕ., Παρατηρητήριο Βαλκανίων Βουλγαρία , Αθήνα , Φεβρουάριος 1999.
- ΙΣΤΑΜΕ., ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΚΛΕΙΣΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑ: «*Εξελίξεις στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και η Βουλγαρία προ των πυλών της Ε.Ε.: Νέες Παράμετροι και Προοπτικές για την ευρύτερη περιοχή*» , 28 Ιουνίου 2006, Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Κανταρτζή Ελισάβετ, *Η Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Προβλήματα-Εμπειρίες και Προοπτικές για το Μέλλον*, Διπλωματική Εργασία, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, Ιούνιος 2008
- Καστανιάς Σπυρίδων., «*Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης – Θεσμός Ανάπτυξης της Οικονομίας : Συγκριτική Αποτίμηση των ΚΠΣ στην Ελλάδα (1989 – 2006) και αξιολόγηση της πορείας υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ , με τη βοήθεια στατιστικών μοντέλων. Προοπτικές 4^{ης}*

Προγραμματικής Περιόδου», Τελική Εργασία, Επιβλέπων Σακκάς Θωμάς, ΙΖ' Εκπαιδευτική Σειρά, Τμήμα Γενικής Διοίκησης, Αθήνα 2006

Καχμής Μ., *«Περιφερειακή Πολιτική: η αναζήτηση συνεχίζεται»*. Στο Νταλής Σ., (επιμέλεια), *“Από το Μάαστριχ στο Άμστερνταμ: Αποτίμηση της Διακυβερνητικής Διάσκεψης και Ανάλυση της Νέας Συνθήκης της Ε.Ε.”*, Σιδέρης, Αθήνα, 1997.

Καφαντάρη Γεωργία., *Η Εξέταση των Τοπικών Δομών Στα Κράτη της Νοτιοανατολικής Ευρώπης : Ο ρόλος των ευρωπαϊκών πολιτικών και η θέση της Ελλάδας, στη διαμόρφωση ενός πλαισίου ανάπτυξης της τοπικής αυτοδιοίκησης στη περιοχή, ΕΣΔΔ, Τμήμα Περιφερειακής Διοίκησης, ΙΕ' Εκπαιδευτική Σειρά, Επιβλέπων Νικόλαος Κομνηνός Χλέπας, Αθήνα 2004*

Κονσόλας Ν., *«Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική»*. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1997.

Κουρτέλη Αγγελική., *Η Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση των Χωρών της Κεντροανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ), Πτυχιακή Εργασία, Τμήμα Διεθνούς Εμπορίου, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας, Καστοριά 2001*

Λαμπρινίδης Μ, Ψυχάρης Ι, Καζάζης Ε/. *Δημόσιες Υποδομές και Περιφερειακή Ανάπτυξη : Η περίπτωση της Ελληνικής μεταποίησης, Επιθεώρηση Χωρικής Ανάπτυξης, Σχεδιασμός και Περιβάλλον, 16/2001, σελ. 45-63.*

Κούτρης Α., *«Περιφερειακά προβλήματα και παρεμβάσεις στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα: η περίπτωση του ευρωπαϊκού ταμείου περιφερειακής ανάπτυξης»*, Παπαζήση, Αθήνα, 1985.

Μαζάουερ Μάρκ., *Τα Βαλκάνια, ένατη έκδοση, Εκδόσεις Πατάκη, Μάιος 2006*

Μαραβέγιας Ναπολέον., *Η Νέα Διεύρυνση της ΕΕ και η εξέλιξη της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, στο Νταλής Σωτήρης (επιμέλεια)., Από το Άμστερνταμ στη Νίκαια, Η Ευρώπη και η Ελλάδα στη Νέα Εποχή, Εκδόσεις Κριτική ΑΕ, 2001.*

Μαραβέγιας Ν., *«Περιφερειακή Πολιτική και οικονομική και κοινωνική συνοχή»*. Στο Δημόπουλος Γ., Μπαλτάς Ν., Χασσίδ Ι.,(επιμέλεια), *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές: Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές*, Τόμος Β', Σιδέρης, Αθήνα, 2001.

Μαραβέγιας Ν., *«Η Περιφερειακή Πολιτική»*. Στο Μαραβέγιας Ν., Τσινισιζέλης Μ., (επιμέλεια), *“Η Ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης: θεσμικές, πολιτικές και οικονομικές πτυχές”*, Θεμέλιο, Αθήνα, 1995.

Μαραβέγιας Ν., Ανδρέου, Γ. (2006), *‘Τα Διαρθρωτικά Ταμεία, στο, Στεφάνου, Κ. (επιμ.), Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές - Τόμος Γ’ - Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές: Το Ρυθμιστικό Πλαίσιο, Αθήνα, Ι. Σιδέρης.*

- Μήτσος Α., «Αναπτυξιακές, αναδιανεμητικές και αντισταθμιστικές πτυχές της κοινοτικής πολιτικής» στο Μήτσος Α (επιμ.), Η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση μετά τη Διακυβερνητική, αφιέρωμα στο περιοδικό Σύγχρονα Θέματα, τχ. 60-61, Ιούλιος – Δεκέμβριος , 1996, σελ. 151-168,.
- Μούσης Ν., «Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο – Οικονομία – Πολιτική», Παπαζήση, 8^η έκδοση, Αθήνα, 1999.
- Nugent N., «Πολιτική και Διακυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επιμ Μ. Μενδρινού, Εκδόσεις Σαββάλα, 2004.
- Παληού Αναστασία., Οι προσωπικές και πραγματικές δουλειές επί ακινήτων στους Κώδικες της Επισκοπής Σερβίων και Κοζάνης, Διπλωματική Εργασία, Θεσσαλονίκη 2006.
- Παπαδασκαλόπουλος Α & Χριστοφάκης Μ., «Περιφερειακός Προγραμματισμός», Εκδόσεις Παπαζήση , Αθήνα, 2002.
- Παπασπηλιόπουλος Σπήλιος (επιμ.), Τα Βαλκάνια στην Ενωμένη Ευρώπη, Η Συμβολή της Ελλάδας , Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Μελετών, Ι.Σιδέρης, Κίνηση Πολιτών, Αθήνα, 1995
- Πασσά Α., «Η προβληματική της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς Ανατολάς», ΙΘ΄ Εκπαιδευτική Σειρά, Τμήμα Στελεχών Επικοινωνίας, Νοέμβριος , 2008.
- Παπασωτηρίου Χαράλαμπος., Τα Βαλκάνια μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου, Βιβλιοθήκη Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1994, σελ 120-123.
- Περάκης Στέλιος., Η Πορεία Μετάλλαξης της ΕΕ: Η Διεύρυνση εφελτήριο για σύγκλιση ή διαφοροποιημένη Ολοκλήρωση , στο Νταλής Σωτήρης (επιμέλεια)., Από το Άμστερνταμ στη Νίκαια, Η Ευρώπη και η Ελλάδα στη Νέα Εποχή , Εκδόσεις Κριτική ΑΕ, 2001.
- Πεσματζόγλου Σωτήρης., Η Προς Ανατολάς διεύρυνση της Ε.Ε : ένα σύνθετο παίγνιο στο Νταλής Σωτήρης (επιμέλεια)., Από το Άμστερνταμ στη Νίκαια, Η Ευρώπη και η Ελλάδα στη Νέα Εποχή , Εκδόσεις Κριτική ΑΕ, 2001.
- Πετράκος Γ και Ψυχάρης Γ, «Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα», Κριτική, Αθήνα 2004.
- Συλλογική Εργασία, ΙΖ Εκπαιδευτικής Σειράς, Τμήμα Περιφερειακής Πολιτικής , *Η Πολιτική Συνοχής της ΕΕ κατά την περίοδο 2007 – 2013*, Μάιος 2006
- Τζιφάκης Νικόλαος., Η Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης , Ομιλία για την εκδήλωση του Κέντρου Ενημέρωσης και Προώθησης Κοινοτικών και Αναπτυξιακών Προγραμμάτων, στο ΕΒΕΑ, 30/05/2002ΑΕ, ΕΕ

Τζιφάκης Νικόλαος , Φακιόλας Ευστάθιος., Οι Επιχειρήσεις Ειρήνης της ΕΕ στα Δυτικά Βαλκάνια, κείμενο εργασίας του Εργαστηρίου Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής.

Τοντόροβα Μαρία., Βαλκάνια: Η δυτική φαντασίωση, Παρατηρητής , 2000.

Χαρδαλούπας Α., «Η Ένταξη Βουλγαρίας και Ρουμανίας στην ΕΕ», ΕΚΕΜ, 2005
(www.ekem.gr)

Χαρδαλούπας Α & Κούρταλης Σ ., Προοπτικές και Επιπτώσεις για την Ελλάδα, περιοδικό Διπλωματία, τεύχος 35, 2006.

Χυτόπουλος Ε., «Το Πλαίσιο του Προγραμματισμού για τα Διαθρωτικά Ταμεία 2000-20001», Βρυξέλλες , ΜΕΑ, 1999.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Allen, D, «Cohesion and Structural Adjustment» στο Wallace H – Wallace W (επιμ.), Policy – Making in the European Union, Oxford University Press, 1996.

Altmann Franz –Lothar ., Schemes of Regional Cooperation in Southeast Europe, Journal of Southeast European and Black Sea Studies, Volume 3, January 2003 , Routledge

Ananieva Nora., Municipal Council and Mayor - the Two Sides of the Local Self-Government «Coin», στην ιστοσελίδα
<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/untc/unpan013824.pdf>

Anderson M.S., The Eastern Question, 1774-1923, 1966.

Georgi A., Index of Fiscal Decentralisation: Data on Bulgaria, April 2006 , Institute for Market Economics, Bulgaria. Στην ιστοσελίδα http://georgiangelov.com/wp-content/uploads/bulgaria_final.pdf

Balchin P & Sukora L., Regional Policy and Planning in Europe, Routledge, 1999.

Bachtler J & Wishland F & Yuill D., Regional Policy in Europe After Enlargment, Regional Industrial Policy , Number 44 Research Paper, June 2001.

Beurelsdijk. M & Eijffinger., «The Effectiveness of Structural Policy in the European Union : An Empirical Analysis for the EU-15 in 1995-2001», Journal of Common Market Studies, Vol.43, 2005, σελ. 37-51.

Bourne A., «Regional Europe», στο Cini M., European Union Politics, Oxford University Press, 2003.

- Bogetic Z & Hillman A., Financing Government Transition: Bulgaria, The Political Economy of Tax Policies, Tax Bases and Tax Evasion, World Bank Regional and Sectoral Studies, 1995.
- Bourdeau-Lepage L. & Kolarova D., Knowledge Society and Transition Economies : The Bulgarian Challenge, Romanian Journal of Regional Science, The Journal of the Romanian Regional Science Association, Vol.2 No. 2, Winter 2008.
- Cerovski V., The Regional Policy of Bulgaria in the Process of Accession to the EU, Varna Free Uni.
- Cini Michelle., European Union Politics, Oxford University Press, 2003
- Clough. S & Rapp. R., « Ευρωπαϊκή Οικονομική Ιστορία», Εκδόσεις Παπαζήση.
- Cremona Marisa., The Enlargement of the European Union, volume XII/1, Oxford University Press, 2003
- Dall'Erba, «European Regional Development Policies: History and Current Issues», University of Pau, France, 2003.
- Djildjov A., Methods and Techniques of Managing Decentralization Reforms in Bulgaria, Country Studies, Mastering Decentralization and Public Administration Reforms in Central and Eastern Europe.
- Dunn Jonathan & Wetzel Deborah ., Fiscal Decentralization in Former Socialist Economies: Progress and Prospects, World Bank paper, 2000, στην ιστοσελίδα <http://info.worldbank.org/etools/docs/library/128791/Dunn%201998%20Socialist.pdf>.
- Jeffery C., «Social and Regional Interests: ESC and Committee of the Regions» στο Peterson J & Shackleton M., The institutions of the European Union, Oxford University Press, 2002.
- Kulov B., Regional Management Systems: The Case of Bulgaria, Research Paper 9008, Paper presented at the 29 the Annual Meetings of the Southern Regional Science Association, Washington, D.C., March 22-24 1990.
- Linz, Juan and Alfred Stepan. Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America and Post-Communist Europe. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1996.
- Minkova Milena., Regional Policy Effects of the Preparation for EU Accession in Bulgaria – Satisfying Conditionalities or Creating Opportunities?, The Fiscal Decentralization Initiative for Central and Eastern Europe.
- Monastiriotis V., Quo Vadis Southeast Europe ? EU Accession, Regional Cooperation and the Need for a Balkan Development Strategy, Greece Paper n. 10, Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe, January 2008

Monastiriotis V., The emergence of Regional Policy in Bulgaria: regional problems, EU influences and domestic constraints , GreeSe Paper No 15, Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe. June 2008.

Paskaleva K., Theoretical and Methodological issues in Bulgarian Regional Policy, Regional Research Institute, West Virginia University, Morgantown wr 26509, research paper 9004.

Petrakos G., Economic integration, regional structural change and cohesion in the EU new member-states, 45th Congress of the European Regional Science Association, 23-27 August 2005, Vrije Universiteit Amsterdam.

Petrakos G, Maier G & Gorzelak G., Integration and Transition in Europe: The economic geography of interaction, Routledge Studies in the European Economy, 2000.

Roland Gérard., Ten Years After . . . Transition and Economics, IMF Staff Papers, Vol. 48, Special Issues, 2001 International Monetary Fund

Wallden S., Greece, the EU and the Balkans on Greece in the European Union: The New Role and the New Agenda, Ministry of Press and Mass Media, Athens, 2002.

World Bank., The Road of Stability and Prosperity in South Eastern Europe : A Regional Strategy Paper , 2001.

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

http://www.Europa.eu.int (E.E)
http://www.europa.eu.int/comm/region_policy
http://www.europa.eu.int/comm/region_policy/funds/2007/index_en.htm
http://www.europa.eu.int/comm/dgs/region_policy/index_en.htm
http://.cec.eu.intwww.epp.eurostat (Eurostat)
http://www.cor.europa.eu (Επιτροπή Περιφερειών)
http://www.inforegio.cec.eu.int
http://www.are-regions-europe.org
http://www.eu4journalists.eu./
http://www.ena.lu (European Navigator)
http://ec.europa.eu/
http://www.stabilitypact.org .
http://eur-lex.europa.eu/el/index.htm
http://www.consilium.europa.eu/
http://www.setimes.com/
https://www.cia.gov
http://www.seldi.net/rcar.htm
http://www.eufunds.bg/docs/URBACT_II_Operational_Programme_EN_3.pdf

http://www.interreg4c.net/
http://www.interact-eu.net/
http://old.mfa.gr
http://www.emea.gr
http://www.mtc.government.bg
http://www.moew.government.bg/
http://stock.ana-mpa.gr/
http://bnr.bg/sites/el/Economy/Pages/22102009_g_economy_eu.aspx)
http://www.online.bg/law/const/const7.htm
http://www.bgregio.eu/Content.aspx?menu=left&pid=19
http://www.ste.edu.gr
http://www.mi.government.bg/eng